

**T. C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**GİRESUN İLİ SAHİL ŞERİDİNDEKİ
OSMANLI MEZAR TAŞLARI**

MASTER TEZİ

**HAZIRLAYAN
Gazanfer İLTAR**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Halit ÇAL**

ANKARA 2005

Sosyal Bilimler Enstitü Müdürlüğüne

..... ait
..... adlı çalışma, jürimiz tarafından
..... Anabilim dalında YÜKSEK
LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

Üye.....

Akademik Unvanı, Adı Soyadı

**T. C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**GİRESUN İLİ SAHİL ŞERİDİNDEKİ
OSMANLI MEZAR TAŞLARI**

MASTER TEZİ

**HAZIRLAYAN
Gazanfer İLTAR**

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Halit ÇAL**

ANKARA 2005

ÖNSÖZ

Mezar taşları, bulundukları yerlerin bir çeşit kimlik belgeleri gibidir. Onlar, halkın duygu ve düşüncelerinin, sanat zevkinin, kısacası milli kültürümüzün yansımalarıdır. Bu açıdan bakınca son yıllarda mezar taşları konusunda bilimsel araştırmaların arttığı, tarih, sanat tarihi, edebiyat, sosyoloji gibi bilim dallarının bu alana yöneldiği gözlemlenmektedir.

Bu çerçevede Giresun'daki Osmanlı mezar taşlarının araştırılması, Giresun ilinin geçmişine farklı bir açıdan bakış olacaktır. Giresun mezar taşları üzerine şimdiye kadar böyle bir çalışma yapılmamıştır. Tezimizdeki başlıca amaç, milli kültürümüzü ve değerlerimizi yansıtan bu taşların öncelikle belgelenmesi sonra da bilimsel bir incelemeyle değerlendirilmesi olmuştur.

Tez çalışmam boyunca gösterdikleri ilgi ve yardımlarından dolayı danışman hocam Prof. Dr. Halit ÇAL, hocalarım Prof. Dr. H. Örcün BARIŞTA ve Prof. Dr. Salim KOCA ile yardımcı olan bütün arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Gazanfer İLTAR

İÇİNDEKİLER

Önsöz	I
İçindekiler	II
Kısaltmalar Cetveli	IV
Tablo ve Şekiller Cetveli	V
GİRİŞ	1
A- Konunun Tanımı, Sınırları, Önemi, Amacı, Yöntem ve Kaynakların Değerlendirilmesi	1
B- Türklerde Mezar Kültü ve Mezar Taşı Geleneği	4
C- Giresun'un Tarihçesi	7

I. BÖLÜM

KATALOG

A- Piraziz Beyler (Tıralı) Mezarlığındaki Mezar Taşları	11
B- Bulancak Karaibrahimoğulları Mezarlığındaki Mezar Taşları	22
C- Giresun Müzesi'ndeki Mezar Taşları	90
D- Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığındaki Mezar Taşları	123
E- Espiye Hacıköy Köyü Mezarlığındaki Mezar Taşları	154
F- Tirebolu Yeniköy Mahallesi Mezarlığındaki Mezar Taşları	165
G- Tirebolu Kalesindeki Mezar Taşları	188
H- Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığındaki Mezar Taşları	237
I- Görele Yeni Cami Haziyesindeki Mezar Taşları	262
İ- Görele Frengi Mezarlığındaki Mezar Taşları	269
J- Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığındaki Mezar Taşları	292
K- Görele İsmailbeyli Mezarlığındaki Mezar Taşları	321
L- Eynesil Ören Beldesi Mezarlığındaki Mezar Taşları	338

II. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

A. Mezar Tipleri	351
1- Toprak Mezar	351
2- Çerçeveli Mezar	352
3- Sembolik Lahitli Mezar	352

B. Mezar Taşı Tipleri	352
1. Erkek Baş Taşları	353
a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar	353
b- Başlıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar	355
c- Silindirik gövdeli olanlar	355
1-1 Başlıklar	356
2. Kadın Baş Taşları	368
a. Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar	368
b. Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar	370
c. Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar	372
3. Ayak Taşları	373
C. Süslemede Kullanılan Motifler ve Kompozisyon Özellikleri	375
1. Motifler	375
1-1. Bitkisel Motifler	375
1-2. Nesneli Motifler	384
1-3. Geometrik Motifler	387
1-4. Mimari Elemanlar	387
2- Kompozisyon Özellikleri	388
C- Malzeme ve İşleniş	392
D- Yazı	393
 SONUÇ	 399
KAYNAKLAR	401
ÖZET	406
ABSTRACT	407
EKLER	409

KISALTMALAR CETVELİ

a.g.e: adı geçen eser

a.g.m: adı geçen makale

a.g.t: adı geçen tez

GTS: Giresun Tarih Sempozyumu

Komp: Kompozisyon

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

No: numara

TTK: Türk Tarih Kurumu

TABLO VE ŞEKİLLER CETVELİ

A- TABLOLAR

TABLO 1: Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları

TABLO 2: Süslemeler

TABLO 3: Yüzyıllar

B- MEZAR TAŞLARININ ÇİZİMLERİ

Çizim No: 1	Örnek: 4
Çizim No: 2	Örnek: 8
Çizim No: 3	Örnek: 14
Çizim No: 4	Örnek: 19
Çizim No: 5	Örnek: 20
Çizim No: 6	Örnek: 22
Çizim No: 7	Örnek: 24
Çizim No: 8	Örnek: 28
Çizim No: 9	Örnek: 29
Çizim No: 10	Örnek: 31
Çizim No: 11	Örnek: 31
Çizim No: 12	Örnek: 33
Çizim No: 13	Örnek: 39
Çizim No: 14	Örnek: 39
Çizim No: 15	Örnek: 40
Çizim No: 16	Örnek: 41
Çizim No: 17	Örnek: 41
Çizim No: 18	Örnek: 44
Çizim No: 19	Örnek: 45
Çizim No: 20	Örnek: 48
Çizim No: 21	Örnek: 49
Çizim No: 22	Örnek: 51
Çizim No: 23	Örnek: 137
Çizim No: 24	Örnek: 138
Çizim No: 25	Örnek: 142
Çizim No: 26	Örnek: 148

GİRİŞ

A- KONUNUN TANIMI, SINIRLARI, ÖNEMİ, AMACI YÖNTEMİ VE KAYNAKLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

“Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları” isimli Yüksek Lisans tez çalışmamızda Giresun İl merkezi ve sahil şeridinde kalan Piraziz, Bulancak, Keşap, Espiye, Tirebolu, Görele ve Eynesil ilçelerindeki Osmanlı dönemine ait mezar taşları ele alınmıştır.

Bu çerçevede batıdan doğuya doğru sırası ile Piraziz Beyler Mezarlığında 5, Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığında 33, Giresun Müzesinde 16, Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığında 15, Espiye Hacıköy Mezarlığında 5, Tirebolu Yeniköy Mezarlığında 11, Tirebolu Kalesinde 24, Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığında 12, Görele Yeni Cami Haziresinde 3, Görele Frengi Mezarlığında 11, Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığında 14, Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığında 8, Eynesil Ören Mezarlığında 6 olmak üzere toplam 163 mezar incelenmiştir.

Bunlardan 118’inde baş taşı, 3’ünde ayak taşı, 42’sinde hem baş, hem ayak taşı vardır. 9 tanesi Sembolik lahitli mezardır. Çalışmamızda baş taşı mevcut olan örneklerde ayak taşları için ayrı bir katalog düzenlenmemiş, her ikisi de aynı katalogda değerlendirilmiştir.

17. – 20. yüzyıllara ait bu mezar taşları, dönemlerinin taş işçiliğini, yörenin sanat ve edebiyat anlayışını, bulundukları yerlerin kültürlerini yansıtmaları açısından önem arz etmektedir. Tezimizde başlıca amaç milli kültürümüzü ve değerlerimizi yansıtan bu mezar taşlarının bilimsel bir yöntemle belgelenmesi olmuştur.

Çalışmamız sırasında ilk aşama olarak kütüphanelerde ve internette kaynak taraması yapılmış, gerekli kaynaklara ulaşılarak mezar taşı araştırmalarındaki son gelişmeler ve araştırma yöntemleri tespit edilerek kendi metodumuz belirlenmiştir. İkinci aşama olarak saha çalışmasına başlanmıştır. Giresun ve ilçelerindeki muhtar toplantılarında, muhtarlara köylerinde ya da mahallelerinde Osmanlı mezar taşlarının olup olmadığı sorulmuş, alınan cevaplar çerçevesinde, taşlar yerinde görülerek tez çalışmamıza konu olacak örnekler belirlenmiştir. Daha sonra bunların ölçü ve bir kısmının stampajları alınarak dijital fotoğrafları çekilmiştir. Üçüncü aşamada elde edilen veriler yardımı ile tezin yazımına geçilmiştir. Bu aşamada ilk olarak dijital

fotoğraflardan mezar taşlarının kitabeleri okunmuştur. Kitabeler mümkün olduğunca orijinaline uygun şekilde yeni yazıya çevrilmiştir. Daha sonra photoshop programı yardımı ile stampajlar çizim şekline dönüştürülmüştür. Mezar taşı başlıklarının gövde gibi düz bir yüzeye sahip olmamaları sebebiyle stampajları alınamamış, bunların çizimleri ölçülerine sadık kalınarak çekilen fotoğraflarla çizilebilmiştir. Mezar taşlarında geçen hicri ve rumi takvimler www.ttk.gov.tr adresindeki tarih çevirme programı yardımı ile miladi takvime çevrilmiştir.

Tez çalışmamız Giriş, Katalog, Değerlendirme, Sonuç olmak üzere toplam dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde “Konunun Tanımı, Sınırları, Önemi, Amacı Yöntemi Ve Kaynakların Değerlendirilmesi” yer almış, daha sonra “Türklerde Mezar Kültü” ve “Giresun’un Tarihçesi” başlıkları altında tez konumuza zemin hazırlayıcı genel bilgiler verilmiştir.

“Katalog” bölümünde 163 adet mezar taşı incelenmiştir. Katalogdaki numaralandırmalarda, mezar taşlarının bulundukları yerlerdeki yerleşim sıraları esas alınmıştır. Mezar taşı örneklerinin her biri için tablo halinde katalog oluşturulmuş, katalogda örnek, fotoğraf no, çizim no, malzemesi, türü, yeri, kimliği, tarihi, mesleği, türü, ölçüleri, teknik, kitabesi, biçim ve süsleme başlıkları yer almıştır. Biçim; sanduka, baş taşı ve ayak taşı olarak, süsleme de; konu, üslup, kompozisyon olarak kendi içlerinde üç grupta değerlendirilmiştir. Yine konu da yazılı, bitkisel ve nesneli bezeme olarak kendi içerisinde üç grupta değerlendirilmiştir. Giresun Müzesindeki mezar taşlarında envanter numaraları olduğu için burada kataloga farklı olarak “Envanter No” bölümü eklenmiştir. Ölçüler kısmında yukarıdan aşağıya doğru daralan tipteki örneklerin eni yazılırken alt ve üst genişlikler için önce alt genişlik yazılmış, araya tire konulduktan sonra da üst genişlik yazılmıştır.

“Değerlendirme” bölümünde ilk olarak erkek ve kadın mezar taşları form tiplerine göre; erkek baş taşlarında bulunan başlıklar da biçimlerine göre tasnif edilmiştir. İkinci olarak mezar taşlarında kullanılan motifler başlıklar halinde ele alınmıştır. Üçüncü olarak malzeme ve işleniş özellikleri, dördüncü ve son olarak da mezar taşlarında kullanılan yazı türleri ve yazıların içerikleri ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Kaynaklar ile Ekler kısmı tezin sonunda, fotoğraf ve çizimler ise katalog bölümünde yer almıştır.

Tez çalışmamızda kaynak olarak konumuz ile değişik yayınlardan faydalanılmıştır. Özellikle yeni yayınlara önem verilmiş, bunlar önceki yayınlar ile

karşılaştırılarak, bu alandaki yeni gelişmeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Tezimizin Giresun'un tarihi ile ilgili bölümünde “Giresun Tarihi Sempozyumu Bildiriler” kitabından, M. Fatsa'nın “ Giresun'da Kırsalın Sosyal Tarihi” adlı kitabından, Diyanet İslam ansiklopedisinde Feridun Emecen tarafından yazılan Giresun Maddesinden, vb. kaynaklardan yararlanılmıştır. Kaynaklarda Osmanlı öncesi Giresun tarihçesi ile ilgili akademik çalışmaların zayıf kaldığı gözlenmiştir.

Giresun'daki mezarlıklar ve mezar taşları ile ilgili bilgi veren kapsamlı bir yayın yoktur. Faruk Sümer tarafından Tirebolu Kalesindeki ve Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığındaki mezar taşlarının günümüz Türkçesine çevirisi yapılmıştır. Kader Yer tarafından hazırlanan “Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığındaki 18. Yüzyıl Mezar Taşları” ve Hülya Ölçay tarafından hazırlanan “Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığındaki 19. Yüzyıl Kadın Mezar Taşları” isimli tezler yöntem belirleme açısından bizim için iyi birer örnek olmuştur. Trabzon'daki bu mezar taşları Giresun'daki aynı döneme ait örneklerle benzerlik içerisindedir.

İstanbul mezar taşları ile ilgili olarak, H. Peter Laqueur'ın “Hüve'l-Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları” isimli kitabı ve çeşitli makaleleri, mezar taşı başlıkları ile ilgili H. Çal'ın “İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar” adlı makalesi, Örcün Barışta'nın “İstanbul – Eyüpsultan Cafer Paşa Türbesi Kazısı ve Bitkisel Bezemeli Mezar Taşları Üzerine” adlı makalesi, İstanbul ile Giresun mezar taşları arasındaki benzerlikleri ortaya koyabilmek açısından oldukça yararlı olmuştur.

Türk mezar taşlarıyla ilgili genel bilgiler edinmek amacıyla Beyhan Karamağaralı'nın Ahlat Mezar Taşları isimli kitabının giriş bölümündeki Doğu, Orta ve Batı Anadolu Mezar Taşları isimli bölümleri, Batı Anadolu mezar taşlarıyla ilgili Gül Tunçel'in Batı Anadolu Bölgesinde Cami Tasvirli Mezar taşları, Metin Haseki'nin Plastik Açından Türk Mezar Taşları, Necibe Saraçoğlu'nun Türk Mezar Taşlarına Dair Araştırma, Zeki Başar'ın Erzurum'da Eski Mezarlıklar ve Resimli Mezar Taşları, Nejat İşcan'ın Anadolu Mezar Taşları Süslemeciliği, Hüseyin Türkmenoğlu'nun Mezar-Mezarlıklar ve Mezar Taşları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi, gibi yayınları başvurduğumuz önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. Bütün bu yayınlardan yola çıkarak mezar taşları üzerine yapılan çalışmalarda henüz tam bir yöntemin oturtulamadığı gözlenmiştir.

B- Türklerde Mezar Kültü ve Mezar Taşı Geleneği

Türkler, tarih boyunca çeşitli dinlerle temasta bulunsalar da Göktanrı inancı ve İslâmiyet, geleneksel Türk dininin temelini oluşturmuştur. Bu iki dinle birlikte Türklerin temasta bulunduğu diğer dinler, Türk sosyal hayatının şekillenmesinde dolayısıyla mezar kültürlerinin oluşmasında önemli rol oynamıştır. Tez çalışmamıza zemin teşkil etmesi bakımından bu kültürleri kısaca özetlemeyi uygun gördük.

Eski Türklerde can ve ruh kavramları “**tin**” nefes kelimesi ile ifade edilirdi. Ölüm durumu ise, ruhun bedeni kesin olarak terk etmesi şeklinde algılanırdı¹. Türkler, ruhun insan bedeninde vücut bulmadan evvelki durumunu kuş olarak tasavvur ettiklerinden, ölüm hâli bazen “**uçtu**” kelimesiyle ifade edilirdi².

Ölüm olayı ile karşılaşan Türklerin, kendilerine özgü bir takım **yas âdetleri** vardı. Yüzlerini bıçakla çizme, geride kalan eşlerin saç örgülerini keserek cesetle birlikte mezara koyma, ölenin bindiği atın kuyruğunu kesme, ölenin mezarına bayrak asma, ölü gömme töreni sırasında elbiseleri ve başlıkları ters giyme, giysi olarak karalara bürünme, ata ters binme, ölünün ardından belirli günlerde aş verme, bu yas âdetlerinden bazılarıdır³.

Eski Türklerin kendilerine özgü yas âdetleri olduğu gibi, yine kendilerine göre **defin merasimleri** de vardı. Mesela ölümden sonra öteki dünyada hayatın devam edeceği düşüncesine bağlı olarak ölen şahsın kabrine ölünün lüzumlu elbiseleri, çeşitli eşyası, silahları ve atları da gömülüyordu⁴. Pazırık, Berel, Noin Ula ve Başadar kurganlarının açılması ile bunların maddî verileri ortaya konmuştur. Çin kaynaklarına göre Hunlar ölümlerini tabut içine koyarlardı. Hun kurganlarından çıkarılan cesetler hep mumyalanmış vaziyetteydi⁵. Hunların yaptıkları mezar odaları kurgan adıyla anılırdı. Değişik Türk topluluklarında görülen kurganların duvar ve tavanları kalaslarla kaplanır, üzerine toprak yığılmak suretiyle küçük bir tümsek hâline getirilirdi.

Göktürkler genellikle mezarın üzerine bir heykel dikerlerdi. Bu heykellerin ölünün kendisi için mi yoksa öldürdükleri insanları temsil için mi dikildiği konusu

¹ Salim KOCA: **Türk Kültürünün Temelleri II** (Trabzon 2000), 176.

² Rasonyi LASZLO: **Tarihte Türklük**, II. Baskı, (Ankara 1988), 32.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Gazanfer İLTAR: “Eski Türklerde Mezar Kültü ve Günümüze Yansımaları”, **Hacı Bektaş Veli**, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Enstitüsü, (Ankara 2003), 10-19

⁴ Nejat DİYARBEKİRLİ: **Hun Sanatı**, (İstanbul 1972), 67.

⁵ Oktay ASLANAPA: **Türk Sanatı**, (İstanbul 1993), 6.

kesinlik kazanmasa da Çin kaynakları Göktürklerin öldürdükleri insan sayısı kadar mezarlarının üzerine taş diktiklerini vurgulamaktadır⁶. Gök Türklerden birisi ölürse tören için ölüyü çadıra koyarlardı. Ölenin yakınları atlar ve koyunlar kurban eder, bunları çadırın önüne koyup, çadırın etrafında at üzerinde yedi defa dolaşırlardı. Sonra kapının önünde bıçakla yüzlerini kesip ağlayarak kanlı gözyaşı dökerlerdi. Mezar üzerinde kurulan yapının duvarlarına ölünün resmini ve yaşarken yaptığı savaşları tasvir ederlerdi⁷.

Maniheist Uygurlarda dini etkiler ve yasaklardan dolayı eski mezar kültlerinin pek devam etmediği görülür. Eski zamanlarda Uygurlar ölüyü yakarak gömerler, mezarın yanına ölen kişinin öz geçmişini anlatan, oyularak yazılan abide taş dikerlerdi⁸. Altaylılar ölümlerini umumiyetle dağ üzerindeki gizli yerlerde toprağa gömerlerdi. Ölü tam giyinmiş vaziyette mezara konur ve yanına, yol için bir torba yiyecek de yerleştirilirdi⁹. XIII. yüzyıl Kıpçak-Kuman boyları, Wilhem Rubruk'un verdiği malûmata göre mezarlar üzerine yüksek tepe yaparlar, tepenin üzerine de bir heykel koyarlardı. Bu heykellerin yüzü doğuya bakardı. Bu mezarlardan birini Rubruk şöyle anlatıyor: “Yeni bir mezar üzerinde on altı tane at derisi gördüm. Bunlar mezarın dört tarafına dörder dörder olarak sııklara asılmışlardı¹⁰. Eberhard’a göre sırığa geçirilen atlar, ölünün cennete giderken bineceği hayvanlardır¹¹. 10. yüzyıl ortalarında Müslüman olan Karahanlılar ve Gazneliler’den günümüze pek çok mezar anıtı kalmıştır¹².

Türkler mezar taşı geleneğini 11. yüzyıl başlarında Oğuzların kurdukları Selçuklu Devleti ile Anadolu’da da devam ettirmişlerdir. Selçukluların ilk mezar taşları İznik’in fetih dönemine aittir¹³. Anadolu’daki Selçuklu ve Beylikler dönemi mezar taşları genel hatlarıyla ortak özellikler taşımaktadırlar. Bu dönem mezar taşları “sanduka şeklinde ya da dikey biçimde baş ve ayak taşları” olarak iki tipte yapılmıştır¹⁴. Sanduka şeklindeki mezar taşları 16. ve 17. yüzyıla kadar bazı ufak değişikliklerle azalarak devam etmiştir. 16. yüzyıldan itibaren bazı mezarlarda dikey

⁶ Bahaeddin ÖGEL: **İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi**, (Ankara 1991), 165-166.

⁷ Bahaeddin. ÖGEL: **Türk Kültürünün Gelişme Çağları**, TDAV yay., (İstanbul 1998), 767-768.

⁸ EBERHARD: a.g.e., s. 87.

⁹ Jean-Paul ROUX: **Altay Türklerinde Ölüm**, (Çev. Aykut Kazancıgil), (İstanbul 1999), 238-294.

¹⁰ Abdülkadir İNAN: **Tarihte ve Bugün Şamanizm**, TTK Basımevi, (Ankara 1995), 179; W. De RUBRUK: **Doğu Ülkelerine Seyahat**, (Malein trc.), (Petersburg 1911), 80.

¹¹ EBERHARD: **Çin’in Şimal Komşuları**, (Ankara 1942), 86.

¹² Seyfi BAŞKAN: “İslam Öncesi Türk Mezar Kültü ve Başlangıcından Beylikler Dönemi Sonuna Kadar Anadolu Türk Mezar Taşları”, **Türk Sanatı Üzerine Denemeler**, (İstanbul 1990), 126.

¹³ Beyhan KARAMAĞARALI: **Ahlat Mezar Taşları**, (Ankara 1992), 21.

¹⁴ Mehmet ÖNDER: **Mevlana Şehri Konya**” (Ankara 1971), 468.

biçimdeki baş ve ayak taşları, yatay bir taşın iki başına geçmek suretiyle üç taştan ibaret sandukalar yapılmış ve son döneme kadar kullanılmıştır.

Erken Osmanlı dönemi Bursa ve İznik mezar taşları Selçuklu ve Beylikler devrinden Osmanlı sanatına geçiş döneminin özelliklerini yansıtmaktadırlar. Bursa üslubu mezar taşları, Selçuklu ve Beylikler devri mezar taşlarına göre daha uzun, sivri kemerli, bazı örneklerinde burmalı sütunceli, rumi ağlarla ve palmet motifleriyle süsle şahideler şeklindedir.

Osmanlı mezar taşları Selçuklu ve Beylikler devri mezar taşlarına oranla daha sade, ağır başlı ve formların net oluşu, figüratif elemanlara rastlanmayışı ve serpuş denilen başlık gibi ölenin kimliğini belirten semboller kullanılması bakımından ayrılırlar¹⁵. Serpuşlar ölünün hayatta mensup olduğu sınıfa göre mezar taşlarına işlenmiştir.

Geç dönem Osmanlı mezar taşlarında ise doğudan uzaklaşma ve batıya yaklaşma bu devre ait kültürel ve sosyal etkileşimler gibi faktörlerin etkisiyle yeni bir üslup oluşmuştur. 18. yüzyıldan itibaren Türk mezar taşlarında görülmeye başlayan barok, rokoko ve daha sonra ampir gibi batılı üsluplar Türk mezar taşlarında batı kökenli motiflerin hâkim olmasını sağlamıştır. Özellikle 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dış etkilerin tesiri ile çok süslü kadın mezar taşları yapılmıştır. Daha sonraki yüzyılda görülen Neoklasik dönemin mezar taşları ise eskiye hayranlık sonucu ortaya çıkmış, Klasik dönem mezar taşlarının taklidi amaçlanmış, süre olarak fazla devamlılık göstermemişlerdir¹⁶.

¹⁵ Metin HASEKİ: **Plastik Açısından Türk Mezar Taşları**, (İstanbul 1977), 21.

¹⁶ Metin HASEKİ: **a.g.e.**, 23.

C- Giresun'un Kısa Tarihçesi

Doğu Karadeniz bölgesinde yer alan ve bugünkü idari alanı yakın geçmişte şekillenen Giresun'un, tarihi oldukça eskidir. Kale çevresindeki yerleşimin tarihi antik çağlara kadar iner. Giresun adının Kerasus kelimesinden geldiği popüler kaynaklarda genel olarak kabul edilmiştir. Ancak bu kelimenin ne anlama geldiği konusunda yapılan tartışmalarda somut bir neticeye ulaşılabilmiş değildir.

MÖ. VII. asrın son çeyreğinden sonra bölgede sırasıyla hakkında net bilgilere sahip olamadığımız Kimmerler, Miletliler, Persler ve Makedonyalı İskender'e bağlı kuvvetlerin egemen oldukları, bundan sonra İslam öncesi Türklerinden bölgeye ilk defa Sakaların geldiği kabul edilir. Hatta Giresun'da her

yıl kutlanan Aksu Şenlikleri ve Mayıs Yedisi kutlamalarının Saka Türklerine ait olduğu kabul edilen Amazon Efsanesi'nin bir kalıntısı olduğu ifade edilir¹⁷.

Giresun ve çevresinin Roma, Bizans, sonra Rum Pontus hâkimiyeti altında kaldığı dönemi ile ilgili çok fazla bilgi yoktur. Giresun ve çevresi, bölgede Roma hâkimiyetinin başladığı M.Ö. 69 yılına kadar I.Pontus Krallığının yönetimi altında kalmıştır. Bu kavmin Pontus Rumları ile tespit edilebilmiş bir alakası yoktur. Önce Roma sonra da (MS.395) Bizans idaresi altına giren Karadeniz ve dolayısıyla Giresun'da 9 asır sonra, IV. Haçlı Seferi'ni gerçekleştiren Latinlerin önünden kaçan Komnen hanedanı tarafından kurulmuş olan II. Pontus Krallığı egemen olmuştur¹⁸. Ancak 13. asrın başlarına denk gelen bu dönem aynı zamanda Anadolu topraklarının hızla Türkleştiği bir zaman dilimidir. Bu nedenle II. Pontus kralları, başta Oğuzların Çepni kolu olmak üzere, Müslüman Türk unsurların ardı arkası kesilmeyen akınları karşısında hep ayakta kalma mücadelesi vermek durumunda kalmıştır. Nitekim Trabzon sarayının resmi tarihçisi olan Panaretos'un verdiği bilgilerin tahlili, daha çok Çepni Türklerinin bölgeye ilk akınlarını ihtiva eder¹⁹.

¹⁷ Mehmet FATSA: **Giresun'da Kırsalın Tarihi**, (İstanbul 2002) 176.

¹⁸ Mustafa ARSLAN: **Görel**, (Ankara 1973) 29-30.

¹⁹ Feridun EMECAN "Giresun Tarihinin Bazı Meseleleri", **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, (İstanbul 1997), 21.

XIII. asır İtalyan haritalarında Chirizonda şeklinde görülen bugünkü Giresun liman kenti, daha sonraki Türkçe kaynaklara Kiresin, Keresun vb. şeklinde yazılmıştır²⁰. Evliya Çelebi'nin, bu meseleyi “kale fethedilirken Fatih'in, Mahmut Paşa'ya ‘bu gece kale altına giresin!’ diye ferman etmesi” ile izah ettiği de bilinir²¹. Kuzeye doğru uzanan yüksek bir yarımada üzerinde kurulmuş olan Kale'nin kimler tarafından yapıldığı konusu henüz açıklık kazanmamıştır.

Giresun şehrinin kurulduğu yere Türklerin ilk defa ne zaman geldikleri ve bunların kimler oldukları sorusuna yeterli cevap bulabilmek oldukça güç bir durumdur. Konu üzerine kafa yoran uzmanların, çeşitli tarihi belgelerden hareketle vardıkları neticelere göre, M.Ö. 2000'li yıllardan itibaren Karadeniz bölgesinde yaşadıkları kabul edilen Gaşkalar, İskitler, Kimmer, Kumanlar, Hunlar, Peçenekler, Akhunlar, Sabirler ve Bulgarlar gibi Türk menşeli kavimlerin Giresun ve çevresini de iskân alanı olarak seçmiş olabilecekleri ileri sürülmektedir.²²

Malazgirt Meydan Muharebesi sonrasında Alparslan'dan alınan talimat gereği Danişmend Ahmet Gazi, Amcazadesi Sevlıbey emrine verdiği kuvvetlerle Samsun ile Trabzon arasında kalan bölgede fetih faaliyetlerinde bulunmuş ve o gün Keygune denilen Şebinkarahisar yakınlarında Pontus Rum Devleti'ne bağlı kuvvetleri yenerek bu kaleyi ele geçirmiştir. Gerek bu dönemde gerekse daha sonraki dönemlerde Giresun havalisine yerleştirilen Türk oymakları ve yerleştirildikleri bölgeler şu şekilde ifade edilmektedir: Çepni oymağı, merkez ve çevre köylere; Avşar oymağı, Şebinkarahisar'da Tamzara ve çevresine; Karaöylü oymağı, Şebinkarahisar'ın Karlı, Karaköy, Köpekli, Bige, Kezanç, Ozanlı ve Kuzgeçe köylerine; Kızık oymağı, Şebinkarahisar'da Kızık, Bayhasan, Etir ve Düzgevezit adı ile anılan köylere; Kargın oymağı, Şebinkarahisar'ın Hocaoglu ve Yumurcaktaş ile Koyulhisar'ın Sökün ve Kargın köylerine; Kınık oymağı, Kınıklar köyü ile Dikmen Tepesi çevresindeki köylere yerleşmiştir.

Müslüman Türklerin bugünkü Giresun ve çevresini ne zaman ve ne şekilde fethetmeye başladıkları konusu, diğer yerlerin tarihine nazaran genel olarak çok bilinemeyen bir konudur. Bu konuda elde bulunan en önemli kaynak, Eretna Devleti hükümdarı Kadı Burhaneddin Ahmet adına, 1398 yılında Aziz b. Erdişir-i Esterebâdi

²⁰ Besim DARKOT: “*Giresun*”, **İslam Ansiklopedisi**, C. IV, (MEB) (Eskişehir 1997) 789-790; Feridun EMECEN: “*Giresun*”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, C. XIV, (İstanbul 1988) 78.

²¹ **Evliya Çelebi Tam Metin Seyahatname**, (Sadeleştirme. M. Çevik), C.I-II, 449

²² B. Atsız GÖKDAĞ: “*MÖ. 2000'li Yıllardan Günümüze Giresun'daki Türk Varlığı*”, **Giresun Tarih Sempozyumu 24-25 Mayıs 1996**, (İstanbul 1997), 29.

tarafından yazılan Bezm u Rezm adlı eseridir. Trabzon Rum Devleti'nin resmi tarihçisi Panaretos'un verdiği bilgiler de bu döneme ışık tutan vazgeçilmez kaynaklar olarak gösterilebilir²³. Bu kaynakların verdiği bilgilerden anlaşıldığına göre Müslüman Türk unsurlar XIV. asrın başlarından itibaren Giresun merkezde ve çevre köylerinde yerleşmeye başlamışlardır. Görüldüğü üzere Fatih'in Trabzon Rum İmparatorluğu'nu ortadan kaldırdığı tarihten çok önce Giresun'un batı yarısı Türk iskânına açılmıştır.

Fatih'in, Komnenlerin hâkimiyetine son vermesinden sonra bölgenin idari ve etnik yapısındaki gelişmeleri kısaca şöyle izlemek mümkündür: Fetih'ten hemen sonra Trabzon ile Giresun arasındaki tüm yerlerin Osmanlı idaresine girdiğini ve buralarda Osmanlı idare sisteminin kurulduğunu düşünmek yanlıştır. Trabzon'un fethinden daha önce, Canik-i Bayramlı olarak Osmanlı idaresine girmiş olan Batlama-Çaldağı-Tamdere hattının batısında kalan alan hariç tutulacak olursa, bu alanın doğusunda kalan yerlerde bulunan Pontus kasabaları ve iç kesimlerdeki Türk yerleşim alanları kademeli olarak Osmanlı yönetimine alınmıştır. Trabzon sancağı kurulduğunda Giresun'un batısı Canik-i Bayramlı, doğusu ise Trabzon sancağının idari alanı içinde kalmıştır. Daha içeride ise Şebinkarahisar sancak olarak teşkilatlandırılmıştır²⁴. Dolayısıyla, Giresun ilinin sınırları içinde kalan alan, büyük ölçüde bu üç sancağın içinde tarihi sürecini tamamlamıştır.

1461 yılında Karadeniz'in bu bölümünün siyasi durumuna bakıldığında Görele, Tirebolu ve Giresun kaleleri Trabzon Rum Devleti'ne bağlı beyler tarafından idare edilirken; buna karşılık Kürtün, Dereli, Bulancak ile Giresun, Tirebolu ve Eynesil'in kırsal kesimi Çepni beylerinin yönetimi altında bulunmaktadır.

II. Beyazıt'ın hükümdarlığı döneminde Trabzon'un Şehzade Sancağı statüsü kazanması ile ona bağlı olan kalelerin de önemi artmaya başlamıştır. 1515 tarihli kayıtlardan anlaşıldığına göre Giresun iç ve dış surlarla çevrili, nüfus ve fizik bakımından gelişme göstermekte olan bir merkez durumuna gelmiştir. Giresun Kalesi'nin dış surları kuzeyden deniz kenarına kadar inmektedir. Bu şekliyle bir tehlike anında 5-10 bin kişiyi barındırabilecek kapasitesiyle bölgenin en müstahkem kalesi durumundadır. 1571 yılında yapılmış olan kayıtlara göre Müslüman olanların

²³ Panaretos'un eserinin Fransızca baskısı Y.Yücel tarafından yayımlanmıştır. /Yaşar YÜCEL: Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar-I, Ankara-1991, Ekler Kısmı); İ. H UZUNÇARŞILI, *Anadolu Beylikleri*, TTK, Ankara-1988, s.153-154

²⁴ Feridun EMECAN, "Trabzon Eylati'nin Batı Sınırları", Trabzon Tarih Sempozyumu, s.163

şehirde henüz mahalle oluşturmamışları anlaşılmaktadır. Bunun sebebini göçebe izleri taşıyan Türk yaşamının ticaret ve şehir kültürüne hâlâ uzak olmasında aramak yanlış olmaz. Giresun Kalesi XVII. asrın son çeyreğinde, bir dizdar ile yardımcıları olan kethüdalar tarafından yönetilmektedir²⁵.

Giresun 19. yy'da, doğuda Tirebolu Kazası, batıda Ordu Kazası ve güneyinde de Sivas'a bağlı Karahisar-ı Şarki sancağı ile çevrili bir kaza idi. İslam Ansiklopedisi 19. yy'ın ortalarında Giresun kenti nüfusunun 4.000 olduğunu, yüzyılın sonuna doğru ise 9.000'e yaklaştığını belirtmektedir.

Cumhuriyet döneminde şehir nüfus bakımından olduğu gibi fizikî yönden de gelişti. İlk yerleşim yeri kale ve çevresi olan şehirde yerleşim, ileriki yıllarda Kale, Sultan Selim, Kapı ve Hacı Hüseyin Mahallelerine doğru devam etti.

1927 ile 1950 yılları arasında şehirde fizikî bakımdan önemli bir gelişme olmadı gibi nüfus da sabitti. 1950'li yıllardan günümüze kadar artış seyrini sürdürdü. Şehir bugün sit alanı olan kalenin güneyinde yükseldiği gibi, doğu ve özellikle batıdaki sahil düzlüğüne doğru hızla yayılmaktadır²⁶.

²⁵ Yücel ÖZKAYA: “*Giresun 1-3 nolu Şer’iyye Sicil Defterindeki Bilgilere Göre Giresun*”, **Giresun Tarih Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, (İstanbul 1997), 197.

²⁶ EMECEN: “*Giresun*”, s. 83.

I. BÖLÜM KATALOG

A- Piraziz Beyler (Tirali) Mezarlığındaki Mezar Taşları

Beyli Köyü yolu üzerinde, Piraziz’e 1 km. mesafede yer alır. Mezarlık, 425 – 426 parsel numaralarıyla Tirali Zade Ali Ağa adına kayıtlı olup, toplam 9081 metrekaredir.

Mezarlıkta Osmanlı dönemine ait 5 tane mezar taşı vardır. Bunlardan biri baş ve ayak (1), ikisi baş (2, 3), ikisi sadece ayak (4, 5) taşıdır (TABLO: 1). 1 ve 2 no’lu örnekler erkek baş taşı olup, 19. yy’ın ilk yarısına aittir (TABLO: 3). Diğerlerinin hangi cinse ve yüzyıla ait oldukları bilinmemektedir. Burada gömülü olanların çoğu Tirali sülalesindendir. Sülalenin esas ismi Tire Ali Oğulları olup, zamanla Tirali şeklinde telaffuz edilmiştir. Nitekim 2 no’lu örnekte “Tire Ali ... mahdumu” ibaresi kullanılmıştır. Yöre halkı bu sülalenin Piraziz’e, İzmir Tire’den geldiğini ifade etmektedir.

Mezarlık günümüzde kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf: 1

Örnek: 1		Yeri: Piraziz Beyler (Tirali) Mezarlığı	
Fotoğraf No: 2–3		Kimliği: Halid Zade El-Hacı Hasan Ağa Kerimesi Şerife Gülsüm Hanım	
Çizim No:		Tarihi: Gurre B 1240 / (1–10). 2. 1825	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz Mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 68 cm En: 24-27 cm Kalınlık: 3-12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 125 cm En: 20-28 cm Kalınlık: 3-12 cm			
Sanduka Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Halid Zade El Hacı Hasan Ağanın Kerimesi Gedenin? Ali Zade El Hac İbrahim Ağanın		Ehli Şerife Gülsüm Hatun Ruhuna Fatıha Sene fi gurre B 1240	
Biçim	Sanduka:		
	Baş Taşı: : Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Hurma ağacı	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Baş taşının başlığı kırık. Ayak taşı ters V biçiminde alınlıklı. 2- Gövde: Baş taşında sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir. Taşın üstü kırıktır. Ayak taşının etrafı ince bir silme ile çevrilmiş, üzerine hurma ağacı işlenmiştir.	

Fotoğraf: 2

Fotoğraf: 3

Örnek: 2	Yeri: Piraziz Beyler (Tirali) Mezarlığı	
Fotoğraf No: 4	Kimliği: <i>Tire Ali Ağanın mahdumu...</i>	
Çizim No:	Tarihi: 1243 / 1827–1828	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 85 cm En: 22–18 cm Kalınlık: 3-10 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sanduka Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Hüve'l - Baki</i> <i>...yub gençliği</i> <i>... na murad rahmet eyle</i> <i>...ibad huvel merhu...</i> <i>El gaffur Tire Ali ...</i>		<i>... ağanın mahdumu...</i> <i>... Ali Ağa ...</i> <i>Fatiha Sene 1243</i>
Biçim	Sanduka:	
	Baş Taşı: : Dikdörtgen Kesitli ve Düşey Dikdörtgen Gövdeli.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel:
		Nesneli:
	Üslup	
Komp.	1. Başlık: Kırık 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Taşın kenarları kırıktır.	

Fotoğraf: 4

Örnek: 3	Yeri: Piraziz Beyler (Tirali) Mezarlığı	
Fotoğraf No: 5	Kimliği:	
Çizim No:	Tarihi:	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: ...		Mezar Taşı Tipi: Baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 54 cm En: 24-27 cm Kalınlık: 4-12 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sanduka Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Hüve'l-Hayyü'l-Baki</i> <i>Nev-civan iken gezerdim ...</i> <i>... Erdi ecel etti ...</i> ...		
B biçim	Sanduka:	
	Baş Taşı: Kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel: Soyut yaprak
		Nesneli:
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Kırık 2- Gövde: Baş taşında sülüs hatlı üç satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir. Taşın alt kısmı kırıktır.

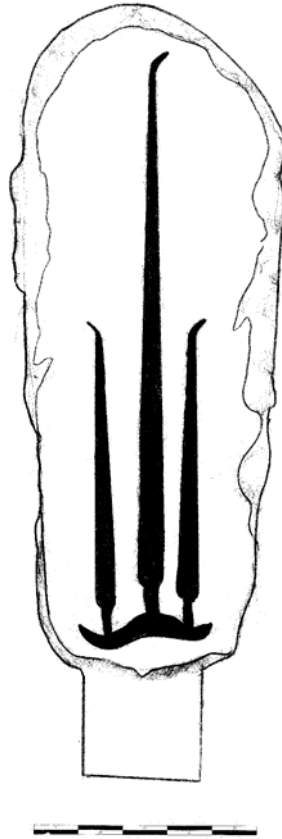

Fotoğraf No: 5

Örnek: 4		Yeri: Piraziz Beyler (Tirali) Mezarlığı	
Fotoğraf No: 6		Kimliği:	
Çizim No: 1		Tarihi:	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz Mezar		Mezar Taşı Tipi: Ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri:			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 83 cm En: 24-29 cm Kalınlık: 4-12 cm			
Sanduka Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Biçim	Sanduka:		
	Baş Taşı :		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı:	
		Bitkisel: Selvi	
		Nesneli:	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak kemerli alınlık. 2- Gövde: Gövdede S şeklinde dalgalı bir kaideden yükselen üç adet selvi motifi vardır. Ortadaki selvi dipten tepeye kadar yükselirken, yanlardaki bunun yarısına kadar yükselmektedir. Ortadaki ve sağdaki selvinin ucu sağa, soldaki selvinin ucu sola eğimlidir.	

Fotoğraf: 6

Çizim: 1

Örnek: 5		Yeri: Piraziz Beyler (Tirali) Mezarlığı	
Fotoğraf No: 7		Kimliği:	
Çizim No:		Tarihi:	
Malzemesi:		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz Mezar		Mezar Taşı Tipi: Ayak Taşı	
Baş Taşı Ölçüleri:			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 95 cm En: 23-26 cm Kalınlık: 3-12 cm			
Sanduka Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Bçim	Sanduka:		
	Baş Taşı: :		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı:	
		Bitkisel: Selvi	
		Nesneli:	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Sivri kemerli alınlık. 2- Gövde: Taşın etrafı ince bir silme ile çevrilmiş, ortasına hançer şeklinde bir kaideden yükselen üç adet selvi yerleştirilmiştir. Ortadaki selvi dipten tepeye kadar yükselirken, yanlardaki bunun yarısına kadar yükselmiştir. Ortadaki ve soldaki selvinin ucu sola, sağdaki selvinin ucu sağa eğimlidir.	

Fotoğraf: 7

B- Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığındaki Mezar Taşları

Bulancak ilçesi, Burunucu Köyü, Mektepyanı mevkiindedir. Mezarlık, 885 – 886 parselleri üzerinde olup, köy tüzel kişiliği üzerine kayıtlıdır. 885 no’lu parsel 1840, 886 no’lu parsel 378 olmak üzere toplam 2218 metrekaredir.

Mezarlıkta Osmanlı Dönemine ait 33 mezar vardır. Bunlardan 14’ü erkek, 19’u kadın mezarı olup, 15’i baş ve ayak 18’i sadece baş taşdır. 3 örnek sembolik lahitlidir (TABLO:1).

Örneklerden 13’ü 19. yy’ın ilk, 8’i ikinci yarısına, 2’si 18. yy’ın ilk, 9’u ikinci yarısına aittir (TABLO: 3).

38 no’lu örnek mezarlık yakınındaki Burunucu Camii haziresindedir. Mezarlıkta Osmanlı dönemine ait olduğu sanılan sembolik lahit şeklinde mezarlar vardır. Mezarlığa adını veren Karaibrahimoğulları Sülalesinin ileri gelenlerinin ifadelerine göre bunların mezar taşları kaybolmuştur. Mezarlık günümüzde de kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf No: 8 Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı

Örnek: 6		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 9–10		Kimliği: Karaibrahim Zade Mehmet Efendi’nin Eşi Hayriye Hanım	
Çizim No:		Tarihi: H. 1301 / 1883–1884	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Sembolik Lahit		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 150 cm En: 29-33 cm Kalınlık: 6,5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 138 cm En: 23-26 cm Kalınlık: 4 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 180 cm En: 70 cm Yükseklik: 72 cm			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l - hayy Hayfa kim Hayriye Hanım genç iken Can verip zir-ü zemini kaydı cah Hem cihandan hem iki can yaradan Hayfa sadd-ı hayfa veled-i mahcur ve cüda Hanedan-ı yandı nar-ı firkate Arşa çıktı nare-ı va hasreta Yerde kıldıysa teni nazikteri		Ruh-u illiyine kıldı i’tıla Çıktı tarih-ı derun-ı cifeden Adni mesken eyledi Hayrü’n-nisa Akköy Hanedanından Karaibrahim Zade Mehmet Efendi’nin zevcesi merhume Hayriye Hanım ruhuna Rızaen lillahil Fatiha Fi 10 Şaban 1301	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Tepelikli, düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Tepelikli, düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Gül dalı, mine, kenger yaprağı	
		Nesneli: Vazo	
	Üslup	Natüralist	
Komp	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Baş ve ayak taşlarının tepelikleri vazodan çıkan kenger (akantus) ve stilize çiçek motiflerinden oluşur. Vazo kaideli olup gövdesi üç dilimli yelpaze şeklinde düzenlenmiştir. Vazodan yukarıya genişleyerek yükselen V şeklinde kademelenmiş silindirik bir motif vardır. Bunun tepesine bir mine oturtulmuştur. Vazodan yükselen kenger yapraklarının uçları yukarı doğru çevrilmiş		

	olup, altlarında ikişer ve üçer sıra halinde zeytine benzer bir motif vardır. 2- Gövde: Baş taşının kenarları iki kademeli silme ile çevrelenmiştir. Silmenin içinde talik hatlı on beş satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Hayy” ve en alttaki tarih ibaresi kartuşlar şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının etrafı ince bir silme ile çevrilmiş, içine kaideli ve kulplu bir vazodan yükselen gül dalı motifi işlenmiştir. Gül dalının gövdesi S kıvrımlarıyla yükselmekte olup, yapraklar ve güller sağa sola doğru yayılmıştır. Sembolik lahitin üzerinde herhangi bir süsleme ögesi yoktur.
--	---

Fotoğraf No: 9

Fotoğraf No: 10

Örnek: 7	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı
Fotoğraf No: 11	Kimliği: Giresunlu Havva Hanım

Çizim No:		Tarihi: H. 1304 / 1886-1887	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 182 cm En: 35-39 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve'l - Hayyul Baki</i> <i>Her zaman Allah'a eyle arz-ı acz ü ibtihal</i> <i>İbdihal ve iftikar o Hallak-ı Ganiyy</i> <i>Oldı bir sandığı çün emel cehtin remzini</i> <i>Hiç kimseye varlığı ile olmasın nuhut-ı furuş</i> <i>Bu fenadan şu kara toprak iken son meskeni</i> <i>İşte bu merhume-ı ana bedel olmuştu hayf</i> <i>Müddet-ı ömrümde masumane ihsan madeni</i>		<i>Ba-kemal ibdihal Allah'a gitti genç iken</i> <i>Komşusu Havva makarrı ola Cennet gülşeni</i> <i>Kam-ı bigaye ile yazdım hafıza tarihini</i> <i>Dar-ı ademoğlu Havva Hanım'ın son</i> <i>Giresunlu Hacıahmetzade Arif Hikmet</i> <i>Efendi'nin zevcesi merhume Havva Hanım'ın</i> <i>Ruhuna rızaen lillahil Fatiha</i> <i>Sene 1304</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Gül demeti, kıvrık dal, mine, kenger yaprağı	
		Nesneli:	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Tepelik, buket halinde düzenlenmiş gül demeti, kıvrık dal ve mine çiçeklerinden oluşur. Üç adet iri çiçek ve yapraklardan oluşan tepeliğin boyun kısmı, bir silme ile boğumlu hale getirilmiştir. 2- Gövde: Kitabenin etrafı iki kademeli kalınca bir silme ile çevrilerek yüzeysel niş şekline getirilmiştir. “Hüve’l – Hayyul Baki” ibaresinin üzerindeki köşelere aşağıya doğru sarkan birer kenger yaprağı motifi vardır. Gövdede talik hatlı on yedi satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l – Hayyu’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 11

Örnek: 8	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 12-14	Kimliği: Selime Hanım	
Çizim No: 2	Tarihi: H. Şaban 1268 / Mayıs-Haziran 1852	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Sembolik Lahit		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 130 cm En: 31-35 cm Kalınlık: 4 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı : Boy: 124 cm En: 24 –31 cm Kalınlık: 4 cm		
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 185 cm En: 73 cm Yükseklik: 75 cm		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Hüve'l - Baki</i> <i>Ahmed Ağa ki eşrafıdır zat-ı Akköyün</i> <i>Gerçi Selime Hanım'a damat idi ezel</i> <i>Lakin ne çare alem-ı fanide yok beka</i> <i>Bir halde bırakmadı mecbureyi ecel</i>		<i>..... etti eğer çi o merhuma irtihal</i> <i>verdi vefatı kavmine çok hüznün ile kal</i> <i>Yazdım duyunca fevtini tarih-ı bibedel</i> <i>Ola Selime Hanım'a dar-ı cinan mahal</i> <i>Fi 15 Şaban Sene 1268</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı : Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
Süsleme	Konu	Yazı: Talik
		Bitkisel: Gül dalı, gül, kıvrık dal, palmet, soyut yaprak
		Nesneli: Kurdele
	Üslup	Natüralist
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Baş ve ayak taşlarının tepeliklerinin çevresi iki adet kenger yaprağı motifi ile çevrelenmiş ve tepelikten kitabenin üst köşelerine birer gül sarkıtılmıştır. Tepeliğin ortasına iri bir yaprak yerleştirilmiştir. 2- Gövde: Baş taşının gövdesinde talik hatlı on satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının niş şeklinde düzenlenen yüzeyine S şeklinde iç içe geçmiş gül dalı motifi işlenmiştir. Motif, kurdele ile bağlanmış bir buketten yükselmektedir.

Fotoğraf No: 12

Çizim No: 2

Fotoğraf No: 13

Fotoğraf No: 14

Örnek: 9	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 15	Kimliği: Yanıkoğlu İbrahim Ağa	
Çizim No:	Tarihi: H. 1180 / 1766-1767	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 67 cm En: 19-21 cm Kalınlık: 2,5 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		

Başlık Ölçüleri: Çevresi: 63 cm Yüksekliği: 15 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Yamakoğlu Merhum veMağfur İbrahim Ağa</i>		<i>Ruhuna Fatiha Sene 1180</i>
Bçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel:
		Nesneli: Sarık
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlenmiş ve sadece alt satır kartuş şeklindedir.

Fotoğraf No: 15

Örnek:10		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 16		Kimliği: Yamak Ahmet Ağa	
Çizim No:		Tarihi: H. 1162 / 1748-1749	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 66 cm En: 17-18 cm Kalınlık: 2,5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: : Çevresi: 64 cm Yüksekliği: 13 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve mağfur Yamak Ahmet Ağa Ruhuna Rızaen		Lillahil Fatiha Sene 1157	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. 2- Gövde: : Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve sadece alt satır oval kartuş şeklindedir.		

Fotoğraf No: 16

Örnek: 11	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 17	Kimliği: Ahmet Ağa'nın oğlu Mahmut Ağa	
Çizim No:	Tarihi: H. 1204 / 1789-1790	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 85 cm En: 24 cm Kalınlık: 2,5 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 66 cm Yüksekliği: 14 cm		

Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Merhum ve mağfur Ahmet Ağa'nın Oğlu Mahmut Ağa</i>		<i>Ruhuna Fatiha Sene 1204</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel:
		Nesneli: Sarık
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. 2- Gövde : Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir.

Fotoğraf No: 17

Örnek: 12		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 18		Kimliği: Yamakoğlu Genç Ali’nin oğlu Seyyid Süleyman	
Çizim No:		Tarihi: H. 1211 / 1796-1797	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 73 cm En: 17 cm Kalınlık: 2,5-12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 55 cm Yüksekliği: 19 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l - Baki Yamak oğlu genç Ali’nin oğlu Merhum ve mağfur leh		Seyyid Süleyman Ruhu için el fatiha Sene 1211	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık.	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yatay yönde gelişen yedi satır yazı vardır. Satırlar yatay dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir.		

Fotoğraf No: 18

Örnek: 13	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 19	Kimliği: Mustafa Ağa'nın kerimesi.....	
Çizim No:	Tarihi: H. 1140 / 1727-1728	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 73 cm En: 19 cm Kalınlık: 2-10 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 50 cm Yüksekliği: 9 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
...		 Mustafa Ağa'nın kerimesi... Sene 1140
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel:
		Nesneli: Başlık
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Başlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yatay yönde gelişen beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.

Fotoğraf No: 19

Örnek: 14	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 20-22	Kimliği: Ayşe Hanım	
Çizim No: 3	Tarihi: H. 5 Cemaziyel Ahire Sene 1300 / 13 Nisan 1883	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Sembolik Lahit		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 132 cm En: 32-34 cm Kalınlık: 4,5 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 126 cm En: 24-29 cm Kalınlık: 5 cm		
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 182 cm En: 70 cm Yükseklik: 75 cm		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Ah minel mevt Karaibrahim Zade Ahmet Ağa kim odur Akköy eşrafi içinde handan-ı muteber Bizi var idi İrcii emrin duyunca kıldı ukbaya kezar</i>		<i>Gerçi evel merhumeye oldu sahn-ı cennette mekan Verdi lakin valid-i evladına Harfî muaccele dedim tarih-ı fevtin Ayşe Hanım cinana azm ile kıldı makarr Fi 5 Cemaziyel Ahire Sene 1300</i>
Bçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
Süsleme	Konu	Yazı: Talik
		Bitkisel: Kenger yaprağı, gül, gül dalı
		Nesneli: Kurdele
	Üslup	Natüralist.
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Baş ve ayak taşlarının tepeliklerinin çevresi iki adet kenger yaprağı motifi ile çevrelenmiş ve tepelikten kitabenin üst köşelerine birer gül sarkıtılmıştır. Tepeliğin ortasına iri bir yaprak yerleştirilmiştir. 2- Gövde: Talik hatlı on satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Ah Minel Mevt” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının çevresi ince bir silme ile çevrelenmiş, yüzeyine yüksek kabartma olarak gül dalı motifi işlenmiştir. Motif, kurdele ile bağlanmış bir buketten yükselmektedir.

Fotoğraf No: 21

Fotoğraf No: 20

Fotoğraf No: 22

Çizim No: 3

Örnek: 15		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 23-24		Kimliği: Yakup Zade Kerimesi Cevahir Hatun	
Çizim No:		Tarihi: H. 1251 / 1835-1836	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 118 cm En: 33-39 cm Kalınlık: 5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 107 cm En: 25-35 cm Kalınlık: 6 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Hayyul Baki Genç iken göçtü cihandan böyle bir hulk-ı halim Dilerim kabrini pûr-nur eyleye Rabbil kerim Genç yaşa ermiş iken bu nev-civan		Davet etti kendüye hâlik-i ferdül hakîm Yakupzade kerimesi merhume ve mağfure leha Cevahir Hanımın ruhu için el fatiha Sene 1251	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Kıvrık dal, lale, gonca, gül, tuba ağacı, soyut yaprak	
		Nesneli: Vazo, perde, kurdele, sütunçe, C kıvrımları	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel Tepelik. Baş taşının tepeliğinde barok üsluplu süsleme kompozisyonu görülmektedir. Üzerinde perde motifi olan vazodan çıkan buket şeklinde kıvrık dal, goncalar, güller, S ve C kıvrımları vardır. 2- Gövde: : Sülüs hatlı yatay yönde gelişen sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir. Kitabenin üstündeki köşelere kıvrık dal motifleri yerleştirilmiştir. Ayak taşının başlığı stilize deniz kabuğu şeklinde düzenlenmiştir. Ayak taşı kenarlardan ince bir silme ile çevrelenmiş ve içine başlıktan alta doğru sarkan, kökü kurdelelerle buket haline getirilmiş, tuba ağacı yerleştirilmiştir.	

Fotoğraf No: 23

Fotoğraf No: 24

Örnek: 16		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 25		Kimliği: Ayvasıllı Karaibrahim Zade Ali Seyyid Ağa	
Çizim No:		Tarihi: H. 1255 / 1839-1840	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçeveli Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 95 cm En: 24 cm Kalınlık: 3 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 99 cm Yüksekliği: 19 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Baki Çün ecel geldi ana olmaz âman Cürmünü affeyleye Rabbü'l Mennan Mağfiret kıl olmasın hali yaman		Mazhar-ı nur-u şefa'at kıl her zaman Ayvasıllı Kara İbrahim zade merhum Ali Seyyid Ağa ruhuna fatiha Sene 1255	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa Başlıklı Sarık 2- Gövde: Talik hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 25

Örnek: 17	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 26	Kimliği: Kara Muhammet oğlu İbrahim Ağanın Kerimesi Rukiye Hatun	
Çizim No:	Tarihi: H. 1263 / 1846-1847	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçeveli mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 127 cm En: 26-34 cm Kalınlık: 3 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Hüve'l - Baki</i> <i>Çün ecel geldi ana olmaz aman</i> <i>Cürmümü af eyle Ya Rabbül Mennan</i> <i>Mağfiret kıl olmasın</i> <i>Mazhar-ı nuru şefa'at kıl her zaman</i>		<i>Kara Muhammet oğlu İbrahim Ağanın</i> <i>Kerimesi merhume Rukiye Hatun'un</i> <i>Ruhuna Fatiha</i> <i>Fi 15 N Sene 1263</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı : Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel: Kıvrık dal, lale
		Nesneli:
	Üslup	Naturalist
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Tepelik, lale şeklinde bir motif üzerinden yükselen kıvrık dallardan oluşur. Kıvrık dalların arasında sağda ve solda ikişer zeytin motifi vardır. 2- Gövde: Sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki "Hüve'l - Baki " ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir

Fotoğraf No: 26

Örnek: 18		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 27-29		Kimliği: Karaibrahim Zade Abdullah Ağa ibni Ali Ağa	
Çizim No:		Tarihi: R. 2 Teşrin-i Sani 1314 / 14 Kasım 1898	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Taşı Tipi: Çerçeveli mezar		Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 148 cm Çap: 72-75			
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı: Boy: 147 cm Çap: 61-76 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Baki Elim boş yüzüm kara gelmişim divanına Baş açık yalın ayak durmuşum divanına Cürmüm varsa affet Ya İlahil aman Senden artık af..... kalmışım lütf-i ihsanına		Karaibrahim Zade merhum Abdullah Ağa İbn-i Ali Ağa'nın ruhu İçün ve kaffe-i ehli iman Ruhicün lillahil Fatiha 3 Zilkade Sene 1315/3 Nisan Sene 1314	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Silindirik gövdeli ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Silindirik gövdeli ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Asma	
		Nesneli: Vazo	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: 2- Gövde: Baş taşının gövdesinde talik hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının oval yüzeyine kaideli bir vazodan yükselen asma dalı ve üzüm salkımı motifi işlenmiştir. Vazonun yüzü dilimli olarak düzenlenmiştir. Asmanın gövdesi S şeklinde yükselmekte olup, yapraklar ve salkımlar sağa-sola simetrik olarak dağıtılmıştır.	

Fotoğraf No: 27

Fotoğraf No: 28

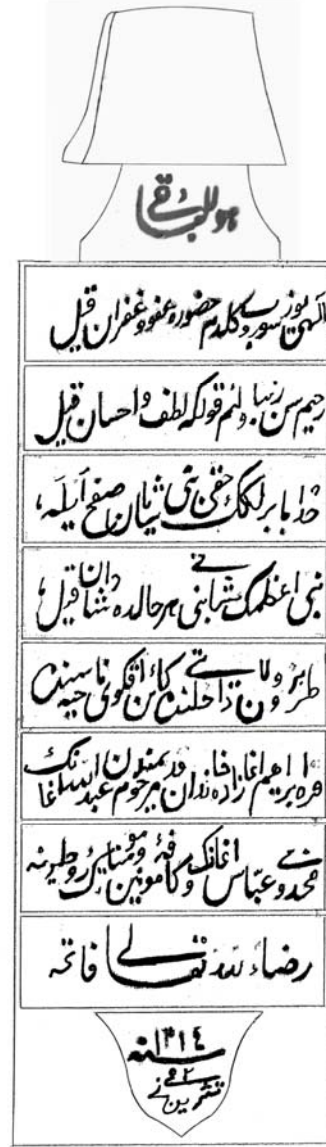
Fotoğraf No: 29

Örnek: 19	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı
Fotoğraf No: 30-31	Kimliği: Karaibrahim Ağa Zade Hanedanı Kadiminden Abdullah Ağa'nın Mahdumu Abbas Ağa

Çizim No: 4		Tarihi: H. 23 Zilkade 1315 / R. 3 Nisan 1314 / 15 Nisan 1898	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçeveleli mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Baş Taşı: Boy: 127 cm En: 34 cm Kalınlık: 8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı: Boy: 114 cm En: 25-28 cm Çap: 8 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 54 cm Yüksekliği: 16 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve'l - Baki</i> <i>İlahi yüz sürdüm geldim huzura af ve gufran kıl</i> <i>Rahimsin Rabbenâ daim kuluna lüf-ı ihsan kıl</i> <i>Hüdaya birliğin hakkı beni şayan-ı şafh eyle</i> <i>Nebiyi azamın şanı beni herhalde şayan kıl</i> <i>Trabzon Vilayeti dâhilinde kain Akköy</i> <i>nahiyesinde</i>		<i>Karaibrahim Zade hanedanı kadiminden</i> <i>Merhum Abdullah Ağa'nın mahdumu</i> <i>Abbas Ağa'nın kaffe-i mü'minin ve</i> <i>müslimin</i> <i>Ruhlarına Rızaen Lillahil Teala Fatiha</i> <i>Fi 2 Teşrin-i Sani Sene 1314</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Fesli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Sivri kemer alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Asma dalı	
		Nesneli: Fes, vazö	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Hamidiye Kalıplı Fes 2- Gövde: Baş taşında sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının yüzeyine kaideli bir vazodan yükselen asma dalı motifi vardır. Vazodan yükselen iki adet asma S şeklinde birbirine girinti yaparak yükselmektedir. Dallarda birer salkım bulunmaktadır.	

Fotoğraf No: 31

Çizim: 4

Örnek: 20	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı
Fotoğraf No: 32-33	Kimliği: Karaibrahim Zade Hasan Ağa'nın Halilesi Ayşe Hanım

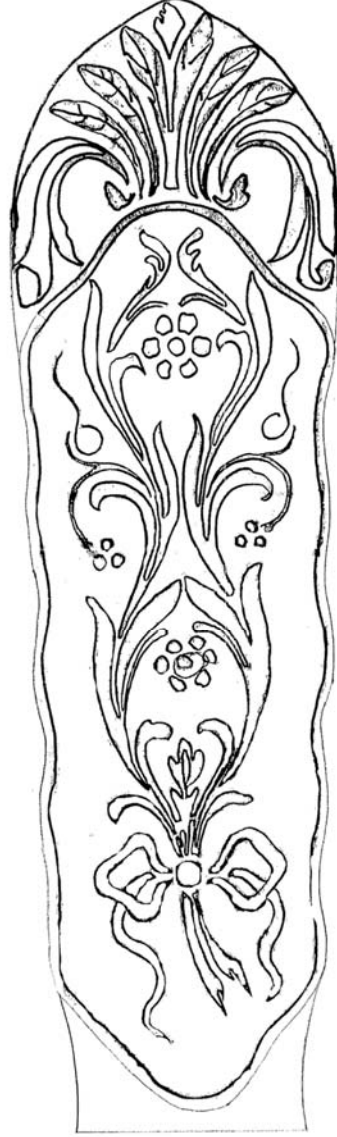
Çizim No: 5		Tarihi: H. 17 N Sene 1270 / 13 Haziran 1854	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: 120 cm En: 28-33 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 93 cm En: 22-28 cm Kalınlık: 7 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Baki Kıl meskenim lütfunla ya Hüda-yı dariüsselam Eyle hanedana bu fukarayı caker-ı ruz-ı kiyam Cürmümü aqv et İlahi cümleden sensin rahim		Şol zaman kim ümmetidir çağırır fahrül inam Merhum ve mağfur Karaibrahim Zade Hasan Ağa'nın Halilesi Ayşe Hanım Ruhiçün Fatiha Fi 17 N Sene 1270	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Kıvrık dal, gül dalı	
		Nesneli: Kurdele	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Baş ve ayak taşının bitkisel tepelikleri kıvrık dallardan oluşur 2- Gövde: Baş taşının gövdesinde sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kenarları S şeklinde dalgalı olan ayak taşında fiyonk şeklindeki kurdele ile buket şeklinde düzenlenmiş gül dalı motifi vardır.	

Fotograf No: 32

Fotograf No: 33

Çizim: 5

Örnek: 21		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 34		Kimliği: Karaibrahim Zade Osman Ağa	
Çizim No:		Tarihi: H. Gurre M 1258 / 1-10 Şubat 1842	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 112 cm En: 26 cm Kalınlık: 3 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 65 cm Yüksekliği: 14 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Baki Daima hakka ibadet eyle kimseye kalmaz akd-i devrân İrci'i emri gelip Osman imsal etti olan Bir kişi var idi dünyada çaresiz gitti bu çarh-ı gerdân		Terk edip lil alemi hayfa bulmadı illetine derman mağfiret edip nurdan çar-yar oldu bu tarihe..... iman merhum ve mağfur leh Karaibrahim Zade Osman Ağa'nın ruhu için Fatiha Fi Gurre M 258	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Fesli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Fes	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Aziziye Kalıplı Püsküllü Fes. 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 34

Örnek: 22		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 35-37		Kimliği: Karaibrahim Zade Es-Seyyid Hasan Ağa	
Çizim No: 6		Tarihi: H. 1246 / 30 Ağustos 1830	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 130 cm En: 35 cm Kalınlık: 2,5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı: Boy: 150 cm En: 30 cm Kalınlık: 3 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Hayyül Baki Ecel camın içüp dar-ı fenadan eyledim Rihlet..... kabre girdim masivadan Eyledim uzlet ya nevb-i hal içre girdim Kimseler bilmez nedir halim ziyaret eyleyen İhvan okuyalar bana bir rahmeti fit-dünya		İle mest olmuş gelip görsün muradımı Okusun levha-i kabrim ki olsun kendüne İbret Karaibrahim Zade merhum Esseyyid Hasan Ağa'nın ruhuna Fatiha 11 RA Sene 1246	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Başlıklı dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Hurma ağacı	
		Nesneli: Başlık,	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Baş taşının başlığı ise kırıktır. Ayak taşının başlığı soğan şeklindedir. 2- Gövde: Baş taşında sülüs hatlı on bir satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Hayyül Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının kenarları ince düz bir bordürle çevrelenmiştir. İçine doğrudan zeminden yükselen hurma ağacı işlenmiştir. Ağacın gövdesi aralıklarla yerleştirilmiş V şeklinde çizgilerle kademelendirilmiştir. Uçlara doğru sivrilerek kıvrılan ince yaprakların altında dokuz taneli hurma hevenkleri bulunmaktadır.	

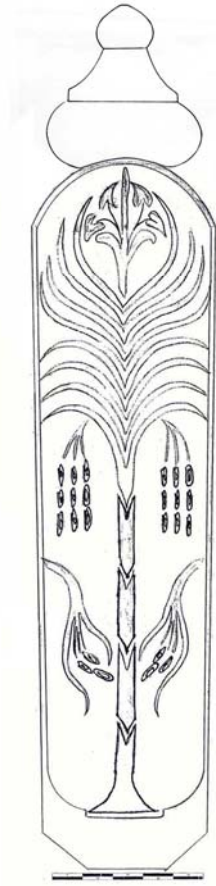
Fotoğraf No: 35

Fotoğraf No: 36

Fotoğraf No: 37

Çizim No: 6

Örnek: 23		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 38		Kimliği: Ali Beşe'nin kerimesi Şerife Zeynep Kadın	
Çizim No:		Tarihi: H. 1244 / 1828-1829	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçeveli mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 78 cm En: 24 cm Kalınlık: 2,5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 60 cm Yüksekliği: 12 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Baki Ziyaretten murat duadır Bugün bana ise yarın sanadır Ayvasıllı El Hac Hasan oğlu		Ali Beşe'nin kerimesi merhume Şerife Zeynep Kadın ruhuna Fatiha Sene 1233	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 38

Örnek: 24	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı
Fotoğraf No: 39–40	Kimliği: Ayvasılı Serdar Bozan Zade El Hac Seyyid Ahmed Ağa
Çizim No: 7	Tarihi: H. 1236 / 1820-1821
Malzemesi: Mermer	Mesleği:
Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 102 cm En: 30 cm Kalınlık: 3 cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 83 cm En: 23-32 cm Kalınlık: 4 cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 78 cm Yüksekliği: 15 cm	
Teknik: Oyma	
Kitabesi:	
<i>Hüve'l - Baki</i> <i>Beni kıl mağfîret ey Rabbi Yezdan</i> <i>Bi hakk-ı arş-ı azam nur-ı Kuran</i> <i>Gelip kabrimi ziyaret eden ihvan</i> <i>Edeler ruhuma bir Fatiha ihsan</i> <i>Merhum ve mağfur ila rahmeti Rabbihil</i> <i>Gaffur Ayvasılı Serdarbozan</i> <i>Zade El Hac Seyyid Ahmed Ağa</i> <i>Ruhuna Fatiha 1236</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.
Süsleme	Konu
	Yazı: Sülüs
	Bitkisel:
	Nesneli: Sarık
Üslup	
Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Dilimli sarık. Ayak Taşı: Ters V biçiminde alınlık 2- Gövde: Baş taşında sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi oval kartuşlar şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının alınlığı ters V biçiminde düzenlenmiş olup, gövdesinde herhangi bir süsleme unsuru yoktur.

Fotoğraf No: 39

Fotoğraf No: 40

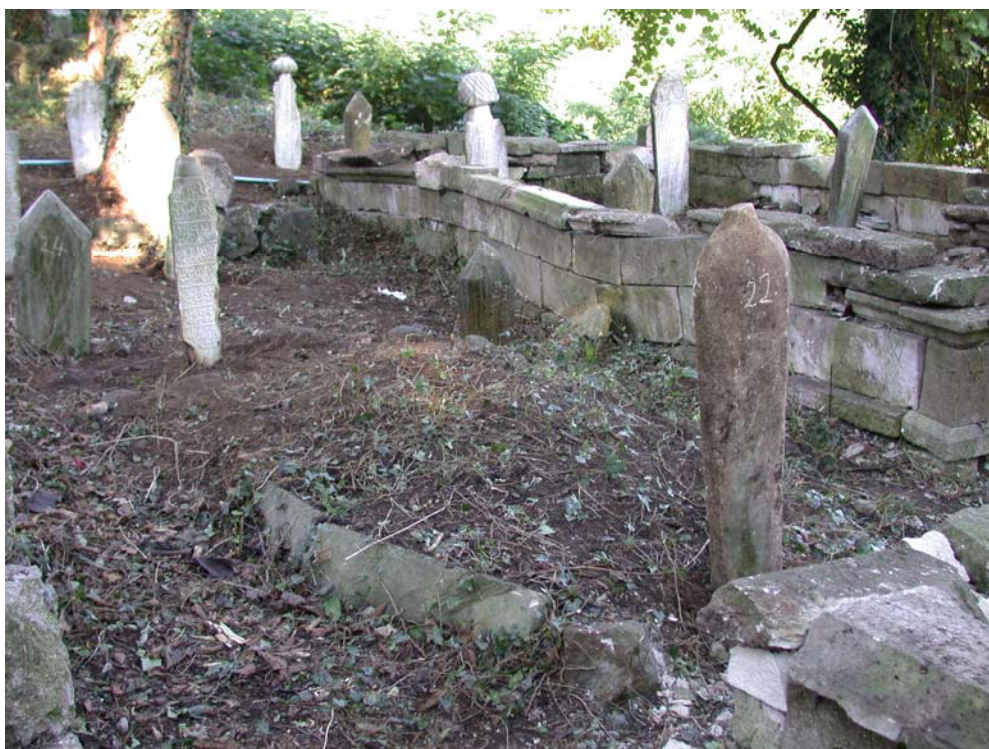

Çizim: 7

Örnek: 25		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 41-42		Kimliği: Kara Seyyid İbrahim’in kerimesi Şerife Fatıma	
Çizim No:		Tarihi: H. 1208 / 1793-1794	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 74 cm En: 16-19 cm Kalınlık: 2 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı: Boy: 90 cm En: 20-23 cm Kalınlık: 5 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l - Baki Bağ-ı gülşende bir gonca iken ... ecel eyledi beni hazan nazenin iken eyledi beni hak ile yeksan		 Kara Seyyid İbrahim’in kerimesi Şerife Fatma ruhuna Fatiha Sene 1208	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Gerdanlık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Kırık Ayak taşı: Sivri kemerli alınlık. 2- Gövde: Baş taşında sülüs hatlı yatay yönde gelişen on satır yazı vardır. Satırlar yatay dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Baş taşının boynunda baklava dilimi şeklinde işlenmiş bir takı vardır. Ayak taşında herhangi bir süsleme unsuru yoktur.		

Fotoğraf No: 41

Fotoğraf No: 42

Örnek: 26		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 43-44		Kimliği: İbrahim Ağa’nın kerimesi Emine Tuti	
Çizim No:		Tarihi: H. 1204 / 1789–1790	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı.	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 17 cm Kalınlık: 2,5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı: Boy: 87 cm En: 20-28 cm Kalınlık: 5 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 55 cm Yüksekliği: 2 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhume ve mağfure İbrahim Ağa’nın Kerimesi Emine		Tuti ruhuna Fatiha Sene 1204	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Gül	
		Nesneli:	
	Üslup	Natüralist	
Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Başlık Ayak taşı: Ters V biçiminde düzenlenmiş alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yatay yönde gelişen beş satır yazı vardır. Satırlar yatay dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir. Başlığın altında açılmamış gül motif vardır. Ayak taşında herhangi bir süsleme unsuru yoktur.		

Fotoğraf No: 43

Fotoğraf No:
44

Örnek: 27		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 45–46		Kimliği: Beylioğlu Karaibrahim’in kerimesi Halime Hatun	
Çizim No:		Tarihi: H. 1205 / 1790-1791	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 114 cm En: 28 cm Kalınlık: 3 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 68 cm En: 27 cm Kalınlık: 4 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 68 cm Yüksekliği: 2 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l - Baki Bakmayın çeşm-ı basiretle Ol mezarım gafıl insan gelmeyince başa		Beylikoğlu Karaibrahim’in Kerimesi merhume ve mağfure Halime Hatun’un ruhuna El Fatiha Sene 1205	
Bçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Gül, mine, soyut yaprak, S ve C kıvrımları	
		Nesneli: Gerdanlık	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Başlık Ayak taşı: Sivri kemerli alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Baş taşının boyun kısmı yan yana dizilmiş çiçeklerden oluşturulmuş bir gerdanlıkla çevrilmiştir. Gerdanlıktan aşağıya sarkan yaprak motifler vardır. Gerdanlığın hemen üzerine stilize yaprak motifleri yerleştirilmiştir. Tepeliğin üstündeki üç adet gül yüksek kabartma olarak yapılmış, tepeliğin geri kalan yüzeyi yaprak motifleriyle doldurulmuştur. Hüve’l - Baki yazısının bulunduğu oval kartuşun üst kısmında barok üsluplu C kıvrımları vardır. Ayak taşının alınlığı sivri kemerli olup, gövdede herhangi bir süsleme	

	unsuru yoktur.
--	----------------

Fotoğraf No: 45

Fotoğraf
No: 46

Örnek: 28	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı
Fotoğraf No: 47	Kimliği: Kara İbrahim Ağanın Kız Karındaşı Şerife Hatun
Çizim No: 8	Tarihi: H. 1250 / 1834-1835
Malzemesi: Mermer	Mesleği:
Mezar Tipi: Toprak mezar	Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı

Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 82 cm En: 28–34 cm Kalınlık: 3-10 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Hüve'l - Baki</i> <i>Fenadan bakaya eyledi rıhlet</i> <i>İde kabrini hak ravza-i cennet</i> <i>Kara İbrahim Ağanın Kız</i>		<i>Karındaşı merhume Şerife</i> <i>Havva Hatunun ruhuna fatiha</i> <i>Sene 1250</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel: soyut yaprak
		Nesneli:
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Baş taşının bitkisel tepeliği soyut yaprak motifleriyle doldurulmuştur. Tepeliğin üstü kırıktır. 2- Gövde: Ayak taşında sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.

Çizim No: 8

Fotoğraf No: 47

Örnek: 29		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 48-49		Kimliği: Karaibrahim oğlu Seyyid Hüseyin Beşe	
Çizim No: 9		Tarihi: H. 1217 / 1802–1803	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 115 cm En: 32 cm Kalınlık: 2 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 38-84 cm Yüksekliği: 28 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l - Baki Gel kerem ile beni şad eyle Zikr hayr ile yad eyle Kabrime nur ile münevver edip		Beni bir fatiha ile yad eyle Karaibrahim oğlu merhum Seyyid Hüseyin Beşe ruhuna Fatiha Sene 1217	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Tepe bölümü yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Talik hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 48

Fotoğraf No: 49

Çizim No: 9

Örnek: 30		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 50		Kimliği: Gonca Kadın	
Çizim No:		Tarihi: H. 1218 / 1803-1804	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 86 cm En: 23-32 cm Kalınlık: 4 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Rahmet ile nazar eyle şu mezar taşıma Akıl isen gafil olma al aklını başına Salınır gezerdim her dem neler geldi başıma		Akıbet turap oldum taş diktiler başıma Merhume Gonca Kadın ruhuna Fatıha Sene 1218	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde düzenlenmiş alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 50

Örnek: 31		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 51-52		Kimliği: Karaibrahim Zade Paşa Ağa'nın ehli Ayşe Hanım	
Çizim No: 10-11		Tarihi: H. 1248 / 1832–1833	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 128 cm En: 31-37 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 106 cm En: 26-33 cm Kalınlık: 4 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Baki Gülistan-ı gehr içinde eyledi bir gül hazan validini eyledi ah-ı figan İrci'i emri hitabı çün erince sem'ine		 firdevsi cinana Ayşe Hanım hemen Karaibrahim Zade Paşa Ağa'nın ehli Merhume Ayşe Hanım ruhuna El fatiha Sene 1248	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Karanfil, gül, yaprak, lale, hurma ağacı	
		Nesneli: Kurdele, sütunçe	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Bitkisel tepelik. Ayak Taşı: Ters V biçiminde düzenlenmiş alınlık. Baş taşının alınlığı stilize yaprak, deniz kabuğu, gül, karanfil, kıvrık dal motifleriyle doldurulmuştur. Ters olarak işlenen karanfilin gövdesi kurdeleden fiyonk şeklinde yapılmıştır. Köşeliklere kıvrılan dalları ve yapraklarıyla birer kır çiçeği işlenmiştir. 2- Gövde: Baş taşında talik hatlı yatay yönde gelişen sekiz satır yazı vardır. Satırlar yatay dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının kenarları ince bir silme ile çevrelenmiştir. Ortasına zeminden yükselen hurma ağacı işlenmiştir. Ağacın gövdesi aralıklarla yerleştirilmiş V şeklinde çizgilerle kademelendirilmiştir. Uçlara doğru sivrilerek kıvrılan ince	

yaprakların altında dokuz taneli hurma hevenkleri bulunmaktadır.

Fotoğraf No: 51

Çizim No: 10

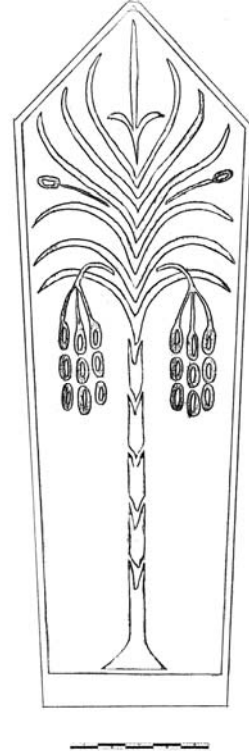

Çizim: 10

Fotoğraf No: 52

Çizim No: 11

Örnek: 32	Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 53	Kimliği: Hacı Ahmed Zade Yusuf Ağa'nın Muhteremeleri Halime Hanım	
Çizim No:	Tarihi: H. 1285 / 1868-1869	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90 cm En: 26-33 cm Kalınlık: 6 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Ah minel mevt Aman ... sana geldim bana lütf eyle rahmet kıl Zaif dertmendim ... Ya Rab şefkat kıl ki Gaffar af ihsan kıl</i>		<i>Koma zulmette Yarap kabrimi pir u nur envar kıl Merhume ve mağfur leha Hacı Ahmet Zade Yusuf Ağa'nın harem-i muhteremeleri Halime Hanım'ın ruhiçün lillahi teala Fatiha 12 ... 1285</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: : Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Talik
		Bitkisel: Palmet, soyut yaprak
		Nesneli:
	Üslup	
Komp.		1. Başlık: Bitkisel Tepelik. Tepelik, lale içerisinde sağlı sollu simetrik olarak yükselen soyut yaprak kompozisyonuyla süslenmiştir 2- Gövde: Talik hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “ Ah minel mevt” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.

Fotoğraf No: 53

Örnek: 33		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 54		Kimliği: Giresunlu İbrahim Efendinin Oğlu Seyyid Muhammed Emin Efendi	
Çizim No: 12		Tarihi: H. 1246 / 1830-1831	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 110 cm En: 25-27 cm Kalınlık: 2,5 – 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 74 cm Yüksekliği: 15 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l - Baki ... kıl mağfîret ey rabbi Yezdan Bi-hakk-ı arş-ı azam nur-ı Kuran Gelip kabrim ziyaret eden ihvan		Edeler ruhuma bir fatiha ihsan Giresunlu İbrahim Efendinin Oğlu merhum Seyyid Muhammed Emin Efendi Ruhuna el Fatiha sene 1246	
Bçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı şeritli sarık 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 54

Çizim No: 12

Örnek: 34		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 55		Kimliği: Söz Sahibi Oğlu Emir Ali’nin Kerimesi Halime Hatun	
Çizim No:		Tarihi: H. 1214 / 1799-1800	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 55 cm En: 27-31 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l - Baki Söz Sahibi Oğlu Emir Ali’nin Kerimesi merhume		Halime Hatun ruhuna Sene 1214	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde düzenlenmiş alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l - Baki ” ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 55

Örnek: 35		Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı	
Fotoğraf No: 56		Kimliği: Ciğer Köşem Esseyyid Molla Mahmut	
Çizim No:		Tarihi: H. 1250 / 1834-1835	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 82 cm En: 28-34 cm Kalınlık: 5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 55 cm En: 25-28 cm Kalınlık: 5 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Bâki Merhum ve mağfur Ciğer Köşem Es - Seyyid		Molla Mahmud ruhuna Fatiha Sene 1250	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. Ayak taşı: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir. Ayak taşında herhangi bir süsleme unsuru yoktur.	

Fotoğraf No: 56

Örnek: 36

Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı

Fotoğraf No: 57		Kimliği: Şerife Emine Molla	
Çizim No:		Tarihi: H. 1205 / 1790-1791	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 67 cm En: 19 cm Kalınlık: 2 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 48 cm Yüksekliği: 2 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Baki Merhume ve mağfure Ciğer Köşem Şerife Emine		Monla ruhuna Fatiha Sene 1205	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 57

Örnek: 37

Yeri: Bulancak Burunucu Köyü Karaibrahimoğulları Mezarlığı

Fotoğraf No: 58		Kimliği: Serdar oğlu Sağır İbrahim	
Çizim No:		Tarihi: H. 1210 / 1795-1796	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 75 cm En: 24 cm Kalınlık: 2-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 72 cm Yüksekliği: 24 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l - Baki Merhum ve mağfur Serdar oğlu Sağır		İbrahim ruhuna Bihürmetil Fatiha Sene 1210	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir		

Fotoğraf No: 58

Örnek: 38		Yeri: Burunucu Köyü Karaibrahimoğlu Camii Haziresi	
Fotoğraf No: 59-62		Kimliği: Kara İbrahim Zade Hasan Ağa'nın Kerimesi Ayşe Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1269 / 1852-1853	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Sembolik Lahit		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 160 cm En: 22-28 cm Kalınlık: 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 142 cm En: 20-26 cm Kalınlık: 10 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 190 cm En: 55 cm Yükseklik: 58 cm			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve'l - Baki</i> <i>Ya ilahi ol mübarek ism-i fakrın izzeti</i> <i>Hem Resulün fahr-ı alem şah-ı Güzin</i> <i>hürmeti</i> <i>Eyle kabrimi ravza-i cennet ya ilahel alemin</i> <i>Gece gündüz eylesinler huri gılman hizmeti</i>		<i>İbrahim Efendi Zade Giresunî Karaibrahim</i> <i>Zade</i> <i>Müteveffa Hasan Ağa'nın Halilesi Merhume</i> <i>Ayşe Hatun Ruhuna Fatiha</i> <i>Sene 1269</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde, dalgalı kenarlı.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel Bezeme: Soyut yaprak, kıvrık dal	
		Nesneli Bezeme: Kurdele	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Baş taşının tepeliği kökleri kurdele ile bağlanmış iki kıvrık daldan oluşur. İki dalın ortasında kalan boşluğa geometrik şekiller yerleştirilmiştir. Ayak taşının tepeliği soyut yapraklardan oluşur. 2- Gövde: Talik hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l - Baki ” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Taşın kenarları S şeklinde dalgalı olarak yapılmıştır. Ayak taşına kökü kurdele ile bağlanmış üç gövde ile yükselen ve üçer dilimli yaprağı olan bitkisel bir motif işlenmiştir. Motif alttan kurdele ile fiyonk	

	şeklinde bağlanmıştır.
--	------------------------

Fotoğraf No: 59

Fotoğraf No: 60

Fotoğraf No: 61

Fotoğraf No: 62

C- Giresun Müzesi'ndeki Mezar Taşları

Giresun il merkezinde bulunan ve bulunduğu mahalleden adını alan (bugünkü adı Zeytinlik Mahallesi) Gogora Kilisesi, günümüzde Giresun Müzesi (221 parsel, 8 ada) olarak kullanılmaktadır.

Bir külliye anlayışı çerçevesinde inşa edilen bu yapı kompleksinin¹ bahçesinde 9'u erkek, 7'si kadın olmak üzere toplam 16 örnek vardır. Bunlardan 3'ü silindirik gövdeli baş ve ayak, 1'i sadece baş taşından, 1'i düşey dikdörtgen baş ve ayak, 11'i ise sadece baş taşından ibarettir (TABLO: 1). Taşlar, yerlerinden söküldükleri için mezar tipleri hakkında bilğimiz yoktur.

Örneklerden 2'si 18. yy'ın ikinci yarısına, 6'sı 19. yy'ın ilk, 6'sı ikinci yarısına, 1'i 20. yy'a aittir. 1 örneğin ise tarih yazan kısmı kırıktır (TABLO: 3).

Buradaki mezar taşlarından 9 tanesi Hacı Hüseyin Camii deposundan, 4 tanesi İl Halk Kütüphanesinden müzeye getirilmiştir. 6 tanesinin müzeye nereden ve nasıl geldiği bilinmemektedir. 1 tanesinin ise yarısı İl Halk Kütüphanesinden, yarısı da Hacı Hüseyin Camiinin deposundan getirilmiştir.

Hacı Hüseyin Camii deposundan getirilen mezar taşlarının mazisi şöyledir: Mahalle sakinlerinin ifadesine göre Hacı Hüseyin Mahallesi Mezarlığındaki mezar taşları 1925-

30'larda sökülerek burası parka dönüştürülmüştür. 1 Mayıs 1942 tarihinde II. Orman Alay K. Albay Osman AKALP tarafından girişe hilal şeklinde bir musalla yaptırılmış, mezar taşları da Hacı Hüseyin Camisinin deposuna kaldırtılmıştır. Camiye kalorifer sistemi döşenirken buradaki mezar taşlarını fark edilerek müzeye teslim edilmiştir.

Fotoğraf: 63 Giresun Müzesi

Örnek: 39	Yeri: Giresun Müzesi
------------------	-----------------------------

²⁶ Komplekste; kilise, okul binası, papaz evi binası, mahzen ve iki adet çeşme bulunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: Hulusi GÜLEÇ; "Giresun Gogora Kilisesi Mahzeninin Restorasyon ve Temizleme Çalışmaları", 13. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu 22-26 Nisan 2002 Bildiri Kitabı, Ankara 2003, s.111-120.

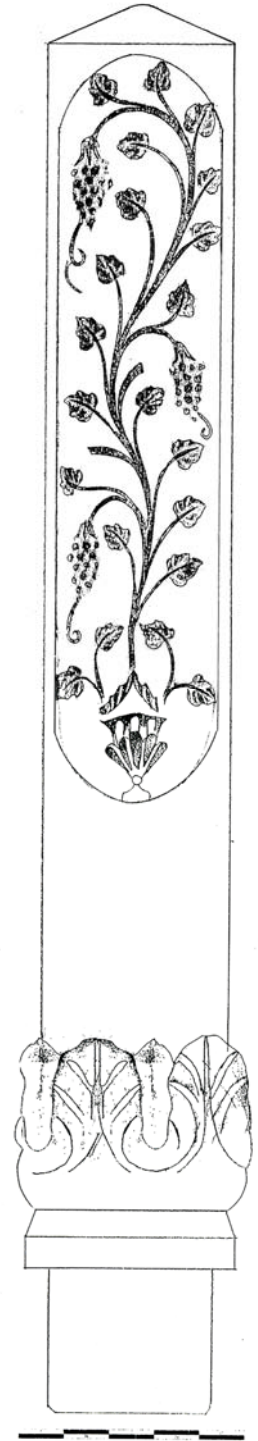
Fotoğraf No: 64		Kimliği: Kara Mustafa Zâde İbrahim Efendi	
Çizim No: 13–14		Tarihi: 13 Rebû’l - Ahire Sene 1308/ 27 Ekim 1890	
Malzemesi: Mermer		Mesleği: Tüccar	
Envanter No: Baş Taşı: 36/11.1.1988, Ayak Taşı: 38/11.3.1988			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 175 Çap: 64-74			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 160 Çap: 62-70			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Lâ Halâs Giresun tüccar Mu’teberânından Kara Mustafa Zâde İbrahim Efendinin		Ruhîçün el-Fatiha Teşrîn-i Sâni Sene 1306 Yevm-i Ceharşenbe 13 Rebû’l- Ahire Sene 1308	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Silindirik gövdeli ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Silindirik gövdeli ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Asma, kenger yaprağı, kıvrık dal, mine	
		Nesneli: Vazo	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: 2- Gövde: Baş taşında kitabenin çevresi, kıvrık dal ve mimozalardan oluşan bir kenar suyu ile çevrilmiştir. Bu bordür, tavanda ve tabanda barok kıvrımlar ve çelenk motifleriyle tamamlanmıştır. Gövdede talik hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “La Halas” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının oval yüzeyinde yelpaze şeklinde bir vazodan yükselen asma dalı motifi vardır. Her iki taşın da taban kısmına kenger yaprağı motifi işlenmiştir.	

Çizim No: 13

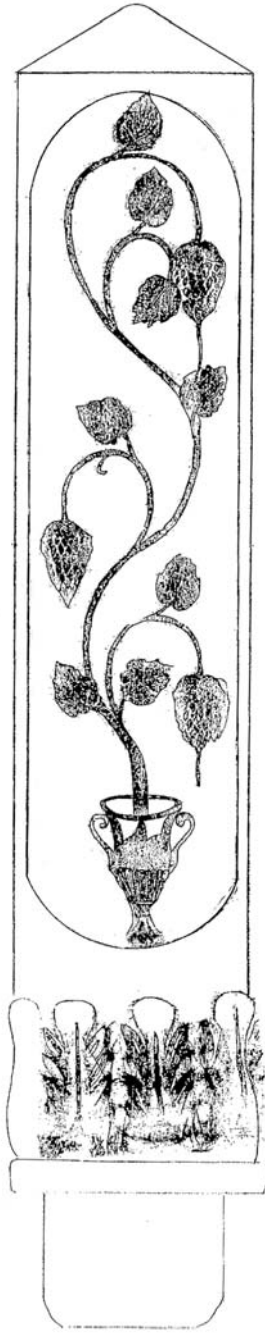

Fotoğraf: 64

Çizim No: 14

Örnek: 40		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 65		Kimliği: Feyzullah Efendi	
Çizim No: 15		Tarihi: 1308/1890–1891	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter Numarası: Baş Taşı: 111/32.1.1992 Ayak Taşı: 112/32.2.1992			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 150 Çap: 70 – 73			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 145 Çap: 72- 75			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hûvel Bâki Hacı Ahmed Zâde Fazlı Şükrü Eyvah Henüz olmakda iken birer kâmil Durub dünyada on beş yaşına dek Dirig ol birer kâmil-i âfil Otuz yaşında Feyzullah Efendi Ecel hayfa ona da oldu vâsıl</i>		<i>Koca kardaşmış bu yerde iki kardaş Kim ikiden bu kabre oldu dâhil Çalış tahsil-i feyz-i ahiret kıl Bekâ bulmak cihanda gayr-i kâbil Bugün bir Fâtiha ihsân edersen Yarın sen de olursun ona nâil Sene 1308</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Silindirik gövdeli ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Silindirik gövdeli ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Kenger yaprağı, asma	
		Nesneli: Vazo	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: 2- Gövde: Talik hatlı on dört satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının oval yüzeyinde kaideli ve kulplu bir vazodan yükselen asma dalı motifi vardır. Her iki taşın taban kısmına kenger yaprağı motifi işlenmiştir.	

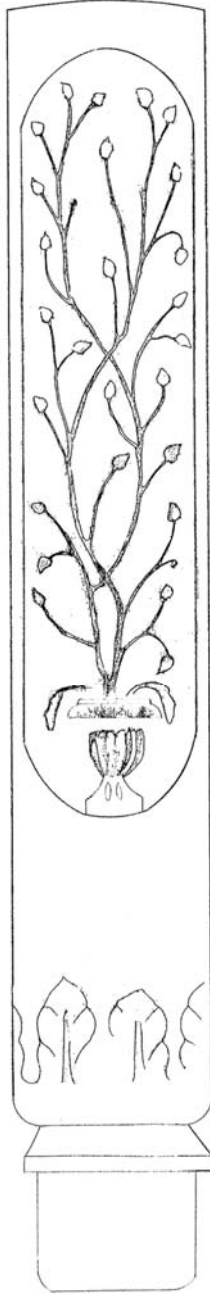

Çizim No: 15

Resim No: 65

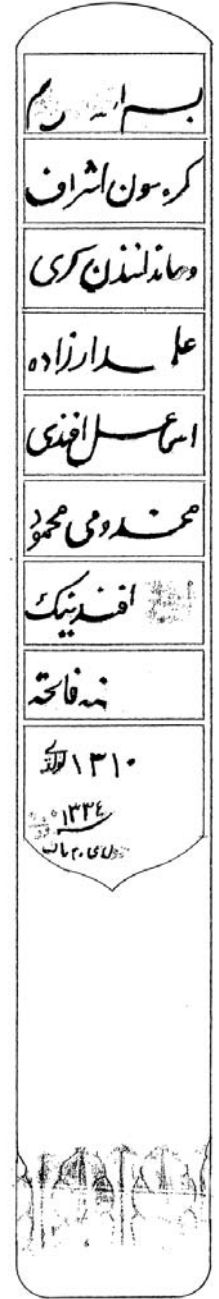
Örnek: 41		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 66		Kimliği: Sarı Alemdar Zâde İsmail Efendi Mahdumu Mahmud Efendi	
Çizim No: 16–17		Tarihi: 1334/1915–1916	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter Numarası: Baş Taşı: 40/11.5.1988 Ayak Taşı : 39/11.4. 1988			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 155 Çap: 60- 65			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 160 Çap: 60- 62			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Bismillahirrahmanirrahim Giresun eşrâf Ve handânından Sarı Alemdar Zâde İsmail Efendi		Mahdumu Mahmud Efendininna Fâtihâ 1310 Tevellüdü sene 1334	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Silindirik gövdeli ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Silindirik gövdeli ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Gül dalı, kenger yaprağı, kıvrık dal	
		Nesneli: Vazo	
	Üslup	Naturalist	
	Komp.	1. Başlık: 2- Gövde: Baş taşında talik hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklindedir. Ayak taşının oval yüzeyine kaideli bir saksıdan yükselen ve S şeklinde birbirine geçme olarak yükselen gül dalı motifi işlenmiştir. Her iki taşın da taban kısmında kenger yaprağı motifi vardır.	

Çizim No: 16

Fotoğraf: 66

Çizim No: 17

Örnek: 42		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 67		Kimliği: Sarı Alemdar ... Zâde Hacı İzzet Kapudan	
Çizim No:		Tarihi: 1315/ 6 Ocak 1898	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter Numarası: Üst Parça: 37/11.2.1988 Alt Parça: 557/42.12.1997			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı ²	
Baş Taşı Ölçüleri: Baş taşı: Boy: 116 (üst kısmı kırık) Çap: 70			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
... (Sarı Alemdar) Zâde Hacı İzzet Kapudan Ruhiçün Fâtîha		Sene 1315 Şa'bân Fi 12	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Silindirik gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Kenger yaprağı	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklindedir. Kırık ve kayıp olan üst kısımda kaç satır yazı olduğunu bilemiyoruz. Taşın taban kısmında stilize kenger yaprağı motifi vardır.	

²⁷ İki parça halinde olan bu mezar taşının üst kısmı müzenin **1 numaralı Etnografik Eser Envanter Defterinde** kayıtlıdır. 19.11.1988 yılında İl Halk Kütüphanesinden hibe olarak müzeye getirilen bu parçanın, 13 Nisan 1992'de envanter kaydı yapılmıştır. Kayda göre Hacı Hüseyin Mahallesi Mezarlığında bulunmuştur. Alt kısmı oluşturan ikinci parça ise müzenin **3 numaralı Etnografik Eser Envanter Defterinde** kayıtlıdır. Kayda göre Hacı Hüseyin Mahallesinde bulunmuş, 20 /02/1997 yılında müzeye getirilerek envanter kaydı yapılmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere bu mezar taşı iki parça halinde olup, parçalar farklı tarihlerde müzeye getirilerek, farklı defterlerde envanter kayıtları yapılmıştır. 07 Haziran 2002 tarihinde yaptığımız temizlik çalışması esnasında bu durum tarafımızca tespit edilmiş ve iki parça bir araya getirilmiştir. Taşın en üst kısmı hala kayıptır.

Fotoğraf: 67

Örnek: 43		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 68		Kimliği: Es-Seyyid El-Hacı İsmail Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1179/1765–1766	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 114/32.4.1992			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 115 cm En: 28 cm Kalınlık: 13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 76 cm Yüksekliği: 27 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ukbâya rihlet eyledi Rahmetle mağfiret ide Hüdâ Menzilini hak ide firdevs-i naîm Ola kabri nûr-u cennetle ziyâ		Merhûm ve mağfûr Es-Seyyid El-Hacı İsmail Ağa Ruhuna Fâtihâ Sene 1179	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Yıldız desenli başlıklı çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklindedir.		

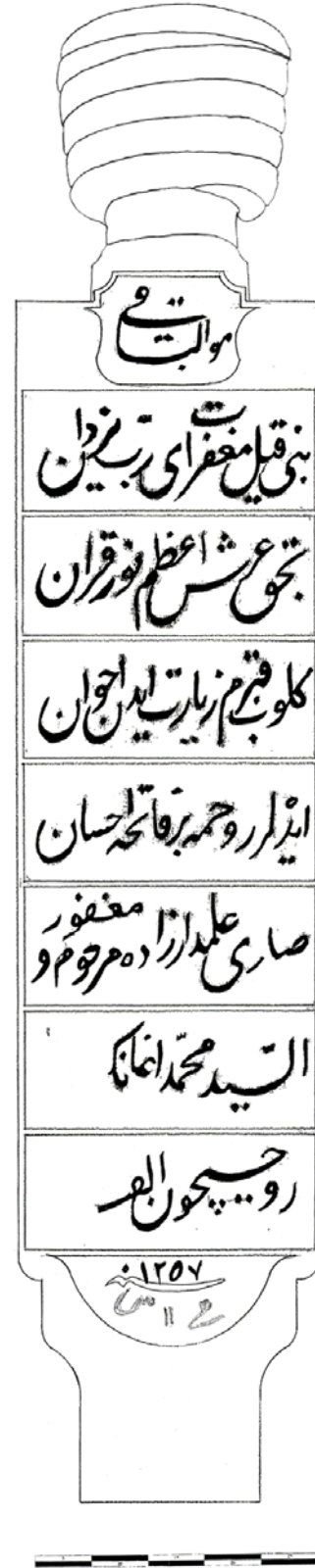

Fotoğraf: 68

Örnek: 44		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 69		Kimliği: Sarı Alemdar Zâde Es-Seyyid Muhammed Ağa	
Çizim No: 18		Tarihi: 1257/28 Eylül 1841	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 550/42.5.1997			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 175 En: 30 Kalınlık: 11			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 cm Yüksekliği: 24 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l-Bâki Beni kıl mağfîret ey rabb-i yezdân Bihakkı arş-ı âzam nur-ı Kuran Gelüb kabrim ziyaret eden ihvan		İde ruhuma bir fâtihâ ihsân Sarı Alemdar Zâde merhûm ve mağfûr Es-Seyyid Muhammed Ağanın Ruhiçün El-Fâtihâ Sene 1257 fi 11 Ş (şa’bân)	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Fesli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Fes	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Sarıklı Fes 2- Gövde: Talik hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf: 69

Çizim No: 18

Örnek: 45

Yeri: Giresun Müzesi

Fotoğraf No: 70		Kimliği: Kara Mustafa Zâde Mustafa Ağa	
Çizim No: 19		Tarihi: 1250/1834–1835	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 114/32.4.1992			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri:			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 140 En: 31 Kalınlık: 13			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l-Bâki Neler çekdim bu çarh-ı bi-vefâdan Başım kurtulmadı dürlü belâdan Ecel Câmın içirdi bana âhir Ayırdı beni cümle âşinâdan		Ziyaret edene budur ricam Unutmasın bizi hayr-ı duadan Kara Mustafa Zâde Merhûm ve mağfûr Mustafa Ağanın ruhuna Fâtihâ Sene 1250	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Talik hatlı on satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf: 70

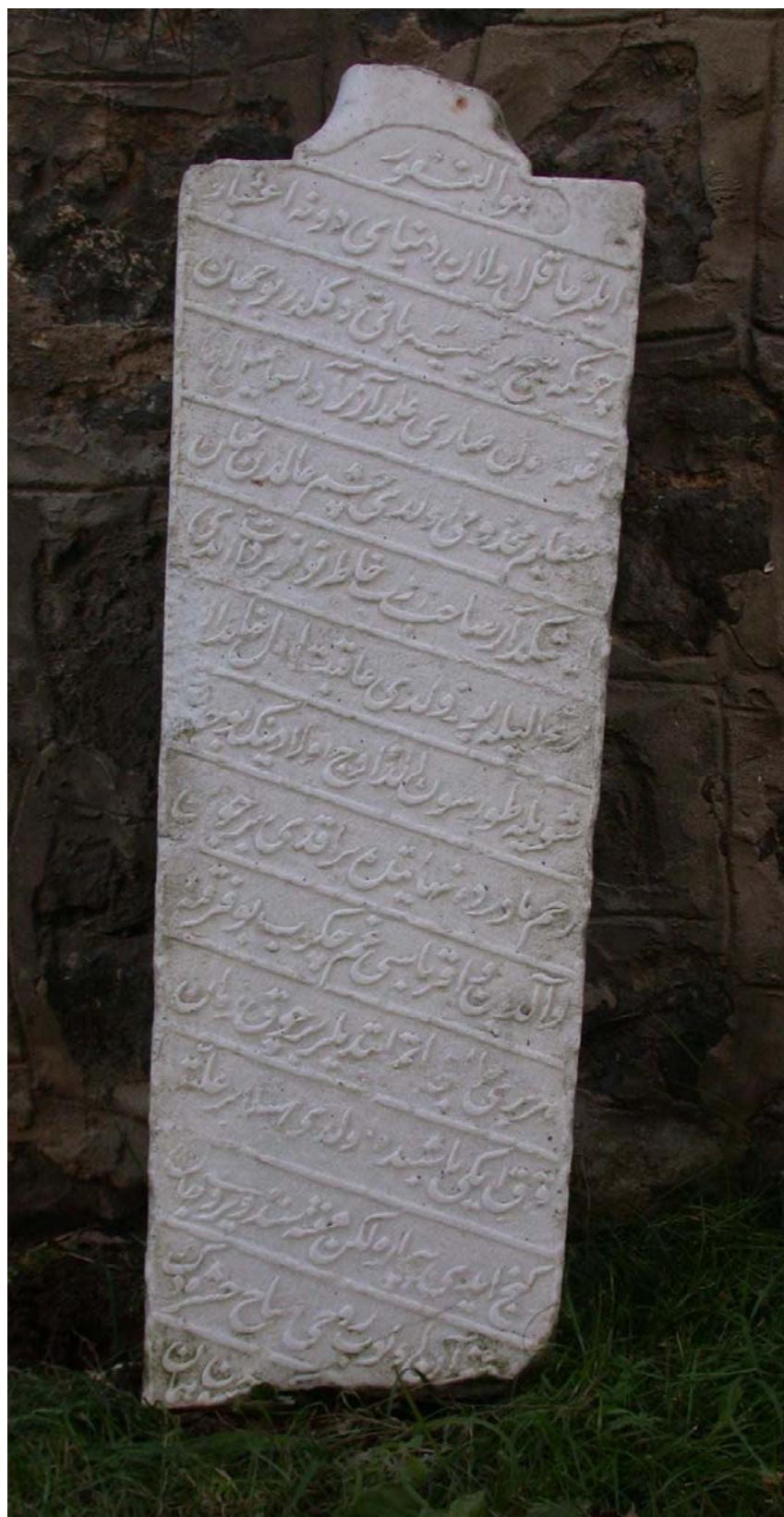
Çizim No: 19

Örnek: 46		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 71		Kimliği: Seyyid Muhammed	
Çizim No:		Tarihi: 1218 / 1803-1804	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 556/42.11.1997			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 56 (kırık) En: 28 Kalınlık: 13			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhûm ve mağfûr El-muhtac ilâ rahmet Rabbü'l-gaffûr leh		Seyyid Muhammedin Ruhîcün el-Fâtihâ Sene 1218	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf: 71

Örnek: 47		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 72		Kimliği: Sarı Alemdar Zâde İsmail Ağa Mahdumu ...	
Çizim No:		Tarihi: Kırık, okunamıyor.	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No:			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 98 En: 28-32 Kalınlık: 10			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve 'l-Gaffûr</i> <i>Eylemez âkıl olan dünya-yı Dûne itibar</i> <i>Çünkü hiçbir kimseye bâki değildir bu cihân</i> <i>Ağlasın Sarı Alemdar Zâde İsmail Ağa</i> <i>.... mahdumu oldu çeşm-i âlemden nihân</i> <i>Işıkdar sahibi-i rabb-i hâtır</i> <i>İrtihâliyle bozuldu akıbeti ol hânedân</i>		<i>Şöyle dursun veled-i üç evlâdının bu.....</i> <i>... nihayette bıraktı bir civan</i> <i>Vâlidîn ve akrabası gam çeküb bu farkına</i> <i>Her biri ettiler birçok zaman</i> <i>Kırk iki yaşında musallat oldu bir illet</i> <i>Genç idi biçareliğin haftasında verdi can</i> <i>.... an olup ruhu sahh-ı haşra dek</i> <i>.... hemen</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık 2- Gövde: Talik hatlı on satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir	

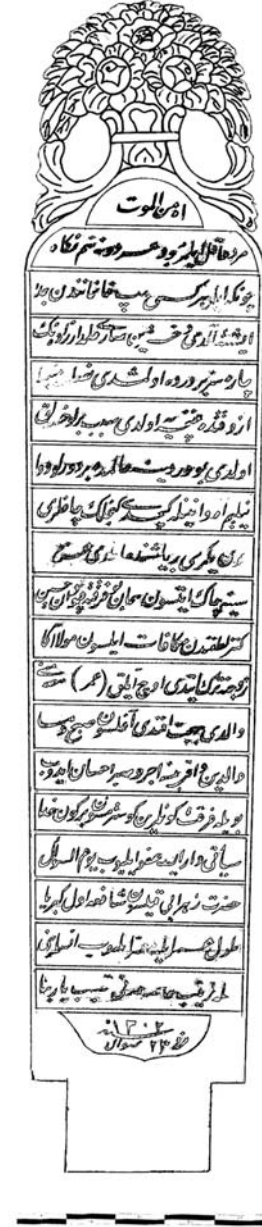
Fotoğraf: 72

Örnek: 48		Yeri: Giresun Müzesi		
Fotoğraf No: 73		Kimliği: Sarı Alemdar Zade Duhterini Zeyneb Hanım		
Çizim No: 20		Tarihi: 1302/ 5 Ağustos1885		
Malzemesi: Mermer		Mesleği:		
Envanter No: Baş Taşı: 548/42.3.1997 Ayak Taşı: 549/42.4.1997				
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı		
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 192 En: 32-36 Kalınlık: 13				
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 160 En: 28-32 Kalınlık: 13				
Sembolik Lahit Ölçüleri:				
Başlık Ölçüleri:				
Teknik: Oyma				
Kitabesi:				
Âh minel-mevt Merd-i âkıl eylemez bu dehr-i dâne nîm-i nagâh Çünkü eyler herkesi hep hân mânından cüdâ İşte aldı dühterîn-i Sarı Alemdar Zâdenin Çaresiz bir derde olmuşdu nasılsa mübtelâ Az vakitde goncaya oldu sebeb bir lohusalık Olmadı bu derdine âlemde bir dürlü devâ Neyleyim ah u enînle geçdi gençlik çağları Çün yirmi bir yaşında idi azm-i bekâ Sine-çak itsün hemen bu fûrkata Kapudan Hüseyin		Kenz-i lütfundan mükâfat eylesün mevlâ ona Zevcine terk eyledi üç aylık (ömer) masumunu Validi Behçet Efendi ağlasun sub ü mesâ Vâlidîn ve akribîne ecr ü sabır ihsan idüb Böyle fûrkat günlerin göstermesin bir gün hüdâ Seyyiati var ise afv eyleyüb yevmü's-suâl Hazret-i Zehrayı kulsın şafia ol kebir ya Tûl-ü ömr ile muammer eyleyüb ensâbını Eyle Zeyneb Hanıma adını nasib yâ rabbenâ Sene 1302 fi 23 Şevval		
Biçim	Sembolik Lahit:			
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.			
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.			
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs		
		Bitkisel: Gül demet, gül dalı, kenger yaprağı		
		Nesneli:		
	Üslup	Naturalist		
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Baş ve ayak taşlarının bitkisel başlıkları gül demeti halinde düzenlenmiş iri gül ve yaprak motiflerinden oluşur. Boyun kısmında deniz kabuğu ve iki yanında kenger yaprağı motifi vardır 2- Gövde: Sülüs hatlı yirmi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler		

		halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Ah minel mevt” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının yüzeyine Y şeklinde bir motiften yükselen gül dalı işlenmiştir.
--	--	---

Fotoğraf: 73

Çizim No: 20

Örnek: 49		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 74		Kimliği: Çalık Bekir’in Kerimesi Şerife Fatıma Tuti	
Çizim No: 21		Tarihi: 1206/1791–1792	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 552/42.7.1997			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 137 En: 23 Kalınlık: 13			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l-Bâki Beni kıl mağfîret ey rabb-i yezdân Bi-hakkı arş-ı âzam nûr Kuran Gelüb kabrim ziyaret eden ihvan İde ruhuma bir Fâtihâ ihsân		Çalık Bekirin kerimesi Merhume ve mağfure Şerife Fatıma Tuti Ruhuna el-fâtihâ Sene 1206	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf: 74

Çizim No: 21

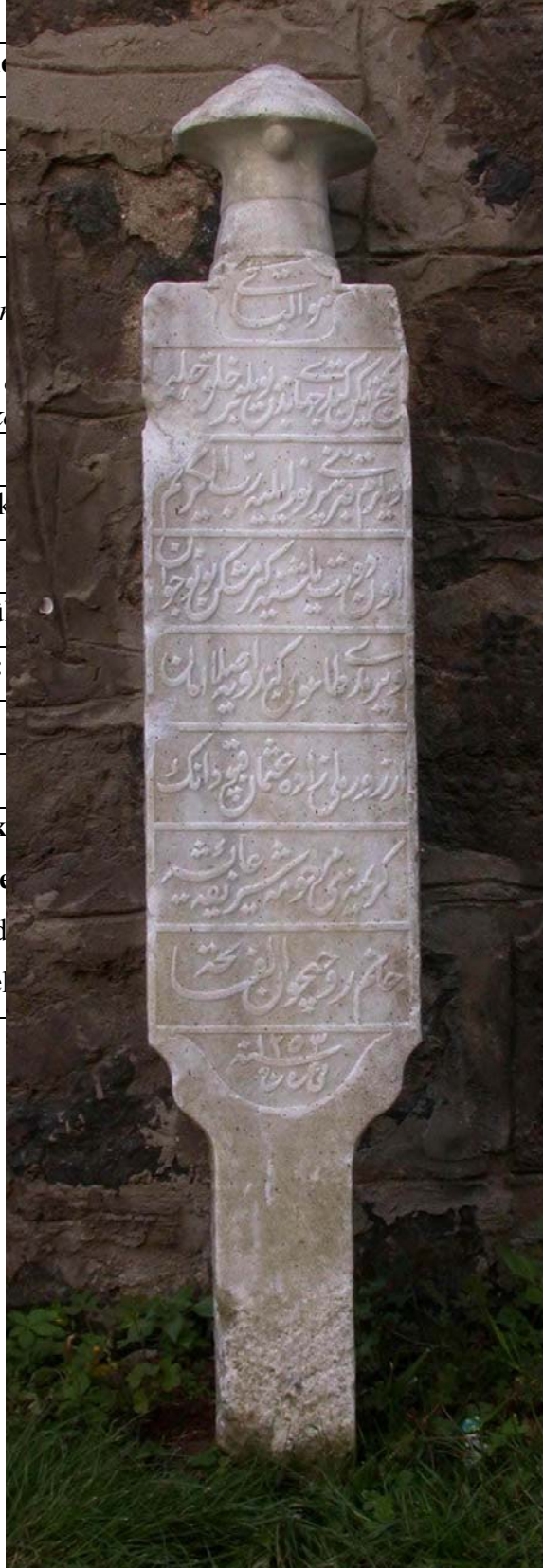
Örnek: 50		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 75		Kimliği: Ömer Reisin Ehli Zeyneb Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1219/1804–1805	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 553/42.8.1997			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 120 En: 30 Kalınlık: 11			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l-Bâki Fenâdan Bekâya eyledi rihlet İde kabrini Hak Ravzâ-i Cennet Hasan Yazıcı oğlu		Ömer Reisin ehli Merhume Zeyneb Hatun Ruhuna Fatiha Sene 1219	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir	

Fotoğraf: 75

Örnek: 51		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 76		Kimliği: Hacı Abdullah Zâde Emin Efendinin Ehli Havva Hâtun	
Çizim No: 22		Tarihi: 15 Ş (Şaban) Sene 1251 / 6 Aralık 1835	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 551/42.6.1997			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri:			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 145 En: 26 Kalınlık: 15			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve’l-Bâki</i> <i>Terk idüb dâr-ı fenâyı eyledim azm-i bekâ</i> <i>Hayfa ki cihânda Tûl-i ömür sürmedim</i> <i>Gerüye kalan vâlidimiz haşra dek vah-ı</i> <i>hasreta</i>		<i>Her gelüb kabrim ziyâret eyleyen ihvân</i> <i>Hasbinallah kıraât ideler Kurân bana</i> <i>Giresunlu Hacı Abdullah Zâde</i> <i>Emin Efendinin Ehli Havva</i> <i>Ruhuna El-Fâtihâ Fi 15 Ş (Şaban) Sene 1251</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Örnek: 52		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 77		Kimliği: Erzurumlu Zâde Osman Kapudanın Kerimesi Şerife Aişe	
Çizim No:		Tarihi: Gurre N (Ramazan) Sene 1253 / 1-10 Aralık 1837	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 554/42.9.1997			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 125 En: 22 Kalınlık: 12			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l-Bâki Genc iken gitti cihan halîm Dilerim karini pür nûr On dört yaşına girmişke		ye aslâ amân man Kapudânın Şerife Aişe an) Sene 1253	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlık		vdeli.
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sü	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık 2- Gövde halinde d kartuş şe	dikdörtgen çerçeveler en alttaki tarih ibaresi

Fotoğraf: 77

Örnek: 53		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 78		Kimliği: Sarı Alemdar Zâde İzzet Kapudanın Kızı Hadice Hanım	
Çizim No:		Tarihi: 22 Cemaziyel Evveli sene 1300 / 31 Mart 1883	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 115/32.5.1992			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 143 En: 27–32 Kalınlık: 12			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ah minel-mevt Yazık Sarı Alemdar Zâde İzzet Kapudanın hayfa Afife-i dûhteri rihlet edince oldu giryân Esir-i derd olub bir hayli müddedler bu alemde Hekim ve hocalardan olmadı derdine bir derman Yirmi beş yaşında gûş edince ... Kaza-yı kudsiyâne mûrg-i ruhu eyledi tayrân		Hemen Ahmed Efendi dîdelerden kanlı yaş döksün Gözünden zevce-i pâkizesi oldu ...bir dahi bu alem-i fânîye gelmezçün bilenler haline merhûmenin olmuş idi hayran Geçüb hiç bakmadı arâyiş-i dünyaya rağbetle Ola manzuru merrât cemâl-i hazret-i yezdân Dedi târih-i sâl cennetde verilir Hadice Hanıma fîrdevsi mesken eyledi mennân Fi 22 Cemaziyel Evveli sene 1300	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Kırık vaziyettir. 2- Gövde: Talik hatlı on altı satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Ah Minel Mevt” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.		

Fotoğraf: 78

Örnek: 54		Yeri: Giresun Müzesi	
Fotoğraf No: 79		Kimliği: ... Oğlu Mustafa Ağa Kerimesi Fa...	
Çizim No:		Tarihi: Kırık, okunamıyor.	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Envanter No: 116/32.6.1992			
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 70 En: 32 Kalınlık: 13			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l-Bâki Fenâdan bekâya eyledi rihlet İde kabrini hak ravzâ-i Cennet		...oğlu Mustafa Ağa Kerimesi merhume Fa...	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak kemerli alınlık. Mezar taşının alınlığı inci dizisi ve geometrik şekillerle oluşturulmuş ışık huzmeleri ile taçlandırılmıştır. 2- Gövde: Talik hatlı yatay yönde gelişen beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Tarih ibaresinin olduğu kısım kırıktır.	

Fotoğraf: 79

D- Keşap Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığındaki Mezar Taşları

Keşap İlçesi, Hisarüstü Köyü girişinin batısındadır.

Mezarlıkta toplam 15 örnek olup, bunlardan 13 tanesi erkek, 2 tanesi kadın mezarıdır. 1 tanesi dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli baş ve ayak, 9 tanesi de sadece baş taşı, 5 örnek kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdelidir (TABLO: 1)

Çalışma sahamız içerisindeki en eski mezarlık olup, buradaki örneklerden 1 tanesi 17. yy'a, 7 tanesi 18. yy'ın ilk, 5 tanesi 2. yarısına, 1 tanesi 19. yy'ın ilk, 1 tanesi de ikinci yarısına aittir (TABLO: 3).

Köy sakinleri, burada Osmanlı dönemine ait çok sayıda mezar taşının olduğunu, ancak son zamanlarda bunların bir kısmının son zamanlarda kaybolduğunu ifade etmektedirler. Mezarlık günümüzde kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf No: 80 Keşap Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı

Örnek: 55		Yeri: Keşap Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 81		Kimliği: Küçük Mustafa	
Çizim No:		Tarihi: 1216 / 1801–1802	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 82 cm En: 24 cm Kalınlık: 3–12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 60-70 cm Yüksekliği: 23 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve mağfur El muhtaç ila rahmet		El gaffur Küccük Mustafa ruhuna Fatiha Sene 1216	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık Tipi: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.	

Fotoğraf No: 81

Örnek: 56		Yeri: Keşap Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 82		Kimliği: Muhammed Yazıcı	
Çizim No:		Tarihi: 1184 / 1770–1771	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 97 cm En: 23 cm Kalınlık: 3-13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 60-70 cm Yüksekliği: 25 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Fenadan Bekaya eyledi rihlet ... ihsan eyleye ruhuma rahmet Molla Ahmet oğlu merhum		Muhammet Yazıcı ruhuna Fatiha Sene 1184	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 82

Örnek: 57		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 83		Kimliği: Aişe Kadın	
Çizim No:		Tarihi: 1184 / 1770–1771	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 24–31 cm Kalınlık: 5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüvel Baki Merhume ve mağfure El muhtaç İla rahmetül gaffur		Aişe Kadın ruhuna Rızaen lillahi teala Fatiha Sene 1184	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde düzenlenmiş alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 83

Örnek: 58		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 84		Kimliği: Seyyid Muhammed	
Çizim No:		Tarihi: 1211 / 1796–1797	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 25 cm Kalınlık: 2-12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 68 cm Yüksekliği: 25 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Fenadan Bekaya eyledi rıhlet ede kabrini Hak ravza-ı Cennet Tunçcu oğlu		Merhum Seyyid Muhammet Beşe Ruhuna Fatiha Sene 1211	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 84

Örnek: 59		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 85		Kimliği: Hacı Mustafa oğlu Muhammed	
Çizim No:		Tarihi: 1155 / 1742–1743	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 65 cm En: 12 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 68 cm Yüksekliği: 15 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hacı Mustafa oğlu Merhum Muhammet ruhuna		El Fatiha Sene 1155	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. Sarık sonradan yapılarak gövdeye oturtulmuştur. 2- Gövde: Sülüs hatlı üç satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 85

Örnek: 60		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 86		Kimliği: Hacı Mustafa	
Çizim No:		Tarihi: 1141/ 1728-1729	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 60 cm En: 11 cm Kalınlık: 8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum Hacı Mustafa		Ruhuna Fatiha Sene 1141	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Sarığı kayıp. 2- Gövde: Yüzeye doğrudan işlenmiş altı satırlık basit sülüs yazı vardır.	

Fotoğraf No: 86

Örnek: 61		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 87		Kimliği: Hacı Mahmud oğlu Seyyid Muhammed	
Çizim No:		Tarihi: 1206 / 1791-1792	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek Baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 77 cm En: 24 cm Kalınlık: 3-11 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 66 cm Yüksekliği: 24 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hacı Mahmudun Oğlu merhum Es-Seyyid Muhammed ruhuna		Bi hürmetil Fatiha Sene 1206	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık.. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 87

Örnek: 62		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 88		Kimliği: El Hacı Mahmut	
Çizim No:		Tarihi: 1140 / 1727-1728	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek Baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 70 cm En: 11 cm Kalınlık: 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 63 cm Yüksekliği: 13 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum El Hac Muhammed		Ruhuna Fatiha Sene 1140	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. Sarık sonradan yapılarak gövdeye oturtulmuştur. 2- Gövde: Doğrudan yüzeye işlenmiş altı satırlık basit sülüs yazı vardır.	

Fotoğraf No: 88

Örnek: 63		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 89		Kimliği: Es-Seyyid Muhammed	
Çizim No:		Tarihi: 1144 / 1731–1732	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek Baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 104 cm En: 10,5 cm Kalınlık: 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 66 cm Yüksekliği: 9 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Dar-ı fenadan Bekaya rihlet Eden merhum		Es-Seyyid Muhammed Ruhuna Fatiha Sene 1144	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. Sarık sonradan yapılarak gövdeye oturtulmuştur. 2- Gövde: Doğrudan yüzeye işlenmiş altı satırlık basit sülüs yazı vardır.		

Fotoğraf No: 89

Örnek: 64		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 90		Kimliği: Seyyid Yazıcı ³	
Çizim No:		Tarihi: 1071 / 1660/1661	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek Baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 65 cm En: 13 cm Kalınlık: 13,5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 52 cm Yüksekliği: 14 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Seyyid Yazıcı ru- hiçün Fa-		tiha Sene 1071	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Dilimli sarıklı kavuk. Sarık sonradan yapılarak gövdeye oturtulmuştur. 2- Gövde: Doğrudan yüzeye işlenmiş beş satırlık basit sülüs yazı vardır.	

²⁸ Giresun'daki en eski tarihli mezar taşıdır.

Fotoğraf No: 90

Örnek: 65		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 91- 92		Kimliği: Emin Ağa’nın kerimesi Hasibe Hanım	
Çizim No:		Tarihi: 1310 / 1892–1893	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 124 cm En: 31-36 cm Kalınlık: 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 100 cm En: 28-32 cm Kalınlık: 10 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüvel Baki		Emin Ağa’nın kerimesi Hasibe Hanım Sene 1310	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Gül, gül dalı, kenger yaprağı	
		Nesneli: Vazo	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Bitkisel tepelik Ayak taşı: Sivri kemerli alınlık. Baş taşının bitkisel tepeliği buket halinde düzenlenmiş iri çiçek ve yapraklardan oluşur. 2- Gövde: Baş taşında sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüvel Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabe ile tepelik arasında kenger yaprağı motifi vardır. Ayak taşının kenarları ince bir silme ile çevrilmiş, içine kaideli bir vazodan çıkan gül dalı motifi işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 91

Fotoğraf No: 92

Örnek: 66	Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı
Fotoğraf No: 93	Kimliği: İbrahim

Çizim No:		Tarihi: 1151 / 1738–1739	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek Baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 66 cm En: 12 cm Kalınlık: 3–6 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 35–48 cm Yüksekliği: 9 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Merhum İbrahim ruhuna</i>		<i>Fatiha Sene 1151</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. Sarık sonradan yapılarak gövdeye oturtulmuştur. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.		

Fotoğraf No: 93

Örnek: 67		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 94		Kimliği: Es-Seyyid Ali Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1185 / 1771/1772	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek Baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 85 cm En: 24 cm Kalınlık: 3-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 35-65 cm Yüksekliği: 22 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve mağfur Es-Seyyid Ali Ağa		Ruhuna Fatiha Sene 1185	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 94

Örnek: 68		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 95		Kimliği: Halil Efendi	
Çizim No:		Tarihi: 1160 / 1747–1748	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek Baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 83 cm En: 25 cm Kalınlık: 3–10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 40–70 cm Yüksekliği: 25 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve mağfur Halil Efendi		Ruhuna Fatiha Sene 1160	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Kavuklu, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Kavuk	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarıklı kavuk. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 95

Örnek: 69		Yeri: Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 96		Kimliği: Es-Seyyid Mustafa Çelebi	
Çizim No:		Tarihi: 1117 / 1705–1706	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek Baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 84 cm En: 24 cm Kalınlık: 3-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 65 cm Yüksekliği: 23 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve mağfur Es-Seyyid Mustafa		Çelebi ruhuna Fatiha Sene 1117	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, alt satır oval kartuş şeklinde işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 96

E- Espiye Hacıköy Mezarlığındaki Mezar Taşları

Espiye İlçesi, Hacıköy merkezindedir.

Mezarlıkta toplam 5 örnek vardır. Bunların hepsi dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli erkek baş taşı olup (TABLO: 1), 1 tanesi 19. yy'ın ilk yarısına, 2 tanesi de 2. yarısına aittir. 2 tanesinin kitabesi yoktur (TABLO: 3).

Köy sakinleri, burada Osmanlı dönemine birkaç mezar taşının daha olduğunu, ancak bir kısmının mezarlık duvarı inşasında kullanıldığını ifade etmektedirler.

Mezarlık günümüzde kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf: 97 Espiye Hacıköy Mezarlığı

Örnek: 70		Yeri: Espiye Hacıköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 98		Kimliği:	
Çizim No:		Tarihi: 1277 / 1860–1861	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı.	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90 En: 25–27 Kalınlık: 9–11			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 76 Yükseklik: 17			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Sene</i> 1277			
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Nesih	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı şeritli sarık. 2- Gövde: Gövdeye kareye yakın bir niş yerleştirilmiş, içine Sene 1277 yazısı yazılmıştır. Nişin üzerinden başlığa doğru üçgen biçimli bir çıkıntı vardır.	

Fotoğraf: 98

Örnek: 71		Yeri: Espiye Hacıköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 99		Kimliği: Bey Zade Mustafa	
Çizim No:		Tarihi: 1274 / 1857–1858	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı.	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 68 En: 25–27 Kalınlık: 9–11			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 76 Yükseklik: 18			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Bey Zade Mustafa		Sene 1274	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Nesih	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı şeritli sarık. 2- Gövde: Gövdeye yatay dikdörtgen şeklinde iki çerçeve yerleştirilmiş, birincisinin içine Bey Zade Mustafa, ikincisinin içine 1274 tarihi yazılmıştır.		

Fotoğraf No: 99

Örnek: 72		Yeri: Espiye Hacıköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 100		Kimliği:	
Çizim No:		Tarihi:	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı.	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 70 En: 21–24 Kalınlık: 9-11			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 69 Yükseklik: 16			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
BİÇİM	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
SÜSLEME	Konu	Yazı:	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı şeritli sarık. 2- Gövde: Gövdeye kareye yakın bir çerçeve yerleştirilmiş ve içi boş bırakılmıştır.	

Fotoğraf No: 100

Örnek: 73		Yeri: Espiye Hacıköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 101		Kimliği:	
Çizim No:		Tarihi:	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı.	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 79 En: 28 Kalınlık: 9–11			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 80 Yükseklik: 19			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
B biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı:	
		Bitkisel:	
		Nesneli: sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı şeritli sarık. 2- Gövde: Gövdeye yatay dikdörtgen bir çerçeve yerleştirilmiş ve içi boş bırakılmıştır.	

Fotoğraf No: 101

Örnek: 74		Yeri: Espiye Hacıköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 102		Kimliği: ...tak Zade El-hac Hüseyin Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1246 / 1830–1831	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı.	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 108 En: 25 Kalınlık: 12			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 80 Yükseklik: 20			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüvel Baki Beni kıl mağfiret ey rabb-i Yezdan Bi-hakk-ı arş a'zam nur-ı Kuran Gelüb kabrim ziyaret eden ihvan		Edeler ruhuma bir fatiha ihsan ... tak Zade Merhum El-hac Hüseyin Ağanın ruhuna Fatiha Sene 1246	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı:	
		Bitkisel:	
		Nesneli: sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı şeritli sarık 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüvel Baki” ve en alttaki tarih ibaresi oval kartuşlar şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 102

F- Tirebolu Yeniköy Mahallesi Mezarlığındaki Mezar Taşları

Tirebolu ilçesi, Yeniköy Mahallesinde 36 ada, 6 parsel üzerindedir.

Mezarlıkta Osmanlı Dönemine ait 11 mezar vardır. Bunlardan 6 tanesi erkek, 5 tanesi kadın mezarı olup, 8 tanesi dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli baş ve ayak, 3 tanesi sadece baş taşıdır. 2 örnek sembolik lahitlidir (TABLO: 1).

Örneklerden 1 tanesi 18. yy'ın ikinci, 4 tanesi 19. yy'ın ilk yarısına, 5 tanesi 19. yy'ın ikinci yarısına, 1 tanesi 20. yüzyıla aittir (TABLO: 3).

Mahalle sakinlerinin ifadesine göre bu mezar taşları, başka bir yerden buraya nakledilmiştir. Bu da Dumlupınar İlköğretim okulunun yerinde bulunan mezarlıktaki mezar taşlarının kaleye nakli sırasında bazı mezar taşlarının aileleri tarafından buraya getirildiğini düşündürmektedir.

Mezarlık günümüzde kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf No: 103 Tirebolu Yeniköy Mezarlığı

Örnek: 75	Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı
Fotoğraf No: 104–105	Kimliği: Tirebolu Eşrafından Zaim Kapudan Zade Ahmed Efendi
Çizim No:	Tarihi: 1309/1891–1892
Malzemesi: Mermer	Mesleği:
Mezar Tipi: Toprak mezar	Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 145 cm En: 28-35 cm Kalınlık: 12 cm	
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 100 cm En: 30 cm Kalınlık: 11 cm	
Sembolik Lahit Ölçüleri:	
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 48–55 cm Yüksekliği: 15 cm	
Teknik: Oyma	
Kitabesi:	
<i>Ya Baki</i> <i>Zi ukul ehl-i dirayet hem dudakkık can idi</i> <i>Pak damen idi takva kamil-i irfan idi</i> <i>İrcii emrine hergiz imtisal-ı berkemal</i> <i>Daima beklerdi nevbet hazır emr-i an idi</i> <i>Nüş edüb cam-ı hakikat hem ecel peyman idi</i> <i>Hem muradı-ı rah-ı hakka canını kurban idi.</i>	
<i>Müddet-i ömrünü devlet hidmetiyle bezl edüb</i> <i>Sa'y-i meşkur aldı için sahibül ferman idi</i> <i>Zikr-i tevhid eyler idi geceler ta subha dek</i> <i>Ve asıl didarı hakka muttasıl yaşar idi</i> <i>Tirebolu Eşraf hanedanından Zaim Kapudan</i> <i>Zade Merhum Ahmed Efendinin</i> <i>Ruhiçün Fatiha Sene 1309</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:
	Baş Taşı: Fesli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.
Süsleme	Konu
	Yazı: Talik
	Bitkisel: Kıvrık dal, asma
	Nesneli: Fes (kırık)
Üslup	Natüralist
	Komp.
1. Başlık: Baş taşı: Hamidiye Kalıplı Fes (kırık). Ayak taşı: Ters V biçiminde düzenlenmiş alınlık. 2- Gövde: Talik hatlı on iki satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Ya Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabe kemerinin üstünde kıvrık dal motifi vardır. Ayak taşında asma motifi vardır.	

Fotoğraf No: 104

Fotoğraf No: 105

Örnek: 76		Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 106		Kimliği: Hacı Nakip Zade Salih Fazlı Efendi	
Çizim No:		Tarihi: R. 1319 / 1903–1904	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 155 cm En: 23–31 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy 130 cm En: 25–33 Kalınlık: 8 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 46–55 cm Yüksekliği: 13 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve’l Baki</i> <i>Kılsın mağrur seni dehrin sefa ve lezzeti</i> <i>Gösterir bir zevk çektirir bin mihneti</i> <i>Muğrısı gamdır sefası sıhhati derdi elem</i> <i>Geçti sıhhatle seraser ömrümün her saati</i> <i>Camei..... içre gir kalsa</i> <i>Yok hayatta devam ahir kefendir hil’ati</i> <i>Öyle sarhoş olmuşum kim hiç ayılmam haşra</i> <i>dek</i>		<i>Dost-ı saki-ı ecelden huş edilsin şerbeti</i> <i>Terkedip dünya ve hayata kıldım elveda</i> <i>Eyledim encamı rihleti</i> <i>Senk-ı kabrim bir acep ibrethadır âleme</i> <i>Din-ı iman ile kıl kim.</i> <i>Hacı Nakip Zade Salih Fazlı</i> <i>Efendinin ruhuna El Fatiha</i> <i>Sene 1319 Rumi</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Fesli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Gül, gül dalı,	
		Nesneli: Fes, kurdele	
	Üslup	Natüralist	
Komp.	1. Başlık: Hamidiye Kalıplı Püsküllü Fes		
	2- Gövde: Talik hatlı on altı satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabe kemerinin üzerinde aşağı doğru sarkan birer gül vardır. Yüksek kabartma olarak yapılan güller ortada kurdele ile birleşerek fiyonk haline getirilmiştir. Ayak taşında gül dalı motifi vardır.		

Fotoğraf No: 106

Örnek: 77		Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 107 – 108		Kimliği: Hacı Nakip Zade El Hac Mustafa Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 5 Muharrem-ül Haram 1303 / 14 Ekim 1885	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 135 cm En: 32-36 cm Kalınlık: 9 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 110 cm En: 27-30 Kalınlık: 6 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 68 cm Yüksekliği: 13 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ah minel mevt Ey nigar yandı dilim perişan idim Hasta düştüm gurbet elde ah çekip nalan idim ey ciğerparem deyü ağlar iken Nagehan evlat erişti tazelenmiş can idim Çünkü yoktu kimseler yanında hiç ensaptan Bu sebeptendi hazin ve naliş vakıan idim		Sağ iken bir kez daha kabri ziyaret eyledim Likin yolda yetti vadem azim keşan idim Ağlayıp nazmım okurdu sure- ı yasin bana Hak getirsin işini rast dua guan idim Tirebolu Eşraf hanedanından Hacı Nakipzade El Hac Mustafa Ağa ruhuna Fatiha Fi 5 Muharrem-ül Haram Sene 1303	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Kıvrık dal, asma	
		Nesneli: Silindirik başlık	
	Üslup	Natüralist	
Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Kısa silindirik başlık. Ayak taşı: Bitkisel tepelik. Bitkisel tepelik S şeklinde iki kenger yaprağından oluşur.		
	2- Gövde: Talik hatlı on dört satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Ah minel mevt” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabe yüzeysel bir niş içerisine alınmış olup, etrafında kıvrık daldan bir sıra bordür vardır. Kitabe nişi ile başlık arasında sağa ve sola doğru uzanan kıvrık dal motifi vardır. Ayak taşının		

	yüzeyinde asma motifi vardır.
--	-------------------------------

Fotoğraf No: 107

Fotoğraf No: 108

Örnek: 78	Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 109	Kimliği: Hacı Nakipzade Hacı Mustafa Kapudan Ehli Nefise Hanım	
Çizim No:	Tarihi: 7 Recep Sene 1302 / 22 Nisan 1885	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 145 cm En: 34-37 cm Kalınlık: 10 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı: Boy: 100 cm En: 33-34 cm Kalınlık: 9 cm		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Ah Minel Mevt Bir devasız derde düştüm perişan idim Bulmadım bir çare hergah-ı ah çekip nalan idim Nuş edince akibet camı ecelden katre kim Meyledüp dar-ı encane? Azim-ı gülşan idim Terk kıldım lanemi tâ bark-ı barım solmadan Hasr edüp tevhide fikrim mazhar-u gufran idim</i>		<i>Ağlasın evladu ahfadum ensabım bana İçlerinde lem'a efsan şema-i rahşan idim Gel oku başımda tatmim? Yad kıl rahmet ile Resul sebil et idim Hacı Nakipzade Hacı Mustafa Kapudan Ehli Merhume Nefise Hanım ruhuna Fatiha Fi 7 Recep Sene 1302</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı: Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
Süsleme	Konu	Yazı: Talik
		Bitkisel: Gül
		Nesneli:
	Üslup	Natüralist
Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Bitkisel tepelik. Ayak taşı: Soğan şeklinde başlık. Baş taşının bitkisel tepeliği yüksek kabartma olarak yapılan çiçek, yaprak ve kıvrık dal motiflerinden oluşur. Ayak ucunda bulunan soğan şeklinde başlıklı ayak taşı muhtemelen bu mezara ait olmalıdır.	
	2- Gövde: Talik hatlı on dört satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki "Ah Minel Mevt" ve en alttaki	

	tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının yüzeyi kıvrık dal ve mine çiçekleriyle süslenmiştir.
--	--

Fotoğraf No: 109

Örnek: 79		Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 110		Kimliği: Nakibü'l Eşraf Salih Efendinin Kerimesi Habibe Hanım	
Çizim No:		Tarihi: 1258 / 1842–1843	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 180 cm En: 26-31 cm Kalınlık: 8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
El Fatiha Bulmayıp derdine şifa bu civan Gençliğine doymayıp evlatlarını Öksüz bırakıp gitti hemen Tirebolulu Şiret oğlu Hacı		Ali Ağanın Celilesi Nakib-ül Eşraf Salih Efendinin Kerimesi Merhume Habibe Hanım Ruhuna El Fatiha Sene 1258	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Soyut yaprak	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel Tepelik. Tepelik, soyut yaprak motifinden oluşur. 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “El Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 110

Örnek: 80		Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı		
Fotoğraf No: 111–112		Kimliği: El-Hac Temel Ağa		
Çizim No:		Tarihi: 23 Zilhicce 1297 / 26 Kasım 1880		
Malzemesi: Mermer		Mesleği:		
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı		
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 135 cm En: 35-38 cm Kalınlık: 9 cm				
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 115 cm En: 33–36 cm Kalınlık: 9 cm				
Sembolik Lahit Ölçüleri:				
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 54–75 cm Yüksekliği: 20 cm				
Teknik: Oyma				
Kitabesi:				
Allah Hu				
...				
Biçim	Sembolik Lahit:			
	Baş Taşı: Fesli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.			
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.			
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs		
		Bitkisel: Gül, gül demeti, kıvrık dal, asma,		
		Nesneli: Vazo, fes		
	Üslup	Natüralist		
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Sarıklı fes, Ayak taşı: Bitkisel tepelik. 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Allah Hu” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Bir çerçeveye iki satır yazılmıştır. Kitabe nişinin etrafı kıvrık daldan bir bordür ile çevrelenmiş, içi mavi renge boyanmıştır. Nişin üstünde iki taraftan alta sarkıtılmış gül motifleri vardır. Ayak taşının başlığı üç gonca gül ve yapraklardan oluşan demet şeklindedir. Ayak taşının yüzeyinde ise vazodan yükselen asma motifi vardır.		

Fotoğraf No: 111

Fotoğraf No: 112

Örnek: 81		Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 113		Kimliği: Küçük Ömer oğlu Osman Ağanın Zevcesi Hanife Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1253 / 1837-1838	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 107 cm En: 32-39 cm Kalınlık: 5-11 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Merhum ve mağfur El muhtaç ila rahmet El gaffur Küccük Ömer oğlu		Osman Ağanın zevcesi Hanife Hatun ruhuna El Fatiha Sene 1253	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Soyut yaprak	
		Nesneli:	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Tepelik soyut yaprak motifinden oluşur. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 113

Örnek: 82		Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 114		Kimliği: Fatma Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1176 / 1762-1763	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 110 cm En: 26-30 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı: Boy: 90 cm En: 22-26 Kalınlık: 7 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ziyaretten muradımız duadır Bugün bana ise yarın sanadır Merhume ve mağfure Fatıma		Hatun ruhuna Fatiha Sene 1176	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Ters V biçiminde düzenlenmiş alınlık. Ayak taşı: Ters V biçiminde düzenlenmiş alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.		

Fotoğraf No: 114

Örnek: 83	Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 115 – 116	Kimliği: Hacı Zade Mehmet Efendi İbn-i Eş-Şeyh Hacı Emin Kapudan	
Çizim No:	Tarihi: 1316 / 1898–1899	
Malzemesi: Mermer	Mesleği: Kaptan (Denizci)	
Mezar Tipi: Sembolik lahit		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 114 cm En: 23-23 cm Kalınlık: 6 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 93 cm En: 21-25 cm Kalınlık : 6 cm		
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 178 cm En: 88 cm Yükseklik: 46 cm		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 44-53 cm Yüksekliği: 14 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>El Merhum</i> <i>Ahlak-ı alem pesendane ve tüccarat</i> <i>Ali cenâbane selime-ı taazzu belde?</i> <i>Riyasetindeki ...</i> <i>Salise-ı rütbesine nailiyetle serefras</i> <i>Kese-ı hamıyyeti.....hayriyeye gülşade</i>		<i>Ve nevali nimeti fukaraya amade olan</i> <i>Bu şehrin şöhreti şıarı ve</i> <i>Pederi Hacızade Mehmet Efendinin Eş-Şeyh</i> <i>Hacı Emin Kapudan ruhuna Fatiha</i> <i>Sene 1316</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Fesli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
Süsleme	Konu	Yazı: Talik
		Bitkisel: Selvi
		Nesneli: Fes
	Üslup	
Komp.		1. Başlık: Baş taşı: Hamidiye Kalıplı Püsküllü Fes Ayak taşı: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Talik hatlı on bir satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “El Merhum” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşında selvi motifi vardır.

Fotoğraf No: 115

Fotoğraf No: 116

Örnek: 84	Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 117 – 118	Kimliği: Kethüdazade Devletlü Emin Ağanın Halilesi Hadice Hanım	
Çizim No:	Tarihi: 20 Recep Sene 1256 / 17 Eylül 1840	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Sembolik lahit		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Kırıktır.		
Ayak Taşı Ölçüleri: Kırıktır.		
Sembolik Lahit Ölçüleri: Kırıktır.		
Başlık Ölçüleri:		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Hüve'l Baki</i> <i>El çeküp bil cümleden ettim bekaya rıhleti</i> <i>Terk edüp geriye mal mülkü devletü</i> <i>Kim gelip kabrime ziyaret eyleyen ihvan</i> <i>Okusunlar ruhum için Kulhüvallahu ehadi</i>		<i>Kethüda Zade Devletlü Emin Ağanın</i> <i>Halilesi Merhume Hadice Hanım</i> <i>Ruhu için Rızaen Lillahhil Fatiha</i> <i>Fi 20 B Sene 1256</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde, S kıvrımlı kenarlı.	
	Ayak taşı: Düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde, S kıvrımlı kenarlı.	
Süsleme	Konu	Yazı: Talik
		Bitkisel: Gül, gül demeti, kıvrık dal, yaprak, kır çiçeği
		Nesneli: Vazo, perde
	Üslup	Natüralist
Komp.		1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Talik hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’ Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Sembolik Lahit yüzeyinde ve ayak taşında barok üsluplu süslemeler vardır.

Fotoğraf No: 117

Fotoğraf No: 118

Örnek: 85		Yeri: Tirebolu Yeniköy Mezarlığı	
Fotoğraf No: 119		Kimliği: Müftü Zade Es-Seyyid Eş-Şeyh İbrahim Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 11 Cemaziyel Ahire 1250 / 15 Ekim 1840	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 142 cm En: 32-35 cm Kalınlık: 2-15 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 96 cm Yüksekliği: 22 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Beni kıl mağfiret Rabbi Yazdan Bi hakkı arşı azam nur-ı Kuran Gelip kabrimi ziyaret eden ihvan		Edeler ruhuma bir Fatiha ihsan Müftü Zade merhum ve mağfur Es-Seyyid Eş-Şeyh İbrahim Ağa ruhu için El Fatiha Fi 11 C Sene 1250	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarıklı	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı şerit sarıklı kavuk. 2- Gövde: Talik hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 119

G- Tirebolu Kalesindeki Mezar Taşları

Tirebolu Kalesi, Hamam mahallesinde 97 ada, 3, 4, 5, parselleri üzerindedir. Kalenin hangi tarihte yapıldığı hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır.

Kalede Osmanlı Dönemine ait çok sayıda mezar taşı vardır. Mezar taşları buraya önceden bugünkü Dumlupınar İlköğretim Okulunun yerinde bulunan şehir mezarlığından getirilmiş ve kale girişinin doğusuna istiflenmiştir. Kaledeki çalışmalarımızda ulaşabildiğimiz 24 örneği tezimize dâhil ettik. Burada parçalanmış vaziyette yaklaşık 20 civarında mezar taşı daha vardır. Bunların incelenebilmesi için kapsamlı bir temizlik çalışmasına gerek vardır. Halkın ifadesine göre mezar taşlarının buraya nakli esnasında birçoğu denize atılmıştır. Yine tamamına yakınının da başlıkları define avcıları tarafından kırılmıştır.

Kalede incelediğimiz 24 örnekten 14 tanesi erkek, 10 tanesi kadın mezar taşı olup, 91 no'lu örnek ayak, geri kalanları baş taşıdır (TABLO: 1).

Örneklerden 1 tanesi 18. yy'ın ilk yarısına, 8 tanesi 18. yy'ın ikinci yarısına, 7 tanesi 19. yy'ın ilk yarısına, 2 tanesi 19. yy'ın ikinci yarısına aittir (TABLO: 3).

Kalede kapsamlı bir temizlik çalışmasından sonra mezar taşları yeniden tanzim, tasnif ve teşhir edilmelidir.

Fotoğraf No: 120 Tirebolu Kalesi

Örnek: 86		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 121		Kimliği: Seyyid Osman Reisin Oğlu Abdullah Reisin Ehli Hadice Hanım	
Çizim No:		Tarihi: Fi 11 Şaban Sene 1226 /31 Ağustos 1811	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 72 cm En: 22 - 41 cm Kalınlık: 8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Ya İlahi ol-mübarek ism-i pakın izzeti Hem şolun fahr-i alem şah-ı keyneyn hüürmeti Eyle kabrim ravza-i cennet ile el-alemin Gece gündüz eylesinler hur-i gülman hidmeti		Seyyid Osman Reisin Oğlu Abdullah Reisin Ehli Merhume Hadice Hatun Ruhuna Fatiha Fi 11 Şaban Sene 1226	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Gül, kır çiçeği, soyut yaprak	
		Nesneli: Vazo, C kıvrımları	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabe kemerinin iki yanına birer gül motifi işlenmiştir. Alınlık, kitabe kemerinin hemen üstünden ince bir silme ile gövdeden ayrılmıştır. Alınlığın üzerinde kaideli yayvan ağızlı vazodan yükselen çiçek motifleri, barok üsluplu C kıvrımları ve soyut yaprak motifleri vardır.	

Fotoğraf No: 121

Örnek: 87		Yeri: Tirebolu Kalesi		
Fotoğraf No: 122		Kimliği: Emine Hatun		
Çizim No:		Tarihi: 1206/1791-1792		
Malzemesi: Mermer		Mesleği:		
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı		
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 60 cm En: 22-32 cm Kalınlık: cm 5				
Ayak Taşı Ölçüleri:				
Sembolik Lahit Ölçüleri:				
Başlık Ölçüleri:				
Teknik: Oyma				
Kitabesi:				
Hüve’l Baki Fenadan bekaya eyledi rihlet Ede kabrini hak ravza-i cennet		Merhume ve mağfure Emine Hatun ruhuna Fatiha Sene 1206		
Biçim	Sembolik Lahit:			
	Baş Taşı: : Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.			
	Ayak taşı:			
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs		
		Bitkisel: Gül, soyut yaprak		
		Nesneli:		
	Üslup	Natüralist		
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabe kemerinin iki kenarına birer gül, üzerine de soyut yaprak motifi işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 122

Örnek: 88		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 123		Kimliği: Kethüda Zade Seyyid Halil Ağa ⁴	
Çizim No:		Tarihi: ...	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 115 cm En: 36 cm Kalınlık: 3-16 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve’l Hayyü’l Baki</i> <i>Bugün vade tamam oldu erişdi emr-i rabbani</i> <i>Ki teslim eyledim hakka emanet verilen canı</i> <i>Ecel damına düşmüş halasına yoktur çare</i> <i>Sebeb-i mağfiretinde bu imiş takdir-i subhani</i>		<i>Ecel-i kaza ile vefat eden merhum</i> <i>Ve mağfur Kethüda Zade Seyyid</i> <i>Halil Ağanın Ruhiçün</i> <i>İnna lillahil Fatiha</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı: Natüralist		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Gül, soyut yaprak, C kıvrımları	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Hayyü’l Baki” ibaresi kartuş şeklindedir. Tarih ibaresinin bulunduğu satır kırıktır. Kitabe kemerinin yanlarında birer gül ve üzerinde soyut yaprak motifleri vardır.	

²⁹ Sümer'e göre Kethüda Zade Seyyid Ali Ağa, Kethüda Zade Emin Ağa'nın babası olmalıdır. Bkz., Faruk Sümer, **Tirebolu Tarihi**, İstanbul 1992, s. 115.

Fotoğraf No: 123

Örnek: 89		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 124		Kimliği: Hacı Hasan Oğlu Kerimesi ... Paşanın Zevcesi Emine Hanım	
Çizim No:		Tarihi: ...	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90 cm En: 32 cm Kalınlık: 3-18 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Bu bağ-ı gülistanda bir gonca iken Bad-ı ecel beni eyledi harab Bir gül-i ziyada nazenin iken Eyledi Hakk beni hak ile yeksan		Hacı Hasan Oğlunun Kerimesi Süleyman Paşanın Zevcesi Merhume Hanım Ruhuna Fatiha Sene ...	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Üzüm salkımı, asma yaprağı, soyut yaprak	
		Nesneli: Gerdanlık	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Talik hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiştir. Tarih ibaresinin olduğu satır kırıktır. Genelde “Hüve’l Baki” ibaresinin yazılı olduğu kısma üzüm salkımı ve asma yaprağı motifi işlenmiştir. Boyun kısmında gerdanlık motifi vardır.	

Fotoğraf No: 124

Örnek: 90		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 125		Kimliği: Osman Zade Eşref Kapudan	
Çizim No:		Tarihi: 15 Muharrem 1300 (38 Yaş) / 26 Kasım 1882	
Malzemesi: Mermer		Mesleği: Kaptan (Denizci)	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 120 cm En: 25-28 cm Kalınlık: 8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 40 cm Yüksekliği: 16 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ah Minel Mevt Ah ne yazık gençliğime doymadım Çaresiz derde düştüm ama derman bulmadım Yakdı yandırdı vücudum şehri kahr-ı elem		Gül gibi soldum cihanda ne olduğum bilmedim Emir Osman Zade Eşref Kapudanın Ruhîcün Lillahil Fatiha Fi 15 Muharrem sene 1300 Yaş 38	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Fesli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Fes	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Aziziye kalıplı püsküllü fes. 2- Gövde: Talik hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Ah Minel Mevt” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Tarih ibaresinin yanına 38 yaşında öldüğü yazılmıştır.	

Fotoğraf No: 125

Örnek: 91		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 126		Kimliği:	
Çizim No:		Tarihi:	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri:			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 194 cm En: 30-46 cm Kalınlık: 6 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
B biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı :		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı:	
		Bitkisel: Asma, selvi, kır çiçeği, soyut yaprak.	
		Nesnel:	
	Üslup	Natüralist	
Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Gövdenin yarısından üste doğru ortadan bir selvi yükselmekte ve iki asma dalı daireler çizerek yukarı doğru yükselmektedir. Tepelik kısmında soyut yapraklar, gül ve çiçek motifleri vardır. Bu tipteki ayak taşları kadın mezarları için yapılmıştır.		

Fotoğraf No: 126

Örnek: 92		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 127		Kimliği: Tirebolu Voyvodası Abdi Ağanın Mahdumu Halil Ağa	
Çizim No:		Tarihi: Fi 15 Rebi’ül Evvel Sene 1255 / 29 Mayıs 1839	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 65 cm En: 27-29 cm Kalınlık: cm 3-15			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
		Mahmud Han Bin Abdulhamid Han (tuğra) Açılmış gül gibi soldum cihanda Anam babamı terk eyledim fenada Kuran okur bülbül idim her zaman ... ruz-ı cezada Ta kıyamet haşr olunca validem ide ah Adım kaldı şimden gerü dünyada Tirebolu Voyvodası Abdi Ağanın Mahtumu cennet-mekan merhum Halil Ağanın Ruhuna Fatiha Fi 15 Rebiyyülevvel Sene 1255	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Gül, kıvrık dal, soyut yaprak	
		Nesneli: Tuğra	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Kitabenin son dört satırının bulunduğu kısım kırık olup parçası ayrı bir yerededir. Genellikle Hüve’l Baki ibaresinin bulunduğu yerde <i>Mahmud Han Bin Abdulhamid Han</i> yazılı bir tuğra vardır.	

Fotoğraf No: 127

Örnek: 93		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 128		Kimliği: Es-Seyyid Osman Ağa Bin Ahmed	
Çizim No:		Tarihi: 1154 / 1741–1742	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100 cm En: 27 cm Kalınlık: 3-15 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve Mağfur İla rahmeten rabbihil gaffur Es-Seyyid Osman		Ağa bin Ahmed ruhuna El-Fatiha Sene 1154	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en alttaki tarih ibaresi oval kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 128

Örnek: 94		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 129		Kimliği: Çalık Mehmed Ağa Kızı Fatıma Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1207 / 1792-1793	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 130 cm En: 3-25 cm Kalınlık: 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Ziyaretten murad bir duadır Bugün bana ise yarın sanadır		Çalık Mehmed Ağa kızı merhume Fatıma hatun ruhuna Fatiha Sene 1207	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 129

Örnek: 95		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 130		Kimliği: Külük Zade Muhammed Ağanın Kerimesi Ayşe Hanım	
Çizim No:		Tarihi: 1217 /1802–1803	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 140 cm En: 35 cm Kalınlık: 3-18 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve’l Baki</i> <i>Ah ile zar kılarak tazeliğime doymadım</i> <i>Çün ecel peymanisi dolmuş muradım</i> <i>almadım</i> <i>Hasreta Fani cihanda tül-i ömür sürmedim</i> <i>Fırkata takdir bu imiş ta ezelden bilmedim</i>		<i>Külük Zade Mehmed Ağanın</i> <i>Kerimesi merhume ve mağfure leha</i> <i>İla rahmeti rabbihil gafur</i> <i>Ayşe Hanım ruhiçün</i> <i>El-Fatiha</i> <i>Sene 1217 / 1802-1803</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Kıvrık dal, gül, mine, soyut yaprak	
		Nesneli:	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabenin etrafını soyut yaprak motifinden oluşan bir bordür çevrelemektedir. Hüve’l Baki ibaresi ile boyun arasında kalan bölüme gül, soyut yaprak, boyuna çiçek motifleri işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 130

Örnek: 96		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 131		Kimliği: Hacı Süleyman Ağanın Oğlu Yusuf Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1188 / 1774–1775	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100 cm En: 25 cm Kalınlık: 3-12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
...		Merhum ve mağfur Hacı Süleyman Ağanın Oğlu Yusuf Ağa Ruhuna Fatiha Sene 1188	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Kılıç	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en alttaki tarih ibaresi oval kartuş şeklinde işlenmiştir. Üst kısmı kırıktır. Tarih ibaresinin bulunduğu oval kartuş içerisinde üst üste üç adet kılıç motifi vardır.	

Fotoğraf No: 131

Örnek: 97		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 132		Kimliği: Halil Beşe	
Çizim No:		Tarihi: 1184 / 1770-1771	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 65 cm En: 22 cm Kalınlık: 2-9 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve Mağfur Halil Beşe		Ruhuna Fatiha Sene 1184	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiştir. Tarih kısmının yazıldığı alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 132

Örnek: 98		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 133		Kimliği: İbrahim Efendi Oğlu Kerimesi Esmâ Kadın	
Çizim No:		Tarihi: 1206 / 1791–1792	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 82 cm En: 24-32 cm Kalınlık: 9 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Emr-i hakla dürlü emraz geldi benim tenime Bulmadı sıhhat vücudum sebeb oldu mevtime Akibet erdi ecel rihlet göründü canıma Okuyub bir fatiha irsal edeler ruhuma		İbrahim Efendinin Oğlu kerimesi Merhume Esmâ Kadın Ruhuna Fatıha Sene 1206	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde tepelik. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en alttaki tarih ibaresi oval kartuş şeklinde işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 133

Örnek: 99		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 134		Kimliği: Süleyman Beşenin Kerimesi Hadice Monla	
Çizim No:		Tarihi: 1211 / 1796–1797	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 65 cm En: 25 cm Kalınlık: 2-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Tiribolu’da Süleyman Beşenin Kerimesi Merhume		Ve mağfurun leha Hadice Monla ruhiçün El-Fatiha Sene 1211	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 134

Örnek: 100		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 135		Kimliği: Hüseyin Ağa Oğlu Ömer Yazıcının Ehli Ayşe Hatun	
Çizim No:		Tarihi: ...	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 88 cm En: 30–38 cm Kalınlık: 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Ya İlahi ol-mübarek ism-i pakın izzeti Hem Resulün fahr-i alem şah-ı kevneyn hürmeti		Eyle kabrim ravza-i cennet ile el-alemin Gece gündüz eylesinler hür-ı gülman hidmeti Emir Hüseyin Ağa Oğlu Ömer Yazıcının Ehli merhume Ayşe Hatun Ruhuna...	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Kır çiçeği, kıvrık dal, lale, soyut yaprak	
		Nesneli: C kıvrımları	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel Tepelik. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ibaresi oval kartuş şeklinde işlenmiştir. Tarih ibaresinin bulunduğu satır kırıktır. Kitabe kemerinin her iki yanında birer gül motifi vardır. Bitkisel tepeliğin ortasında üçer yapraklı ve üçer meyveli bir motif vardır. Tepeliğin kenarları C kıvrımları şeklinde düzenlenmiştir.	

Fotoğraf No: 135

Örnek: 101		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 136		Kimliği: Esed Efendi	
Çizim No:		Tarihi: 8 RA (Rebi’ül Evveli) Sene 1291 / 25 Nisan 1876	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 115 cm En: 33 cm Kalınlık: 9 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hu</i> <i>Rağbet etmez bay-ı buy ... aleme</i> <i>Hanikah-ı aşk-ı mevladan idenler ahz-ı kam</i> <i>Bu sebebden kıldı hak ... Derviş Esedi</i> <i>Şive-i ahkam men ...</i> <i>Celb edip Kurd Zadeyi ağnam umur-ı ..</i> <i>Genç idi anâ Tarik-i Kadiriden Feyz alub</i>		<i>Eylemişti Zikri hakka nısb-ı nefis-i ihtimam</i> <i>İde piran-ı tarikat aşkına bu zatı hak</i> <i>Mazhar-ı lütf .. hazret-i hayrül-inam</i> <i>Hayf çıkdı haneden şevket dedi tarihini</i> <i>Eyledi Esed efendi sahn-ı mavaye haram</i> <i>Fi 8 RA Sene 1291</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ibaresi oval kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 136

Örnek: 102		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 137		Kimliği: Mehmet Yazıcı	
Çizim No:		Tarihi: 1184 / 1770–1771	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 79 cm En: 26 cm Kalınlık: 3-12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Kaçımız gelir hasretle mezar taşına Bilmez ol halimiz ne ta Gelmeyince başına		..cı Bayraktar Zade Merhum ve Mağfur Mehmed Yazıcı Ruhîçün Fatiha Sene 1184	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup, en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 137

Örnek: 103		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 138		Kimliği: Kethüda Zade Emin Ağanın Odalığı ... Hatun	
Çizim No:		Tarihi: ...	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 110 cm En: 22-35 cm Kalınlık: 6 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l Baki Lütfun eyle meskenim kıl bağ-ı cennet ya kerim Cürmümü affet ilahi cümleden sensin rahim Emr-i bari böyle imiş gençliğime doyamadım İrdi Taun-ı ecel soldurdu nazik tenimi		İrişdi kuşca emr-i ilahi Hem anam hem atam çekeler ta kıyamet hasretim Kethüda Zade Emin Ağanın Odalığı merhume Hatun ruhiçün el-Fatiha	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Tepelikli, Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Kıvrık dal, soyut yaprak, lale	
		Nesneli: Vazo, kurdele	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Tepelikte ters-düz şekilde kapatılmış iki adet vazo vardır. Vazoların üzeri yelpaze şeklinde dilimlenmiştir. Alttaki vazo kaidelidir. Tepelik, üstteki ters çevrili vazodan yükselen ve yüzeyi dolduran soyut yaprak, kıvrık dal, palmet ve kurdele motiflerinden oluşur. 2- Gövde: Talik hatlı on satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ibaresi oval kartuş şeklinde işlenmiştir. Tarih ibaresinin bulunduğu satır kırıktır.	

Fotoğraf No: 138

Örnek: 104		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 139		Kimliği: Mehmed Emin Ağanın ⁵ Mahdumu Talib Mustafa Ağa	
Çizim No:		Tarihi: Fi Gurre Receb 1226 / Mart 1811	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 64 cm En: 21 cm Kalınlık: 2-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Nev- civanım uçdu gitti cennet bağına Firakı kaldı valdeynin canına Silahşoran-ı Hassadan		Mehmed Emin Ağanın mahdumu Talib Mustafa Ağa Ruhuna... Fi Gurre Receb 1226	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

³⁰ Bir çok hayır işleri ile bilinen ve Yağlıdere İlçesindeki Ağanın Köprüsünün de banisi olan Kethüda Zade Mehmed Emin Ağa'nın özgeçmişi için bkz. Sümer; **a.g.e.**, s.114-115.

Fotoğraf No: 139

Örnek: 105		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 140		Kimliği: Abdullah Reisin Oğlu Seyyid Monla Ali	
Çizim No:		Tarihi: Fi 15 Şevval Sene 1238 / 25 Haziran 1823	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: cm En: cm Kalınlık: cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
El Baki Nev-civanım uçdu cennet bağına Fırakı kaldı valideynin Canına Abdullah Reisin		Oğlu Seyyid Monla Alinin Ruhuna Fatiha Fi 15 Şevval Sene 1238	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “El Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 140

Örnek: 106		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 141		Kimliği: Kethüda Zade Emin Ağanın Kerimesi	
Çizim No:		Tarihi: ...	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 55 cm En: 23 cm Kalınlık: 3-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Bu dünyada civan iken gezerdim bir zaman Nagehan irdi ecel etti yerim bağ-ı cinan Fani dünyadan muradım almadan terk eyledim		Valideynin eylesinler bir zamanlar ah u figan Kethüda Zade Emin Ağanın Kerimesi Merhume... Hanım ruhuna el Fatiha ...	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ibaresi oval kartuş şeklinde işlenmiştir. Tarih ibaresinin bulunduğu satır kırıktır.	

Fotoğraf No: 141

Örnek: 107		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 142		Kimliği: Kel Ali Zade ⁶ Hüseyin Ağanın Oğlu Hüseyin Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1226 / 1811-1812	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 50 cm En: 24 cm Kalınlık: 3-11 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Duymayub gençliğine çünkü oldu Na-murad rahmete mütearrık? ide Anı rabbil ibad merhum Kel Ali		Zade Hüseyin Ağanın Oğlu Merhum Hüseyin Ağa Ruhuna Fatiha Sene 1226	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

³¹ Kel Ali Oğlu 1809 yılında Tirebolu şehir ve yöresinin derebeyidir. Ayrıntılı bilgi için bkz., Sümer; a.g.e., s.109.

Fotoğraf No: 142

Örnek: 108		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 143		Kimliği: Kethüda Zade Emin ağanın Mahdumu Halil Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 10 CA (Cemaziyel Evveli)1255 / 22 Temmuz 1839	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 67 cm En: 24 cm Kalınlık: 3-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
...		Halil Ağa Ruhiçün Fatıha	
Gülfıdanım Kethüda Zade		Fi 10 Ca 1255	
Emin Ağanın Mahdumu merhum			
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Gövdenin üst kısmı kırıktır.	

Fotoğraf No: 143

Örnek: 109		Yeri: Tirebolu Kalesi	
Fotoğraf No: 144		Kimliği: Ali Reis	
Çizim No:		Tarihi: 1196 / 1781-1782	
Malzemesi: Mermer		Mesleği: Reis (Denizci)	
Mezar Tipi:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 67 cm En: 24 cm Kalınlık: 3-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Fenadan bekaya eyledi rihlet İde Kabrini Hak ravza-i cennet Merhum ve mağfur Ali		Reis ruhuna Fatiha Sene 1196	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş olup en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 144

H- Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığındaki Mezar Taşları

Tirebolu İlçesi Karaahmetli Köyündedir.

Mezarlıkta Osmanlı Dönemine ait 12 tane mezar taşı vardır. Bunlardan 10 tanesi erkek, 2 tanesi kadın mezar taşı olup, 2 örnek kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, 10 örnek ise dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli baş taşıdır (TABLO: 1).

Örneklerden 8 tanesi 18. yy'ın ilk yarısına, 1 tanesi 18. yy'ın ikinci yarısına, 2 tanesi 19. yy'ın ilk yarısına aittir 111 no'lu örneğin tarih veren kısmında sadece 11 ibaresi bulunmaktadır (TABLO: 3).

Mezarlık günümüzde de kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf No: 145

Örnek: 110		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 146		Kimliği: Çemen Zade El Hac İbrahim Efendi ⁷	
Çizim No:		Tarihi: 1172 / 1758–1759	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 27 cm Kalınlık: 4-14 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 75 cm Yüksekliği: 20 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve mağfur leh Çemen Zade El Hac İbrahim Efendi'nin		Ruhuna Fatih 1172	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Kavuklu, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Kavuk	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı şerit sarıklı kavuk. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir. Mezar taşı yağlı boya ile yeşile boyanmıştır.	

³² Çemen Zade Hacı İbrahim Efendi, yöre halkınca Çimen Baba olarak tanınmaktadır. Adına anlatılan çeşitli yatac efsaneleri vardır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Gazanfer İltar, **Uluslararası Türk Kültüründe Ölüm Sempozyumu**, M.Ü. Türkiyat Enstitüsü, İstanbul 2004.

Fotoğraf No: 146

Örnek: 111		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 147		Kimliği: Şehirli Kızı Ayşe Kadın	
Çizim No:		Tarihi: 11 ?	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 72 cm En: 20 cm Kalınlık: 4-14 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhume ve mağfure Şehirli kızı Ayşe		Kadın ruhuna Fatiha 11...	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve sadece alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 147

Örnek: 112		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 148		Kimliği: Molla Abdullah ibni Hacı İbrahim Efendi	
Çizim No:		Tarihi: 1155 / 1742–1743	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 70 cm En: 21 cm Kalınlık: 3-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70-72 cm Yüksekliği: 20 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve mağfur Molla Abdullah ibni Hacı İbrahim Efendi		Ruhuna Fatiha Sene 1155	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Kavuklu, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Kavuk	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarıklı kavuk. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve sadece alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 148

Örnek: 113		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 149		Kimliği: Hasan Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1148 / 1735/1736	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 105 cm En: 21 cm Kalınlık: 4-13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 cm Yüksekliği: 20 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum Hasan Ağa		Ruhuna Fatiha Sene 1148	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Çapraz kafes dilimli başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 149

Örnek: 114		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 150		Kimliği: El Hac Muhammet Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1125 / 1713–1714	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 110 cm En: 23 cm Kalınlık: 5-15 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 87 cm Yüksekliği: 25 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum El Hac Muhammet Ağa ruhuna		El Fatiha Sene 1125	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Tepe bölümü yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve sadece alt satır kartuş şeklindedir	

Fotoğraf No: 150

Örnek: 115		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 151		Kimliği: Mehmet	
Çizim No:		Tarihi: 1134 / 1721/1722	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90 cm En: 13 cm Kalınlık: 12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum Mehmet Ruhuna		Fatiha Sene 1124	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kayıp. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar basit olarak doğrudan yüzeye işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 151

Örnek: 116		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 152		Kimliği: Hasan Çilli	
Çizim No:		Tarihi: 1148 / 1735–1736	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri:			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 20 cm Kalınlık: 3-12 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 65 cm Yüksekliği: 10 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum Hasan Çelebi		Ruhuna Fatiha Sene 1148	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.	

Fotoğraf No: 152

Örnek: 117	Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 153	Kimliği: ... İbrahim	
Çizim No:	Tarihi: 1148 / 1735/1736	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 60 cm En: 17 cm Kalınlık: 3- 8 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 65 cm Yüksekliği: 13 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Merhum</i> İbrahim		<i>Ruhuna Fatiha</i> 1148
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel:
		Nesneli: Kavuk
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.

Fotoğraf No: 153

Örnek: 118		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 154		Kimliği: Osman Beşe	
Çizim No:		Tarihi: 1155 / 1742–1743	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90 cm En: 21 cm Kalınlık: 3-8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Dar-ı fenadan beka.... Rihlet eden Merhum Osman		Beşe ruhuna Fatiha Sene 1155	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.	

Fotoğraf No: 154

Örnek: 119		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 155		Kimliği: Mustafa	
Çizim No:		Tarihi: 1134 / 1721–1722	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 60 cm En: 10 cm Kalınlık: 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 60 cm Yüksekliği: 17 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum Mustafa Ruhuna		Fatiha Sene 1134	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Dilimli sarık. Sarık sonradan yapılarak gövdeye oturtulmuştur. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar doğrudan yüzeye işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 155

Örnek: 120		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 156		Kimliği: Fatıma Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1224 / 1809–1810	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 125 cm En: 22-24 cm Kalınlık: 2-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Hayyü’l Baki Ah ile zar kılarak tazeliğime doymadım Çün ecel peymane dolmuş muradım almadım Hasreta fani cihanda tul-ı ömür sürmedim Firkat-ı takdir bu imiş ta ezelden bulmadım		Tirebolu Voyvodası Abdi Ağanın zevcesi merhume Ve mağfurun leha ecel-i kaza İle vefat eden Fatıma Hatun ruhu için Fatiha Sene 1224	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı on bir satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Hayyü’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Başlığın altında işlenmemiş gül kabartması vardır.	

Fotoğraf No: 156

Örnek: 121		Yeri: Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 157		Kimliği: Kara Ahmetoğlu Hüseyin Ağa	
Çizim No: Mermer		Tarihi: 1227 / 1812–1813	
Malzemesi:		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 125 cm En: 24-27cm Kalınlık: 4-14 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 28 cm Yüksekliği: 18 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Fenadan bekaya eyledi Rihlet ide kabrini Hak ravza-ı cennet Merhum Kara Ahmet		Oğlu Hüseyin Ağa Ruhuna Fatiha Sene 1227	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Kûlah biçiminde başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir.		

Fotoğraf No: 157

I- Görele Yeni Cami Haziresindeki Mezar Taşları

Görele ilçesi, Hendekbaşı Mahallesindedir. Cami, 35 ada, 1 parsel numarası ile Vakıflar Genel Müdürlüğü adına kayıtlıdır. Hazire, caminin güneydoğu köşesindedir.

Hazirede Osmanlı Dönemine ait 3 mezar vardır. Bunlardan 124 no'lu örnekte dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli baş ve ayak taşı, diğer iki örnekte sadece baş taşı vardır. (TABLO:1).

Örneklerden 2 tanesi 18. yy'ın ikinci yarısına, 1 tanesi 20. yy'a aittir (TABLO: 3).

Fotoğraf No: 158 Görele Yeni Camii Haziresi

Örnek: 122	Yeri: Görele Yeni Camii Haziyesi	
Fotoğraf No: 159	Kimliği: Hacı Hasan Efendi	
Çizim No:	Tarihi: 29 Şaban 1292 / 30 Eylül 1875	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 175 cm En: 27 – 36 cm Kalınlık: 10 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 60-72 cm Yüksekliği: 20 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Mevt'ül-Alim Ke-mevt'ül-Alem ...bahs-i mecalis ziynet-i sahn-ı südur Revzen tak-ı cami-i ahkam-ı nur Rahle-i zeyb-i kainat hilal-ı ders-i müşkilat Rehber-i nikkab piraye-i akl-ı şuur Yani kim mesul iken Hacı Hasan Efendi Hayf Neşr-i envar-ı ulumla nice avam ve şuhur </i>		<i>Her taraftan ihtimam ettikçe tulleb-ı duhur Nüsha-i cismi giriftar oldu şirpençeye Çok sıkıldı akıbet gitti huzur-ı bi-huzur Eylesin hab nur-ı rahmet iktibas ehl-i kubur Gördü züyu ebkem oldu cevher-i yen tarihini ...el-hak verdi bu allamenin fevt-i fütur 29 Şaban 1292</i>
	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Talik
		Bitkisel:
		Nesneli: Sarık
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı şerit sarık. 2- Gövde: Talik hatlı on altı satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Mevt’ül-Alem Gömüt’ül-Alem” ve en alttaki tarih ibaresi kartuşlar şeklinde işlenmiştir.

Fotoğraf No: 159

Örnek: 123		Yeri: Görele Yeni Camii Haziyesi	
Fotoğraf No: 160		Kimliği: Alaca Oğlu Hacı İbrahim Ağa Bin Ahmet	
Çizim No:		Tarihi: 5 Muharrem 1291 / 22 Şubat 1874	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100 cm En: 26 cm Kalınlık: 5-8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 75 Yüksekliği: 18 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
..... Ya ilahi o-İlmübarek ism-i pakin izzeti Hem resulun fahr-i alem şah-ı kevneyen hürmeti Eyle kabrim ravza-i cennet		Gece gündüz eylesinler hur-ı gılman hürmeti Alaca Oğlu Hacı İbrahim Ağa Bin Ahmet ruhuna Fatiha Fi 5 M. 1291	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Kavuk	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı sarık. 2- Gövde: Talik hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 160

Örnek: 124		Yeri: Görele Yeni Camii Haziresi	
Fotoğraf No: 161		Kimliği: Alaca Oğlu Hacı Ahmet İbn Hacı İbrahim Ağa	
Çizim No:		Tarihi: R. 27 Eylül 1327 / 10 Ekim 1911	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Baş Taşı: Boy: 100 cm En: 26 -29 cm Kalınlık: 8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Ayak Taşı: Boy: 80 cm En: 22-26 cm Kalınlık: 6 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 75 Yüksekliği: 20 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l Baki Ziyaretten murad bir duadır Bugün bana ise yarın sanadır Gökçeali Karyesinden Alaca Oğlu Hacı Ahmet		İbn-i Hacı İbrahim Ağanın Ruhuna Lillahil Fatiha Fi 27 Eylül 1327 ... 1325 ...	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel: Selvi	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Kısa Başlıklı Sarık. Ayak taşı: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Talik hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l Baki” ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşına selvi motifi işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 161

İ- Görele Firengi Mezarlığındaki Mezar Taşları

Görele ile Çavuşlu Beldesi arasında, Görele'ye 1 km. mesafededir. Mezarlık iki parça halinde olup, ortasından dere ve yol geçmektedir. 135 no'lu örnek derenin doğusunda, diğerleri batısındadır. Ali Bilir'e göre buraya Firengi Mezarlığı denmesinin sebebi, mezarlığın bulunduğu Yeğenli Bölgesinde Rumların yaşaması ve ahalinin Rumlar için Firengi tabiri kullanmasındandır.

Mezarlıkta Osmanlı Dönemine ait 11 örnek vardır. Bunlardan 7 tanesi erkek, 4 tanesi kadın mezarı olup, 133 no'lu örnek dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli baş ve ayak taşı, gerisi sadece baş taşıdır (TABLO: 1).

Örneklerden 1 tanesi 18. yy'ın ikinci yarısına, 8 tanesi 19. yy'ın ilk yarısına, 2 tanesi 19. yy'ın ikinci yarısına aittir (TABLO: 3).

Mezarlık günümüzde kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

No: 162

Örnek: 125		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 163		Kimliği: Küçük Mehmet Oğlu Ali Reis’in Halilesi ... Kerimesi Ayşe Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 17 N (Ramazan) 1272 / 22 Mayıs 1856	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş başı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 22-30 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
..... Gelip Kabrimi ziyaret eden ihvan Edeler ruhuma bir Fatiha ihsan Küçük Mehmet Oğlu Ali Reis		Halilesi Oğlu Kerimesi Merhume Ayşe Hatun Ruhiçün Fatiha 17 N 1270	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Talik	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kırık. 2- Gövde: Talik hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa eğimli dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir. Kırık olan bölümde kaç satır yazı olduğunu bilemiyoruz.	

F
otoğraf No: 163

Örnek: 126	Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 164	Kimliği: Küçük Muhammed Zade Mustafa Yazıcı	
Çizim No:	Tarihi: 21 RA (Rebiyyül Evveli) 1286 / 1 Temmuz 1869	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Türü: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 137 cm En: 28 cm Kalınlık: 3-14 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 107 cm En: 25 cm Kalınlık: 3-12 cm		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 77 cm Yüksekliği: 18 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Ah Minel Mevt</i> <i>Böyledir bu dehr-i dünun kârı hem</i> <i>Herkese taksim gün gün ah u ay</i> <i>Buna ism olmuş ezel gün ve fesad</i> <i>... .. saray</i> <i>Çıktı bu dünya kapusundan henüz</i>		<i>Kim der-i cennet buna olsun güşa-yı</i> <i>.. tarihe ... layık ol</i> <i>Garka-i Firdevs içre kıyasa cay</i> <i>Merhum ve mağfur Küçük Muhammed Zad</i> <i>Mustafa Yazıcının ruhuna Fatiha</i> <i>21 RA Sene 1286</i>
Bçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.	
	Ayak taşı: Alınlıklı, düşey dikdörtgen biçiminde.	
Süsleme	Konu	Yazı: Talik
		Bitkisel: Asma
		Nesneli: Kavuk
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Kısa başlıklı sarık. Ayak taşı: Sivri kemer alınlıklı tepelik. 2- Gövde: Talik hatlı on satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa eğimli dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Ah Minel Mevt” ve en alttaki tarih ibaresi oval kartuşlar şeklinde işlenmiştir. Ayak taşında asma motifi vardır.

Fotoğraf No: 164

Örnek: 127		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 165		Kimliği: Resul Oğlu İbrahim’in Oğlu İbrahim	
Çizim No:		Tarihi: 1227 / 1812–1813	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Türü: Erkek baş taşı			
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 120 cm En: 27 cm Kalınlık: 3-13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 cm Yüksekliği: 15 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Hasılı ömrüm ciğer paresi Gitti elden dilde kaldı yaresi Kıl şefa’at nev-civanım bizlere Vâlidînin gayri yoktur çaresi		Resul Oğlu İbrahimin Oğlu merhum ve mağfur İbrahim Ruhuna Fatiha Sene 1227	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı sarık 2- Gövde: Sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen şeritler halinde düzenlenmiş, en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi oval kartuşlar şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 165

Örnek: 128		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 166		Kimliği: Resul oğlu İbrahim’in oğlu Mustafa	
Çizim No:		Tarihi: 1237 / 1821/1822	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: 140 cm En: 27-28 cm Kalınlık: 4-14 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 cm Yüksekliği: 20 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Ah ile zâr kılarak gençliğime doymadım Ecel peymasına dolmuş muradımı almadım Hasreta fani cihanda tûl-ı ömür sürmedim Fırkata takdir bu imiş ta ezel bulmadım		Resul Oğlu İbrahimin Oğlu merhum ve mağfur Mustafa ruhuna Fatiha Sene 1237	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş, en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi oval kartuşlar şeklinde işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 166

Örnek: 129	Yeri: Görele Firengi Mezarlığı		
Fotoğraf No: 167	Kimliği: Ömer oğlu kerimesi Fatma Hatun		
Çizim No:	Tarihi: 1227/ 1812–1813		
Malzemesi: Mermer	Mesleği:		
Mezar Türü: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 105 cm En: 20-30 cm Kalınlık: 8 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Okuyalar Fatiha ruhuma rahmeten lil-âlemin Durağı cennet ola ... Ömer oğlu kerimesi merhume</i>		<i>Fatma Hatun'un Ruhuna Fatiha Sene 1227</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı : Alınlıklı, düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır oval kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 167

Örnek: 130		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 168		Kimliği: Resul oğlu Molla İbrahim	
Çizim No:		Tarihi: 1227 / 1812–1813	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 100 cm En: 23 cm Kalınlık: 4-14 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 cm Yüksekliği: 20 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Fenadan bekaya eyledi rıhlet İde kabrine Hak Ravza-ı Cennet Merhum Resul		Oğlu Molla İbrahim'in Ruhuna Fatiha Sene 1227	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Düşey dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır oval kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 168

Örnek: 131		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 169		Kimliği: El Hacı İbrahim’in Ehli Aişe Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1227 / 1812–1813	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 24–30 cm Kalınlık: 6 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki El Hacı İbrahim’in Ehli Merhume ve Mağfure		Cennet-mekan Aişe Hatun’un Ruhana Fatıha Sene 1227	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.		

Fotoğraf No: 169

Örnek: 132		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 170		Kimliği: Küçük Mehmet Oğlu Mehmet Yazıcı	
Çizim No:		Tarihi: 1227 / 1812–1813	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 25 cm Kalınlık: 3-11 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 65 cm Yüksekliği: 19 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ziyaretten murat bir duadır Bugün bana ise yarın sanadır Küçük Mehmet oğlu		Merhum Mehmet Yazıcı Ruhuna Fatiha Sene 1227	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Düşey dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve sadece alt satır oval kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 170

Örnek: 133		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 171		Kimliği: Kilde oğlu Halil Yazıcı	
Çizim No:		Tarihi: 1230 / 1814–1815	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü:		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 27 cm Kalınlık: 3–13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 60–70 cm Yüksekliği: 18 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Çün ecel geldi ana olmaz aman Cürmünü af eyleye Ya Rabbül Mennan Mazhar-ı nur-u şefa'at kıl her zaman		Merhum Kilde oğlu Halil Yazıcı Ruhuna Fatiha Sene 1230	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Düşey dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.	

Fotoğraf No: 171

Örnek: 134		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 172		Kimliği: Mehmet Yazıcının ehli Ayni Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1227 / 1812–1813	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 75 cm En: 21-30 cm Kalınlık: 5 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
El Baki Fenadan Bekaya eyledi rihlet Ede kabrini Hak Ravza-ı Cennet Küçük Mehmet oğlu Mehmet		Yazıcının Ehli Merhume Ayni Hatun Ruhuna Fatiha Sene 1227	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Ters V biçiminde tepelikli, düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde düzenlenmiş tepelik. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “El Baki” ve en alttaki tarih ibaresi oval kartuşlar şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 172

Örnek: 135		Yeri: Görele Firengi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 173		Kimliği: Mustafa Beşe	
Çizim No:		Tarihi: 1184 / 1770–1771	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Türü: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 70 cm En: 21 cm Kalınlık: 3-13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 cm Yüksekliği: 20 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve mağfur Mustafa Beşe		Ruhuna Fatıha 1184	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Külâh biçiminde başlıklı, Çevresiraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.	

Fotoğraf No: 173

J- Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığındaki Mezar Taşları

Görele ilçesi, Çavuşlu Beldesindedir. Mezarlık, 123 ada, 1 parsel numarası ile Belediye Tüzel Kişiliği üzerine kayıtlıdır. Kuğular mezarlığı olarak ta bilinir.

Mezarlıkta Osmanlı Dönemine ait çok sayıda mezar taşı vardır. Ancak birçoğu toprak altında olduğundan ulaşabildiğimiz 24 örneği tezimize dâhil ettik. Bunların hepsinin incelenebilmesi için mezarlıkta kapsamlı bir temizlik çalışmasına gerek vardır. Halkın ifadesine göre mezarlıkta orman gibi mezar taşlarının olduğu ancak son 50 yıl içerisinde bunların yağmalandığı belirtilmektedir.

Mezarlıkta Osmanlı Dönemine ait 14 mezar vardır. Bunlardan 8 tanesi erkek, 6 tanesi kadın mezarı olup, 9 tanesi dikey dikdörtgen biçiminde baş ve ayak, 5 tanesi de sadece baş taşıdır. 2 örnek ise sembolik lahitlidir (TABLO: 1).

Örneklerden 10 tanesi 18. yy'ın ikinci yarısına, 3 tanesi 19. yy'ın ilk yarısına, 1 tanesi 19. yy'ın ikinci yarısına, 1 tanesi 20. yüzyıla aittir (TABLO: 3).

Mezarlık günümüzde kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf No: 174

Örnek: 136		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 175–176		Kimliği: Süleyman Paşa’nın Zevcesi Fatıma Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1216 / 1801–1802	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 130 cm En: 42-50 cm Kalınlık: 7 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 137 cm En: 34-48 cm Kalınlık: 7 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki ... ferman-ı hak ... Da’vete ... olan cümle İzzete azm edip beka mülküne gitti bir ... El çekip fani cihandan ayırdı kurb-ı rahmete		 ederdi aleme Hanesinde nice kimseler ... Süleyman Paşanın Zevcesi Merhume Fatıma Hanım ruhiçün El-Fatiha Sene 1216	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Asma, selvi, kıvrık dal, meyveler, gül, lale, C kıvrımları	
		Nesneli: Meyve tabakları	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Bitkisel tepelik. Ayak taşı: Ters V biçiminde alınlık. Baş taşının tepeliği barok üsluplu süslemelerden oluşur. Tepeliğin ortasında kaideli meyve tabağı vardır. Tabaktaki meyveler anti-Natüralist üslupta olup çeşitleri seçilememektedir. Tabağın etrafında kıvrık dal ve üç dilimli yaprak motifleri vardır. Tepeliğin kenarları C kıvrımlarından oluşmakta olup üstte soyut yaprak motifleriyle, alt köşelerde ise istiridye şeklinde son bulmaktadır. 2- Gövde: Sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ibaresi ve altındaki satır C kıvrımları şeklinde çevrelenmiş ve etrafına birer gül yerleştirilmiştir. Kitabenin	

	etrafını iki silme arasına işlenmiş gül dalı motifi çevreleyen bitkisel bir bordür vardır. Üstte bordür ile tepelik arasında kalan ve iki silme ile çevrelenen bölüme C kıvrımları ve meyve tabakları yerleştirilmiştir. Ayak taşını ortasında zeminden yükselen, içi belirli aralıklarla V şeklinde kademeli selvi vardır. Selvinin etrafında iki sıra asma gövdesinin birbirine S şeklinde girmesiyle oluşturulmuş üst üste üç tane çember vardır. Çemberler üste doğru büyümektedir. Çemberlerin içerisine simetrik ikişer üzüm yerleştirilmiştir.
--	---

Fotoğraf No: 175

Fotoğraf No: 176

Örnek: 137		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı		
Fotoğraf No: 177–180		Kimliği: Kuğu Oğlu Süleyman Paşa ⁸		
Çizim No: 23		Tarihi: 1206 / 1791–1792		
Malzemesi: Mermer		Mesleği: Trabzon Valisi		
Mezar Tipi: Sembolik Lahit		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı		
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 134 cm En: 37 cm Kalınlık: 17 cm				
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 136 cm En: 30-35 cm Kalınlık: 3-13 cm				
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 178 cm En: 60 Yükseklik: 105				
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 cm Yüksekliği: 40 cm				
Teknik: Oyma				
Kitabesi:				
Hüve’l Baki El çeküb bil cümleden ettim bekaya rihleti Terk edüb geriye mal mülkü devleti Kim gelüb kabrimi ziyaret eyleyen ihvan Okusunlar ruhum için kulhü vallahiyyi		Merhum ve mağfur leha Kuğu Oğlu Süleyman Paşanın Ruhiçün El-Fatiha Sene 1206		
Biçim	Sembolik Lahit:			
	Baş Taşı: Kavuklu, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.			
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.			
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs		
		Bitkisel: Meyve tabağında meyveler		
		Nesneli: Meyve tabağı, vazo, kavuk.		
	Üslup	Natüralist		
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Kallavi kavuk. Ayak taşı: Yuvarlak kemerli alınlık 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının kenarları ince bir silmeyle çevrelenmiş, içine vazodan yükselen geometrik karakterli bir süsleme ögesi yerleştirilmiştir. Alınlık kısmında üç dilimli soyut yaprak motifi vardır.		

³³ Kuğu Zade Süleyman Paşa 1777 -78 savaşlarına katılmak için İstanbul’a gitmiş, Tuna boylarında ve Kırım’da Ruslara karşı savaşarak büyük muvaffakiyetler kazanmıştır. Padişah III. Selim tarafından 1202 (1787- 1788) Trabzon Valiliğine atanmıştır. Görele Voyvodası İbrahim Ağa’nın oğludur. Ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Bilir, *Geçmişten Günümüze Tüm Yönleriyle Görele*, İstanbul 2001, s. 143.; Ömer Akbulut, *Trabzon Meşhurları Bibliyografyası*, Ankara 1970, s.68.; Şakir Şevket, *Trabzon Tarihi*, İstanbul 1294, s.216.

		Sembolik lahit üzerine panolar içerisinde geometrik karakterli süslemeler ve stilize edilmiş meyve tabakları, işlenmiştir.
--	--	--

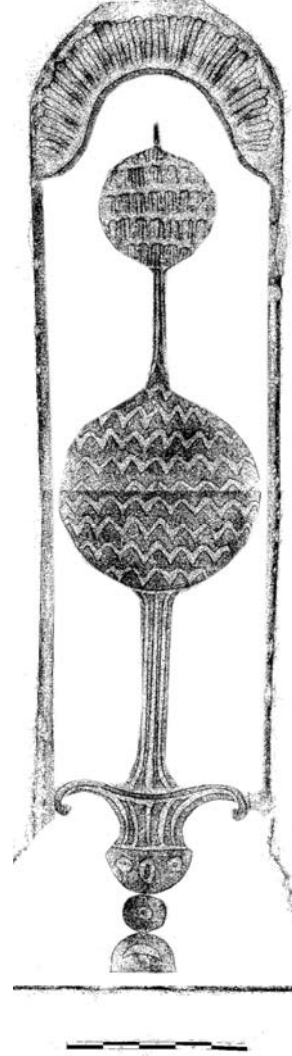
Fotograf No: 177

Fotograf No: 178

Fotograf No: 179

Çizim No: 23

Fotograf No: 180

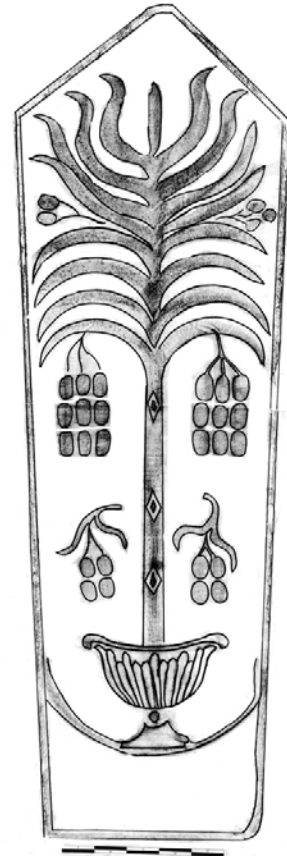
Örnek: 138		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 181–182		Kimliği: Kuğu Zade Mehmet Beyin Halilesi Fatıma Hatun	
Çizim No: 24		Tarihi: 21 RA (Rebiyyül Evveli) Sene 1231 / 20 Şubat 1816	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 162 cm En: 40-55 cm Kalınlık: 15 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 130 cm En: 34-42 cm Kalınlık: 8 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve’l Hayyü’l Baki et bana Meskenim kıl lütfunla cenneti ya Rabbena Çün ecel geldi erişti ... etti beni ... Azm edip girdim yola kim vatanıma</i>		<i>Kaldı üç gün vade ... Taşım üzere yazalar kim hanesine ... İşitip ... ağlasınlar hasreta Guğu Zade Mehmet Beyin Halilesi merhume Fatıma Hatunun Ruhuna El-Fatiha Fi 21 RA Sene 1231</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Kıvrık dal, hurma, lale	
		Nesneli: Vazo, sütunçe	
	Üslup	Natüralist	
Komp.	1. Başlık: Ayak taşı: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı on iki satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Kitabenin etrafını kıvrık daldan bir bordür çevrelemektedir. Hüve’l Baki ibaresinin üstünde deniz kabuğu, yanlarında birer C kıvrımı vardır. Köşelere ise birer lale yerleştirilmiştir. Ayak taşında kaideli bir vazodan yükselen hurma ağacı vardır.		

Fotoğraf No: 181

Fotoğraf No: 182

Çizim No: 24

Örnek: 139	Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 183–184	Kimliği: Ruşan	
Çizim No:	Tarihi: 1208 / 1793–1794	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 83 cm En: 20 cm Kalınlık: 3-11 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 63 cm En: 23–27 cm Kalınlık: 5 cm		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 55 cm Yüksekliği: 32 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Hüve'l Baki Doymayıp gençliğine çünkü Oldu na-murad rahmete mest-gark Eyleye onu rabbil-ibad</i>		<i>Merhum ve mağfur Ruşanın ruhuna Bihürmetil Fatiha Sene 1208</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Kavuklu, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel:
		Nesneli: Kavuk
	Üslup	Natüralist
	Komp.	1. Başlık: Çubuklu Başlıklı Kısa Sarıklı Kavuk. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşında içi v şeklinde kademelenmiş, ucu eğik bir selvi motifi vardır.

Fotoğraf No: 183

Fotoğraf No: 184

Örnek: 140	Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 185-186	Kimliği: Kuğu İbrahim ⁹	
Çizim No:	Tarihi: 1179 / 1765–1766	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçeveli mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 165 cm En: 34-38 cm Kalınlık: 4-17 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70–133 cm Yüksekliği: 56 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Kimseye baki değildir çünkü bu dehr Gel oku ihlasla bir fatihaya etme sükut Nazar kıl bu .. kabrine ibret al ... nefis-i faniye ...</i>		<i>... Mağfur Kuğu İbrahim .. Ruhiçün rızaen lillahil fatiha Sene 1179</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı: Kırık.	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel:
		Nesneli: Sarık
	Üslup	
Komp.		1. Başlık: Yuvarlak, kafes dilimli başlıklı Çevresiraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı sekiz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir. Gövdenin kenarları aşınmış vaziyette olup, altına yeni yazı ile sonradan “Görele Mutasarrıfı” yazılı bir kitabe ilave edilmiştir.

³⁴ İbrahim Ağa Doğu Anadolu’dan Görele’ye gelmiş, Voyvoda olarak 15 yıl hizmet etmiş, kazandığı ün, hükümetçe tanınmasına yaramış, kendisinden sonra oğlu Süleyman Paşa Görele Voyvodası olmuş, Trabzon Mütessellimliğinde de bulunmuştur. İbrahim Ağa hakkında bir defa ölüm fermanı çıkarılsa da Kaymakamla hısımlığı sayesinde 1748 yılında affedilmiştir. Ali Bilir, **A.g.e.**, s. 143, s. 79.

Fotoğraf No: 185

Fotoğraf No: 186

Örnek: 141	Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 187	Kimliği: Emin Beyin Kerimesi Şerife Havva Hanım	
Çizim No:	Tarihi: 10 M (Muharrem) 1209 / 7ağustos 1794	
Malzemesi: Mermer	Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı
Türü: Kadın baş taşı		
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 120 cm En: 24-29 cm Kalınlık: 3-16 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri:		
Sembolik Lahit Ölçüleri:		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 65 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Hüve'l Baki</i> <i>Bu bağ-ı gülşende bir gonca iken</i> <i>Bad-ı ecel eyledi beni hazan</i> <i>Bir gül-i ziyada nazenin iken</i> <i>Cevabını eyledi ...</i>		<i>Muhammed Emin Beyin Kerimesi</i> <i>Merhume ve mağfure Şerife</i> <i>Havva Hanım Ruhiçün</i> <i>El Fatiha Sene</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı:	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel: Gül, soyut yaprak
		Nesneli: Gerdanlık
	Üslup	Natüralist
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Hüve’l Baki ibaresinin yanlarında gül, üstünde soyut yaprak motifi vardır. Boyun kısmında üç adet yüksek kabartma gül motifi vardır. Hemen altında ise gerdanlık motifi vardır. Ayak taşı toprağa gömülüdür. Görünen kısmında barok üsluplu C kıvrımlarından oluşan motifler vardır.

Fotoğraf No: 187

Örnek: 142		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 188-189		Kimliği: Külük Zade Muhammed Ağanın Kerimesi Havva Hanım ¹⁰	
Çizim No: 25		Tarihi: 1210 / 1795–1796	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Çerçevesiz mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 78 cm En: 35-42 cm Kalınlık: 11 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 98 cm En: 23-35 cm Kalınlık: 8 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l Baki Doymayıp gençliğime çünkü Oldu na-murad ruhumda rahmete mest-gark Eyleye onu rabbil ibad Külük		Zade Muhammed Ağanın kerimesi Havva Hanım ruhuna Fatiha Sene 1210	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Gül, soyut yaprak	
		Nesneli:	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Ters V biçiminde alınlık. Ayak taşı: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Hüve’l Baki ibaresinin yanlarında tek gövdeden yükselen ikişer gül, üstünde ise soyut yaprak motifi vardır. Ayak taşının yüzeyi sadedir.	

³⁵ Kardeşi Ayşe Hanım’ın mezar taşı Tirebolu kalesindedir.

Fotoğraf No: 188

Çizim NO: 25

Fotoğraf No: 189

Örnek: 143		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 190–191		Kimliği: Kav İbrahim’in Çırağı Kara Mustafa	
Çizim No:		Tarihi: 1200 / 1785–1786	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 138 cm En: 27 cm Kalınlık: 3-12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 86 cm Yüksekliği: 39 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Fenadan bekaya eyledi rihlet Kabrini ede hak ravza-i cennet Görele Kazasında Kav İbrahim		Ağanın çırağı merhum Kara Mustafa ruhiçün Fatiha Sene 1200	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Külah biçiminde başlıklı, Çevresiraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve sadece alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 190

Fotoğraf No: 191

Örnek: 144		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 192–193		Kimliği: Muhammed Ağanın Kerimesi Fatıma Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1209 / 1794–1795	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 116 cm En: 25 cm Kalınlık: 3–11 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki .Kendi dane-i rızkım fenadan İrtihal ettim bi-emrullah beka mülk Kadimi intikal ettim ricam budur Kamusuna .. hürriyet hafız.		Helal etsin bana benden kamusuna Helal ettim tövbesin Muhammed Ağanın kerimesi Fatıma Hatun Ruhuna Fatiha Sene 1209	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Gül, soyut yaprak, küpe çiçeği	
		Nesneli: Gerdanlık	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı on satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Hüve’l Baki ibaresinin yanlarında birer gül, üstünde ise soyut yaprak motifi vardır. Boyun kısmında gerdanlık, başlığın altında da yüksek kabartma olarak üç adet gül motifi vardır.	

Fotoğraf No: 192

Fotoğraf No: 193

Örnek: 145		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 194–195		Kimliği: Fındıkçı Muhammed Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1209 / 1794–1795	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 83 cm En: 24 cm Kalınlık: 2-11 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 78 cm En: 22-28 cm Kalınlık: 6 cm			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 72 cm Yüksekliği: 19 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ziyaretten murad bir duadır Bugün bana ise yarın sanadır Merhum ve mağfur leh		... Muhammed Ağa Ruhuna Fatiha Sene 1209	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.aşağıya doğru daralan şekilde.		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Kavuk	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Dilimli sarık. Ayak taşı: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve sadece alt satır kartuş şeklindedir. Ayak taşında süsleme yoktur.	

Fotoğraf No: 194

Fotoğraf No: 195

Örnek: 146		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 196–197		Kimliği: El-Hac Mustafanın Zevcesi ... Hatun	
Çizim No:		Tarihi: 1198 / 1783–1784	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: : 100 cm En: 35 cm Kalınlık: 4-12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Hayyü’l Baki Beni kıl mağfîret ey Rabb-i Yezdan Bi-hakkın arş-ı azam nur-ı Kuran Elhac Mustafanın zevcesi		Merhume ve mağfure ... Hatun ruhuna el-Fatiha 1198	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel: Çiçek başı, soyut yaprak, C kıvrımları	
		Nesneli: Geometrik şekil, sütunçe,	
	Üslup	Natüralist	
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde alınlık. Tepeliği gövdeden ayıran ve Hüve’l Baki yazısını sınırlayan yarım yuvarlak silme kenarlarda sütunçelere oturmaktadır. Tepeliğin en üstünde stilize yaprak motifinin üstünde oval formlu geometrik bir süsleme vardır. Yine tepeliğin çeşitli yerlerinde barok üsluplu C kıvrımları, kübik geometrik motifler ve çiçek başları vardır. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Hayyü’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 196

Fotoğraf No: 197

Örnek: 147		Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 198–199		Kimliği: Kurt Zade Süleyman Ağa	
Çizim No:		Tarihi: 1216 / 1801–1802	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 93 cm En: 22 cm Kalınlık: 2-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 61 cm Yüksekliği: 26 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Ya ilahi ol mübarek ism-i pakın İzzeti hem şolun hem fahr-i âlem Şah günün hürmeti eyleye kabrim Ravza-i cennet İlahe’l âlemin		Gece gündüz eylesinler... gülman Hıdmeti merhum Kurt Zade Süleyman Ağa ruhuna Fatiha Sene 1216	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Kavuklu, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Kavuk	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Çubuklu başlıklı kısa sarıklı kavuk. 2- Gövde: Sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 198

Fotoğraf No: 199

Örnek: 148	Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 200-201	Kimliği: Kurt Zade Numan Ağa ¹¹	
Çizim No: 26	Tarihi: 1 Receb Sene 1321 / 23 Eylül 1903	
Malzemesi: Mermer	Mesleği: Giresun Salimi	
Mezar Tipi: Sembolik Lahit		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 136 cm En: 27-31 cm Kalınlık: 8 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 116 cm En: 28-30 cm Kalınlık: 7 cm		
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 189 cm En: 77 cm Yükseklik: 93 cm		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 65 cm Yüksekliği: 22 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Ya Hayy Kelamında buyurdu hayy ... Cemi'i mahluk olsa gel ... Tecavüz eyledi yüz yılı senem Ohup ahretinim toprakta heman Gelip geçti esirin gibi ömrüm Ki bir lahza iş dünya-yı yaran Mürur ettirmedim ömrümde bir gün</i>		<i>Salat-ı savm ... Kuran Giresun salimi ... oldu cami-i Çün lede's- şöhretim Kurt zade Numan Bu kabrimi gören mü'min kardeş Edeler ruhuma Fatiha ihsan Fi 1 Receb Sene 1321</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı: Tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel: Asma, soyut yaprak
		Nesneli: Sarık, kurdele
	Üslup	Natüralist
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Sarıklı fes Ayak taşı: Ters V biçiminde alınlık 2- Gövde: Sülüs hatlı on beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki "Hüve'l Baki" ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşının etrafı ince bir bordürle çevrelenmiş, içine asma motifi

³⁶ Kurt Zade Numan Ağa 1881-1885 yılları arasında Görele belediye başkanlığı yapmıştır. Bkz., Ali Bilir, **Geçmişten Günümüze Tüm yönleriyle Görele**, İstanbul 2001, s. 132.

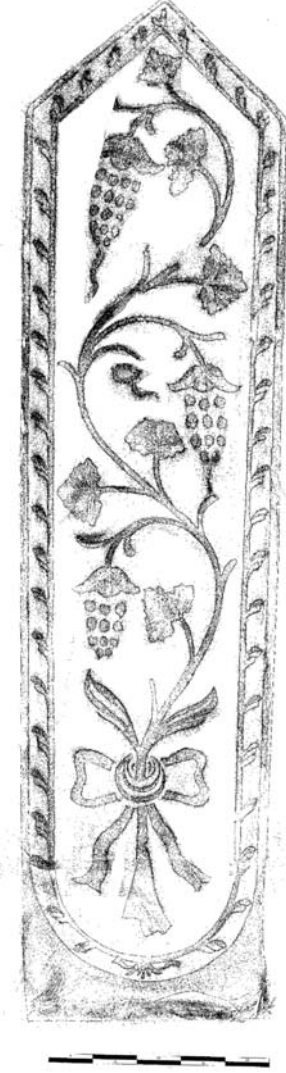
işlenmiştir. Asmanın kökü kurdele ile fiyonk şeklinde bağlanmıştır.

Fotograf No: 200

Fotograf No: 201

Çizim No: 26

Örnek: 149	Yeri: Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı	
Fotoğraf No: 202–203	Kimliği: Musa Zade İbrahim Hakkı Efendi	
Çizim No:	Tarihi: 7 Haziran Sene 1307 / 19 Haziran 1891	
Malzemesi: Mermer	Mesleği: Görele Müftüsü	
Mezar Tipi: Sembolik Lahit		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 110 cm En: 30-35 cm Kalınlık: 8 cm		
Ayak Taşı Ölçüleri: Boy: 95 cm En: 24-30 cm Kalınlık: 7 cm		
Sembolik Lahit Ölçüleri: Boy: 189 cm En: 76 cm Yükseklik: 66 cm		
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 66 cm Yüksekliği: 18 cm		
Teknik: Oyma		
Kitabesi:		
<i>Mevtül Alim Ke-mevtü'l-Alem Şu makberde vedia-i hâk-ı gufran olan Görele Müftüsü İ'lamül ulemail muhakkıkîn Musa Zade İbrahim Hakkı Efendidir muma ileyh Yetmiş yedide der-saadette ikmal-i tahsil etmiş Ve bir müddet İstanbul'da ve doksan altıdan sonra Vatanında neşr-i ulum ile iştigal etmekte iken</i>		<i>Vatandaşlarının ısrarı üzere iki sene kadar da Müftülük hizmetinde bulunmuş ve Çavuşlu Pazarının Küşadına da sebep olmuştur Üç yüz yedi senesi Haziranın on sekizinde terk-i ... fena ile Civar-ı rahmete intikal etti fazıl ... etti rahmeten lil alemine Fi 7 Haziran Sene 1307</i>
Biçim	Sembolik Lahit:	
	Baş Taşı : Başlıklı, düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde.	
	Ayak taşı: Tepelikli, düşey dikdörtgen biçiminde ve aşağıya doğru daralan şekilde.	
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs
		Bitkisel: Ağaç, gül, soyut yaprak
		Nesneli: Sarık, vazö
	Üslup	
	Komp.	1. Başlık: Baş taşı: Kısa başlıklı şerit sarıklı kavuk. Ayak taşı: Bitkisel tepelik. Bitkisel tepelik üç adet gül ve soyut yaprak motiflerinden oluşur. 2- Gövde: Sülüs hatlı on dört satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir. Ayak taşında vazodan yükselen stilize edilmiş bir ağaç motifi vardır.

Fotoğraf No: 202

Fotoğraf No: 203

K- Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığındaki Mezar Taşları

Görele İlçesinin güneyinde, ilçe merkezine 3 km mesafedeki İsmailbeyli Köyündedir.

Mezarlıkta Osmanlı Dönemine ait 8 örnek vardır. Bunlardan 2 tanesi erkek, 6 tanesi kadın mezarı olup, hepsi dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli baş taşıdır (TABLO: 1).

Örneklerden 1 tanesi 18. yy'ın ikinci yarısına, 4 tanesi 19. yy'ın ilk yarısına aittir. Üç tanesinin tarihi okunamamaktadır (TABLO: 3).

Mezarlık günümüzde kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf No: 204

Örnek: 150		Yeri: Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 205		Kimliği: Es-Seyyid ...	
Çizim No:		Tarihi: ...	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 77 cm En: 25 cm Kalınlık: 3-12 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 cm Yüksekliği: 26 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Yakub Oğlu Ali Muratsız Validesine Hasret beş karındaşlarına		Hasret yirmi yaşına Ermiş merhum Es-Seyyid	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup	Naturalist	
	Komp.	1. Başlık: Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 205

Örnek: 151		Yeri: Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 206		Kimliği: Yağuboğlu Süleyman’ın Kerimesi Şerife Fatıma	
Çizim No:		Tarihi: ...	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 85 cm En: 22 cm Kalınlık: 3–13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Emr-i Hakla tamam oldu va'desi Ağlayub kaldı pederi hem validesi Yağuboğlu Süleymanın Kerimesi		Merhume Şerife Fatıma Ruhuna Fatiha ...	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 206

Örnek: 152		Yeri: Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 207		Kimliği: Yağuboğlu Süleyman'ın Oğlu Numan	
Çizim No:		Tarihi: 1230 / 1814-1815	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 78 cm En: 22 cm Kalınlık: 3-10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 68 cm Yüksekliği: 28 cm			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Nev- civanım uçtu cennet bağına Fırakı kaldı validesi canına Yağuboğlu Süleymanın Oğlu		Merhûm ve mağfûr Nu'mân Ruhuna Fatiha Sene 1230	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Yıldız desenli başlıklı sarık. 2- Gövde: Sülüs hatlı altı satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve alt satır kartuş şeklindedir.	

Fotoğraf No: 207

Örnek: 153		Yeri: Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 208		Kimliği: Numan Ağanın Kerimesi Ayşe	
Çizim No:		Tarihi: 1236 / 1820-1821	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 84 cm En: 26 cm Kalınlık: 10 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüvel Baki Emr-i hakla tamam oldu va'desi Kaldı hasretle eri hem akrabası Merhum ve mağfur Nu'man		Ağanın Kerimesi Ayşe'nin Ruhuna Fatiha Sene 1236	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Ters V biçiminde alınlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı yatay yönde gelişen yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüvel Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuşlar şeklinde işlenmiştir.	

Örnek: 154		Yeri: Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 209		Kimliği: Rukiye Monla	
Çizim No:		Tarihi: 1210 / 1795-1796	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 cm En: 24 cm Kalınlık: 3-14 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüvel Baki Emr-i hakla tamam oldu va'desi Kaldı hasretle pederi hem validesi Merhume ve mağfure leha		Rukiye Monla'nın Ruhîçün El-fatıha Sene 1210	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı yatay yönde gelişen yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüvel Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuşlar şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 209

Örnek: 155		Yeri: Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığı		
Fotoğraf No: 210		Kimliği: Yağuboğlu Hasan Hüseyin Ağa Ehli Ayşe Hatun		
Çizim No:		Tarihi: 1245 / 1829-1830		
Malzemesi: Mermer		Mesleği:		
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı		
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 78 cm En: 23 cm Kalınlık: 3-12 cm				
Ayak Taşı Ölçüleri:				
Sembolik Lahit Ölçüleri:				
Başlık Ölçüleri:				
Teknik: Oyma				
Kitabesi:				
Hüvel Baki Beni kıl mağfîret ey rabb-i yezdan Bi-hakkı arş-ı a'zam nur-ı kuran Gelüb kabrim ziyaret eden ihvan		Edeler Ruhuma bir fatiha ihsan Yağuboğlu Hasan Hüseyin Ağa Ehli Merhume Ayşe Hatun Ruhuna Fatiha Sene 1245		
Biçim	Sembolik Lahit:			
	Baş Taşı: Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.			
	Ayak taşı:			
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs		
		Bitkisel: Soyut yaprak		
		Nesneli:		
	Üslup			
	Komp.	1. Başlık: Bitkisel tepelik. Tepelik soyut yaprak şeklinde düzenlenmiştir. 2- Gövde: Sülüs hatlı yatay yönde gelişen yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.		

Fotoğraf No: 210

Örnek: 156		Yeri: Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 211		Kimliği: Emine Hatun’un Kerimesi ...	
Çizim No:		Tarihi:	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 88 cm En: 22 cm Kalınlık: 3-13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüda-kubr Cennet-mekân ve Firdevs Aşiyân Emine Hatu-		nun kerimesi merhume ...	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: : Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı yatay yönde gelişen dört satır yazı okunabilmektedir. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir.	

Fotoğraf No: 211

Örnek: 157		Yeri: Görele İsmailbeyli Köyü Mezarlığı	
Fotoğraf No: 212		Kimliği: Monla Osman’ın Kerimesi Hadice	
Çizim No:		Tarihi: 1223 / 1808-1809	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak mezar		Mezar Taşı Tipi: Kadın baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 90 cm En: 24 cm Kalınlık: 3-13 cm			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri:			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Emr-i hakla tamam oldu va’desi kaldı hasretle eri ve Hem atası Merhum Monla		Osman’ın Kerimesi Ha- dice’nin ruhuna Fatıha Sene 1223	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli:	
	Üslup	Naturalist	
	Komp.	1. Başlık: Başlık 2- Gövde: Sülüs hatlı yatay yönde gelişen sekiz satır yazı vardır. Satırlardan ilk dördü dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş geri kalan satırlar kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 212

L- Eynesil Ören Beldesi Mezarlığındaki Mezar Taşları

Eynesil'in güneyinde ilçe merkezine 7 km mesafedeki Ören Beldesindedir. Mezarlık, 113 ada, 5 parsel numarası ile Belediye Tüzel Kişiliği üzerine kayıtlıdır.

Mezarlıkta Osmanlı Dönemine ait 6 örnek vardır. Bunların hepsi erkek mezarı olup, 160 no'lu örnek dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli baş ve ayak taşı, diğerleri sadece baş taşıdır (TABLO: 1).

Örneklerden 1 tanesi 18. yy'ın ikinci yarısına, 1 tanesi 19. yy'ın ikinci yarısına, 4 tanesi 20. yy'a aittir. (TABLO: 3). 162 no'lu örnek Ören Kıran mezarlığında, diğerleri merkez mezarlığındadır. 163 no'lu örnek Cumhuriyet dönemine aittir. Osmanlı mezar taşlarının devamı şeklinde olan bu örnek, dönem özelliklerinin hangi tarihe kadar sürdüğünü daha iyi gösterebilmek için tezimize dâhil edilmiştir.

Mezarlık günümüzde kullanılır durumda olup, yeni gömüler mevcuttur.

Fotoğraf No: 213

Örnek: 158		Yeri: Eynesil Ören Mezarlığı	
Fotoğraf No: 214		Kimliği: <i>Kubbe Zade El-Hac Ali Efendi</i>	
Çizim No:		Tarihi: 1320 / 1902-1903	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 72 En: 22-24 Kalınlık: 9			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 67 Yükseklik: 15			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
<i>Hüve’l Baki Ecille-i rical Efahim-i ilmiye ve meşahir-i Ulema-i İslamiyeden tebeyyin tarikat-ı Nakşi-</i>		<i>bendiyyeden olup Eynesil Müdürü iken vefat eden Kubbezade demekle meşhur El-hac Ali Efendinin ruhuna El-fatiha Sene 1320</i>	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı sarık. Başlık belirgin değildir. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa eğimli dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir		

Fotoğraf No: 214

Örnek: 159		Yeri: Eynesil Ören Mezarlığı	
Fotoğraf No: 215		Kimliği: Kubbe Zade El-hac Mehmet	
Çizim No:		Tarihi: 1287 / 1870-1871	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 80 En: 22-26 Kalınlık: 8			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 66 Yükseklik: 13			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve'l Baki Ecille-i rical Efahim-i ilmiye ve meşahir-i Ulema-i İslamiyeden olup Eynesil Müdürü iken vefat eden Kubbe Zade		demekle meşhur El-hac Mehmet Efendinin ruhuna fatiha Sene 1287	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Sarık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa başlıklı sarık. Başlık belirgin değildir. 2- Gövde: Sülüs hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa eğimli dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve'l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 215

Örnek: 160		Yeri: Eynesil Ören Mezarlığı	
Fotoğraf No: 216		Kimliği: Kubbe Zade El hacı Mehmet Efendi	
Çizim No:		Tarihi: 1335 / 1916/1917	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş ve ayak taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 98 En: 30-32 Kalınlık: 5			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 68 Yükseklik: 17			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ah Minel Mevt Edip terk-i masivana bugün ibret... Ecel camın cinan etti ... Giyip ... libası fenayı terk idüp gitti		El-mağfur ila rahmetihil gafur Kubbe Zade El hacı Mehmet Efendi Ruhuna el fatiha Sene 1335	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Silindirik başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Silindirik başlık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa silindirik başlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar soldan sağa eğimli dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 216

Örnek: 161		Yeri: Eynesil Ören Mezarlığı	
Fotoğraf No: 217		Kimliği: Monla Halil Oğlu Hacı Mehmet Ali	
Çizim No:		Tarihi: 1341 / 1922/1923	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 85 En: 24-32 Kalınlık: 8			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 Yükseklik: 14			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Hüve’l Baki Beni kıl mağfiret ey rabbi Yazdan Bi-hakkı arş-ı azam nur-ı Kuran Gelip kabrimi ziyaret eden ihvan		İde ruhuma bir fatiha ihsan Molla Halil Oğlu Hacı Mehmet Ağa Sene 1341	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Silindirik başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Nesih	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Silindirik başlık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa silindirik başlık. Diğer örneklerle göre hafif şişkincedir. 2- Gövde: Nesih hatlı yedi satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Hüve’l Baki” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 217

Örnek: 162		Yeri: Eynesil Ören Mezarlığı	
Fotoğraf No: 218		Kimliği: Hacı Süleyman Oğlu Hacı Ali	
Çizim No:		Tarihi: 1180 / 1766–1767	
Malzemesi: Mermer		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 105 En: 26 Kalınlık: 3–12			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 76 Yükseklik: 18			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Merhum ve Mağfur Hacı Süleyman Oğlu Hacı Alinin		Ruhuna Fatiha Sene 1180	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Sarıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli, aşağıya doğru daralan şekilde.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı: Sülüs	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Kavuk	
	Üslup		
Komp.	1. Başlık: Külâh biçiminde başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarıklı kavuk. 2- Gövde: Sülüs hatlı beş satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve sadece alt satır kartuş şeklindedir.		

Fotoğraf No: 218

Örnek: 163		Yeri: Eynesil Ören Mezarlığı	
Fotoğraf No: 219		Kimliği: Yılık Oğlu El-Hacı Mehmet	
Çizim No:		Tarihi: 1363 / 1943/1944	
Malzemesi: Taş		Mesleği:	
Mezar Tipi: Toprak Mezar		Mezar Taşı Tipi: Erkek baş taşı	
Baş Taşı Ölçüleri: Boy: 96 En: 30 Kalınlık: 5			
Ayak Taşı Ölçüleri:			
Sembolik Lahit Ölçüleri:			
Başlık Ölçüleri: Çevresi: 70 Yükseklik: 17			
Teknik: Oyma			
Kitabesi:			
Ah Minel Mevt Beni kıl mağfîret ey rabbi Yezdan Bi-hakkı arş-ı azam nur-ı Kuran Gelip kabrimi ziyaret eden ihvan ruhuma ide bir fatiha ihsan		El merhum ve el mağfur ila rabbi- hil gafur Yılık oğlu El-Hacı Mehmedin ruhiçün el-fatiha Sene 1363	
Biçim	Sembolik Lahit:		
	Baş Taşı: Silindirik başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli.		
	Ayak taşı:		
Süsleme	Konu	Yazı:	
		Bitkisel:	
		Nesneli: Silindirik başlık	
	Üslup		
	Komp.	1. Başlık: Kısa silindirik başlık. 2- Gövde: Sülüs hatlı dokuz satır yazı vardır. Satırlar dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup en üstteki “Ah Minel Mevt” ve en alttaki tarih ibaresi kartuş şeklinde işlenmiştir.	

Fotoğraf No: 219

II. BÖLÜM

DEĞERLENDİRME

Giresun ili Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları isimli tez çalışmamızda Giresun Merkez, Piraziz, Bulancak, Keşap, Espiye, Tirebolu, Görele ve Eynesil ilçelerinde bulunan 10 mezarlıkta, Giresun Müzesinde, Tirebolu Kalesinde ve Görele Yeni Cami Hazinesinde bulunan mezar taşları incelendi.

17. – 20. yüzyıllara ait bu örneklerden 163 tanesi kataloglanarak ayrıntılı şekilde değerlendirilmiştir. Tirebolu Kalesi’nde ve Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığındaki harap halde olan ve temizlik çalışması gerektiren bazı mezar taşları kataloga dâhil edilmedi. İncelediğimiz 163 örnekten 99’u erkek, 61’i kadın mezarıdır. İki adet ayak ve bir adet baş taşının kimliği ise tespit edilememiştir.

163 mezardan 118’inde baş, 3’ünde ayak, 42’sinde hem baş, hem ayak taşı vardır (TABLO: 1). Aynı mezara ait baş ve ayak taşları tek katalogda değerlendirilmiştir.

Tez çalışmamızda ele aldığımız mezar taşlarından 1 tanesi 17. yy. ikinci yarısına, 18 tanesi 18. yy. ilk yarısına, 38 tanesi 18. yy. ikinci yarısına, 51 tanesi 19. yy. ilk yarısına, 30 tanesi 19. yy. ikinci yarısına, 8 tanesi de 20. yy’ın ilk yarısına ait örneklerdir. 17 tanesinin tarihleri belli değildir (TABLO: 3). 163 no’lu örnek Cumhuriyet dönemine ait olup, kitabesi Osmanlıcadır. Bu şekildeki tek örnek olduğu ve Osmanlı dönemi özellikleri sergilediği için kataloga alınmıştır.

Bahse konu taşlar tip, motif, kompozisyon, malzeme, işleniş ve yazı gibi konular açısından incelenerek değerlendirilmiştir.

A- Mezar Tipleri

Giresun İli sahil şeridindeki incelediğimiz mezarlarda toprak, çerçevesi ve sembolik lahitli olmak üzere üç farklı mezar tipi tespit edilmiştir. Yerlerinden sökülerek Giresun Müzesi’ne ve Tirebolu Kalesi’ne kaldırılan mezar taşları ile mezarlıktaki yerlerinden sökülen 3 ve 33 no’lu örneklerin mezar tipleri belli değildir.

1- Toprak Mezar

Tezimizdeki örneklerden 88 tanesi toprak mezardır¹². Bu tipteki mezarlarda taşlar, mezarın baş ucuna ya da hem baş hem de ayak ucuna doğrudan toprağa dikilmekte ve mezarın üzeri toprakla hafif tümsek yapılmaktadır. En çok kullanılan mezar tipi olan

¹² Örnek No: 7, 9, 13, 20, 21, 25-37, 55-73, 75-82, 84, 112-127, 131, 132, 135, 139, 143-147, 150-163.

toprak mezarlar genellikle orta halli kişilerce tercih edilmiş olup, dar gelirli kimseler mezarlarının baş ve ayak uçlarına yazı bulunmayan büyükçe bir taş dikmekteydiler.

2- Çerçeveli Mezar

Bu gruba ait 24 mezar vardır¹³. Çerçeveli mezarlarda mezar yapıldıktan sonra etrafı taş ya da benzeri malzeme ile yaklaşık 20–40 cm yüksekliğinde örülmüştür. Çerçevenin içi toprak ile doldurularak kimisinde sadece baş ucuna, kimisinde hem baş hem ayak ucuna, çerçevelerin kısa kenarlarına taş dikilmiştir. Bazı örneklerde mezarın etrafı 1 metre yükseklikte duvar gibi bir çerçeve ile çevrilmiştir. İncelediğimiz örneklerin hepsinin üzeri açıktır.

3- Sembolik Lahitli Mezar

Bu gruba ait 9 mezar vardır¹⁴. Bunların hepsi açık lahit şeklinde olup, arazinin meyline göre 2, 3 ya da 4 kademeli bir kaide üzerine otururlar.

Sembolik lahitli mezarlardan 2 örnekte¹⁵ baş ve ayak taşı lahit ile bütün şekilde yapılmıştır. 7 örnekte ise baş ve ayak taşları lahitten ayrı olup, lahitin üzerindeki delikli taş kaideye oturtulmuştur.¹⁶ 84 no'lu örnek yıkık vaziyette olup, Tirebolu Yeniköy Mezarlığındadır. 19. yy'ın ilk yarısına ait olan bu örnek, İstanbul Eyüpsultan Cafer Paşa Türbesi Haziresindeki sembolik lahitli mezarlarla çağdaş olup, batılılaşma dönemi özellikleri sergilemektedir.¹⁷

Lahit şeklindeki mezarlar genellikle ortalama refah seviyesinin üzerindeki kişilerce tercih edilmiş olup, süsleme kalitesi son derece yüksektir. Lahitlerin uzun yan yüzeylerinde genellikle ortaya büyükçe bir rozet yanlarında birer küçük rozet, rozetlerin çevresinde süs şeridi ve bitkisel süslemeler, bazı lahitlerde de çiçek saksısı ve meyve tabakları görülür.

B- Mezar Taşı Tipleri

Mezar taşları tipolojik olarak erkek ve kadın baş taşları diye iki grupta değerlendirilmiştir. Erkek baş taşları gövde biçimlerine göre üç gruba, kadın baş taşları da başlıklarına göre iki gruba ayrılmıştır. Bu ayrımı yaparken “Tarihsel Kaynak Olarak

¹³ Örnek No: 1, 2, 4, 5, 15-19, 22-24, 74, 110, 111, 128, 130, 134, 136, 138, 140, 142.

¹⁴ Örnek No: 6, 8, 14, 38, 83, 84, 137, 148, 149.

¹⁵ Örnek No: 84, 137.

¹⁶ Örnek No: 6, 8, 14, 38, 83, 148, 149.

¹⁷ H. Örcün BARIŞTA: “İstanbul - Eyüpsultan Cafer Paşa Türbesi Kazısı ve Bitkisel Bezemeli Mezar Taşları Üzerine”, *Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu IV*, (5-7 Mayıs 2000), (İstanbul 2000), 252-275.

Osmanlı Mezarlıkları ...”¹⁸ adlı makale temel alınmıştır. Ayak taşları ise ayrı başlık olarak üçüncü grupta değerlendirilmiştir.

1. Erkek Baş Taşları

- a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- b- Başlıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- c- Silindirik gövdeli olanlar

2- Kadın Baş Taşları

- a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- b- Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
- c- Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar
 - c-1 Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş Olanlar
 - c-2 Yuvarlak Kemerli Olanlar

1. Erkek Baş Taşları

Tez çalışmamızdaki örneklerden 99 tanesi erkek baş taşıdır.¹⁹ Bunlardan 1 tanesi 17. yy’a, 17 tanesi 18. yy’ın ilk yarısına, 21 tanesi 18. yy’ın ikinci yarısına, 27 tanesi 19. yy’ın ilk yarısına, 18 tanesi 19. yy’ın ikinci yarısına, 8 tanesi 20. yy’a aittir (Tablo 3). 7 tanesinin tarih kısmı kırıktır.

Erkek baş taşları başlık, boyun, gövde ve kaide kısımlarından oluşmaktadır. Başlıklar; kavuk, sarık, fes ve başlık adları altında 4 grup olup, ileride ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Boyun kısımları genellikle ince bir silme ile gövdeden ayrılıp, yukarıya doğru daralarak yükselmekte ve başlıkla birleşmektedir. Yükseklikleri 5 ile 20 cm arasında değişmektedir.

Gövde kısımlarının yüksekliği kitabenin uzunluğuna göre değişmektedir. Kitabe, eğik ya da düşey dikdörtgen çerçeveler içerisine her birine 1 satır yazı gelecek şekilde düzenlenmiştir. Yalnız 80 no’lu örnekte 1 çerçeve içerisinde 2 satır yazı vardır. İncelemiş olduğumuz 99 erkek baş taşından 73 tanesinin²⁰ gövdesi düşey dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş olup, bunlardan 2 tanesinde (72, 73) yazı yoktur. Kitabelerin düşey dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılması her yüzyılda tercih edilmiştir.

¹⁸ Jean-Louis BAQUE – GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATIN: “Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler”, **Erdem**, 6, 16, (Ekim 1990), 210 – 214.

¹⁹ Örnek No: 1, 2, 9–12, 16, 18, 19, 21, 22, 24, 29, 33, 35, 37, 39–47, 55, 56, 58, 59–64, 66–77, 80, 83–85, 88–90, 92, 93, 96, 97, 101, 102, 104, 105, 107–110, 112–119, 121–124, 126–128, 130, 132, 133, 135, 137, 139, 140, 143, 145, 147–150, 152, 158–163.

²⁰ Örnek No: 1, 2, 9, 10–12, 18, 19, 22, 24, 29, 35, 37, 39, 41–44, 46, 55, 56, 58, 59, 61, 66–74, 85, 88, 89, 92, 93, 96, 97, 102, 104, 105, 107–110, 112–114, 116–118, 121, 124, 127, 128, 130, 132, 133, 135, 137, 139, 140, 143, 145, 147–150, 152, 161–163.

20 tane ²¹ erkek baş taşının gövdesi eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiştir. Bunlardan 4 tanesi²² 19. yy'ın ilk yarısına, 11 tanesi²³ 19. yy'ın ikinci yarısına, 4 tanesi 20. yy'ın ilk yarısına aittir. Buradan anlaşılabacağı üzere kitabenin eğik dikdörtgen çerçeveler içerisine yazılması 19. yy'ın ikinci yarısında daha çok tercih edilmiştir.

6 tane²⁴ örnekte yazı, çerçeve olmaksızın doğrudan yüzeye işlenmiştir. Basit sülüs yazı ile yazılan bu örneklerin hepsi başlıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli baş taşlarıdır.

Doğrudan toprağa dikilen mezar taşlarının kaide kısımlarının tamamı toprağa gömülüdür. Giresun Müzesindeki ve Tirebolu Kalesindeki mezar taşları yerlerinden söküldüğü için bunların kaide kısımları belli olup, ortalama 40–50 cm uzunluğundadırlar. Sembolik lahitli mezar taşlarından 7 tanesinin kökü delikli taş kaideye oturduğu için bunlar daha kısa olup ortalama 20–30 cm kadardır.

Erkek mezarlarının 79 tanesinde sadece baş taşı, 20 tanesinde hem baş hem ayak taşı vardır. Baş taşlarının silindirik gövdeli olanları ile kırık olanlar hariç 67 tanesi başlıklıdır (TABLO:1).

Erkek mezar taşları gövde biçimlerine göre üç gruba ayrılmıştır.

a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

Bu gruba ait 87 örnek olup²⁵, tamamı düz cephelidir. Bu gruptaki örneklerden boyun ve gövdeden itibaren kırılmış olan taşlar hariç hepsi başlıklıdır. Baş taşlarında gövdenin alt köşeleri içbükey profillerle veya düz çizgilerle daraltılarak kaideyle birleştirilmiştir.

Bu gruptaki örneklerden 31 tanesi 18. yy'a,²⁶ 43 tanesi 19. yy'a,²⁷ 7 tanesi 20. yy'a²⁸ aittir. 6 adet örneğin ise tarih kısımları kırık olduğundan okunamamaktadır (TABLO: 3). Laqueur ve beraberindekiler bu tipteki örnekleri “Başlıklı Düz Cepheli” adı

²¹ Örnek No: 16, 21, 33, 40, 45, 47, 75–77, 80, 83, 90, 101, 106, 122, 123, 126, 158–160.

²² Örnek No: 16, 21, 33, 45.

²³ Örnek No: 40, 75, 77, 80, 83, 90, 101, 122, 123, 126, 159.

²⁴ Örnek No: 60, 62–64, 115, 119.

²⁵ Örnek No: 1, 2, 9–12, 16, 19, 21, 22, 24, 29, 33, 35, 37, 43–47, 55, 56, 58, 61, 66–77, 80, 83–85, 88–90, 92, 93, 96, 97, 101, 102, 104, 105, 107–110, 112 – 114, 116–118, 121–124, 126–128, 130, 132, 133, 135, 137, 139, 140, 143, 145, 147 – 150, 152, 158–163.

²⁶ Örnek No: 9–12, 37, 43, 56, 58, 61, 66, 67, 68, 69, 93, 96, 97, 102, 109, 110, 112 – 114, 116–118, 135, 137, 139, 140, 143, 145, 162.

²⁷ Örnek No: 1, 2, 16, 19, 21, 22, 24, 29, 33, 35, 44–46, 55, 70, 71, 74, 75, 77, 80, 83–85, 90, 92, 101, 104, 105, 107, 108, 121–123, 126–128, 130, 132, 133, 147, 149, 152, 159.

²⁸ Örnek No: 76, 124, 148, 158, 160, 161, 163.

altında “H-I” grubu içerisinde değerlendirmişlerdir.²⁹ Bu gruptaki erkek baş taşları, Osmanlı döneminde kullanılan en yaygın tip olup, Anadolu’nun birçok yöresinde ve her yüzyılda tercih edilmiştir.

b- Başlıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

Bu gruba ait 7 örnek vardır³⁰. Bunların tamamı erkek baş taşıdır. Bunlardan 64 no’lu örnek 17. yy’ın ikinci yarısına ait olup (1660–1661) tezimizdeki en eski tarihli örnektir. Diğerleri ise 18. yüzyılın ilk yarısına aittirler. Bu gruptaki mezarlar taşlarından başlıkları kayıp olan 60 ve 115 no’lu örnekler hariç hepsi başlıklıdır. Başlıklardan 4 tanesi³¹ gövdeden ayrı yapılarak, gövdenin üzerine geçirilmiştir. Boyun kısımları gövdenin bittiği yerden itibaren yukarıya doğru sivrilmekte ve üzerine başlık geçirilmektedir. Gövde kısımları 59 no’lu örnekte düşey dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlenirken, 6 tane³² örnekte çerçeve olmaksızın yazı doğrudan yüzeye işlenmiştir.

Bu tipte İstanbul Eyüp Saçlı Abdülkadir Efendi Mescidi Haziresinde 1671 tarihli, Zal Mahmut Paşa Türbesi haziresinde de 1715 tarihli olmak üzere 2 örnek vardır³³. Bu örnekler tarih açısından Giresun’daki örneklerle çağdaş olmalarına rağmen boy olarak yaklaşık 2 kat daha yüksektir. Laqueur ve beraberindekilerin tipoloji denemelerinde bu tipten örnek yoktur.

c- Silindirik gövdeli olanlar

Silindirik gövdeli 5 mezar olup, bunlardan 4 tanesinde baş ve ayak³⁴ 1 tanesinde (42) sadece baş taşı vardır. Bunlardan 41 no’lu örnek 20. yy’a, diğerleri ise 19. yy’ın ikinci yarısına aittir. Bunlardan üçünün alt ve üst çapları aynı,³⁵ diğerleri ise aşağıya doğru daralan formdadır. Silindirik gövdeli örneklerin hepsi erkek mezar taşıdır.

Laqueur ve beraberindekiler bu grubu “Sütun / Başlıksız Yuvarlak Cepheli” adı altında “H III” grubu içerisinde değerlendirmiştir.³⁶ Akçaabat Akçakale Beldesi Merkez

²⁹ Jean-Louis BAQUE – GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN: a.g.m., 197-199.

³⁰ Örnek No: 59, 60, 62- 64, 115, 119.

³¹ Örnek No: 59, 62 63, 119.

³² Örnek No: 60, 62–64, 115, 119.

³³ Halit ÇAL: “İstanbul Eyüp’teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar”, **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu III**, (İstanbul 1998), 217, 218, 222.

³⁴ Örnek No: 18, 39, 40, 41.

³⁵ Örnek No: 18, 40, 42.

³⁶ Jean-Louis BAQUE – GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN: a.g.m., 201

Mezarlığında 1606 ve 1611 tarihli³⁷ 2 örnek, Konya Musalla Mezarlığında 1896 tarihli 1 örnek³⁸ vardır.

Giresun'daki silindirik gövdeli örnekler başlıksızken, Edirne'de Kasım Paşa Camisi avlusundaki Haseki İskender Çavuşun ve Edirne Müzesindeki Yeniçeri Saati Ahmet Beşe ve Mehmet'in mezar taşlarında başlık vardır³⁹.

1-1. Başlıklar

Erkek baş taşlarından 67 tanesinde başlık vardır (TABLO: 1). Silindirik gövdeli 5 örnek ile boyun ve gövdeden itibaren kırılmış olan taşlarda başlık yoktur. Tirebolu Kalesi'nde 20 civarında kırık halde başlık vardır. Başlıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olan baş taşlarından 60 ve 115 no'lu örnekler dışındakilerin sarıkları gövdeden ayrı yapılıp, sonradan gövdeye oturtulmuştur.

Tirebolu Kalesindeki Başlıklar

Osmanlılarda başlıklar dönemlere göre çeşitli şekiller almıştır. Bunlara başı örten manasında kullanılan **serpuş** da (Farsça Ser-pîş) denilmiştir⁴⁰. Yüzü çuhadan olan, içinde bez astarı bulunan, çuha ve astar arasına pamuk konulup, çeşitli geometrik şekiller oluşturacak şekilde dikilip, üzerine ince bezlerden sarık sarılan başlıklara verilen bir diğer ad da **kavuktur**.⁴¹

Osmanlı devri mezar taşlarını, Selçuklu ve Beylikler devri mezar taşlarından ayıran başlıca özelliklerden biri olan ve 16. yy'dan itibaren mezar taşlarına işlenen başlık formu 19. yy'ın ilk çeyreğinden sonra görülmez. Yerini 2. Mahmut'un yeni kıyafet kanunun uygulanmaya başlamasıyla **fes** alır⁴². Fesin 16. yüzyılda Kuzey Afrika'nın Osmanlıların eline geçmesiyle Türk kültürüne girdiği kabul edilir. 1827 yılında askerlerin resmi başlığı olarak kabul edilmiş, 1829 yılında nizamnamesi yayımlanmıştır⁴³. Halit ÇAL, 16. yy. türbelerindeki

³⁷ M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: **Kültür Varlıklarıyla Trabzon İlçeler ve Köyler**, (Trabzon 1999), 161-184.

³⁸ Mehmet ÖNDER: "Konya Mezar Taşlarında Şekil ve Süsler", **Türk Etnografya Dergisi**, 12,(1969), 7.

³⁹ H. Turhan DAĞLIOĞLU: "Edirne Mezarları", **Türk Tarih, Arkeoloji ve Etnografya Dergisi**, III (İstanbul 1936), 163-191.

⁴⁰ Celal Esad ARSEVEN: "Baş Giyimi – Baş Giyeceği" **Sanat Ansiklopedisi I**, (İstanbul 1983), 184.

⁴¹ Halit ÇAL: a.g.m., 209.

⁴² Metin HASEKİ: **Plastik Açısından Türk Mezar Taşları**, (İstanbul 1977), 21.

⁴³ Halit ÇAL: a.g.m., 211-212.; Ahmed Rasim: "Fes Hakkında", **İstisare**, 6, Sayı 1324.

bazı kadın mezar taşı başlıklarının fese benzediği ve Makedonya'nın Ohri Şehrindeki Haydarpaşa Camisinin haziresinde 1563 tarihli fes biçiminde başlığı olan bir mezar taşı tespit ettiklerini belirterek, fese benzer başlıkların 1827 yılından önce de Osmanlı toplumunda kullanılmış olabileceğini ifade etmektedir⁴⁴. Bu dönemden sonra sadece din adamlarının ya da dervişlerin mezar taşlarında kavuk görülmeye devam edilir. Fesin kullanımı 28 Ağustos 1925'teki Atatürk'ün kıyafet alanında yaptığı yeniliklere kadar devam eder.

Sözlüklerde başlıkların etrafına sarılan bez anlamına gelen **sarık**, Osmanlılarda festen önce giyilen kavuklar genellikle sarıklı olduğu için kavuk ile aynı anlamda da kullanılmıştır.

Tezimizde başlıklar, biçim ve işleniş özelliklerinden yola çıkılarak kavuk, sarık, fes ve başlık isimleri altında sınıflandırılmıştır. Prof. Dr. Halit Çal'ın makalesinde biçimlenmede sarığın hâkim olduğu başlıklar sarık, başlığın hâkim olduğu başlıklar kavuk adı altında tasnif edilmiştir⁴⁵. Sınıflamamızda bu görüş dikkate alınmış ayrıca Laqueur'ın tipolojisi ve komşu olması bakımından Kader Yer'in Trabzon mezar taşları ile ilgili tezinden de⁴⁶ yararlanılmıştır.

⁴⁴ Halit ÇAL: a.g.m., 212.

⁴⁵ Halit ÇAL: a.g.m., 209-225.

⁴⁶ Kader YER: **Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığındaki 18. Yüzyıl Mezar Taşları**, G.Ü. Sos. Bil. Ens. Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, (Ankara 2004), 165–180.

1-1, a- Kavuklar

Başlığı, sarık kısmına nispeten daha belirgin olan örnekler kavuklar adı altında değerlendirilmiştir. Buna göre 4 farklı tipte kavuk vardır.

1- Çubuklu başlıklı kısa sarıklı kavuklar

2 örnek (139, 147) bu tiptedir. Bu tipteki kavuklarda sarık, başlığın alt kısmına sarılmıştır. Sarığın altından başlık kısmı büyük ölçüde görülmektedir. Başlık kısmı düşey çubuklar halinde bezenmiştir. 147 no'lu örnekte sarık kısmının üzerinde yuvarlak bir kabartma motifi vardır.

Kâtibi olarak adlandırılan ve Laqueur'in İstanbul'daki mezar taşlarını incelediği kitabında "F-V" olarak gruplandığı bu örneklerden 289 tane vardır. Laqueur, bunların

1760'tan sonraki 70 yıl içinde yapıldığını ve bu kavuğu taşıyanların büyük bölümünün çeşitli payelerden hizmetliler ile daha alt ve orta dereceli sivil ve askerlerden oluştuğunu belirtir.⁴⁷

Giresun'daki 139 no'lu örnek 1793-94, 147 no'lu örnek ise 1801-

02 tarihlerine ait olup, bunlarda meslek adı belirtilmemiştir. İstanbul Eyüp'te daha çok 19. yy'ın ilk yarısında tercih edilen 22 örnek⁴⁸, Trabzon Sülüklü mezarlığında 1774-1793 yılları arasına tarihlenen 5 örnek⁴⁹, Amasya'da 1768 ve 1797 tarihli 2 örnek⁵⁰ vardır.

yatık
olan

2- Yuvarlak başlıklı şerit sarıklı kavuklar

1 örneği vardır (110). Üstten yuvarlak olan başlık kısmı aynı noktadan başlayan düşey çizgilerle dilimlere ayrılmıştır. Başlığın alt tarafı da hafif yana düşey çizgilerle dilimlere ayrılmıştır. 1758-59 tarihli bu örnek, yöre halkınca Çimen Baba yatırı olarak ziyaret edilmektedir.

Trabzon Sülüklü Mezarlığında bu gruba ait 9 örnek vardır. Bunlardan 1 tanesi 1768 tarihli olup, diğerleri 18. yy'ın son çeyreğine aittir. Bu tipteki mezar taşları nakibül

⁴⁷ Hans Peter LAQUEUR: *Hüve'1 – Baki İstanbul'da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları*; (İstanbul 1997), 151-152.

⁴⁸ Halit ÇAL: a.g.m., 210.

⁴⁹ Kader YER: a.g.t., 169-170.

⁵⁰ Günnur AYDOĞDU: *Amasya Mezar Taşları*, G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Ankara 1997).

eşraf, müderris, hatip, imam, hattat, şeyh ve hafız gibi küçük dereceli ulema ve memurlara ait olanlardır⁵¹. Giresun'daki örnekte meslek belirtilmemiştir.

3- Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarıklı kavuklar

2 örneği vardır (68, 112). Yuvarlak bir başlığa sahip olan kavuğun alt kısmı çapraz eğimde yerleştirilmiş sarık dilimleriyle sarılmıştır. Başlık kısmı yatay bir çizgiyle ikiye bölünmüş, yüzeyi düşey çizgilerle eşit bölümlere ayrılmıştır. 68 no'lu örnek 1747– 48, 112 no'lu örnek

1742–43 yıllarına aittir.

Trabzon Sülüklü Mezarlığında bu gruba ait 11734–35 tarihli⁵², İstanbul'da da 1755–56 tarihli⁵³ birer örnek vardır.

4- Kallavi kavuklar

1 örneği vardır (137). Sepetten bir iskelet üzerine sarılan, yuvarlak ve 40 cm yüksekliğindeki bu konik başlık daha çok sadrazamların, vezirlerin ve üç ya da daha çok tuğlu paşaların tören kavuğudur⁵⁴. Paşai kavuk türünde olanlarını ise kaptan paşalar konaklarında, resmi divan günlerinde, sefere giderlerken giyerlerdi.⁵⁵

137' no'lu örnekteki bu kavuk, 1791- 92 tarihli olup, 1787–88 yılları arasında Trabzon Valiliği görevinde bulunmuş olan Kuğuoğlu Süleyman Paşa'ya aittir.

Laqueur bu türü H tipi içerisinde değerlendirmiş ve 9 örnek tespit etmiştir. Bunlardan 3 tanesi sadrazam, 1 tanesi kaptan-ı derya, 2 tanesi vali, 3 tanesi de paşadır. En eski örnek 1714-15 tarihli Sadr-ı azam Gazi Yusuf Paşa'ya ait olup, 2 örnek 18. yy'ın ilk çeyreğine, 6 örnek ise 18. yy'ın ilk çeyreğine aittir⁵⁶.

1-1, b- Sarıklar

⁵¹ Kader YER: a.g.t., 169-175.

⁵² Kader YER: a.g.t., 179.

⁵³ LAQUEUR: a.g.e., 185.

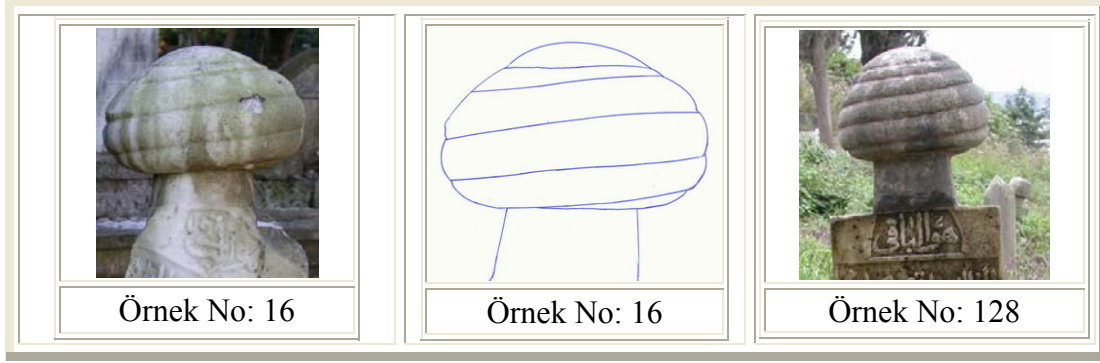
⁵⁴ LAQUEUR: a.g.e., 153-154.

⁵⁵ İzzet KUMBARACILAR; **Serpüşlar**, (1980)

⁵⁶ LAQUEUR: a.g.e., 247.

1- Kısa başlıklı sarıklar

9 örneği⁵⁷ vardır. Bu tipteki sarıklarda takke biçimindeki bir başlığın alt kısmının etrafına ön tarafta çapraz biçimde birbirini üstüne gelen şeritler halinde sarık sarılmıştır.

B
u
tipte
ki
158
no'lu
örne
k

1902–03, 124 no'lu örnek 1911 tarihli olup, diğerleri 19. yy'a aittir. İzmir Hacı Mahmud Camisi Haziresinde 1829–30 ve 1852 tarihli 2 örnek⁵⁸, Trabzon Vakıfkebir İlçesi Caferli Köyü Merkez Mezarlığında 1830 tarihli 1 örnek⁵⁹, Çamlık Köyü Büyük Mah. Camisi Haziresinde 1839 tarihli 1 örnek⁶⁰ vardır.

2- Kısa başlıklı şeritli sarıklar

8 örneği vardır.⁶¹ Başlığın büyük bölümü çapraz yönde sarılmış sarık dilimleriyle çevrilmiş ve bakana göre sarığın üzerinden sol alttan sağ üste doğru şerit çekilmiştir. Sarığın içteki başlığının üst kısmı az da olsa görünmektedir. 70–73, no'lu örneklerin malzemesi taş olup, basit işçilik ürünüdür. 72 ve 73 no'lu örneklerde kitabe yoktur. Diğer örnekler ise 19. yy. aittir. Bu tipteki sarıklardan İstanbul Eyüp'te Şah Sultan Türbesi Haziresinde 1837–38 tarihli 1 örnek⁶², Trabzon Beşikdüzü İlçesi Beşikdağ Köyü Mezarlığında 1829 ve 1868 tarihli 2 örnek⁶³, Of İlçesi Yazlık Köyü Mezarlığında 1833 tarihli 1 örnek⁶⁴ olup, Giresun'daki örneklerle çağdaştır.

⁵⁷ Örnek No: 16, 105, 123, 124, 126–128, 158, 159.

⁵⁸ Nemci ÜLKER: “Hacı Mahmud Camii Haziresi Mezar Kitabeleri (XVIII. VE XIX. YÜZYIL)”, V. **Araştırma Sonuçları Toplantısı**, (Ankara 1987), 23, 25.

⁵⁹ M. " SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 182.

⁶⁰ M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 183.

⁶¹ Örnek No: 33, 70-73, 85, 122, 149.

⁶² Halit ÇAL: a.g.m., 211, 221.

⁶³ M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 167.

⁶⁴ M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 177.

3- Dilimli sarıklar

14 örneği⁶⁵ vardır. Bu tipteki örneklerde sarığın başlık kısmı görünmemektedir. Hafif yana yatık şekilde düşey olarak sarılmış sarık dilimleri, en üstten yatay yön|de sarılan sarık dilimiyle sınırlandırılmıştır. Sarıklardan 4 tanesi gövdeden ayrı yapılarak sonradan gövdenin üzerine oturtulmuştur.⁶⁶ 24 no'lu örnek 19.yy'a, diğerleri 18. yy'a aittir.

Dilimli sarıklar Laqueur'in tipolojisindeki E-I türüne benzemektedir. Bu türdeki 68 örnekten 36 tanesi 18. yy'a, 31 tanesi 19. yy'a, 1 tanesi 29. yy'a aittir. Laqueur, bu sarıkların çoğunun zanaatkâr, tüccar ve alt düzey din adamlarına ait olduğunu belirtir.⁶⁷ Bu tipte İstanbul'da Üsküdar Selimiye Tekkesi bahçesinde 1784 tarihli 1 örnek⁶⁸, Trabzon Sülüklü Mezarlığında 18. yy'ın 2. yarısına ait 3 örnek vardır⁶⁹.

4- Çapraz eğimde dilimli sarıklar

Bu sarıklar, başlıklarının biçimine göre kendi içlerinde 6 grupta değerlendirilmiştir. Giresun mezar taşlarında en yaygın olan tiptir. Laqueur, bu tipteki örnekleri E Tipi olarak

⁶⁵ Örnek No: 9 - 11, 24, 59, 60, 62, 63, 66, 69, 116, 117, 119, 145.

⁶⁶ Örnek No: 59, 62, 63, 119.

⁶⁷ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 148.

⁶⁸ H. Turhan DAĞLIOĞLU: "İstanbul Mezarları", **Yeni Türkiye Mecmuası**, c:I, No:29, (İstanbul), 1842.

⁶⁹ Kader YER: a.g.t., 179, 180.

adlandırmış ve 7 gruba ayırmıştır. Bu tipteki mezar taşlarının da İstanbul'da F tipinden sonra en yaygın tip olduğunu belirtmiştir.⁷⁰

4-1. Külâh biçiminde başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarıklar

4 örneği⁷¹ olup, sarığın üzerinde külâh⁷² biçiminde başlığı vardır. Serdengeçti kavuğu olarak adlandırılan bu sarıklarda dikkat çekici özellik, asimetrik olarak düzenlenen sarığın, bakana göre sağ tarafı yukarıya, sol tarafının aşağıya doğru eğik olmasıdır.⁷³ Külâh kısmı düşey çizgilerle bölümlere ayrılmıştır. 121 no'lu örnek 19. yy'a, diğer 3 örnek ise 18. yy'a, aittir.

4-2. Baklava dilimli yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarıklar

1 örneği (140) vardır. 18. yy'ın ikinci yarısına aittir. Kavuğun tepe bölümünde yukarıya doğru daralan yuvarlak bir başlık kısmı bulunmaktadır. Bu kısım baklava dilimleriyle süslenmiştir. Çapraz eğimde yerleştirilmiş dilimlerle sarılan sarığın bakana göre sağ tarafı yukarıya, sol tarafı aşağıya doğru eğiktir. Görele Mutasarrıflığı görevinde bulunan Kuğu İbrahim'e aittir.

Bu tipteki sarıklardan, Giresun'un sınır komşusu olan Trabzon ve köylerinde çok miktarda görülmektedir. Trabzon Sülüklü mezarlığında 18. yy'ın 2. yarısına ait 3 örnek⁷⁴, Araklı İlçesi Dulköy Mezarlığında 1796, 1797, 1804, 1812 tarihli 4 örnek, Beşikdüzü İlçesi Beşikdağ Köyü Mezarlığında 1764 tarihli 2 örnek, Beşikdüzü Nefsişallı Köyü Merkez Cami Haziresinde 1796 tarihli 1 örnek, Of İlçesi Gökçeoba Köyünde 1740 tarihli 1 örnek, Vakfikebir İlçesi Çamlık Köyü Büyük

⁷⁰ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 147-148.

⁷¹ (Örnek No: 121, 135, 143, 162)

⁷² Külâh, başa giyilen ucu sivri, üzerine sarık sarılan başlıklara verilen isimdir. Celal Esad ARSEVEN: "Külâh", **Sanat Ansiklopedisi**, III, (İstanbul 1983), 1189.

⁷³ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 147.

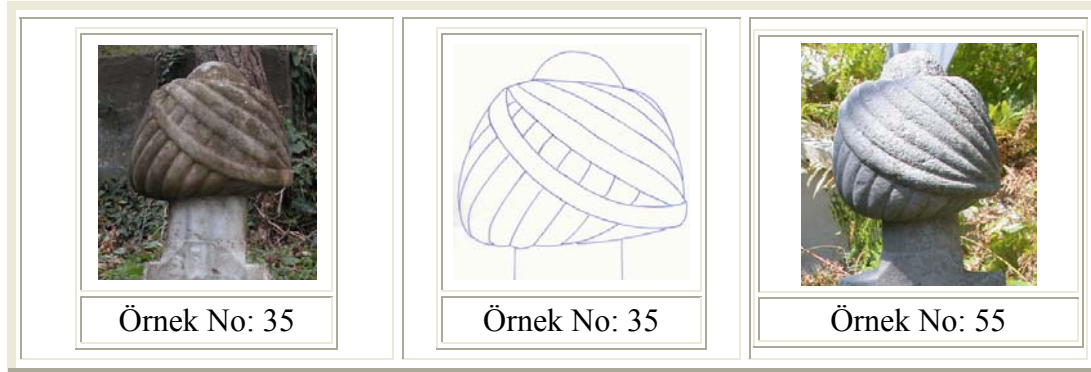
⁷⁴ Kader YER: a.g.t., 178.

Mahalle Camisi Hazinesinde 1773 ve 1822 tarihli 2 örnek⁷⁵, Tirebolu Kalesinde gövdesinden kopmuş vaziyette 6 örnek çapraz eğimde dilimli sarık tipindedir.

Laqueur, bu tipteki 6 örneği E-V grubunda değerlendirmiştir. İstanbul'daki bu örnekler 18. yy'ın başlarıyla 19. yy'ın ilk çeyreği arasındaki döneme ait olup, gerek Giresun'daki, gerekse Trabzon'daki örneklerle çağdaştır.

4-3. Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarıklar

11 örneği⁷⁶ vardır. Kavuşun tepe bölümünde yukarıya doğru daralan yuvarlak, bir başlık kısmı bulunmaktadır. Diğer örneklerle göre başlık kısmı daha kısadır. Bir önceki gruptan farkı tepe bölümünün daha küçük olması ve bakana göre soldan sağa eğimli olmamasıdır. 1834 – 35 tarihli 35 no'lu örnekte, sağ üstteki sarığın alt dilimi aşağı doğru sarmıştır. Bu uygulama 18. yy'ın sonlarından itibaren görülmektedir. 1713–14 tarihli 114. no'lu örneğin başlığı diğerlerinden biraz farklıdır. Diğer örneklerden 6 tanesi⁷⁷ 18. yy'ın ikinci yarısına, 2 tanesi 19. yy'ın ilk yarısına⁷⁸ aittir. 150 no'lu örneğin tarihi okunamamaktadır.

L

aqueu
r, bu
tiptek
i 70
örneğ
i E-II

grubunda değerlendirmiş, İstanbul'daki bu örneklerin 1758 ile 1862 yılları arasındaki 100 yıllık zaman dilimi içerisinde görüldüğünü belirtmiştir. Bu tipteki sarıkların hangi meslek grubuna ait olduğu tam olarak saptanamamakla birlikte çoğu tüccar, zanaatkar, birkaçı da yeniçeri ağasıyken subay ve üst kademedeki kişilere rastlanmaktadır⁷⁹. Yine Üsküdar'da bu tipteki 1795 ve 1798 tarihli iki örnekte yeniçeri remzi vardır.⁸⁰ Bu tipte, Of İlçesi

⁷⁵ M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 163, 184.

⁷⁶ Örnek No: 12, 35, 37, 55, 56, 58, 61, 67, 69, 114, 150.

⁷⁷ Örnek No: 12, 37, 56, 57, 61, 67.

⁷⁸ Örnek No: 35, 55.

⁷⁹ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 223, 224.

⁸⁰ Fazıl AYANOĞLU: "Eşsiz Mezar Taşarı" **Tarih Hazinesi**, 12 (İstanbul 1951), 599-601.

Yazlık Köyü Merkez Mahallesi Camisi Haziresinde 1781 tarihli 1 örnek⁸¹, vardır. Ballica Köyü Yıldız Mahallesi Camisi Haziresinde 1799 tarihli 1 örnek⁸² vardır.

4-4. Çapraz kafes dilimli başlıklı, çapraz eğimde dilimli sarıklar

1 örneği (113) vardır. 1736 tarihine ait olan bu örneğin başlık kısmı çapraz kafes dilimleri oluşturan çizgilerle süslenmiştir. Başlığın alt kısmı çapraz eğimde yerleştirilmiş sarık dilimleriyle sarılmıştır. Trabzon Sülüklü mezarlığında bu tipte 18. yy'ın 2. çeyreğine ait 3 örnek olup, Giresun'daki örnekle çağdaştır.⁸³

4-5. Yıldız desenli başlıklı çapraz eğimde dilimli sarıklar

1 örneği (43) vardır. Başlık kısmının yüzeyi stilize yıldız motifleriyle bezenmiştir.

1765–66 tarihli bu örnek Seyyid Muhammed Ağa'ya aittir.

152 no'lu örneğin başlığı da stilize yıldız motifleriyle bezenmiştir. Basit işçilik ürünü olan bu örneğin sarık kısmı yoktur.

Laqueur, bu tipteki 20 örneği F-VII grubunda değerlendirmiş ve

18. yy'ın ortasından, 19. yy'ın ortasına kadar görüldüğünü, bu tipteki 20 örnekten 10 tanesinin ulemaya, dervişlere, ya da cami çalışanlarına ait olduğu belirtmiştir.⁸⁴

4-6. Yuvarlak başlıklı, çapraz eğimde düşey dilimli sarıklar

4 örneği vardır.⁸⁵ Bu tipteki örneklerde başlığın tepesi sivrice görünür. Sarık dilimleri iri ve kalın olup, hafif kavisli ve yukarıdan aşağıya doğru sarılmıştır. Üstteki sarık dilimlerinden karşıdan bakınca sol başta olanı diğerlerine göre daha belirgindir. Örneklerin hepsi 19. yy'ın ilk çeyreğine aittir.

⁸¹ M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 177.

⁸² M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 174.

⁸³ Kader YER: a.g.t., 179.

⁸⁴ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 152.

⁸⁵ Örnek No: 29, 130, 132, 133.

Bu tipte Zal Mahmut Paşa Türbesi Haziresinde 1824 tarihli 1 örnek⁸⁶, Trabzon Köprübaşı İlçesi Arpalı Köyü Mezarlığında 1809 ve 1812 tarihli 2 örnek mevcut olup, Giresun'daki örneklerle çağdaştır.

1- 1, c- Fesler

Tez çalışmamızda 3 farklı tipte 9 tane fes tespit edilmiştir. Laqueur, fesleri X grubu içerisinde değerlendirmiş ve 5 farklı türe ayırmıştır.⁸⁷

1. Aziziye Kalıplı Püsküllü Fesler

3 örneği⁸⁸ vardır. Bu gruptaki örneklerde fesin alt çapı üst çapından büyüktür. Üstten alta doğru eğim fazladır. Askerler ve memurlar giymektedir⁸⁹. Bu tipteki 19 no'lu örnek 1898, 76 no'lu örnek 1903–04, 90 no'lu örnek 1882 yıllarına aittir.

Laqueur, X 3 adını verdiği ve en yaygın fes tipi olarak kabul ettiği, bu tipin en eski örneklerinin 1846–47 yılına ait olduğunu yazar⁹⁰. İzzet Kumbaracılar, bu gruptaki

örnekleri aziziye olarak adlandırmakta ve Sultan Abdülaziz'in böyle bir fes taktığını ifade etmektedir⁹¹.

⁸⁶ Halit ÇAL: a.g.m., 212.

⁸⁷ Hans Peter LAQUEUR: a.g.m., 155-158.

⁸⁸ Örnek No: 19, 76, 90.

⁸⁹ Halit ÇAL: a.g.m., 209.

⁹⁰ Hans Peter LAQUEUR: a.g.m., 157.

⁹¹ İzzet KUMBARACILAR: *Serpüşlar*, (1980)

2. Hamidiye Kalıplı Püsküllü Fesler

3 örneği⁹² vardır. Bu örneklerde fesin üst çapı, alt çapından daha dardır. Ancak Aziziye tipine göre daha yüksektirler ve eğim azdır.⁹³ Ancak 21 no'lu örnek Aziziye tipine göre biraz daha kısadır.

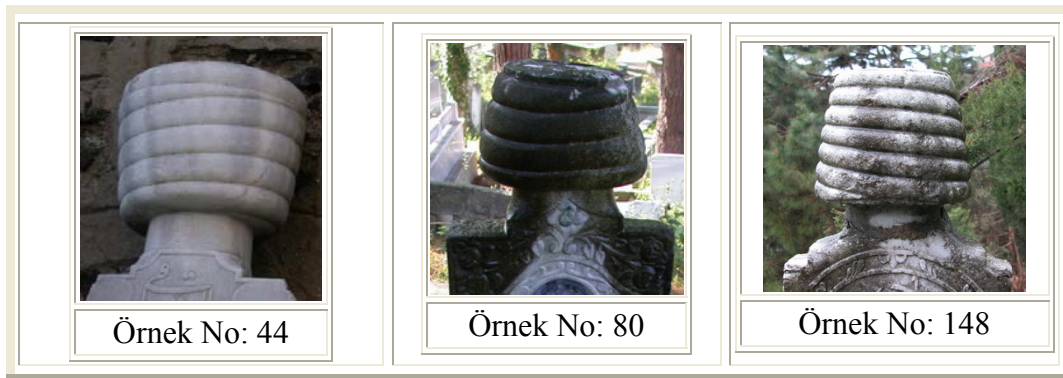
21 no'lu örnek 1842, 75 no'lu örnek 1891–92, 83 no'lu örnek 1898–1899 yıllarına

aittir. İzmir'de Hacı Mahmud Camisi haziresinde bulunan 1855 tarihli iki örnek⁹⁴, Trabzon İli Vakfıkebir İlçesi, Çamlık Köyü Büyük Mahalle Camisi haziresindeki 1834 tarihli 1 örnek⁹⁵ bu gruptaki feskere benzemektedir.

3- Sarıklı Fesler: 3 örneği⁹⁶ vardır.

Bu tipteki örneklerde silindirik bir başlığın çevresinde, üst üste düzgün şeritler halinde sarık sarılmıştır. 44 ve 80 no'lu örnekler 19. yy'a, 148 örnek 20. yy'a aittir. Bu tipte İstanbul Eyüp'te 1838 ve 1912 tarihli 2 örnek⁹⁷, Trabzon İli Vakfıkebir İlçesi Çamlık Köyü Büyük Mahalle Camisi haziresinde 1839 tarihli 1 örnek⁹⁸ vardır.

1-1, d- Başlıklar

1- Kısa silindirik başlıklar

⁹² Örnek No: 21, 75, 83.

⁹³ Halit ÇAL: a.g.m., 212.

⁹⁴ Necmi ÜLKER: a.g.m., 27, 28.

⁹⁵ M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 183.

⁹⁶ Örnek No: 44, 80, 148.

⁹⁷ Halit ÇAL: a.g.m., 212.

⁹⁸ M. Reşat SÜMERKAN, İbrahim OKMAN: a.g.e., 183.

4 örneği⁹⁹ vardır. 77 no'lu örnek 19. yy'a, diğerleri 20. yy'a aittir. Bu gruptaki örneklerde silindirik başlığın altını ve üstünü açıkta bırakacak şekilde üzerinden tek parça bir kuşak dolanmaktadır. 163 no'lu örnek Cumhuriyet dönemine ait olup, 160 no'lu örnekle benzerlik içerisindedir.

2- Soğan şeklinde başlıklar

2 örneği (22, 78) vardır. Yuvarlak kemerle taçlandırılan ayak taşının soğan şeklinde başlığı vardır. 22 no'lu örnek 1830–31 tarihli olup, Karaibrahimzade Es-Seyyid Hasan Ağa'ya aittir. 78 no'lu örnek 1885 tarihli olup, Mustafa Kapudan'ın eşi Nefise Hanım'a aittir.

Grammond, Laqueur ve Vatin, yaptıkları Osmanlı mezar taşları tipolojisinde¹⁰⁰ bu türden örnekleri, kadın mezar taşları grubuna dâhil etmişlerdir. Trabzon Sülüklü Mezarlığında soğan şeklinde başlıklı 3 örnek¹⁰¹ mevcut olup, tarihi belli değildir.

2. Kadın Baş Taşları

Kadın baş taşlarının tamamı dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olup, tezimizde; başlıklı, bitkisel tepelikli ve alınlıklı diye üç grupta değerlendirilmiştir. Laqueur ve arkadaşları ise İstanbul mezar taşlarıyla ilgili yaptıkları tipolojide kadın baş taşlarını 18 grupta değerlendirmişlerdir.

Giresun İli sahil şeridindeki incelemiş olduğumuz örneklerden 61'i kadın mezar taşıdır.¹⁰² Bunlardan 18 tanesi¹⁰³ 18. yy'a, geri kalan 36 tanesi 19. yy'a aittir. 7 tanesinin¹⁰⁴ tarihi belli değildir. 17. ve 20. yy'a ait kadın mezar taşı yoktur (TABLO: 3).

⁹⁹ Örnek No: 77, 160, 161 163.

¹⁰⁰ Jean Louis BACQUE - GRAMMOND, Hans Peter Laqueur, Nicholas VATİN: a.g.m., s. 190.

¹⁰¹ Hülya ÖLÇAY: Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığı 19. Yüzyıl Kadın Mezar Taşları, G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, (Ankara 2004), 22.; Kader YER: a.g.t., 186, 187.

Kadın baş taşları başlık, boyun gövde ve kaideden oluşmaktadır. Bunların tamamı dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olup, düz cephelidir. 2 örnekte¹⁰⁵ mezar taşları dalgalı kenarlıdır. Kadın baş taşları başlıklarına göre tasnif edilmiştir. 9 örneğin¹⁰⁶ başlık kısmı ya da gövdeden üstü kırık olduğundan tasnife tabi tutulmamıştır. Buna göre Giresun'da üç ayrı tip karşımıza çıkmaktadır:

a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

b- Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

c- Ahnlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

c-1 Tepesi ters V biçiminde düzenlenmiş olanlar

c-2 Yuvarlak kemerli olanlar

a- Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

61 örnekten 16 tanesi¹⁰⁷ başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdelidir. Bu örnekler, başlığın tepe kısımlarının biçimlenişine göre üç farklı tip gösterirler.

Bunlardan 6 tanesi¹⁰⁸ boynundan itibaren yay biçiminde genişlemekte, tepesi bombeli olarak, çapları giderek küçülen dilimlerin üst üste dizildiği izlenimini bırakan yuvarlak basamaklar şeklindedir.

23 no'lu örnek hariç hepsinin boynunda işlenmemiş gül motifi vardır. 3 örnek¹⁰⁹ 18. yy'a, 3 örnek de¹¹⁰ 19. yy'a aittir. Laqueur ve arkadaşları bu tipteki örnekleri F – I 5 sınıfına dâhil etmiş, en eski örneğin 1129 / 1713, en yeni örneğin 1257 / 1820 tarihli olduğunu belirtmişlerdir¹¹¹. Laqueur, Hüve'l – Baki isimli kitabında bu tipteki 80 tane kadın baş taşını Y – 2 sınıfına dahil etmiş, ve bunları 18. yy'ın ilk çeyreğinden 19. yy'ın başlarına kadar görmenin mümkün olduğunu belirtmiştir¹¹².

7 örnekte¹¹³, başlıkların üstü 2-3 cm kalınlığında düz tepeli olup, boyun bölümleri yay gibi genişlemektedir. 26, 120 no'lu örneğin boynunda işlenmemiş gül, 27 ve 141 no'lu örneklerde üç tane gül, soyut yaprak ve gerdanlık, 144 no'lu örnekte 1 tane gül, soyut

¹⁰² Örnek No: 6 - 8, 13-15, 17, 20, 23, 25-28, 30-32, 34, 36, 38, 48, 49-54, 57, 65, 78, 79, 81, 82, 84, 87, 91, 94, 95, 98 - 100, 103, 106, 111, 120, 125, 129, 131, 134, 136, 138, 141, 142, 144, 146, 151, 153-157.

¹⁰³ Örnek No: 13, 25, 26, 27, 34, 36, 49, 57, 82, 87, 94, 98, 99, 141, 142, 144, 146, 154.

¹⁰⁴ Örnek No: 91, 100, 103, 106, 111, 151, 156.

¹⁰⁵ Örnek No: 38, 84.

¹⁰⁶ Örnek No: 1, 25, 89, 94, 95, 99, 106, 111, 125.

¹⁰⁷ Örnek No: 13, 23, 26, 27, 36, 49 - 52, 120, 141, 144, 151, 154, 156, 157.

¹⁰⁸ Örnek No: 13, 23, 51, 52, 156, 157.

¹⁰⁹ Örnek No: 13, 156, 157.

¹¹⁰ Örnek No: 23, 51, 52.

¹¹¹ BACQUE - GRAMMONT – LAQUEUR – VATİN: a.g.m., 212.

¹¹² LAQUEUR: a.g.e., 159.

¹¹³ Örnek No: 26, 27, 36, 49, 120, 141, 144.

yaprak ve gerdanlık motifleri vardır. 36 ve 49 no'lu örneklerde herhangi bir süsleme unsuru yoktur.

120 no'lu örnek 19. yy'a, diğer örnekler 18. yy'a aittir. Laqueur ve arkadaşları bu tipteki örnekleri dekorlu adı ile F – I 2 sınıfına dâhil etmiş, en eski örneğin 1184 / 1767-68, en yeni örneğin 1234 / 1818 tarihli olduğunu belirtmişlerdir¹¹⁴. Laqueur, Hüve'l – Baki isimli kitabında bu tipteki 88 kadın baş taşını Y – 1 sınıfına dahil etmiş, ve bunların 18. yy'ın ilk çeyreği ile 19. yy'ın ilk çeyreği arasında görüldüğünü belirtmiştir¹¹⁵.

3 örnekte¹¹⁶ başlığın tepe kısmı hafif bombeli olarak yapılmıştır. Bunların hepsinin boyunlarında işlenmemiş gül kabartısı vardır. 154 no'lu örnek 18. yy'a diğer 2 örnek 19. yy'a aittir. Laqueur ve arkadaşları bu tipteki örnekleri F – I 6 sınıfına dâhil etmiş, en eski örneğinin 1184 / 1768, en yeni örneğinin 1257 / 1841 tarihlerine ait olduğunu belirtmiştir.¹¹⁷

Boyun kısmında yer alan gerdanlık gibi takılar ile kadını simgeleyen çiçek gibi süs motiflerinin yer aldığı kadın başlığını andıran tepeliklerle, muhtemelen kadın başörtülerinin canlandırıldığı düşünülmektedir.¹¹⁸ Yukarıya doğru yay biçiminde genişleyen bu başlık türü, İstanbul'daki kadın mezar taşlarında 18. yy'ın ilk çeyreği ile 19. yy'ın ilk çeyreği arasında görülen en yaygın tür olmuştur.¹¹⁹ Bu türde Trabzon Sülüklü Mezarlığında 18. yy'a ait 16 tane¹²⁰, 19. yy'a ait 25 tane¹²¹ örnek vardır.

¹¹⁴ BACQUE - GRAMMONT – LAQUEUR – VATİN: a.g.m., 212.

¹¹⁵ LAQUEUR: a.g.e., 159.

¹¹⁶ Örnek No: 50, 51, 154.

¹¹⁷ BACQUE - GRAMMONT – LAQUEUR – VATİN: a.g.m., 212.

¹¹⁸ Kader YER: a.g.t., 182.; Mehmet ÖNDER: a.g.m., 4; M. Memduh TAYANÇ: “Türk Vefası ve Mezar Taşları, gedanlıkılar”, **Tarih Konuşuyor**, 5, (25 Şubat 1966), 2045.; Metin HASEKİ: a.g.e., s. 21.; H. Peter LAQUEUR; a.g.e., s. 159.

¹¹⁹ H. Peter LAQUEUR; a.g.e., s. 159.

¹²⁰ Kader YER: a.g.t., 181.

¹²¹ Hülya ÖLÇAY: a.g.t., 202.

Başlıklı kadın baş taşlarından 5 örnekte başlığın hemen altında gerdanlık motifi vardır.¹²² 3 örnekte boyun kısmından sonra barok tarzı stilize yaprak motifleriyle çevrilmiş başlığın genişleyen yüzeyi ise aynı noktadan başlayıp, birisinde tek (144), ikisinde üç (27, 141) dala ayrılan ve yüzeyden oldukça yüksek kabartılarak işlenen çiçek başları ve daha alçak kabartılmış yapraklarıyla bezenmiştir. 9 örnekte¹²³ başlığın hemen altında H. Örcün Barışta'nın ifadesiyle işlenmemiş gül olarak tabir edilen ceviz büyüklüğünde oval kabartı vardır. Barışta'ya göre¹²⁴ bunlar, sonradan gül işlemek için bırakılmış kabartılar olup, bu örnektekiler ise işlenmeden bırakılmış olanlarıdır. Ancak örnek sayısının fazla, kabartıların ise gülden daha küçük olması bu ihtimali zayıflatır da bu kabartıların ne olduğu konusu tam açıklık kazanmadığından biz de işlenmemiş gül tabirini kullanmayı uygun bulduk.

b- Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

Bu tipe ait 21 baş taşı tespit edilmiştir.¹²⁵ Bitkisel tepelikleri kendi içinde 3 grupta değerlendirebiliriz. Gül demeti şeklinde olanlar, soyut yapraklı olanlar ve barok üsluplu soyut bitkisel motiflerden oluşanlar.

Gül demeti şeklinde olan bitkisel tepeliklerden 4 örnek vardır.¹²⁶ Bunların hepsi 19. yy'ın son çeyreğine aittir (TABLO: 3). 7, 48 ve 65 no'lu örneklerdeki tepeliklerin ortasına gelecek şekilde, tepeden bakılarak tasarlanmış ve etrafında yaprak motifleri serpiştirilmiş üçer gül vardır. 78 no'lu örnekteki tepelikte ise yüksek kabartma olarak yapılan üç adet gül dağınık olarak tepelikteki yaprakların içine serpiştirilmiştir. Laqueur ve arkadaşları bu tipteki örnekleri "Başlık Yerine Demetli" adı ile F – X sınıfına dâhil etmiş, en eski örneğinin 1256 / 1840, en yeni örneğinin 1335 / 1919, tarihli olduğunu belirtmiştir.¹²⁷ Trabzon Sülüklü Mezarlığında 19. yy'ın son çeyreğine ait 3 örnek vardır¹²⁸.

¹²² Örnek No: 25, 27, 89, 141, 144.

¹²³ Örnek No: 13, 23, 26, 50, 51, 52, 144, 151, 154.

¹²⁴ H. Örcün BARIŞTA:

¹²⁵ Örnek No: 6, 7, 8, 14, 15, 17, 20, 28, 31, 32, 38, 48, 53, 65, 78, 79, 81, 100, 103, 136, 155.

¹²⁶ Örnek No: 7, 48, 65, 78.

¹²⁷ BACQUE - GRAMMONT – LAQUEUR – VATİN: a.g.m., 214.

¹²⁸ Hülya ÖLÇAY: a.g.t., s. 212.

Soyut yaprak şeklinde olan bitkisel tepeliklerden 8 örnek vardır.¹²⁹ 81 no'lu örnek 18. yy'a, diğer örnekler ise 19. yy'a aittir. 136 no'lu örnekte tepeliğin kenarları diğer gruplardan farklı olarak C ve S kıvrımları şeklinde işlenmiş, içine içerisinde stilize edilmiş meyveler bulunan tabak ve kıvrık dal motifleri yerleştirilmiştir.

Barok üsluplu soyut bitkisel motiflerden oluşan tepeliklerden 9 örnek vardır.¹³⁰ Bunlardan 100 ve 103 no'lu örneklerin tarihleri kırık olduğundan okunamamaktadır. Diğerlerinin hepsi 19. yy'a aittir. Bu gruptaki tepeliklerde barok üsluplu S ve C kıvrımları, kenger yaprakları, soyut bitkisel motifler ve vazo gibi süsleme unsurları mevcuttur.

Laqueur ve arkadaşları bu 2 tipteki örnekleri “Öne Doğru Çıkıntılı Uçlu Yaprak Motifli” adı ile F – IX sınıfına dâhil etmiş ve kendi içinde 5 gruba ayırmıştır. En eski örneğinin 1224 / 1808, en yeni örneğinin 1281 / 1865 tarihli olduğunu belirtmiştir.

19. yy'ın 2. yarısına ait 3 tane¹³¹ erkek ayak taşı da bitkisel tepeliklidir.

c- Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

Bu tipteki mezar taşlarında başlık veya tepelik gibi belirgin bir kısım yoktur. Mezar taşı bir bütün olarak ele alınmış, alınlık kısmı olarak tabir ettiğimiz tepe bölümü ise kimi örneklerde sade bırakılmış, kimi örneklerde de süslenmiştir. Bu gruba ait 2 farklı tip tespit edilmiştir.

c-1. Tepesi Ters V Biçiminde Düzenlenmiş Olanlar

Bu tipe ait 12 tane baş taşı tespit edilmiştir.¹³² Bunlardan 6 tanesi¹³³ 18. yy'a, 7 tanesi¹³⁴ 19. yy'a aittir. 91 no'lu örneğin tarihi belli değildir (TABLO: 3). 3 örnekte¹³⁵ herhangi bir süsleme unsuru yokken, diğer örneklerde değişik süsleme kompozisyonları vardır. Bu tipteki mezar taşlarının hepsi yukarıdan aşağıya doğru daralmaktadır.

¹²⁹ Örnek No: 20, 28, 32, 53, 79, 81, 136, 155.

¹³⁰ Örnek No: 6, 8, 14, 15, 17, 31, 38, 100, 103.

¹³¹ Örnek No: 77, 80, 149.

¹³² Örnek No: 30, 34, 57, 82, 86, 87, 98, 129, 131, 134, 146, 153.

¹³³ Örnek No: 34, 57, 18, 87, 98, 146.

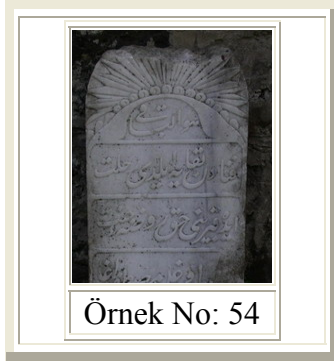
¹³⁴ Örnek No: 30, 86, 129, 131, 134, 16, 153.

¹³⁵ Örnek No: 57, 97, 153.

Laqueur ve arkadaşları bu tipteki örnekleri “Beşgen” adı ile F – II grubuna dâhil etmiş olup, en eski örneğinin 980 / 1564, en yeni örneğinin 1272 / 1856 tarihli olduğunu belirtmektedirler¹³⁶. Trabzon Sülüklü Mezarlığında bu tipte 18. yy’a ait 18 örnek vardır¹³⁷.

c-2. Yuvarlak Kemerli Olanlar

Bu gruba ait 1 örnek tespit edilmiştir (54). Tarihi belli olmayan bu örnek baş taşı olup, tepeliğine inci dizisi motifi işlenmiştir. Taşın tepesi kırık olduğundan yuvarlak kemerli olup olmadığı tam olarak belli olmamakla birlikte kemerin kavsine göre yuvarlak kemerli olması muhtemeldir.

3- Ayak taşları

İncelediğimiz 163 mezardan 42’sinde hem baş, hem ayak taşı vardır. 3 örnekte ise sadece ayak taşı mevcut olup, baş taşları kayıptır (TABLO: 1).

İncelediğimiz örneklerden 4 türlü ayak taşı tespit edilmiştir.

a- Alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

Bu türdeki mezar taşlarından 2 farklı tip vardır:

a-1. Ters V biçiminde tepelikli olanlar

17 örnekte¹³⁸ bu tipte ayak taşı vardır. Bunlardan 10’u erkek¹³⁹, 7’si kadın¹⁴⁰ ayak taşlarıdır. 5 örnek¹⁴¹ 18. yy’a, 10 örnek¹⁴² 19. yy’a, 2 örnek¹⁴³ 20. yy’a aittir.

¹³⁶ BACQUE - GRAMMONT – LAQUEUR – VATİN: a.g.m., 212.

¹³⁷ Kader YER: a.g.t., 183.

¹³⁸ Örnek No: 1, 24, 26, 31, 35, 75, 76, 82, 83, 91, 124, 136, 138, 139, 142, 145, 148)

¹³⁹ Örnek No: 1, 24, 35, 75, 76, 83, 124, 139, 145, 148.

¹⁴⁰ Örnek No: 26, 31, 82, 91, 136, 138, 142.

Bu tipteki ayak taşlarından 3 örnekte¹⁴⁴ selvi, 1 örnekte (75) üzüm, 2 örnekte (91, 136) hem selvi hem üzüm, 2 örnekte (1, 31) hurma, 1 örnekte (76) gül dalı motifi mevcut olup, diğer ayak taşlarında süsleme yoktur.

a-2. Sivri kemerli olanlar

6 örnekte¹⁴⁵ bu tipte ayak taşı vardır. Bunlardan 2 tanesi erkek¹⁴⁶, 3 tanesi kadın¹⁴⁷ ayak taşıdır. 5 no'lu örneğin kimliği tespit edilememiştir. Süsleme olarak 5 no'lu örnekte selvi, 19 no'lu örnekte asma, 65 no'lu örnekte gül dalı motifleri vardır. Diğer örneklerde ise süsleme yoktur.

a-3. Yuvarlak kemerli olanlar

2 örnekte (4, 137) bu tipte ayak taşı vardır. 137 no'lu örnek 18. yy'a ait olup, üzerinde soyut yaprak motifi ve geometrik tarzda süslemeler vardır. 4 no'lu örnekte selvi motifi olup, tarihi tespit edilememiştir.

b- Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

11 örnekte¹⁴⁸ bu tipte ayak taşı vardır. Bunların hepsi 19. yy'a aittir (TABLO: 3).

77, 80 ve 149 no'lu örnekler erkek, diğerleri kadın mezar taşlarıdır. Süsleme olarak 7 tanesinde¹⁴⁹ gül dalı, 2 tanesinde (77, 80) asma, 1 tanesinde (149) stilize ağaç motifi vardır.

c- Soğan şeklinde başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli olanlar

2 örnekte (22, 78) bu tipte ayak taşı vardır. Her ikisi de 19. yy'a aittir. 22 no'lu örnek erkek mezar taşı olup, üzerinde hurma motifi vardır. 78 no'lu örnek kadın mezar taşı olup, üzerinde kıvrık dal motifi vardır.

d- Silindirik gövdeli olanlar

4 örnekte bu tipte ayak taşı vardır.¹⁵⁰ Bunların hepsi erkek mezar taşıdır.

¹⁴¹ Örnek No: 26, 82, 139, 142, 145.

¹⁴² Örnek No: 1, 24, 31, 35, 75, 83, 91, 124, 136, 138.

¹⁴³ Örnek No: 76, 148.

¹⁴⁴ Örnek No: 83, 124, 138.

¹⁴⁵ Örnek No: 5, 19, 25, 27, 65, 126.

¹⁴⁶ Örnek No: 19, 126

¹⁴⁷ Örnek No: 25, 27, 65.

¹⁴⁸ Örnek No: 6, 8, 14, 15, 20, 38, 48, 65, 77, 80, 149.

¹⁴⁹ Örnek No: 6, 8, 14, 20, 38, 48, 65.

¹⁵⁰ Örnek No: 18, 39-41.

41 no'lu örnek 20. yy'a, diğçerleri 19. yy'a aittir (TABLO: 3). 41 no'lu örnekte kıvrık dal, diğçerlerinde asma motifi vardır.

C. Süslemede Kullanılan Motifler ve Kompozisyon Özellikleri

1- Motifler

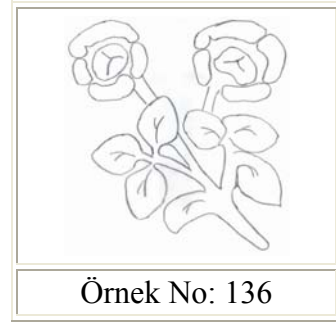
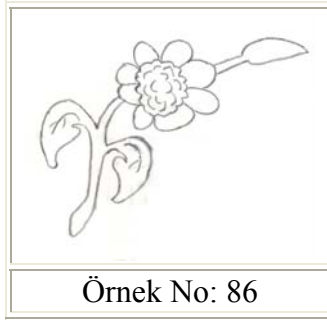
Giresun İli Sahil Şeridinde yer alan Osmanlı mezar taşlarındaki motifler, yapılmış oldukları dönemlerin sanat anlayışını, sosyal ve kültürel etkileşimleri vb. unsurları yansıtma açısından önem taşımaktadır.

İncelemiş olduğumuz mezar taşları içerisinde süsleme açısından zengin olan grup 19. yy'a ait örneklerdir. Bu yüzyıla ait toplam 81 örnekte, süsleme açısından karşımıza ağırlıklı olarak batı kaynaklı bitkisel, nesnel ve soyut motifler çıkmaktadır. Geometrik ve mimari motifler ise yok denecek kadar azdır.

1-1. Bitkisel Motifler

Gül: 22 örnekte¹⁵¹ çeşitli gül motifleri kullanılmıştır. Bu örneklerden 6 tanesi¹⁵² 18. yy, 1 tanesi (76) 20. yy, gerisi 19. yy örnekleridir. Güller başlıklı kadın baş taşlarının boyunlarında¹⁵³, tepelikli kadın baş taşlarının tepeliklerinde demet olarak¹⁵⁴, kadın ve nadiren de erkek mezar taşlarının kitabe kemerinin iki yanında simetrik olarak¹⁵⁵, lahit yüzeylerinde (84) sıkça tercih edilmiştir.

Osmanlı sanatında natüralist akımın başından itibaren gül, en yaygın ve en sürekli çiçek çeşidi olmuştur¹⁵⁶. Türk süsleme sanatlarında hemen her yüzyılda çokça kullanılan gülün halk arasında Hz. Muhammed'in sembolü olduğuna inanılır.

Lale: 7 örnekte¹⁵⁷ lale motifi kullanılmıştır. Bunlardan 137 no'lu örnek 18. yy'ın sonuna, diğerleri 19. yy'ın ilk yarısına aittir. Laleler özellikle gövdenin üst köşelerinde, kitabe kemerinin iki tarafına simetrik olarak yerleştirilmişlerdir.

¹⁵¹ Örnek No: 7, 8, 14, 15, 26, 27, 31, 48, 65, 76, 80, 84, 86, 87, 88, 92, 95, 136, 141, 142, 144.

¹⁵² Örnek No: 26, 27, 87, 141, 142, 144.

¹⁵³ Örnek No: 26, 27, 144.

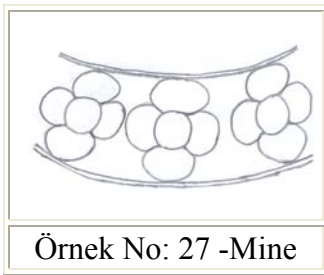
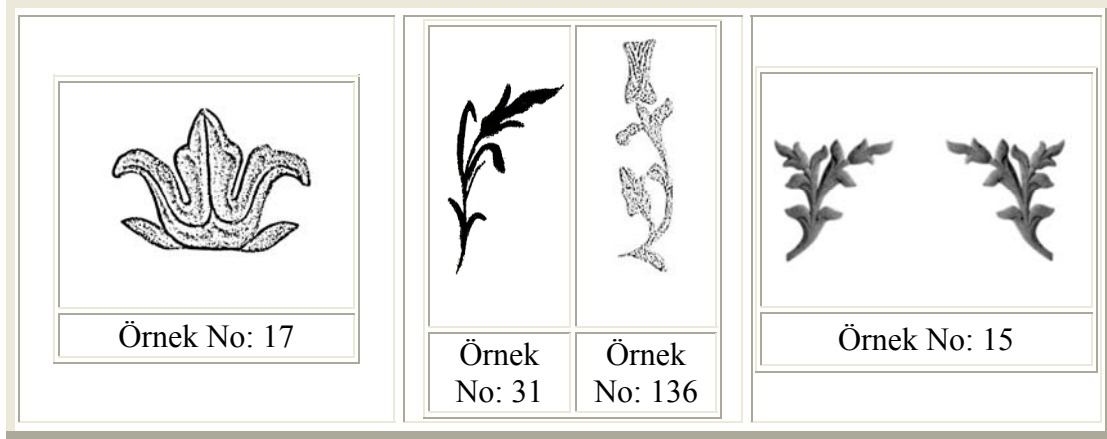
¹⁵⁴ Örnek No: 7, 15, 31, 48, 65, 78, 86-88.

¹⁵⁵ Örnek No: 76, 80, 92, 95, 136, 141, 142, 144.

¹⁵⁶ Yıldız DEMİRİZ: **Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler**, (İstanbul 1986), 346.

¹⁵⁷ Örnek No: 15, 17, 31, 84, 100, 136, 137.

Osmanlı sanat eserlerinde özellikle 17. yy'dan itibaren laleye ilgi giderek artmıştır¹⁵⁸. Y. Demiriz'e göre 19. yy'da Rokoko üslupla birleşip yerini güle bırakarak kaybolmuştur¹⁵⁹. Ayverdi, Lale Mecmuası'ndan yola çıkarak 250 önceki lale ile günümüzdeki lalenin isimden başka pek benzerliklerinin bulunmadığını ifade etmektedir¹⁶⁰. Tezimizdeki lale motifleri de bu görüşü doğrular niteliktedir.

Mine: 4 örnekte¹⁶¹ mine motifi kullanılmıştır. Bunların hepsi 19. yy'a ait örneklerdedir. Trabzon Sülüklü Mezarlığında ise 1747 tarihli 1 örnekte¹⁶² ve 19. yy'a ait 11 örnekte¹⁶³ mine motifi görülmektedir. İstanbul'da III. Ahmet¹⁶⁴, Azapkapı Saliha Sultan¹⁶⁵ ve Şişhane Hacı Mehmet Ağa¹⁶⁶ çeşmeleri cephelerinde de benzer çiçek motifleri görülmektedir.

Gonca: 19. yy' a ait 2 mezar taşında kullanılmıştır (15, 84). 15 no'lu örnekteki gonca alınlıkta, 84 no'lu örnekteki gonca lahit yüzeyinde olup, her ikisi de benzer formlardaki vazo içerisinde tepeden bakılarak tasvir edilmiştir.

Trabzon Sülüklü Mezarlığında 19. yy'a ait üç örnekte kurdele ile bağlı altta karanfil ile sonlanan gonca gül motifleri vardır¹⁶⁷.

¹⁵⁸ Ekrem Hakkı AYVERDİ: **XVIII. Asırda Lale**, (İstanbul 1993), 3.

¹⁵⁹ Yıldız DEMİRİZ: **a.g.e.**, 355.

¹⁶⁰ Ekrem Hakkı AYVERDİ: **a.g.m.**, 3.

¹⁶¹ Örnek No: 6, 7, 39, 95.

¹⁶² Kader YER: **a.g.t.**, 37.

¹⁶³ Hülya ÖLÇAY: **a.g.t.**, 214.

¹⁶⁴ Ayda AREL: **18. Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci**, (İstanbul 1975), 41.

¹⁶⁵ H. Örcün BARIŞTA: **İstanbul Çeşmeleri Azapkapı ... a.g.e.**, 38.

¹⁶⁶ H. Örcün BARIŞTA: **İstanbul Çeşmeleri Beyoğlu Cihetindeki Meyve Tabağı Motifleriyle Bezenmiş Tek Cepheli Anıtsal Çeşmeler** (Ankara 1991), 36.

¹⁶⁷ Hülya ÖLÇAY: **a.g.t.**, 218.

Örnek No: 31 - Karanfil

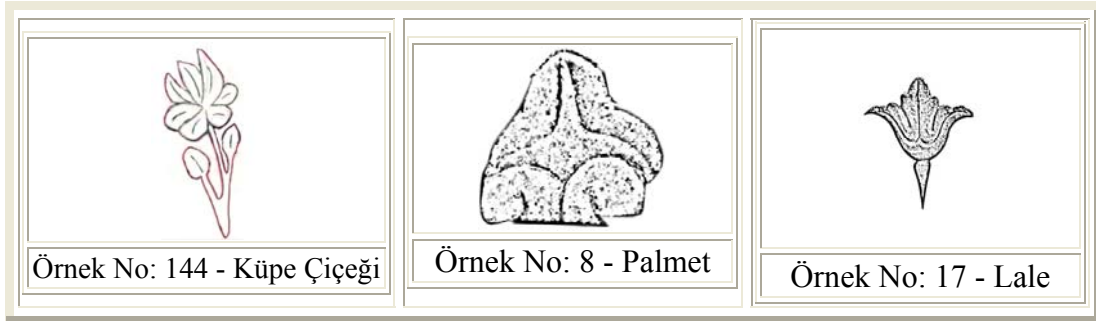
Karanfil: 3 örnekte karanfil motifi kullanılmıştır.¹⁶⁸

Bunlardan ikisi 18. yy'ın ilk yarısına aittir. 103 no'lu örneğin tarih kısmı kırıktır. 31 no'lu örnekteki karanfil ters dönmüş vaziyette tasvir edilmiştir. Trabzon Sülüklü Mezarlığında 19. yy'a ait 3 kadın mezar taşında da bu şekilde tasvir edilmiş karanfil motifleri görülmektedir¹⁶⁹. Süheyl Ünver, karanfilin menşeinin Asya ve Anadolu olduğunu, erken örneklerinin Anadolu'da Selçuklu taş ve çini işlerinde görüldüğünü, 9 asırdır anavatanımızda görülen karanfilin özellikle Kanuni döneminde lale gibi rağbette bir çiçek olduğunu ifade eder¹⁷⁰.

Kır Çiçeği: 2 örnekte kır çiçeği motifi kullanılmıştır.¹⁷¹ 86 no'lu örnek 19. yy ilk yarısına aittir. 100 no'lu örneğin ise tarih kısmı kırıktır. Her iki örnekte de motifler alınlık kısmına işlenmiştir.

Küpe Çiçeği: 18. yy. sonuna ait 1 örnekte (144) kitabenin üst köşeliklerine simetrik olarak birer küpe çiçeği motifi işlenmiştir. 8 ve 14 no'lu örneklerde kitabenin üst köşelerindeki gül motifleri de küpe çiçeğini andırmaktadır. Trabzon Sülüklü Mezarlığında 18. yy'a ait 1¹⁷², 19. yy'a ait 3 kadın mezar taşında¹⁷³ küpe çiçeği motifleri görülmektedir.

Palmet: 2 örnekte (8, 32) palmet motifi kullanılmıştır. Bunların ikisi de 19. yy'ın

Örnek No: 144 - Küpe Çiçeği

Örnek No: 8 - Palmet

Örnek No: 17 - Lale

ikinci
yarısı
na
aittir.
Kadı
n

mezar taşı olan bu örneklerde palmetler stilize olarak tepeliklere işlenmiştir. Trabzon Sülüklü Mezarlığında görülen 18. yy'a ait ikisi kadın 3 örnekteki palmet motifleri¹⁷⁴ Giresun'daki örneklere göre daha realist tasvir edilmiştir.

Çiçek Başı: 18. yy'ın sonuna ait 1 örnekte (146) alınlık üzerine ters olarak yerleştirilmiş çiçek başı motifi işlenmiştir.

¹⁶⁸ Örnek No: 31, 84, 103.

¹⁶⁹ Hülya ÖLÇAY: a.g.t., 215. (48, 83, 118 no'lu örnekler)

¹⁷⁰ A. Süheyl ÜNVER: "Çiçek Tarihimizde Türk Karanfilleri", *Türk Etnografya Dergisi*, Sayı IX, (Ankara 1967), 5.

¹⁷¹ Örnek No: 86, 100.

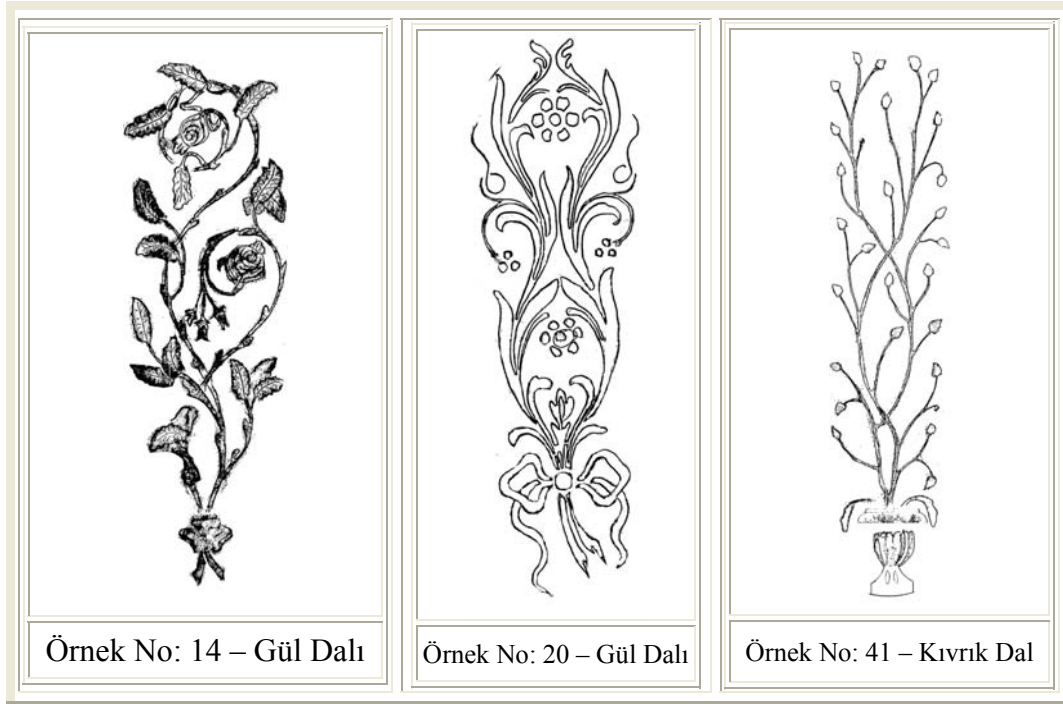
¹⁷² Kader YER: a.g.t., 195.

¹⁷³ Hülya ÖLÇAY: a.g.t., 215.

¹⁷⁴ Kader YER: a.g.t., 188.

Gül Dalı: 8 örnekte¹⁷⁵ gül dalı motifi görülmektedir. Bunlardan 41 no'lu örnek erkek, diğerleri kadın mezar taşıdır. 41 ve 76 no'lu örnekler 20. yy'a, diğerleri 19. yy'a aittir. 8, 14, 20, 76 no'lu örneklerde iki gövdeli gül dalları köklerinden kurdele ile bağlanmışlardır. 6, 41, 48, 65 no'lu örneklerde gül dalları çeşitli formlardaki vazolardan yükselmektedir.

Gül dalı özellikle kadın az da olsa erkek ayak taşlarının gövdesinde yüzeyi dolduracak şekilde işlenmiştir. Laqueur, “Osmanlı Mezar Taşlarının Süslemesinde Bitkisel Motifler” isimli makalesinde İstanbul'da incelemiş olduğu 120 tane mezar taşından 23 kadın, 19 erkek mezar taşında gül ağacı motifine rastlandığını ve bunun en çok kullanılan motif olduğunu belirtmektedir¹⁷⁶. Tezimizde gül dalı olarak adlandırdığımız 20 no'lu örnekteki motifin benzerini Laqueur, aynı makalesinde adlandıramadığım stilize bitkiler olarak değerlendirmiştir.

Kıvrık Dal: 14 örnekte¹⁷⁷ kıvrık dal motifi kullanılmıştır. Bunlardan 41 nolu örnek 20. yy'la, 137 no'lu örnek 18. yy'la, diğerleri ise 19. yy'a aittir. Kıvrık dal motifi genellikle gövdede kitabeyi çevreleyen bordür olarak kullanılmıştır.

Selvi: 6 örnekte¹⁷⁸ üç farklı şekilde selvi motifi görülmektedir.

- Tek başına işlenenler (83, 124)

¹⁷⁵ Örnek No: 6, 8, 14, 20, 41, 48, 65, 76.

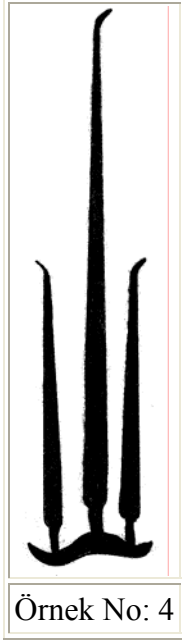
¹⁷⁶ Hans Peter LAQUEUR: “Osmanlı Mezar Taşlarının Süslemesinde Bitkisel Motifler”, **Suud Kemal Yetkin'e Armağan**, Hacettepe Üniversitesi Armağan Dizisi: 1 Ankara 1984, s. 265.

¹⁷⁷ Örnek No: 7, 8, 15, 17, 20, 38, 41, 75, 77, 80, 84, 100, 103, 137.

¹⁷⁸ Örnek No: 4, 5, 83, 91, 124, 136.

- Üçlü grup şeklinde işlenenler (4, 5)
- Asma ile birlikte işlenenler (91, 136)

Bunlardan 4, 5 ve 91 no'lu örneklerin tarihleri tespit edilememiştir. 124 no'lu örnek 20. yy'a, diğer 3 örnek 19. yy'a aittir.

83 ve 124 no'lu örneklerde ayak taşlarının içe bakan yüzeylerinde doğrudan zeminden yükselen, uçları eğik tek başlarına birer selvi motifi işlenmiştir. Bu tipteki selvilere günümüzdeki mezar taşlarında da sıkça rastlanmaktadır.

Üçlü grup şeklindeki 4 no'lu örnekte bulunan selvi dalgalı bir zeminden, 5 no'lu örnekte görülen selvi ise hançer şeklinde bir kaideden yükselmektedir. Ortadaki selviler gövdenin tepesine, yanlardaki ise yarısına kadar yükselmekte olup, uçları sağa ve sola doğru kıvrılmıştır.

91 ve 136 no'lu örneklerdeki selviler asma ile birlikte işlenmiş olup, gövdeleri aralıklarla yerleştirilmiş laleye benzeyen üçer dilimle hareketlendirilmiştir. Selvilerin asma ile beraber çizilmesi, motif seçiminde sembolik bir anlatımdan çok estetiğin önemli olduğunu göstermektedir¹⁷⁹.

Bazı araştırmacılar selvilerin uçlarının kıvrık olmasını, kutsal bir varlığa saygı veya teslimiyetin ifadesi olarak ya da ucunun rüzgârdan eğilmiş olarak tabiata uygun tasvir edildiği şeklinde açıklamaktadırlar¹⁸⁰. Yine her zaman yeşil kalan selvi ağacının kalıcılığı simgelediği belirtilir¹⁸¹.

Anadolu Selçuklularına ait mezar taşlarında rastlanamayan selvi motifi özellikle 14. yy'la birlikte mezar taşlarının ayaklarında sıkça kullanılmaya başlamıştır¹⁸². Osmanlılarda ise hemen her meslek ve cinse ait mezar taşında ana motif olarak kullanılmıştır.

Laqueur, İstanbul'da incelediği 120 mezar taşından 24 kadın, 6 erkek mezar taşında selvi bulunduğunu, ayrıca 13 kadın, 3 erkek mezar taşında da üzerine asma sarılmış şekilde selvilerin bulunduğunu belirtmektedir. Bunlardan en erkeninin 1138 / 1722-23 tarihli, en geçinin 1309 / 1893-94 tarihli olduğunu belirtmektedir. Trabzon Sülüklü Mezarlığında 18. ve 19. yy'lara ait birer örnekte selvi motifi vardır.

¹⁷⁹ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 130.

¹⁸⁰ Mehmet ÖNDER: "Konya Mezar Taşlarında Süsleme Unsurları", *Önasya*, 2/13 (İstanbul 1966), 3-5. Burhan Oğuz: *Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar*, (İstanbul 2002), 26.

¹⁸¹ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 131.

¹⁸² Seyfi BAŞKAN: *Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları*, (Ankara 1996), 139.

Selvi motifine mezar taşların başka çeşmelerde ve duvar resimlerinde de karşılaşıyoruz. 18. yy'da Bereketzade, Ortaköy Damat İbrahim Paşa ve Tophane Hekimoğlu çeşmelerinde selvi motifi ile karşılaşıyoruz¹⁸³. Giresun İli Yağlıdere İlçesi Hacı Abdullah Halife Camisi duvar resimlerinde selvi motifleri vardır.

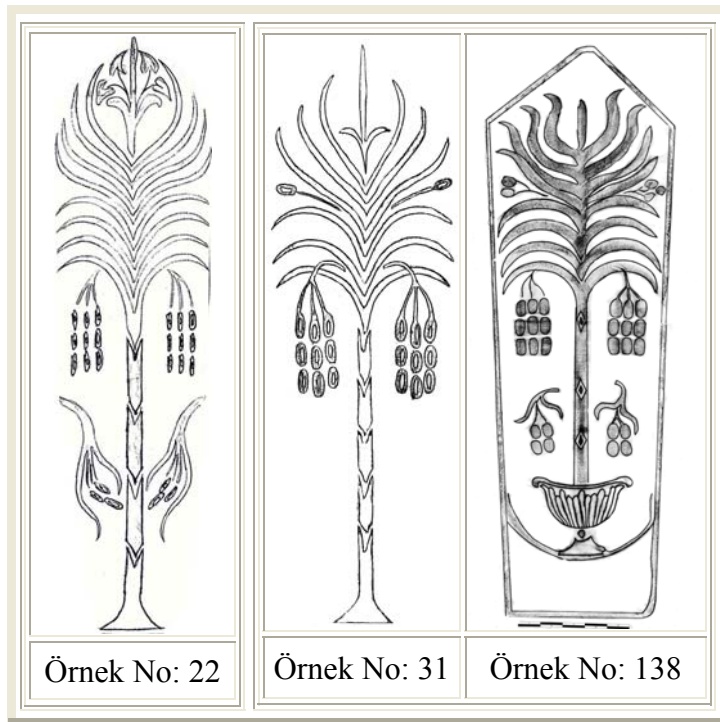
Hurma: 4 örnekte¹⁸⁴ hurma motifi kullanılmıştır. Bunların hepsi 19. yy'a ait örneklerdir. 1 ve 22 no'lu örnek erkek, 31 ve 138 no'lu örnekler kadın mezar taşıdır.

138 no'lu örnekte hurma vazo içerisinden, diğerleri zeminden yükselmektedir.

Hurma ağaçlarının meyve ve dalları gövdenin iki yanına simetrik olarak işlenmiştir. Ağacın ince uzun yaprakları yukarı ve aşağı doğru kıvrılmıştır. Dallar arasından 9'ar meyvesi olan hurma hevenkleri sarkıtılmıştır. 1, 22 ve 138 no'lu örneklerde hurma hevenklerinin hemen altında ağaçtan ayrı olarak tekrar hurma hevenkleri işlenmiştir. 22 ve 31 no'lu örneklerde hurma ağacının gövdesi eşit aralıklarla yerleştirilmiş V şeklinde çizgilerle bölünmüştür. 1 ve 138 no'lu örneklerde ise hurma ağacının gövdesine aralıklarla üçer tane baklava dilimi şeklinde motif yerleştirilmiştir.

Hurma İslam düşüncesinde cennete mahsus ağaçlardan sayılmaktadır. Bol meyve

taşıyan dalları bereketi, üremeyi simgeler. Doğu Akdeniz Bölgesindeki bütün halkların kültürel geleneklerinde vardır¹⁸⁵. Selçuklu ve Osmanlı eserlerinde sık kullanılan bir motif olan hurmanın mezar taşlarının yanı sıra çeşmelerde ve türbelerde de kullanılmıştır¹⁸⁶. Trabzon Sülüklü Mezarlığında 18. yy'a ait 3 örnekte¹⁸⁷ ve 19. yy'a ait 4 örnekte¹⁸⁸ Eyüpsultan Cafer Paşa Türbesi yanında yer alan 19. yy'a

¹⁸³ H. Örcün BARIŞTA: İstanbul Çeşmeleri Cihetinde ... a.g.e., 74.

¹⁸⁴ Örnek No: 1, 22, 31, 138.

¹⁸⁵ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 131.

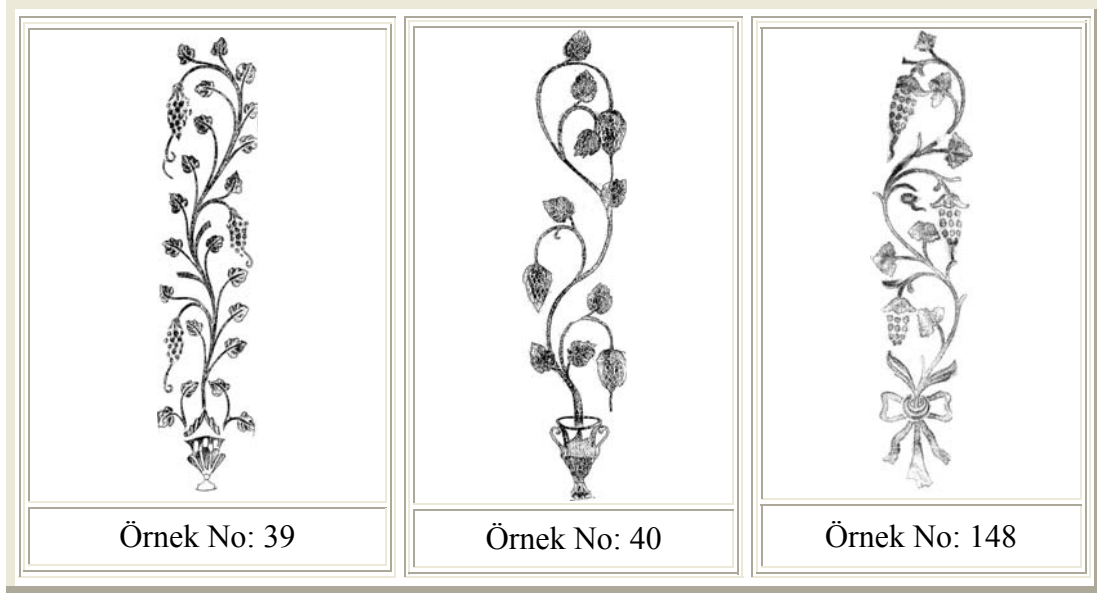
¹⁸⁶ H. Örcün BARIŞTA: İstanbul Çeşmeleri Azapkapı Saliha Sultan Çeşmesi, (Ankara 1995), 54.

¹⁸⁷ Kader YER: a.g.t., 198, 199.

¹⁸⁸ Hülya ÖLÇAY: a.g.t., 220.

ait 2 örnekte¹⁸⁹ hurma motifi yer almaktadır.

Asma: 11 örnekte¹⁹⁰ ayak taşlarının yüzeyinde asma motifi kullanılmıştır. Bunlardan 136 no'lu örnek 19. yy'ın ilk çeyreğine, 148 no'lu örnek 20. yy'ın başına, diğerleri ise 19 yy. son çeyreğine aittir. 89 ve 91 no'lu örneğin ise tarihleri bilinmiyor.

Tezimizdeki asma motiflerini 4 farklı grupta değerlendirebiliriz.

- Vazodan S şeklinde yükselen tek gövdeli asmalar
- Y şeklinde bir kaideden daire çizerek yükselen iki gövdeli asmalar
- Kökü kurdele ile fiyonk şeklinde bağlı S şeklinde yükselen tek gövdeli asmalar
- Üzüm salkımı

8 örnekte¹⁹¹ asmalar çeşitli formlardaki vazolardan S kıvrımları çizerek ayak taşlarının yüzeylerini doldurmaktadır. Asma yaprakları ve üzüm salkımları gövdenin iki tarafına simetri gözetmeksizin serpiştirilmiş olup, asmalarda genellikle üç üzüm salkımı bulunmaktadır.

91 ve 136 no'lu örneklerde iki tane asma vazoya benzer bir kaideden S şeklinde kıvrımlarla yükselerek çember görünümü kazanmıştır. Bu örnekler örneklerde asma, selvi ile beraber işlenmiştir.

148 no'lu örnekteki asmanın kökü kurdele ile fiyonk şeklinde bağlanmış olup, gövdesi S şeklinde yükselmektedir.

89 no'lu örnekte kitabenin üstünde genellikle Hüve-l Baki ibaresinin geldiği yere yanlarında birer yaprağı olan üzüm salkımı motifi işlenmiştir.

¹⁸⁹ H. Örcün BARIŞTA: a.g.e., 54.

¹⁹⁰ Örnek No: 18, 19, 39, 40, 75, 77, 80, 89, 91, 136, 148.

¹⁹¹ Örnek No: 18, 19, 39, 40, 75, 77, 80, 127.

Birçok milletin yaygın olarak kullandığı asma, cennet bitkisi olarak kabul edilip, bazı araştırmacılarca asmanın sonsuzluğu, üzümün de bereketi sembolize ettiği ifade edilir¹⁹². Laqueur İstanbul'daki 120 mezar taşı üzerinde yaptığı çalışmada 22 örnekte asma motifi tespit etmiştir. Bunlardan 6 tanesi erkek, 16 tanesi kadın mezar taşlarında görülür. En erken örnek 1164 / 1748–49, en geç örnek 1319 / 1903–1904 tarihlidir¹⁹³. Trabzon Sülüklü Mezarlığında 18. yy'a ait kimliği belirlenemeyen 3 örnekte¹⁹⁴ ve 19. yy'a ait 6 kadın mezar taşında¹⁹⁵ asma motifi vardır.

Örnek No: 15 -
Tuba Ağacı

Tuba Ağacı: 19. yy'a ait 1 örnekte (15) tuba ağacı motifi kullanılmıştır. Cennet ağacı olarak bilinen tuba ağacının köklerinin havada, dallarının aşağıya doğru sarkık olduğu ve cenneti gölgelediği inanılır. Giresun'un Yağlıdere İlçesine Bağlı Tekke Köyü Hacı Abdullah Halife Camisinin duvarında cennet tasviri ile birlikte resmedilmiştir.

Akant (Kenger) Yaprakları: 8 örnekte¹⁹⁶ akant yaprağı motifi kullanılmıştır. Bunlardan 41 no'lu örnek 20. yy başına, diğerleri 19. yy'a aittir.

Örnek No: 8 –
Akant Yaprakları

8, 14, 15 ve 65 no'lu kadın mezar taşlarında akant yaprakları, bitkisel tepeliklerde, 39–42 no'lu silindirik formu erkek mezar taşlarında gövdenin tabanında, yine 39 no'lu örnekte kitabenin etrafındaki bordürün alt ve üst kısımlarında görülmektedir. 6 ve 7 no'lu örneklerin bitkisel tepeliklerinde de akant yaprağına benzer motifler vardır.

Akantis Osmanlı sanatında Türkler tarafından 18. yy'ın ikinci yarısından itibaren kullanılmaya başlanmıştır¹⁹⁷. Deniz kabuğu motifi 18. yy'ın ikinci yarısından itibaren Türkler tarafından kullanılmaya başlanmış,¹⁹⁸ 18. yy'dan, 20. yy'la kadar akant yaprakları, S ve C kıvrımları, deniz kabuğu motifleri

¹⁹² Gülgün Elitez: a.g.t., s.63.

¹⁹³ Hans Peter LAQUEUR: "Osmanlı Mezar Taşlarının Süslemesinde..." a.g.m., 267.

¹⁹⁴ Kader YER; a.g.t., s.199.

¹⁹⁵ Hülya ÖLÇAY: a.g.t., 221.

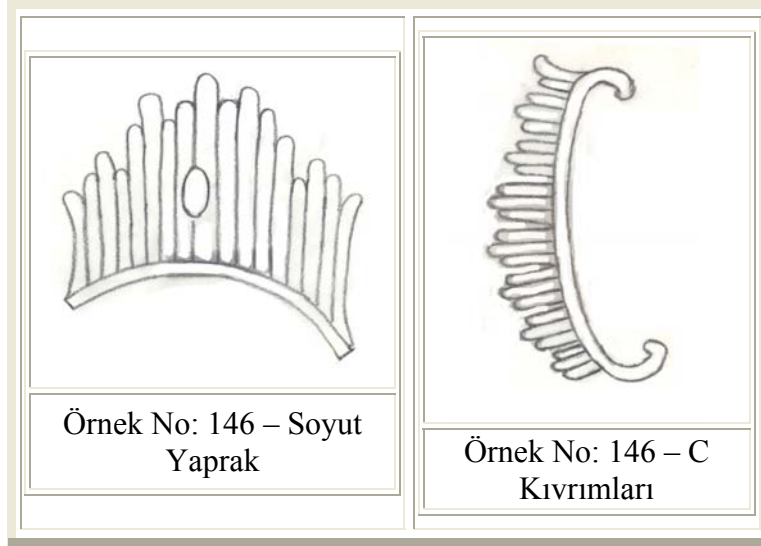
¹⁹⁶ (8, 14, 15, 39 - 42, 65)

¹⁹⁷ Doğan KUBAN: **Türk Barok Mimarisi Hakkında Bir Deneme**, (İstanbul 1954), 134.

¹⁹⁸ Doğan KUBAN; a.g.e., 134.

yapıların iç mekân süslemesinde çeşme cephelerinde ve özellikle kadın mezar taşlarında yoğun olarak kullanılmıştır¹⁹⁹.

Soyut Yaprak: 23 örnekte²⁰⁰ kullanılan, türünün ne olduğu belli olmayan ve herhangi bir gruba dâhil edilemeyen yaprak motifleri, soyut yaprak olarak değerlendirilmiştir. Bunlar ekseriyetle 18. ve 19. yy.larda karşımıza çıkmaktadır.

Soyut yaprak motifi özellikle kadın mezar taşlarının tepeliklerinde, alınlık üzerinde (15, 86, 138, 146), barok tarzı motiflerle birlikte kullanılmıştır. Birbirine bağlanan üçer dilimli stilize yaprak motifleri genellikle kitabe kemerinin (88, 141, 146), boyun kısmının (27), bazen de C kıvrımlarının (146)

üzerine sıralanmıştır. Bazı soyut yaprak motiflerinin ortasına oval şekilde içi boş bir geometrik şekil yerleştirilmiştir (146). Bazılarının da tepesi soyut deniz kabuğu şeklinde işlenmiştir (136, 138).

1-2. Nesneli Motifler

Vazo: 15 örnekte²⁰¹ vazo motifi kullanılmıştır. Bunlardan 137 no'lu örnek 18. yy'ın sonuna, diğerleri ise 19. yy'a aittir.

Vazoların hepsi kaideli olup, 40 no'lu örnekteki vazo kulplu, diğerleri kulpsuzdur. 39 no'lu örnekteki vazonun gövdesi yelpaze şeklinde dilimlidir. 15 ve 84 no'lu vazoların gövdesinde ise perde motifi vardır. 15. no'lu örnekteki vazo baş taşının tepeliğinde, 6 no'lu örnekteki vazolar, baş ve ayak taşının tepeliklerinde, 84 no'lu örnekteki vazolar ise sembolik lahit üzerinde bulunmaktadır. Vazolardan 9 tanesinde asma (18, 19, 39–41, 65, 80, 86, 103), 2 tanesinde gonca ve gül demeti (15, 84), 1 tanesinde kenger yaprakları (6), 1 tanesinde hurma (138), bir tanesinde stilize ağaç motifi (149), bir tanesinde de geometrik bir uygulama vardır.

¹⁹⁹ Oktay ASLANAPA; **Osmanlı Devri Mimarisi**, İstanbul 1986, s. 393

²⁰⁰ Örnek No: 3, 8, 15, 27, 28, 31, 32, 38, 79, 81, 86-89, 91, 92, 95, 100, 103, 141, 142, 144, 146.

²⁰¹ Örnek No: 6, 15, 18, 19, 39–41, 65, 80, 84, 86, 103, 137, 138, 149.

Vazo kelimesi Türkçede odalara, bahçelere veya bina duvarları üstüne süs olarak konulan tezyini saksı, küp, kavanoz gibi kaplara denir²⁰². Vazo kelimesinin yerine eskiden çeşitlerine göre şükufedan, kûze, kavanoz, küp, saksı, fakfûri, hattâi, tombak, çiçeklik gibi isimler kullanılırdı. Vazo motifi Türklerde Osmanlı devrinde yaygınlık kazanmıştır. Özellikle mezar taşları ve çeşmeler üzerinde sık kullanılan vazo motifleri 16. yy'da çoğunlukla sade çalışılmışken sonraki asırlarda daha ayrıntılı işlenmişlerdir. En güzel örneklerine Topkapı Sarayında III. Ahmet'in Yemiş Odasında rastlanan vazoda çiçek ve çiçek buketleri ile meyve kâseleri 17. yy'da çok kullanılmıştır²⁰³. 19. yy'da ise vazolu örnekler daha da çoğalmıştır²⁰⁴.

İstanbul'daki mezar taşlarında saksılar genellikle büyük boy mezar taşlarında yazıların altında, küçüklerinde ise bazen yazıların üzerinde yer alır. İçlerinde Osmanlı sanatının en çok sevilen lale görülür. Diğer çiçek türlerine daha az rastlanır. Genellikle bu çiçek dolu saksılar dikey dururlar²⁰⁵. Trabzon Sülüklü Mezarlığındaki 18. yy'a ait 2 örnekte²⁰⁶ karşılaştığımız saksı motifleri daha çok kâse formunda olup, Giresun'daki örneklere pek benzememektedir. Aynı mezarlıktaki 19. yy'a ait 19 örnekte²⁰⁷ karşılaşılan vazo motifleri ise her açıdan Giresun'daki örneklerle benzerlik gösterir.

Vazo motifleri mezar taşlarının dışında çeşmelerde ve duvar resimlerinde de karşılarız. İstanbul'da Topçubaşı İsmail Ağa ile Kemankeş²⁰⁸, Azapkapı Saliha Sultan²⁰⁹, Hekimoğlu Alipaşa²¹⁰, Üsküdar Çeşmeleri ile III. Ahmet Meydan Çeşmesi ile Üsküdar

²⁰² Celal Esat ARSEVEN: **Sanat Ansiklopedisi**, (İstanbul 1943).

²⁰³ Oktay ASLANAPA: a.g.e., 372.

²⁰⁴ Azade AKAR: "Tezyini Sanatlarımızda Vazo Motifleri", **Vakıflar Dergisi**, 8,(Ankara 1969), 267-271.

²⁰⁵ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 133.

²⁰⁶ Kader YER: a.g.t., 209.

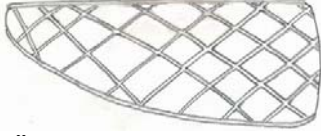
²⁰⁷ Hülya ÖLÇAY: a.g.t., 225.

²⁰⁸ H. Örcün BARIŞTA: "İstanbul Çeşmeleri Beyoğlu ..." a.g.e., 163.

²⁰⁹ H. Örcün BARIŞTA: "İstanbul Çeşmeleri Azapkapı ..." a.g.e., 41.

²¹⁰ H. Örcün BARIŞTA: "İstanbul Çeşmeleri Hekimoğlu ..." a.g.e., 83.

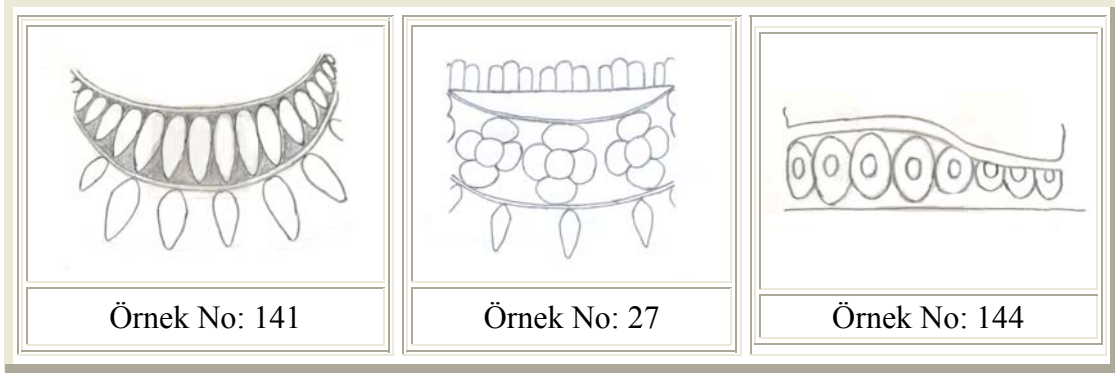
Çeşmelerinin cephelerinde²¹¹, Giresun Yağlıdere İlçesi Tekke Köyü Hacı Abdullah Halife Camisi duvar resimlerinde çeşitli formlarda vazo resimleri vardır.

Örnek No: 25 Gerdanlık

Gerdanlık: 5 örnekte²¹² gerdanlık motifi kullanılmıştır. Örneklerin hepsi birbirinden farklıdır. 89 no'lu örneğin tarihi belli değilken, diğerleri 18. yy'a aittir.

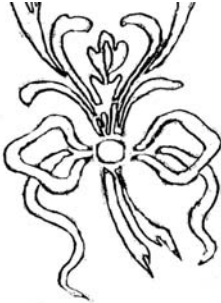
25 no'lu örnekteki gerdanlık stilize baklava dilimleri şeklinde olup, bu tipteki gerdanlık ve bilekliklere Beyşehir ve civarında rastlamak mümkündür. 27 no'lu örnekteki gerdanlık yan yana dizilmiş çiçekler şeklindedir. 141 no'lu örnekteki gerdanlığın yakasından yaprak motifleri sarkıtılmıştır. 144 no'lu örnekteki gerdanlık bitişik olarak yan yana dizilmiş 4 yapraklı çiçek şeklindedir. 89 no'lu örneğin boyun kısmı kırık olduğundan gerdanlığın sadece aşağıya sarkan ikisi küçük üç boncuk görülmektedir. 54 no'lu örnekte ise inci dizisini andıran bir motif vardır.

Örnek No: 141

Örnek No: 27

Örnek No: 144

Örnek No: 20 Kurdele

²¹¹ Ayda AREL: a.g.e., 42.

²¹² Örnek No: 25, 27, 89, 141, 144.

15- Perde

96 – Zülfikar Kılıcı

136 – Meyve Tabağı

Gerdanlık broş ve küpe desenleri gibi ziynet eşyaları ölen genç kızların çeyiz sembolü olarak kullanılmış ve özellikle 17. yy'dan itibaren sıkça görülmeye başlanmıştır. Giresun'daki örneklerin benzerlerine Eyüpsultan Mezarlıklarında bulunan 18. yy'ın ikinci yarısı ve 19. yy'ın ilk yarısına ait bazı kadın mezar taşlarında da rastlanmaktadır²¹³. Trabzon Sülüklü Mezarlığında 18. yy'a ait 11 tane²¹⁴ ve 19. yy'a ait 17 tane²¹⁵ başlıklı kadın baş taşında çeşitli şekillerde gerdanlık motifi vardır.

Kurdele ve Perde: 10 örnekte²¹⁶ kurdele motifi kullanılmıştır. Bunlardan 76 ve 148 no'lu örnekler 20. yy'a, diğerleri 19. yy'a aittir. 76 ve 148 no'lu örnekler erkek, diğerleri kadın mezar taşlarıdır. Kurdeleler mezar taşlarında genellikle ayak taşlarında gül dalı ya da asmaların köklerini, baş taşlarında da gülleri bağlamak için fiyonk şeklinde kullanılmıştır.²¹⁷

Trabzon Sülüklü Mezarlığında 19. yy'a ait 13 tane örnekte kurdele ile yapılmış fiyonklar bulunmaktadır²¹⁸.

18. yy'a ait iki örnekte²¹⁹ vazo üzerine işlenilmiş perde motifi vardır. Perde ve kumaş motiflerine özellikle iç mekân süslemelerinde birçok yapıda sıkça karşılaşıyoruz.

Kılıç: 18. yy'a ait 1 örnekte (96) kılıç motifi kullanılmıştır. Tirebolu Kalesinde bulunan ve Hacı Süleyman Ağanın oğlu Yusuf Ağaya ait olan bu örnekte tarih ibaresinin hemen altında üst üste üç adet Zülfikar kılıcı motifi işlenmiştir. Mehmet Önder, kılıç motifinin ölünün asker olduğuna delil olduğunu ifade eder²²⁰. Nitekim Konya'da Üçler ve Musalla mezarlığında kılıç motifi bulunan çok sayıda mezar taşı vardır.

Meyve Tabağı: 2 örnekte (136, 137) meyve motifi kullanılmıştır. 137 no'lu örnek 18. yy sonuna ait olup erkek mezar taşı, 136 no'lu örnek 19. yy başına ait olup, kadın mezar taşıdır. Her ikisinde de bu motifler anti natüralist olarak işlenmiş olup, meyvenin

²¹³ H. Örcün BARIŞTA: "Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk Mezar Taşlarından Bazı Takı Tasvirleri" **XIII TTK Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler**, (Ankara 2002), 1311- 1313.

²¹⁴ Kader YER: a.g.t., 210.

²¹⁵ Hülya ÖLÇAY: 228.

²¹⁶ Örnek No: 8, 14, 15, 20, 31, 38, 76, 84, 103, 148.

²¹⁷ H. Örcün BARIŞTA: "Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk Mezar Taşlarından Bazı Takı Tasvirleri" **XIII TTK Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler**, (Ankara 2002), 1311- 1313.

²¹⁸ Hülya ÖLÇAY: 226.

²¹⁹ Örnek No: 15, 84.

²²⁰ Mehmet ÖNDER: "Konya Mezar Taşlarında Şekil ve Süsler", **Türk Etnografya Dergisi**, Sayı: XII (Ankara 1970), 6.

çeşidi belli değildir. Ancak 136 no'lu örnekte kitabe üzerindeki bordürde bulunan meyveler armuda benzemektedir.

Meyve ve meyve tabağı motifine 18. yy'ın ikinci yarısında özellikle kadın mezar taşlarında çok rastlanmaktadır. Laqueur, İstanbul mezar taşları ile ilgili çalışmasında 24 örnekte meyve tabağı motifi tespit etmiştir. Bunlardan 2 tanesi erkek diğerleri kadın mezar taşlarıdır. En eski örnek 1146 / 1733-34, en yeni örnek de 1238 / 1822 yılına ait olup, yarısı 1766 -1788 arasında dikilmiştir²²¹.. Meyve tabakları 136 no'lu örnekte kitabenin üzerine, 137 no'lu örnekte ise sembolik lahite işlenmiştir.

1-3. Geometrik motifler

146

18. yy'ın sonuna ait olan 146 no'lu örnekte, kitabe kemerinin hemen üzerinde kübik bir şekil vardır. Bunun dışında 137 no'lu sembolik lahit biçimli mezarın ayak taşı gövdesinde geometrik karakterli çeşitli süslemeler görülmektedir. Görüldüğü üzere Giresun mezar taşlarında geometrik süsleme oldukça az tercih edilmiştir.

1-4. Mimari elemanlar

Mimari süsleme grubuna dâhil edilen 4 örnekte²²² sütunce motifi kullanılmıştır. Bunlardan 146 no'lu örnek 18. yy'ın sonuna, diğerleri 19. yy'a ait örnekleridir. Sütunceler kitabeyi üstten sınırlandıran içten kademeli yuvarlak kemeri taşıyıcı vaziyette işlenmiştir. 15, 31 ve 138 no'lu örneklerdeki sütunceler yaprak motifi başlıklı olup sadece tek bir satırın kenarında yer almışlardır. Trabzon Sülüklü Mezarlığında bu tipte 18. yy'a ait 5 örnek²²³, 19. yy'a ait 3 örnek²²⁴ vardır.

15

146

2- Kompozisyon Özellikleri

Osmanlı mezarları baş taşı ve ayak taşı olmak üzere iki kısımdan oluşur. Varlıklı insanların mezarında ayrıca baş ve ayak taşını da üzerinde taşıyan sembolik lahit dediğimiz üçüncü bir kısım da olabilir. Bu her üç kısımda süsleme bulunabilir.

²²¹ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 130.

²²² Örnek No: 15, 31, 138, 146.

²²³ Kader YER: a.g.t., 214.

²²⁴ Hülya ÖLÇAY: a.g.t., 228.

Baş taşının en önemli görevi üzerinde kitabe bulunmasıdır. Erken dönemlerde (17. yy. sonuna kadar) kitabeye uygun baş taşı yapılmıştır. Yani kitabe baş taşı doldurmuştur. Daha sonraki dönemlerde gittikçe büyüyen baş taşı görülür. Bunlarda kitabenin altında, üstünde ya da yanlarında yerler vardır. Boş yerler süsleme ile doldurulmuştur. Baş taşının üst kısmının süslenmesi daha çok kadın mezar taşlarında göze çarpar. Sık sık rastlanan çiçek demeti veya benzer motifler aynı zamanda onların bitim yerini oluşturur. Buna karşılık erkek mezar taşlarında genellikle sarık bulunur. Kadın taşlarına benzeyen çiçek demeti motifi taşıyan erkek mezar taşlarına çok ender ve Osmanlının en geç döneminde rastlanır.

Süsleme için bir başka yer ise kitabenin ilk satırının sağ ve solu oluyor. İlk satırda genellikle Hüve-l Bâkî veya benzer bir temcîd bulunur. Bu ilk satır alttaki satırdan daha kısa olduğu için boş kalan yerler çiçek veya benzer süslemelerle doldurulur. Süslemelerde doldurulabilinecek olan en son yer olan kitabenin alt tarafında baş taşlarının büyümesi ile, çiçekli vazounun yapılacağı kadar bir yer ortaya çıkar.

Ayak taşı bir kitabenin göz önüne alınmaksızın süslendirilir. Ahengi sağlamak için baş taşının üst kenarlarında yer alan süslemeler sık sık ayak taşının üst kenarlarında tekrarlanır. Ayak taşları genellikle baş taşlarından daha alçak olmasına rağmen üzerinde dar ve yüksek bir alan kalır. Şekil dolayısıyla süslemeye en uygun motifler bitkisel motiflerdir.

Üçüncü kısım olan lahidin süslemesi genellikle lahdi çepe çevre saran ve tekrarlanan çeşitli motiflerdir. Gördüğümüz gibi süsleme mezarın her üç kısmında da yer alabilmektedir²²⁵.

Şimdi sırayla Giresun'daki mezar taşlarındaki süsleme kompozisyonlarını değerlendirelim.

Giresun mezar taşlarında görülen süslemelerin kompozisyon özelliklerini; erkek baş ve ayak taşlarında, kadın baş ve ayak taşlarında ve sembolik lahitlerde olmak üzere üç grupta değerlendirebiliriz.

Düşey dikdörtgen gövdeli erkek baş taşları başlık, boyun, gövde ve kaide bölümlerinden, silindirik gövdeli mezar taşları da gövde ve kaide bölümlerinden oluşur.

Erkek mezar taşlarındaki süsleme kompozisyonları, kadın mezar taşlarındakilere göre daha az olup, baş taşlarında kitabenin hemen üzerinde ve kitabe çevresinde, ayak taşlarında ise gövde yüzeyinde yoğunlaşmaktadır.

²²⁵ Hans Peter LAQUEUR: "Osmanlı Mezar Taşlarının Süslemesinde..." a.g.m., 264.

Erkek baş taşlarının başlıklarında süslemeye yer verilmemiştir. Oysa Giresun'un sınır komşusu olan Trabzon'daki Sülüklü Mezarlığında bulunan başlıklarda çiçek, gül vb. motifler görülmektedir²²⁶.

Erkek baş taşlarında gövde kısımları yatay ya da eğik dikdörtgen çerçeveler halinde düzenlenmiş ve içerisine satırlar halinde kitabe yerleştirilmiştir. Çerçeve sayısı ve ölçüleri kitabenin uzunluğuna göre değişmektedir. Genellikle Hüve'l-Baki gibi başlangıç ifadelerinin ve tarihin yazılı olduğu en üst ve en alt satırlar değişik formlarda kartuş şeklinde işlenmiştir.

5 örnekte²²⁷ kitabe kemerinin üstünde kalan köşelere karşılıklı simetrik gül motifleri işlenmiştir. 76 no'lu örnekte güller kurdele ile fiyonk şeklinde bağlanarak kitabe kemerinin iki yanına sarkıtılmıştır.

3 örnekte²²⁸ kitabenin etrafı bitkisel karakterli bir sıra bordürle çevrilmiştir. 88 no'lu örnekte "Hüve'l-Hayyü'l-Baki" ibaresinin üzerine C kıvrımları ve soyut yaprak motifleri işlenmiştir. 39 no'lu silindirik gövdeli örnekte kitabenin çevresini kıvrık dal ve mine çiçeklerinden oluşan kenar suyu dolanmıştır. Bu motif kitabenin altında ve üstünde C kıvrımları şeklinde barok üsluplu kartuşlar oluşturmuştur. Silindirik gövdeli örneklerde kaideye geçilirken gövdenin altına kenger yaprakları işlenmiştir.

Erkek ayak taşlarının düşey dikdörtgen gövdeli olanlarından 3 örnek bitkisel tepelikli,²²⁹ 1 örnek (22), soğan şeklinde başlıklı olup, geri kalanları ise alınlıklıdır. 80 ve 149 no'lu örneklerin bitkisel tepelikleri üç tane gül ve yapraklardan oluşan demet şeklindedir. 77 no'lu örneğin tepeliği ise barok üsluplu soyut motiflerden oluşur. 77 ve 80 no'lu örneklerin gövdelerine asma, 149 no'lu örneğin gövdesine stilize edilmiş ağaç motifi işlenmiştir. Motifler bütün yüzeyi kapsayacak şekilde işlenmiştir.

22 no'lu örnekteki erkek ayak taşı soğan şeklinde başlıklı olup, gövdesine hurma motifi işlenmiştir.

Alınlıklı erkek ayak taşlarında çok azında süsleme mevcut olup, bunlar asma,²³⁰ selvi (83, 124), hurma (1) motifleridir. Motifler zeminden yükselerek yüzeyi dolduracak şekilde gövdeye dağıtılmıştır.

²²⁶ Kader YER: a.g.t., 1170,172.

²²⁷ Örnek No: 75, 76, 80, 88, 144.

²²⁸ Örnek No: 77, 80, 92.

²²⁹ Örnek No: 77, 80, 149.

²³⁰ Örnek No: 19, 75, 89, 148.

Silindirik gövdeli 4 erkek ayak taşı vardır. Bunların gövdelerine 3 örnekte²³¹ asma, 1 örnekte (41) gül dalı motifi, yüzeyi dolduracak şekilde işlenmiştir.

Kadın mezar taşlarında süsleme kompozisyonu bitkisel tepeliklerde, alınlıklarda ve boyun kısımlarında, başlıkla gövdenin birleştiği yerlerde ve ayak taşlarının yüzeyinde yoğunlaşmıştır.

Kadın baş taşlarını daha önceden başlıklı, bitkisel tepelikli ve alınlıklı olarak 3 grupta değerlendirmiştik. Bunlar; başlık (başlık - bitkisel tepelik – alınlık), boyun, gövde ve kaide bölümlerinden oluşur.

Başlıklı 16 kadın baş taşı vardır. Bu gruptaki örneklerde süsleme başlık çevresinde, boyunda ve kitabe kemerinin üzerinde yoğunlaşmıştır. 5 örnekte başlığın hemen altında gerdanlık motifi vardır.²³² 3 örnek boyun kısmından sonra barok tarzı stilize yaprak motifleriyle çevrilmiş başlığın genişleyen yüzeyi ise aynı noktadan başlayıp, birisinde tek (144), ikisinde üç (27, 141) dala ayrılan ve yüzeyden oldukça yüksek kabartılarak işlenen çiçek başları ve daha alçak kabartılmış yapraklarıyla bezenmiştir. 9 örnekte²³³ başlığın hemen altında işlenmemiş gül vardır.

Bitkisel tepelikli 21 baş taşı tespit edilmiştir²³⁴. Bitkisel tepelikler gül demeti şeklinde, soyut yapraklı ve barok üsluplu soyut bitkisel motifler şeklinde düzenlenmiştir. Tepelikten gövdeye geçişlerde aşağıya doğru simetrik gül ya da kenger yaprakları sarkıtılmıştır.

Alınlıklı 14 kadın baş taşı tespit edilmiştir²³⁵. Bunlar Ters V biçiminde, Yuvarlak kemerlidir. Ters V biçimli alınlıklar 3 örnek haricinde²³⁶ barok üsluplu S ve C kıvrımları, bitkisel süslemeler, soyut motifler gibi süs elemanları ile doldurulmuştur.

Kadın baş taşlarının gövdeleri erkek baş taşlarında olduğu gibi dikdörtgen çerçeveler şeklinde düzenlenmiştir. 136 ve 138 no'lu örneklerde kitabenin çevresinde bitkisel bordürler vardır. Bu örnekler dışında gövde kısımlarında süsleme yoktur.

Kadın ayak taşlarında süsleme kompozisyonu bitkisel tepeliklerde ve bunların gövde yüzeylerinde yoğunlaşmaktadır. Bitkisel tepelikli 7 örnek²³⁷ vardır. Bunların hepsi

²³¹ Örnek No: 18, 39, 40.

²³² Örnek No: 25, 27, 89, 141, 144.

²³³ Örnek No: 13, 23, 26, 50, 51, 52, 144, 151, 154.

²³⁴ Örnek No: 6, 7, 8, 14, 15, 17, 20, 28, 31, 32, 38, 48, 53, 65, 78, 79, 81, 100, 103, 136, 155.

²³⁵ Örnek No: 30, 34, 54, 57, 82, 86, 87, 98, 129, 131, 134, 138, 146, 153.

²³⁶ Örnek No: 57, 97, 153.

²³⁷ Örnek No: 6, 8, 14, 20, 38, 48, 65.

19. yy'a ait örnekler olup, gövdelerine yüzeyi dolduracak şekilde gül dalı motifleri işlenmiştir. Bitkisel tepelikleri ise baş taşlarının benzeri olarak düzenlenmişlerdir.

Alınlıklı kadın ayak taşlarının alınlıklarında süsleme bulunmazken gövde yüzeyine asma-selvi (91, 136), selvi (138), hurma (31), gül dalı (65) gibi motifler işlenmiştir.

Alınlıklı diğer kadın baş taşlarında süsleme yoktur.

Tez çalışmamız çerçevesinde incelemiş olduğumuz mezar örneklerinden 9 tanesi sembolik lahit biçimlidir.²³⁸ Bunların 4 tanesi erkek²³⁹, 5 tanesi²⁴⁰ kadın mezarı olup, hepsi açık lahit şeklindedir. Kethüdazade Emin Ağanın Halilesi Hadice Hanım'a ait olan 84 no'lu örnekteki sembolik lahit süsleme açısından en güzel örnektir. Vatandaşların ifadesine göre kimliği belisiz kişilerce getirilip, buraya bırakılmıştır. Emin Ağa'nın ailesine ait Tirebolu Kalesinde de mezar taşları vardır. Bu örnekte sembolik lahit dikdörtgen panolara ayrılarak, içlerine vazoda; gül, gonca ve bitkisel karakterli motifler yüksek kabartma olarak yerleştirilmiştir.

137 no'lu örnekteki sembolik lahit Trabzon Valiliği de yapan Kuğu Oğlu Süleyman Paşa'ya aittir. Sembolik lahitin yüzeyi dikdörtgen panolara ayrılmış, içlerine madalyonlar içerisinde meyve tabakları, vazolar, geometrik ve bitkisel karakterli süslemeler işlenmiştir. 84 ve 137 no'lu örnekler dışındaki diğer lahitlerde süsleme yoktur.

²³⁸ Örnek No: 6, 8, 14, 38, 83, 84, 137, 148, 149.

²³⁹ Örnek No: 83, 137, 148, 149.

²⁴⁰ Örnek No: 6, 8, 14, 38, 84.

C- MALZEME VE İŞLENİŞ

Giresun ili sahil şeridinde yer alan mezar taşlarından 12 örnekte taş,²⁴¹ geri kalan 151 örnekte ise mermer malzeme kullanılmıştır.

Yöreyle ait taşlardan yapılan mezar taşları basit işçilik örneklerdir. Mermer mezar taşlarının çoğunluğu, “Başkent” (İstanbul) üsluplu olup, H. Örcün Barışta’nın ifadesiyle İstanbul’da yapılarak Anadolu’ya gönderilmiştir. Giresun ili sahil şeridinin, İstanbul’a deniz yolu ile ulaşımının basit olması ve İstanbul’daki Osmanlı mezar taşlarında 18. yüzyılda başlayarak batı etkileriyle birlikte görülen motif ve üslup değişimlerinin, Giresun mezar taşlarında da paralel zamanda görülmesi bu görüşü doğrular niteliktedir.

Tez konumuz dışında kalan Karadeniz Dağlarının arka yamacındaki Şebinkarahisar, Alucra ve Çamoluk ilçelerinde yöresel üsluplu, taş malzemeden yapılmış mezar taşları çok sayıda mevcutken, İstanbul üsluplu örnekler yok denecek kadar azdır.

Giresun’daki mezar taşlarının tamamı oyma tekniğinde yapılmıştır. Bu teknikte yazı ve motifler yüzeye çizildikten sonra etrafları oyulmuş, kenarlar ise çerçeve oluşturacak şekilde oyulmadan bırakılmıştır.

²⁴¹ Örnek No: 60, 62-64, 70-74, 119, 161, 163.

D. YAZI

Mezar taşları üzerinde yer alan yazılar, hat sanatı bakımından sanat tarihi, içerikleri nedeniyle de tarih, edebiyat, ilahiyat gibi ilmi disiplinlerin ilgi alanlarına girmektedir.

İncelemiş olduğumuz Giresun mezar taşlarında sülüs, talik ve nesih olmak üzere üç farklı yazı tipi vardır. 3 örnek nesih²⁴², 30 örnek talik,²⁴³ 125 örnek ise sülüs hatla yazılmıştır. 2 tane (72, 73) baş taşında yazı bulunmamaktadır. Üç örnekte ise sadece ayak taşları mevcut olduğundan yazıları hakkında bilgimiz yoktur. Mezar taşlarının dili Türkçe'dir. Mezar taşlarında 16. yy'a kadar genellikle Arapça terkip edilen kitabe metinleri zamanla Türkçe'ye dönmüştür²⁴⁴.

Talik hatlı mezar taşlarından 26 tanesi²⁴⁵ 19. yy'a, 2 tanesi 20. yy'a, (76,124) aittir. 2 tanesinin tarihi belli değildir (TABLO: 1). Talik hattın Fatih döneminden itibaren kullanılmaya başlandığı, 18. yy'dan itibaren de mezar taşlarında daha yaygın kullanıldığı bilinmektedir. Sülüs hatla yazılan en erken örnek 1071 / 1660 – 61, en geç örnek 1335 / 1916 – 17 tarihli. Yine Cumhuriyet dönemine ait 1363 / 1943 – 44 tarihli örnek te sülüs hatla yazılmıştır. Görüldüğü üzere Sülüs hat mezar taşlarında en çok kullanılan yazı çeşidi olmuştur.

Tirebolu Kalesinde bulunan 19. yy'a ait 92 no'lu örnekte tuğra motifi vardır. Kitabenin üzerinde bulunan tuğrada “*Mahmud Han Bin Abdulhamid Han*” ibaresi yazılıdır. Trabzon Sülüklü Mezarlığındaki üç örnekte tuğra görülmektedir²⁴⁶.

Mezar kitabelerindeki konuları Prokosch, Kraelitz'e dayanarak 1- Yakarış, 2- Dua 3- Kimlik 4- Dua isteme 5- Tarih olmak üzere beş²⁴⁷; Halit Çal ise biraz ayrıntıya girerek 1- Başlangıç ifadesi 2- Durum bildirme 3- Sebep bildirme 4- Tanrıdan istek 5- İnsanlardan istek 6- Meslek 7- Aile-Baba adı 8- Tanrıdan istek (Dua) 9- Ölenin adı 10- İnsanlardan istek 11- tarih olmak üzere toplam 11 başlık altında incelemiştir²⁴⁸.

Osmanlı resmi belgelerinde yakarış genellikle “Hû” yani O (Allah) ortaya çıkar. Mezar taşı yazılarında Hû ile birlikte kullanılan Allahın en güzel adları resmi belgelerde karşılaştıklarımızdan farklıdır. Mezar taşı yazılarında Allahın el-baki (ebedi), el-hayy

²⁴² Örnek No: 70, 71, 162.

²⁴³ Örnek No: 6-8, 16, 18, 29, 31, 32, 38-41, 44, 45, 53, 75, 77-78, 83-85, 90, 122, 123, 125, 126.

²⁴⁴ Uğur DERMAN: “Mezar Kitabelerinde Yazı Sanatımız”, **Turing Otomobil Kurumu Belleteni**, 49/328, (İstanbul 1975), 37-38.

²⁴⁵ Örnek No: 6-8, 16, 18, 29, 31, 32, 38-41, 44, 45, 47, 53, 54, 75-78, 83-85, 90, 122-126.

²⁴⁶ Kader YER: a.g.t., 220.

²⁴⁷ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 80.

²⁴⁸ Halit ÇAL: a.g.m., 214.

(diri), ve el-hallak (yaratan) sıfatları en yaygın kullanılandır. En sık görüleni Hüve'l-bâki, Hüve'l Hayyü'l bâki, el-bâki ve Hüve'l-hallakü'l-bâki'de yaygındır. Osmanlı son dönem örnekleri olan bazı mezar taşlarında Ah mine'l-mevt (Ah acı ölüm), bazen de ah mine'l-fırak (Ah acı ayrılık) gibi kullanımlara da rastlıyoruz. Bunlar geç Osmanlı dönemi toplumundaki, özellikle üst tabakadaki manevi değişimin göstergeleridir. Çünkü bu kullanımlar, geleneksel İslami bakış açısına göre ölümü daha güzel bir yaşama geçişin yolu olarak göstermek yerine, Batı düşüncesinin etkisiyle ölenin arkasında bıraktıklarının üzüntüsünü ve ayrılışın verdiği acıyı dile getirmektedir²⁴⁹.

Giresun mezar taşlarında başlangıç ya da yakarış ifadesi olarak 63 tanesinde “Hüve'l – Bâki”,²⁵⁰ 9 tanesinde “Hüve'l Hayyul Baki”,²⁵¹ 2 tanesinde “Hüve'l Hayy” (6,148), 2 tanesinde “El-Baki” (105, 134), 1 tanesinde “Hu” (101), 1 tanesinde “Allah Hu” (80), 1 tanesinde “Ya Hayy” (148), 1 tanesinde “Hüve'l Gaffur” (47), 1 tanesinde “El Baki” (157), 1 tanesinde Ya Baki (75), 1 tanesinde La Halas (39), 10 tanesinde “Ah Mine'l Mevt”,²⁵² 2 tanesinde “Mevt'ül Alim, ke-mevtü'l Alem” (122, 149), 1 tanesinde Hüda kubr (156), 1 tanesinde “El Merhum” (83), 1 tanesinde Bismillahirrahmanirrahim (41) ibareleri kullanılmıştır. Geri kalan örneklerde ise yakarış görülmez.

Dua ifadesi olarak erkek baş taşlarından 35 tanesinde “merhum”²⁵³, 39 tanesinde “merhum ve mağfur”²⁵⁴; kadın baş taşlarından 29 tanesinde “merhume”²⁵⁵, 13 tanesinde “merhume ve mağfure”²⁵⁶, 4 tanesinde “el merhum”²⁵⁷ ifadeleri kullanılmıştır.

70, 72 ve 73 no'lu örnekler dışında bütün mezar taşlarında isim yazılmıştır (TABLO: 4). Bunun yanı sıra birçok erkek ve kadın mezar taşında çeşitli lakaplar ve unvanlar da kullanılmıştır. Erkek mezar taşlarından 56 tanesinde “Ağa”²⁵⁸, 19 “Efendi”²⁵⁹

²⁴⁹ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 82, 83.

²⁵⁰ Örnek No: 2, 8, 12, 16-21, 23-25, 27, 28, 29, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 40, 44, 45, 49, 50-52, 54, 57, 65, 74, 76, 81, 84- 87, 94, 95, 99- 101, 103, 104, 106, 124, 127, 128, 131, 136, 137, 139, 141, 142, 144, 147, 153, 154, 155, 158, 159, 161.

²⁵¹ Örnek No: 3, 7, 15, 20, 22, 88, 120, 138, 146.

²⁵² Örnek No:14, 32, 48, 53, 77, 78, 90, 126, 160, 163.

²⁵³ Örnek No: 16, 18, 19, 22, 29, 33, 56, 58-63, 66, 74, 75, 92, 106-108, 113-119, 121, 130, 132, 133, 143, 147, 150, 157.

²⁵⁴ Örnek No: 9-12, 20, 21, 35, 37, 43-46, 81, 67, 68, 69, 82, 85, 88, 93, 96, 97, 102, 109, 110, 112, 126-128, 135, 137, 139, 145, 146, 152, 153, 162, 163.

²⁵⁵ Örnek No: 6, 7, 17, 23, 28, 30, 31, 34, 38, 50, 52, 54, 78, 79, 84, 86, 89, 94, 98, 100, 103, 125, 129, 134, 136, 138, 151, 155, 156.

²⁵⁶ Örnek No: 15, 24, 26, 27, 32, 38, 49, 57, 87, 99, 111, 120.

²⁵⁷ Örnek No: 95, 131, 140, 154.

²⁵⁸ Örnek No: 1, 2, 9-11,13, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 26, 28, 31, 32, 38, 43-45, 47, 54, 65, 67, 74, 77, 80, 81, 84, 85, 86, 92, 93, 94, 95, 96, 100, 103, 104, 106, 107, 108, 113, 114, 121, 123, 124, 142, 144, 145, 147, 148, 153, 155.

²⁵⁹ Örnek No: 6, 33, 39-41, 51, 68, 75, 76, 79, 83, 98, 101, 110, 112, 122, 149, 158, 166.

6 tanesinde “Beşe”²⁶⁰, 6 tanesinde “Kapudan”²⁶¹, 5 tanesinde “Reis”²⁶² 1 tanesinde “Nakibül Eşraf” (79), 13 tanesinde “Seyyid”²⁶³, 9 tanesinde “Es-Seyyid”²⁶⁴, 8 örnekte “Yazıcı”²⁶⁵ lakapları geçmektedir.

“Ağa”, maddi durumları iyi ve nüfuz sahibi üst tabaka için kullanılan bir unvandır. Çağatayca’da ve de günümüz Türkçesinde büyük erkek kardeş manasında kullanılan ağa hitabı yeniçerilerin en üst düzeyinde bulunanlar, sarayda görevli bazı kişileri (haremağası) nitelendirmek için, ya da toprak sahibi olanlar için de kullanılmıştır. 19. yy’da astsubaylardan yüzbaşılara kadar askeri unvan olarak, genelde halktan cahil ve okuma yazma bilmeyenler arasında hitap sözcüğü olarak kullanılmasıyla anlam kaymasına uğramıştır²⁶⁶.

“Efendi”, başlıca müderris, hatip ve imamlar ile bazı memurlar, yani belli bir eğitim alanlar için kullanılan bir unvandır. Kökeni Bizans Rumcası olan bu unvan ağa’dan (sarayda görevli ağalar hariç) daha üstündür. İstanbul Kadısı için İstanbul efendisi denmesi gibi görev de belirtir. Bunun dışında Padişah (Efendimiz) ve Peygamber (Efendimiz) için bir hitap biçimi olarak ta kullanılmıştır²⁶⁷. Mezar taşlarındaki manzum ve mensur kitabeler, genellikle efendi zümresine ait olanlarca yazılmıştır²⁶⁸.

“Beşe” unvanının ne anlama geldiği kesin olmamakla beraber Bekir Sıtkı Baykal, Tarih Terimleri Sözlüğünde beşe’nin yeniçeriler arasında ileri gelen manasında kullanıldığını ve yine bu ismin Türk boylarında büyük çocuk manasına geldiğini²⁶⁹, Laqueur ise, bu kelimenin 13. ve 14. yüzyıl Anadolu Türkçesinde başkan, emir anlamında kullanıldığını ifade etmektedirler. Mezar taşlarına bakıldığında ise bu kelimenin en çok yeniçeriler tarafından kullanıldığı görülmektedir²⁷⁰.

“Yazıcı” lakabına 3 farklı mezarlıkta 8 örnekte rastladık. En erken örnek 1660-61, en geç örnek 1869 tarihlidir. Bu lakap İstanbul’daki değişik mezarlıklardaki örneklerde de²⁷¹ yaklaşık olarak eş zamanlı görülmektedir. Yazıcı kelimesinin ne anlamda kullanıldığı

²⁶⁰ Örnek No: 23, 29, 97, 99, 118, 135.

²⁶¹ Örnek No: 42, 52, 53, 75, 83, 90.

²⁶² Örnek No: 50, 86, 105, 109, 125.

²⁶³ Örnek No: 12, 22, 24, 29, 33, 35, 46, 58, 61, 64, 86, 88, 105.

²⁶⁴ 35, 43, 44, 63, 67, 69, 85, 93, 150.

²⁶⁵ Örnek No: 56, 64, 100, 102, 126, 132-134.

²⁶⁶ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 88.

²⁶⁷ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 88.

²⁶⁸ Faruk Sümer; **Tirebolu Tarihi**, İstanbul 1992, s. 123.

²⁶⁹ B. Sıtkı Baykal; **Tarih Terimleri sözlüğü**, Ankara 1981, s. 21.

²⁷⁰ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 88.

²⁷¹ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 223.

hakkında bilgi sahibi değilsek de günümüzdeki anlamı itibarı ile kâtip karşılığı kullanılmış olabileceğini düşünmekteyiz.

“Reis ve kaptan” lakapları denizciler tarafından kullanılmaktadır. Denizciler, mal taşımacılığı, balıkçılık ve ticaret yaparak servet sahibi olmuşlardır.

Kadın mezar taşlarından 24 tanesinde “Hatun”²⁷², 18 tanesinde “Hanım”²⁷³, 5 tanesinde “Kadın”²⁷⁴, 7 tanesinde “Şerife”²⁷⁵ lakapları geçmektedir.

9 örnekte “Monla”²⁷⁶, lakabı geçmektedir. Monla lakaplarında 3 tanesi²⁷⁷ kadın mezar taşında 6 tanesi²⁷⁸ erkek mezar geçmektedir. Bunların dışında bazı kadın ve erkek mezar taşlarında akrabalık bağlarını gösteren kerimesi, ehli, zevcesi, oğlu, mahdumu, kızı, odalığı, gibi isimler yer almıştır. 143 no’lu örnekte ise ustasının ismini verip, onun çırağı olduğunu belirtmiştir (Kav İsmail’in Çırağı Kara Mustafa). Bazı erkek mezar taşlarında unvan bildirilmiştir: Eynesil Müdürü (158, 159), Görele Mutasarrıfı (140), Görele Müftüsü (149), Tirebolu Voyvodası (92, 120), Giresun Salimi (148). 39 no’lu örnekte tüccar, 79 no’lu örnekte ise Nakibül Eşraf ibareleri geçmektedir. 1 örnekte (158), mensubu olduğu tarikat (Nakşibendi) ismi yazılmıştır.

Soy manasında 45 örnekte 26 farklı “Zade”²⁷⁹ lakabı geçmektedir. Giresun mezar taşlarında adları geçen zadeler şunlardır:

Beyzade, Çemenzade, Erzurumluzade, Hacı Abdullahzade, Hacı Ahmedzade, Hacı Nakibzade, Hacızade, Halitzade, İbrahimzade, Karaibrahimzade, Kara Mustafazade, Kelalizade, Kethüdazade, Külükzade, Kubbezade, Kuğuzade, Kurtzade, Küçük Muhammedzade, Musazade, Müftüzade, Osmanzade, Sarı Alemdarzade, Serdarbozanzade, Yakubzade, Zaim Kapudanzade, ..takzade, olmak üzere toplam 26 isim geçmektedir (TABLO: 1).

Karaibrahimzadeler günümüzde Giresun’un ileri gelen ailelerinden olup, siyasi ve ticari alanda etkindirler. Sarıalemdarzadeler ise 19. yy’ın sonu ile 20. yy. başlarında Giresun yönetiminde etkin iken günümüzde hemen hepsi İstanbul’da ikamet etmektedirler. 18. ve 19. yy’ın etkin ailelerinden olan Kuğuzadelerden Görele ilçesinde birkaç aile kalmış olup, çoğunluğu İstanbul’da yaşamaktadır. Kethüdazade, Kurtzade ve Kelalizadeler

²⁷² (15, 17, 27, 28, 34, 38, 50, 51, 81, 82, 87, 94, 100, 103, 120, 125, 129, 134, 136, 144, 146, 155, 156)

²⁷³ (6, 7, 8, 14, 20, 31, 48, 53, 65, 78, 79, 84, 86, 89, 95, 106, 141, 142)

²⁷⁴ (23, 30, 57, 98, 111)

²⁷⁵ (23, 25, 36, 49, 52, 141, 151)

²⁷⁶ (35, 36, 99, 105, 130, 112, 154, 157, 161)

²⁷⁷ (36, 99, 154)

²⁷⁸ (35, 105, 130, 112, 157, 161)

²⁷⁹ (1, 6, 15, 26, 18, 24, 31, 32, 38, 39, 42, 42, 44, 45, 47, 48, 51-53, 71, 74-78, 83-85, 88, 90, 95, 103, 106, 107, 108, 110, 126, 138, 142, 147-149, 158-160)

Osmanlı döneminde Giresun yönetiminde etkin ailelerden olup, günümüzde devamlarının olup olmadığı şimdilik belli değildir.

Tezimize konu olan Giresun'daki Osmanlı mezar taşlarında 56 farklı isim tespit edilmiştir. Bunlardan 39 tanesi erkek, 17 tanesi kadın ismidir (TABLO: 4).

En çok kullanılan isimler şunlardır:

Erkek ismi olarak 24 tanesinde İbrahim, 16 tanesinde Mustafa, 14 tanesinde Muhammed, 11 tanesinde Mehmed, 10 tanesinde Ali; kadın ismi olarak ta 12 tanesinde Ayşe/Aişe, 10 tanesinde Fatma/Fatıma, 5, tanesinde Hatice ve 5 tanesinde de Emine isimleri geçmektedir (TABLO: 4).

İncelediğimiz mezar taşlarından büyük çoğunda ölen için dua edilmesinin istendiği çeşitli Fatiha ibareleri kullanılmıştır. 78 örnekte “Ruhuna Fatiha”,²⁸⁰ 13 örnekte “Ruhuna El -Fatiha”, 23 örnekte “Ruhîçün El-Fatiha”,²⁸¹ 7 örnekte “Ruhuna Rızaen Lillahil-Fatiha”²⁸², 3 örnekte “Bi Hürmetil-Fatiha”²⁸³, 1 örnekte “Ruhîçün Lillahil Fatiha”(90), 1 örnekte “Lillahi Teala Fatiha”(32), ibarelerine yer verilmiştir.

İncelediğimiz mezar taşlarında tarihler genellikle sadece yıl, olarak verilmiştir. 27 örnekte²⁸⁴ ise gün, ay ve yıl beraber verilmiştir. 4 örnekte²⁸⁵ gün yerine “gurre” (ayın ilk 10 günü) ifadesi kullanılmıştır. 76 no’lu örnekte ay ve yıl yazılmıştır. 39 no’lu örnekte hem rumi hem de hicri tarih beraber yazılmıştır. 5 örnekte²⁸⁶ ebcet hesabı vardır. İncelediğimiz örneklerden 1 tanesi 17. yy’a, 137 tanesi 19. yy’a, 8 tanesi de 20. yy’a aittir. 17 tanesinin ise tarihi belli değildir.

6 örnekte ölüm sebebi bildirilmiştir. 53, 88 ve 120 no’lu örnekler ecel-i kaza ile, 48 no’lu örnek lohusalıktan, 52 no’lu örnek taun (veba) hastalığından, 122 no’lu örnek ise şirpençeden ölmüştür.

Osmanlıda veba 19. yy’ın ortalarına kadar halkı tehdit etmiştir. Her zaman ortaya çıkabilecek bu hastalığın adının anılması o zamanlar çekinilen bir şey olmalı ki mezar taşlarının çok azında ölüm sebebinin veba olduğu yazılıdır. İstanbul’da en şiddetli salgının

²⁸⁰ Örnek No: 1, 9, 11, 16, 17, 22-26, 28, 29, 30, 34-36, 38, 41, 43, 45, 50, 55, 56, 58, 60, 62, 63, 66, 69, 74, 77, 78, 82, 83, 86, 87, 89, 94, 96-98, 107, 110-113, 115-119, 121, 123, 124, 126-135, 142, 144, 145-147, 151-153, 155-160.

²⁸¹ Örnek No: 12, 15, 18, 20, 21, 39, 42, 44, 46, 52, 64, 85, 95, 99, 102, 103, 120 125, 136, 141, 143, 154, 163.

²⁸² Örnek No: 6, 7, 10, 19, 57, 84, 140.

²⁸³ Örnek No: 37, 61, 139.

²⁸⁴ Örnek No: 14, 18-20, 39, 42, 44, 48, 51, 53, 77, 78, 80, 84, 85, 86, 90, 92, 101, 105, 108, 123-126, 138, 148.

²⁸⁵ Örnek No: 1, 21, 52, 104.

²⁸⁶ Örnek No: 8, 14, 53, 101, 122.

yaşandığı 1226 ile 1228 (1811-1813) yılları arasına ait 86 mezar taşından sadece 8 tanesinde bu hastalık adıyla anılmaktadır²⁸⁷. Görele Firengi Mezarlığında bulunan 11 mezar taşının 7 tanesi 1227, 1 tanesi 1230, 1 tanesi de 1237 tarihlidir. Ölenlerin hepsinin hemen hemen aynı yıllarda vefat etmeleri burada veba salgınının baş göstermiş olabileceğini işaret etmektedir

Genç yaşta ölenler için ölüm nedeni belirtilmeden “nev-i civanım uçtu cennet başına”²⁸⁸, “doymayub gençliğime ...”²⁸⁹, “genç iken göçdü cihandan böyle bir hulk-ı halim” (Örnek 15, 52), “bağ-ı gülşende bir gonca iken” (Örnek 25, 141), “ah ne yazık gençliğime doymadım; Çaresiz derde düştüm derman bulmadım” (Örnek 90), “ah ile zar kılarak tazeliğime doymadım” (Örnek 120, 128), gibi ibarelerle genç öldükleri belirtilmiştir.

Bazı örneklerde hastalık ismi verilmeden “hasta düştüm gurbet elde ah çekip nalan idim... Likin yolda yetti vadem azm-i keşan idim” (Örnek 77), “Bir devasız derde düştüm perişan idim; Bulamadım bir çare hergah-ı ah çekip nalan idim” (Örnek 78), “Emr-i hakla dürlü emraz geldi benim tenime; Bulmadı sıhhat vücudum sebep oldu mevtime” (Örnek 98), “neler çektim bu çarh-ı bi vefadan, başım kurtulmadı dürlü beladan” (Örnek 45), gibi ibarelerle hastalıktan öldükleri ifade edilmişlerdir. İstanbul’daki bir mezar taşında ölüm sebebi olarak şu ifade kullanılmıştır²⁹⁰: Hüvel Hayyü’l Baki, / Zalim avrat elinden / Mevtine sebep olan merhum / ve mağfur Karınca El-hac / Muhammed ruhiçün El-fatih Sene1169 (1755–56)

²⁸⁷ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 99.

²⁸⁸ Örnek no: 104, 105, 152.

²⁸⁹ Örnek no: 79 107, 139, 142.

²⁹⁰ Hans Peter LAQUEUR: a.g.e., 185.

SONUÇ

“Giresun İli Sahil Şeridindeki Osmanlı Mezar Taşları” isimli Yüksek Lisans tez çalışmamızda Giresun il merkezi ile sahil şeridinde kalan Piraziz, Bulancak, Keşap, Espiye, Tirebolu, Görele ve Eynesil ilçelerindeki mezar taşları incelenmiştir.

Osmanlı dönemine ait 162 örnek tespit edilmiştir. 1 örnek (163) ise Cumhuriyet dönemine ait olup, kitabesi Osmanlıca yazılmıştır. Bunlardan 99’u erkek, 61’i kadınlara ait mezar taşıdır. İki adet ayak ve bir adet baş taşının ise hangi cinse ait olduğu tespit edilememiştir. Örneklerden 118 tanesinde baş, 3 tanesinde ayak, 42 tanesinde hem baş, hem ayak taşı vardır. 8 tanesi ise sembolik lahitlidir.

Erkek mezar taşlarında gövdelerine göre 3 farklı tip tespit edilmiştir. Başlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli 87, Başlıklı, kareye yakın dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli 7, silindirik gövdeli 5 örnek vardır.

Kadın mezar taşlarında başlıklarına göre 3 farklı tip tespit edilmiştir. Başlıklı dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli 16, Bitkisel tepelikli, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli 21, alınlıklı, dikdörtgen kesitli ve düşey dikdörtgen gövdeli 14 örnek vardır. 7 örneğin ise başlık kısmı kırıktır.

Mezar taşlarında bitkisel motif olarak 22 örnekte gül, 7 örnekte lale, 4 örnekte mine, 3 örnekte karanfil, 4 örnekte kır çiçeği, 1 örnekte küpe çiçeği, 2 örnekte palmet, 1 örnekte çiçek başı, 14 örnekte kıvrık dal, 8 örnekte gül dalı, 7 örnekte selvi, 4 örnekte hurma ağacı, 12 örnekte asma, 1 örnekte tuba ağacı, 2 örnekte meyve, 8 örnekte kenger, 23 örnekte soyut yaprak motiflerine yer verilmiştir.

Nesneli motif olarak 15 vazo, 5 gerdanlık, 10 kurdele, 1 kılıç, 2 perde, 2 meyve tabağı motifi kullanılmıştır. 1 örnekte geometrik bir şekil, 4 örnekte de sütunçe motifi vardır.

İncelediğimiz örneklerden 12’sinde taş, 151’inde mermer malzeme kullanılmış olup, tamamı oyma tekniği ile yapılmıştır.

Mezar taşlarından 3 tanesi nesih, 30 tanesi talik, diğer 125 tanesi ise sülüs hatla yazılmıştır. 2'si baş, 3'ü ayak taşı olmak üzere 5 örnekte ise yazı bulunmamaktadır.

Giresun'daki Osmanlı mezar taşlarından taş malzeme ile yapılanlar yerel ürünlerdir. Mermer malzeme ile yapılanlar başkent (İstanbul) üsluplu örnekler olup, bunlar İstanbul'da yapılarak Anadolu'ya gönderilmiştir. Sahil şeridinden, İstanbul'a ulaşımın deniz yolu ile basit olması ve İstanbul'daki Osmanlı mezar taşlarında 18. yüzyıldan itibaren batı etkileriyle birlikte görülen motif ve üslup değişimlerinin, Giresun mezar taşlarında da paralel zamanda görülmesi bu görüşü doğrular niteliktedir.

KAYNAKLAR

AKAR, Azade. “Tezyini Sanatlarımızda Vazo Motifleri”, **Vakıflar Dergisi**, 8, (Ankara 1969), 267-271.

AREL, Ayda. **18. Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci**, İstanbul 1975.

ARSEVEN, Celal Esad. “Baş Giyimi – Baş Giyeceği” **Sanat Ansiklopedisi I**, (İstanbul 1983), 184.

ARSLAN, Mustafa. **Görel**, Ankara 1973.

ASLANAPA, Oktay. **Osmanlı Devri Mimarisi**, İstanbul 1986.

ASLANAPA, Oktay; **Türk Sanatı**, İstanbul 1993.

ATSIZ, Gökdağ Bilgehan. “MÖ. 2000’li Yıllardan Günümüze Giresun’daki Türk Varlığı”, **Giresun Tarih Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, (İstanbul 1997), 29.

AYANOĞLU, Fazıl. “Eşsiz Mezar Taşarı” **Tarih Hazinesi**, 12 (İstanbul 1951), 599.

AYDOĞDU, Günnur. **Amasya Mezar Taşları**, G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1997.

AYVERDİ, Ekrem Hakkı. **XVIII. Asırda Lale**, İstanbul 1993.

BAQUE Jean Louis– GRAMMOND, Hans Peter LAQUEUR, Nicolas VATİN. “Tarihsel Kaynak Olarak Osmanlı Mezarlıkları, Uygulanan Yöntemler ve Bilgisayarda Yapılabilecek İşlemler”, **Erdem**, 6, 16, (Ekim 1990), 210-214.

BARIŞTA, H. Örcün. **İstanbul Çeşmeleri Azapkapı Saliha Sultan Çeşmesi**, Ankara 1995.

BARIŞTA; H. Örcün. **İstanbul Çeşmeleri Beyoğlu Cihetindeki Meyve Tabağı Motifleriyle Bezenmiş Tek Cepheli Anıtsal Çeşmeler**, Ankara 1991.

BARIŞTA, H. Örcün. **İstanbul Çeşmeleri Kabataş Hekimoğlu Ali Paşa Meydan Çeşmesi**, Ankara 1993.

BARIŞTA; H. Örcün. “İstanbul - Eyüpsultan Cafer Paşa Türbesi Kazısı ve Bitkisel Bezemeli Mezar Taşları Üzerine”, **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu IV**, (5-7 Mayıs 2000), (İstanbul 2000), 252-275.

BARIŞTA, H. Örcün. “Osmanlı İmparatorluğu Dönemi Türk Mezar Taşlarından Bazı Takı Tasvirleri” **XIII TTK Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler**, (Ankara 2002), 1311-1313.

BAŞAR, Zeki. **Erzurum’da Eski Mezarlıklar ve Mezar Taşları**, Ankara 1973.

BAŞKAN, Seyfi. “İslam Öncesi Türk Mezar Kültü ve Başlangıcından Beylikler Dönemi Sonuna Kadar Anadolu Türk Mezar Taşları”, **Türk Sanatı Üzerine Denemeler**, (İstanbul 1990), 126.

BAŞKAN, Seyfi. **Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları**, Ankara 1996.

BAYKAL, B. Sıtkı. **Tarih Terimleri sözlüğü**, Ankara 1981.

ÇAKMAKOĞLU, Kuru Alev. “Orta Asya Türk sanatında Palmet ve Lale Motiflerinin Değerlendirilmesi Hakkında Bir Deneme”, **Belleten**, LXI, 230, (Nisan 1997), 37-41.

ÇAL, Halit. “İstanbul Eyüp’teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar”, **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu III**, (İstanbul 1998), 209.

ÇORUHLU, Yaşar. “Eyüp Çevresinde Görülen Kase İçinde Meyve Tabaklarının Sembolizmi”, **Tarihi Kültürü ve Sanatıyla Eyüpsultan Sempozyumu III**, (İstanbul 1998), 118–127.

DAĞLIOĞLU, H. Turhan. “İstanbul Mezarları”, **Yeni Türkiye Mecmuası**, c:I, No:29, (İstanbul), 1842.

DANIK, Ertuğrul. **Koç ve At Şeklindeki Tunceli Mezartaşları**, Ankara 1993.

DARKOT, Besim; “*Giresun*”, **İslam Ansiklopedisi**, C. IV, MEB, (Eskişehir 1997), 789 – 790.

DEMİRİZ, Yıldız. **Osmanlı Kitap Sanatında Natüralist Üslupta Çiçekler**, İstanbul 1986.

DERMAN, Uğur. “Mezar Kitabelerinde Yazı Sanatımız”, **Turing Otomobil Kurumu Belleteni**, 49/328, (İstanbul 1975), 37–38.

DİYARBEKİRLİ, Nejat. **Hun Sanatı**, İstanbul 1972.

EBERHARD. **Çin’in Şimal Komşuları**, Ankara 1942.

EMECAN, Feridun. “*Giresun Tarihinin Bazı Meseleleri*”, **Giresun Tarih Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, (İstanbul 1997), 21

EMECAN, Feridun. “*Giresun*”, **Diyanet İslam Ansiklopedisi**, C. XIV, (İstanbul 1988), 78.

HASEKİ, Metin. **Plastik Açısından Türk Mezar Taşları**, İstanbul 1977.

İLTAR, Gazanfer. “Eski Türklerde Mezar Kültü ve Günümüze Yansımaları”, **Hacı Bektaş Veli**, Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Enstitüsü, (Ankara 2003), 10-19.

İNAN, Abdülkadir. **Tarihte ve Bugün Şamanizm**, TTK Basımevi, Ankara 1995.

İŞCAN, Nejat. **Anadolu Mezartaşları Süslemeciliği**, 1980.

KARAMAĞARALI, Beyhan. **Ahlat Mezar Taşları**, Ankara 1992.

KOCA, Salim. **Türk Kültürünün Temelleri II**, Trabzon 2000.

KUBAN, Doğan. **Türk Barok Mimarisi Hakkında Bir Deneme**, İstanbul 1954.

KUMBARACILAR, İzzet. **Serpuşlar**, 1980.

LAQUEUR, Hans Peter. **Hüve’l – Baki İstanbul’da Osmanlı Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, İstanbul 1997.

LAQUEUR, Hans Peter. “Osmanlı Mezar Taşlarının Süslemesinde Bitkisel Motifler”, **Suud Kemal Yetkin’e Armağan**, Hacettepe Üniversitesi Armağan Dizisi: 1 Ankara 1984, s. 265.

LASZLO, Rasonyi. **Tarihte Türklük**, II. Baskı, Ankara, 1988.

OĞUZ, Burhan. **Mezar Taşlarında Simgeleşen İnançlar**, İstanbul 2002.

ÖGEL, Bahaeddin. **İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi**, Ankara 1991

ÖGEL, Bahaeddin. **Türk Kültürünün Gelişme Çağları**, TDAV yay., İstanbul 1998.

ÖNDER, Mehmet. “Konya Mezar Taşlarında Süsleme Unsurları”, **Önasya**, 2/13 (İstanbul 1966), 3-5.

ÖNDER, Mehmet. **Mevlana Şehri Konya**” Ankara 1971.

ÖNDER, Mehmet. “Konya Mezar Taşlarında Şekil ve Süsler”, **Türk Etnografya Dergisi**, 12, (1969), 5-16.

ÖZKAYA, Yücel. “*Giresun 1-3 nolu Şer’iyye Sicil Defterindeki Bilgilere Göre Giresun*”, **Giresun Tarih Sempozyumu (24-25 Mayıs 1996)**, (İstanbul 1997), 197.

PEKTAŞ, Kadir. **Bitlis Tarihi Mezarlıkları ve Mezar Taşları**, 2001 Ankara.

RENDİ, Günsel. **Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı**, Ankara 1977.

ROUX, Jean-Paul. **Altay Türklerinde Ölüm**, (Çev. Aykut Kazancıgil), İstanbul 1999.

RUBRUK, W. De. **Doğu Ülkelerine Seyahat**, (Malein trc.), Petersburg 1911.

SÜMER, Faruk. **Tirebolu Tarihi**, İstanbul 1992.

SÜMERKAN, M., Reşat, İbrahim OKMAN: **Kültür Varlıklarıyla Trabzon İlçeler ve Köyler**, Trabzon 1999.

TAYANÇ, M. Memduh. “Türk Vefası ve Mezar Taşları, Gerdanlıklar”, **Tarih Konuşuyor**, 5, (25 Şubat 1966).

TUNÇEL, GÜL. **Batı Anadolu Bölgesinde Cami Tasvirli Mezar Taşları**, Ankara 1989.

TÜRKMENOĞLU, Hüseyin. **Mezar – Mezarlık ve Mezartaşları Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi**, Ankara 1989.

UZUNÇARŞILI, İsmail. H. **Anadolu Beylikleri**, TTK, Ankara 1988.

YER, Kader. **Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığındaki 18. Yüzyıl Mezar Taşları**, G.Ü. Sos. Bil. Ens. Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004.

Nemci ÜLKER: “Hacı Mahmud Camii Hazinesi Mezar Kitabeleri (XVIII. VE XIX. YÜZYIL)”, **V. Araştırma Sonuçları Toplantısı**, (Ankara 1987), 23, 25.

ÖZET

Tez çalışmamızda, Giresun il merkezi ile sahil şeridinde kalan Piraziz, Bulancak, Keşap, Espiye, Tirebolu, Görele ve Eynesil ilçelerindeki Osmanlı dönemine ait mezar taşları incelenmiştir.

Bahse konu mezarlıklarda karşılaştığımız Osmanlı dönemine ait mezar taşları tespit edildikten sonra bunların resimleri çekilmiş, uygun olanlarının stampajları alınmıştır. Gerekli saha çalışmaları tamamlandıktan sonra ofis çalışmalarına geçilmiş, taşların kitabeleri okunup, yazıların kritiği yapılmıştır. Mezar taşlarında karşılaşılan süslemelerin çeşitleri tespit edilmiş, bunlar kendi içersisinde gruplanmıştır.

Tez çalışmamızda Giresun'daki mezar taşlarının, mezar taşı literatüründeki yeri ve etkileşim alanları da belirlenmeye çalışılmıştır. Mezar taşlarındaki yazı, süsleme, malzeme vb. unsurlar değerlendirilerek, bu taşların yapıldığı dönemdeki sosyo-kültürel ortam da değerlendirilmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

In our master thesis called “Ottoman Tombstone along the Giresun Coast Area”, tombstones in Giresun city center and its districts Piraziz, Bulancak, Keşap, Espiye, Tirebolu, Görele and Eynesil have been examined.

162 graves from the Ottoman period and one from the Cumhuriyet period have been found. The Cumhuriyet sample also contained Ottoman letters.

Of them, 99 graves belonged to men and 61 of them to women. It hasn't been determined which gender the persons lying in the last three graves had. 118 tombstones could be found at the grave's head ends but only 3 could be found at the grave's foot ends. The last 42 graves had tombstones on both sides of the graves. Among the total number of 163 graves 8 were found which only contained empty coffins.

According to the stems three different groups of tombstones could be established. The first group which includes 87 samples has a head-like top and a rectangle shaped body. The second group which includes another seven samples almost has a square body. The final third group of five stems does not have a head-like top and has got a cylindrical stem.

Among the women's tombstones 3 different types could be established, too. 16 samples could be found with a head-like top and a rectangle shaped body. The second group consists of 21 samples which top ends have vegetal motives and a rectangle shaped body. The last group including 14 samples has got a triangle top and has got a rectangle shaped body. The top of seven tombstones found were broken.

Of the vegetal motives found on the tombstones 22 samples show roses, 7 samples show tulips, 4 samples show verbenas, 3 samples show carnations, 4 samples show wild flowers, 1 sample shows a fuchsia, 2 samples show palmettes, 1 sample shows a flower's blossom only, 14 show curled branches, 8 samples show rose branches, 7 samples show cypresses, 4 samples date palms, 12 samples show wine branches, 1 sample shows a tuba tree, 2 samples show fruits, 8 samples show cardoons and 23 samples show abstract leaf motives.

Of the tombstones which have objects as a motive 15 samples show vases, 5 show necklaces, 10 show ribbons, 1 shows a sword, 2 show curtains and 2 fruit plate motives. There also is one sample with geometric decoration and 4 samples with column motives.

Among all the samples which we examined, 12 tombstones were made out of stone and 151 were made out of marble materials. For the production of all these tombstones engraving technique was used.

The epitaph was written in different writings. Three samples were written in Naskhi, 30 samples in Taliq and another 123 samples in Thuluthcaligraphy. On the last seven samples no writing could be found. Of these, 2 tombstones were found at the grave's top ends and three at the grave's foot ends.

Stone Tombstones from the Ottoman period found in Giresun were usually made of stones from the close by area. Whereas the marble material used for the production of several tombstones was from İstanbul sent to Anatolia. Because the transportation of heavy tombstone materials via the sea way from İstanbul to Giresun brought several advantages, the trade of these materials from İstanbul to Giresun flourished. As a result the material made in İstanbul also brought along motives and styles from 18. Century Europe to Giresun which especially influenced the outlook of women's tombstones in the Giresun area.

VII- EKLER

TABLO 1: GİRESUN İLİ SAHİL ŞERİDİNDEKİ OSMANLI MEZAR TAŞLARI

A. Piraziz Merkez Mezarlığı B. Bulancak Karabrahimoğulları Mezarlı C. Giresun Müzesi D. Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı E. Espiye Hacıköy Köyü Mezarlığı F. Tirebolu Yeniköy Mahallesi Mezarlığı G. Tirebolu Kalesi H. Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı I. Görele Yeni Cami Haziresi İ. Görele Frengi Mezarlı J. Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlığı K. Görele İsmailbeyli Mezarlığı L. Eynesil Ören Beldesi Mezarlığı

Sıra	Yeri	Hicri Tarih	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Lahit		Mezartaşı				Başlık				Yazı	Kişi Adı		
						Gövde		Düşey D.dörtgen		Silindirik		Kareye yakın		Fes	Kavuk-Sarik			Kadın Başlığı	Tepelik
						Kapalı	Açık	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
1	A	1240	1825	X				X	X							Sülüs	Halit Zade El Hacı Hasan Ağa		
2	A	1243	1827-28	X				X								Sülüs	Tire Ali .. Ağanın Mahdumu..		
3	A							X								Sülüs	...		
4	A								X										
5	A								X										
6	B	1301	1883-84		X		X	X	X							X	Talik	Karaibrahim Zade Mehmet Efendinin Zevcesi Hayriye H.	
7	B	1304	1886-87		X			X								X	Talik	Giresunlu Havva Hanım	
8	B	1268	1852		X		X	X	X							X	Talik	Selime Hanım	
9	B	1180	1766-67	X				X						X			Sülüs	Yanıkoglu İbrahim Ağa	
10	B	1162	1748-49	X				X						X			Sülüs	Yamak Ahmet Ağa	
11	B	1204	1789-90	X				X						X			Sülüs	Ahmet Ağanın Oğlu Mahmud Ağa	
12	B	1211	1796-97	X				X						X			Sülüs	Yamakoğlu Genç Alinin Oğlu Seyyid Süleyman	
13	B	1140	1727-28		X			X								X	Sülüs	Süleyman Ağanın Kerimesi....	
14	B	1300	1883		X			X	X							X	Sülüs	Ayşe Hanım	
15	B	1251	1835-36		X			X	X							X	Sülüs	Yakub Zade Kerimesi Cevahir Hatun	
16	B	1255	1839-40	X				X						X			Talik	Ayvasılı Karaibrahim Zade Ali Seyyid Ağa	
17	B	1263	1846-47		X			X								X	Sülüs	Kara Muhammed Oğlu İbrahim Ağanın Kerimesi Rukiye Hatun	
18	B	1314	1898	X						X	X						Talik	Karaibrahim Zade Abdullah Ağa İbn-i Ali Ağa	
19	B	1315	1898	X				X	X					X			Sülüs	K. İbrahim zade Hanedanı Kadiminden Abdullah Ağanın Mahdumu Abbas Ağa	
20	B	1270	1854		X			X	X							X	Sülüs	Karaibrahim Zade Hasan Ağanın Halilesi Ayşe Hanım	
21	B	1258	1842	X				X						X			Sülüs	Karaibrahim Zade Osman Ağa	
22	B	1246	1830-31	X				X	X					X			Sülüs	Karaibrahim Zade Es-Seyyid Hasan Ağa	
23	B	1244	1828-29		X			X								X	Sülüs	Ali Beşenin Kerimesi Şerife Zeyneb Kadın	
24	B	1236	1820-21	X				X	X						X		Sülüs	Ayvasılı Serdar Bozan Zade El Hac Seyyid Ahmed Ağa	
25	B	1208	1793-94		X			X	X								Sülüs	Kara Seyyid İbrahimin ... Kerimesi Şerife Fatıma ...	
26	B	1204	1789-1790		X			X	X							X	Sülüs	İbrahim Ağanın Kerimesi Emine Tuti	
27	B	1205	1790-1791		X			X	X							X	Sülüs	Beylioğlu Kara İbrahimin Kerimesi Halime Hatun	

A. Piraziz Merkez Mezarlığı B. Bulancak Karaibrahimoğulları Mezarlı C. Giresun Müzesi D. Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı E. Espiye Hacıköy Köyü Mezarlığı F. Tirebolu Yeniköy Mahallesi Mezarlığı G. Tirebolu Kalesi H. Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı I. Görele Yeni Cami Haziresi İ. Görele Frengi Mezarlı J. Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlı K. Görele İsmailbeyli Mezarlığı L. Eynesil Ören Beldesi Mezarlığı																				
Sıra	Yeri	Hicri Tarih	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Lahit		Mezartaşı						Başlık				Yazı	Kişi Adı	
						Gövde		Düşey D.dörtgen		Silindirik		Kareye yakın		Fes	Kavuk-Sarik	Kadın Başlığı	Tepelik			
						Kapalı	Açık	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak							
28	B	1250	1834-35		X			X									X	Sülüs	Kara İbrahim Ağanın Kız Karındaşı Şerife Hatun	
29	B	1217	1802-03	X				X							X			Talik	Karaibrahim Oğlu Seyyid Hüseyin Beşe	
30	B	1218	1803-1804		X			X									X	Sülüs	Gonca Kadın	
31	B	1248	1832-33		X			X	X								X	Talik	İbrahim Zade Paşa Ağanın Ehli Ayşe Hanım	
32	B	1285	1868-69		X			X									X	Talik	Hacı Ahmed Zade Yusuf Ağanın Muhteremeleri Halime H.	
33	B	1246	1830-31	X				X							X			Sülüs	Giresunlu İbrahim Efendinin Oğlu Seyyid Muhammed Emin Efendi	
34	B	1214	1799-1800		X			X									X	Sülüs	Söz Sahibi Oğlu Emin Alinin Kerimesi Halime Hatun	
35	B	1250	1834-35	X				X	X						X			Sülüs	Ciğerköşem Es-Seyyid Molla Mahmud	
36	B	1205	1790-91		X			X									X	Sülüs	Ciğerköşem Şerife Emine Molla	
37	B	1210	1795-96	X				X							X			Sülüs	Serdar Oğlu Sağır İbrahim	
38	B	1269	1852-52		X		X	X	X								X	Talik	Karaibrahim Zade Hasan Ağanın Kerimesi Ayşe Hatun	
39	C	1308	1890	X						X	X							Talik	Kara Mustafa Zade İbrahim Efendi	
40	C	1308	1890-91	X						X	X							Talik	Feyzullah Efendi	
41	C	1334	1915-1916	X						X	X							Talik	Sarı Alemdar Zade İsmail Efendi Mahdumu Mahmud... Efendi	
42	C	1315	1898	X						X								Sülüs	Sarı Alemdar ... Zade Hacı İzzet Kapudan	
43	C	1179	1765-1766	X				X							X			Sülüs	Es-Seyyid El-Hacı İsmail Ağa	
44	C	1257	1841	X				X							X			Talik	Sarı Alemdar Zade Es-Seyyid Muhammed Ağa	
45	C	1250	1834-35	X				X										Talik	Kara Mustafa Zade Mustafa Ağa	
46	C	1218	1803-04	X				X										Sülüs	Seyyid Muhammed	
47	C			X				X										Talik	Sarı Alemdar Zade İsmail Ağa Mahdumu ...	
48	C	1302	1885		X			X	X								X	Sülüs	Sarı Alemdar Zade Duhterini Zeyneb Hanım	
49	C	1206	1791-92		X			X									X	Sülüs	Çalık Bekirin Kerimesi Şerife Fatıma Tuti	
50	C	1219	1804-1805		X			X										Sülüs	Ömer Reisin Ehli Zeyneb Hatun	
51	C	1251	1835		X			X									X	Sülüs	Hacı Abdullah Zade Emin Efendinin Ehli Havva Hatun	
52	C	1253	1837		X			X									X	Sülüs	Erzurumlu Zade Osman Kapudanın Kerimesi Şerife Aişe	
53	C	1300	1883		X			X										X	Talik	Sarı Alemdar Zade İzzet Kapudanın Kızı Hadice Hanım
54	C				X			X										X	Talik	... Oğlu Mustafa Ağa Kerimesi Fa..
55	D	1216	1801-02	X				X							X			Sülüs	Küçük Mustafa	
56	D	1184	1770-71	X				X							X			Sülüs	Muhammed Yazıcı	
57	D	1184	1770-71		X			X									X	Sülüs	Aişe Kadın	

A. Piraziz Merkez Mezarlığı B. Bulancak Karaibrahimoğulları Mezarlı C. Giresun Müzesi D. Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı E. Espiye Hacıköy Köyü Mezarlığı F. Tirebolu Yeniköy Mahallesi Mezarlığı G. Tirebolu Kalesi H. Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı I. Görele Yeni Cami Hazinesi İ. Görele Frengi Mezarlı J. Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlı K. Görele İsmailbeyli Mezarlığı L. Eynesil Ören Beldesi Mezarlığı

Sıra	Yeri	Hicri Tarih	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Lahit		Mezartaşı				Başlık				Yazı	Kişi Adı		
						Gövde		Düşey D.dörtgen		Silindirik		Kareye yakın		Fes	Kavuk-Sarık			Kadın Başlığı	Tepelik
						Kapalı	Açık	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
58	D	1211	1796-97	X				X							X			Sülüs	Seyyid Muhammed
59	D	1155	1742-43	X								X			X			Sülüs	Hacı Mustafa Oğlu Muhammed
60	D	1141	1728-29	X								X						Sülüs	Hacı Mustafa
61	D	1206	1791-92	X				X							X			Sülüs	Hacı Mahmud Oğlu sey yid Muhammed
62	D	1140	1727-28	X								X			X			Sülüs	El-Hacı Mahmud
63	D	1144	1731-32	X								X			X			Sülüs	Es-Seyyid Muhammed
64	D	1071	1660-61	X								X			X			Sülüs	Seyyid ... Yazıcı
65	D	1310	1892-93		X			X	X								X	Sülüs	Emin Ağanın Kerimesi Hasibe Hanım
66	D	1151	1738-39	X				X							X			Sülüs	İbrahim
67	D	1185	1771-72	X				X							X			Sülüs	Es-Seyyid Ali Ağa
68	D	1160	1747-48	X				X							X			Sülüs	Halil Efendi
69	D	1117	1705-1706	X				X							X			Sülüs	Es-Seyyid Mustafa Çelebi
70	E	1277	1860-61	X				X							X			Nesih	
71	E	1274	1857-58	X				X							X			Nesih	Beyzade Mustafa
72	E			X				X							X				
73	E			X				X							X				
74	E	1246	1830-31	X				X							X			Sülüs	tak Zade El-Hac Hüseyin Ağa
75	F	1309	1891-92	X				X	X					X				Talik	Tirebolu Eşrafı Hanedanından Zaim Kapudan Zade Ahmed Efendi
76	F	1319	1903-04	X				X	X					X				Talik	Hacı Nakip Zade Salih Fazlı Efendi
77	F	1303	1885	X				X	X						X		X	Talik	Hacı Nakip Zade El-Hac Mustafa Ağa
78	F	1302	1885		X			X	X								X	Talik	Hacı Nakip Zade Hacı Mustafa Kapıdan Ehli Nefise Hanım
79	F	1258	1842-43		X			X									X	Sülüs	Nakibül Eşraf Salih Efendinin Kerimesi Habibe Hanım
80	F	1297	1880	X				X	X						X			Sülüs	El Hacı Temel Ağa
81	F	1253	1837-38		X			X									X	Sülüs	Osman Ağanın Zevcesi Hanife Hatun
82	F	1176	1762-63		X			X	X								X	Sülüs	Fatma Hatun
83	F	1316	1898-99	X			X	X	X						X			Talik	Hacı Zade Mehmet Efendi İbn-i Eş-şeyh Hacı Emin Kapudan
84	F	1256	1840		X		X	X	X									Talik	Kethüda Zade Devletlü Emin Ağanın Halilesi Hadice Hanım
85	F	1250	1840	X				X							X			Talik	Müftüzade Esseyid Eş-Şeyh İbrahim Ağa
86	G	1226	1811		X			X									X	Sülüs	Seyyid Osman Reisin Oğlu Abdullah Reisin Ehli Hadice Hanım
87	G	1206	1791-92		X			X									X	Sülüs	Emine Hatun

A. Piraziz Merkez Mezarlığı B. Bulancak Karaibrahimoğulları Mezarı C. Giresun Müzesi D. Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı E. Espiye Hacıköy Köyü Mezarlığı F. Tirebolu Yeniköy Mahallesi Mezarlığı G. Tirebolu Kalesi H. Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı I. Görele Yeni Cami Hazinesi İ. Görele Frengi Mezarı J. Görele Çavuşlu Beldesi Mezarı K. Görele İsmailbeyli Mezarlığı L. Eynesil Ören Beldesi Mezarlığı

Sıra	Yeri	Hicri Tarih	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Lahit		Mezartaşı				Başlık				Yazı	Kişi Adı		
						Gövde		Düşey D.dörtgen		Silindirik		Kareye yakın		Fes	Kavuk-Sarik			Kadın Başlığı	Tepelik
						Kapalı	Açık	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak						
88	G			X				X								Sülüs	Kethüda Zade Seyyid Ali Ağa		
89	G			X				X								Sülüs	Hacı Hasan Oğlu Kerimesi ... Paşanın Zevcesi Emine Hanım		
90	G	1300	1882	X				X						X		Talik	Osman Zade Eşref Kapudan		
91	G				X				X							X			
92	G	1255	1839	X				X								Sülüs	Tirebolu Voyvodası Abdi Ağanın Mahdumu Halil Ağa		
93	G	1154	1741-42	X				X								Sülüs	Es-Seyyid Osman Ağa Bin Ahmed		
94	G	1207	1792-93		X			X								Sülüs	Çalık Mehmed Ağa Kızı Fatıma Hatun		
95	G	1217	1802-03		X			X								Sülüs	Külük Zade Muhammed Ağanın Kerimesi Ayşe Hanım		
96	G	1188	1774-75	X				X								Sülüs	Hacı Süleyman Ağanın Oğlu Yusuf Ağa		
97	G	1184	1770-71	X				X								Sülüs	Halil Beşe		
98	G	1206	1791-92		X			X								X	Sülüs	İbrahim Efendi Oğlu Kerimesi Esmâ Kadın	
99	G	1211	1796-1797		X			X								Sülüs	Süleyman Beşenin Kerimesi Hadice Monla		
100	G				X			X								X	Sülüs	Hüseyin Ağa Oğlu Ömer Yazıcının Ehli Ayşe Hatun	
101	G	1291	1876	X				X								Sülüs	Esed Efendi		
102	G	1184	1770-71	X				X								Sülüs	Mehmed Yazıcı		
103	G				X			X								X	Sülüs	Kethüda Zade Emin Ağanın Odalığı .. Hatun	
104	G	1226	1811	X				X								Sülüs	Mehmed Emin Ağanın Mahdumu Talib Mustafa Ağa		
105	G	1238	1823	X				X						X		Sülüs	Abdullah Reisin Oğlu Seyyid Monla Ali		
106	G				X			X								Sülüs	Kethüda Zade Emin Ağanın Kerimesi ... Hanım		
107	G	1226	1811-12	X				X								Sülüs	Kel Ali Zade Hüseyin Ağanın Oğlu Hüseyin Ağa		
108	G	1255	1839	X				X								Sülüs	Kethüda Zade Emin Ağanın Mahdumu Halil Ağa		
109	G	1196	1781-82	X				X								Sülüs	Ali Reis		
110	H	1172	1758-59	X				X						X		Sülüs	Çemen Zade El Hac İbrahim Efendi		
111	H	11..			X			X								Sülüs	Şehirli Kızı Ayşe Kadın		
112	H	1155	1742-43	X				X						X		Sülüs	Monla Abullah İbn-i Hacı İbrahim Efendi		
113	H	1148	1735-36	X				X						X		Sülüs	Hasan Ağa		
114	H	1125	1713-14	X				X						X		Sülüs	El Hac Muhammed Ağa		
115	H	1134	1721-22	X								X				Sülüs	Mehmed		
116	H	1148	1735-36	X				X						X		Sülüs	Hasan Çelebi		
117	H	1148	1735-36	X				X						X		Sülüs	... İbrahim		

A. Piraziz Merkez Mezarlığı B. Bulancak Karaibrahimoğulları Mezarlı C. Giresun Müzesi D. Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı E. Espiye Hacıköy Köyü Mezarlığı F. Tirebolu Yeniköy Mahallesi Mezarlığı G. Tirebolu Kalesi H. Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı I. Görele Yeni Cami Hazinesi İ. Görele Frengi Mezarlı J. Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlı K. Görele İsmailbeyli Mezarlığı L. Eynesil Ören Beldesi Mezarlığı

Sıra	Yeri	Hicri Tarih	Miladi Tarih	Erkek	Kadın	Lahit		Mezartaşı						Başlık				Yazı	Kişi Adı	
						Gövde		Düşey D.dörtgen		Silindirik		Kareye yakın		Fes	Kavuk-Sarık	Kadın Başlığı	Tepelik			
						Kapalı	Açık	Baş	Ayak	Baş	Ayak	Baş	Ayak							
118	H	1155	1742-43	X				X										Sülüs	Osman Beşe	
119	H	1134	1721-22	X								X				X		Sülüs	Mustafa	
120	H	1224	1809-10		X			X									X	Sülüs	Fatıma Hatun	
121	H	1227	1812-13	X				X								X		Sülüs	Kara Ahmed Oğlu Hüseyin Ağa	
122	I	1292	1875	X				X								X		Talik	Hacı Hasan Efendi	
123	I	1291	1874	X				X								X		Talik	Alaca Oğlu Hacı İbrahim Ağa Bin Ahmed	
124	I	1327	1911	X				X								X		Talik	Alaca Oğlu Hacı Ahmed İbn-i Hacı İbrahim Ağa	
125	İ	1272	1856		X			X										Talik	Ali Reisin Halilesi ... Kerimesi Ayşe Hatun	
126	İ	1286	1869	X				X	X							X		X	Talik	Küçük Muhammed Zade Mustafa Yazıcı
127	İ	1227	1812-13	X				X								X			Sülüs	Resul Oğlu İbrahimin Oğlu İbrahim
128	İ	1237	1821-22	X				X								X			Sülüs	Resul Oğlu İbrahimin Oğlu Mustafa
129	İ	1227	1812-13		X			X										X	Sülüs	Ömer Oğlu Kerimesi Fatma Hatun
130	İ	1227	1812-13	X				X								X			Sülüs	Resul Oğlu Molla İbrahim
131	İ	1227	1812-13		X			X										X	Sülüs	El Hacı İbrahimin Ehli Aişe Hatun
132	İ	1227	1812-13	X				X								X			Sülüs	Küçük Mehmed Oğlu Mehmed Yazıcı
133	İ	1230	1814-15	X				X	X							X			Sülüs	Kelte Oğlu Halil Yazıcı
134	İ	1227	1812-13		X			X										X	Sülüs	Mehmed Yazıcının Ehli Ayni Hatun
135	İ	1184	1770-71	X				X								X			Sülüs	Mustafa Beşe
136	J	1216	1801-02		X			X	X									X	Sülüs	Süleyman Paşanın Zevcesi Fatıma Hatun
137	J	1206	1791-92	X			X	X	X							X			Sülüs	Kuşu Oğlu Süleyman Paşa
138	J	1231	1816		X			X	X									X	Sülüs	Kuşu Zade Mehmed Beyin Halilesi Fatıma Hatun
139	J	1208	1793-94	X				X	X							X			Sülüs	Ruşan
140	J	1179	1765-66	X				X								X			Sülüs	Kuşu İbrahim
141	J	1209	1794		X			X	X								X		Sülüs	Emin Beyin Kerimesi Şerife Havva Hanım
142	J	1210	1795-96		X			X	X								X	X	Sülüs	Külük Zade Muhammed Ağanın Kerimesi Havva Hanım
143	J	1200	1785-86	X				X								X			Sülüs	Kav İbrahimin Çırağı Kara Mustafa
144	J	1209	1794-95		X			X									X		Sülüs	Muhammed Ağanın Kerimesi Fatıma Hatun
145	J	1209	1794-95	X				X	X							X			Sülüs	Muhammed Ağa
146	J	1198	1783-84		X			X										X	Sülüs	El Hac Mustafanın Zevcesi ... Hatun

A. Piraziz Merkez Mezarlığı B. Bulancak Karaibrahimoğulları Mezarlı C. Giresun Müzesi D. Keşap Hisarüstü Köyü Mezarlığı E. Espiye Hacıköy Köyü Mezarlığı F. Tirebolu Yeniköy Mahallesi Mezarlığı G. Tirebolu Kalesi H. Tirebolu Karaahmetli Köyü Mezarlığı I. Görele Yeni Cami Haziresi İ. Görele Frengi Mezarlı J. Görele Çavuşlu Beldesi Mezarlı K. Görele İsmailbeyli Mezarlığı L. Eynesil Ören Beldesi Mezarlığı																		
147	J	1216	1801-02	X				X							X			Sülüs Kurt Zade Süleyman Ağa
148	J	1321	1903	X			X	X	X						X			Sülüs Kurt Zade Numan Ağa
149	J	1307	1891	X			X	X	X						X		X	Sülüs Musa Zade İbrahim Hakkı Efendi
150	K			X				X							X			Sülüs Es-Seyyid
151	K				X			X								X		Sülüs Yağuboğlu Süleymanın Kerimesi Şerife Fatıma
152	K	1230	1814-15	X				X							X			Sülüs Yağuboğlu Süleymanın Oğlu Numan
153	K	1236	1820-21		X			X									X	Sülüs Numan Ağanın Kerimesi Ayşe
154	K	1210	1795-96		X			X								X		Sülüs Rukiye Monla
155	K	1245	1829-1830		X			X									X	Sülüs Yağuboğlu Hasan Hüseyin Ağa Ehli Ayşe Hatun
156	K				X			X								X		Sülüs Emine Hatunun Kerimesi ...
157	K	1223	1808-09		X			X								X		Sülüs Monla Osmanın Kerimesi Hadice
158	M	1320	1902-03	X				X							X			Sülüs Kubbe Zade El Hac Ali Efendi
159	M	1287	1870-71	X				X							X			Sülüs Kubbe zade El Hac Mehmed
160	M	1335	1916-17	X				X	X						X			Sülüs Kubbe Zade El Hacı Mehmed Efendi
161	M	1341	1922-23	X				X						X				Nesih Monla Halil Oğlu Hacı Mehmed Ali
162	M	1180	1766-67	X				X							X			Sülüs Hacı Süleyman Oğlu Hacı Ali
163	M	1363	1943-44	X				X							X			Sülüs Yılık Oğlu El Hacı Mehmet

[illegible]

Örnek No	Bitkisel Motifler														Geometrik Motifler	Nesneli Motifler						Mimari Motifler		Tuğra								
	Çiçek Motifleri									Kıvrık Dal	Gül Dalı	Selvi Ağacı	Hurma Ağacı	Tuba Ağacı		Asma	Meyve	Yaprak Mo.	Ak	Sıc	Va	Ge	Ku		Kıl	Pa	Me	Su	C			
	Gül	Gö	La	Mi	Pa	Ka	Kıl	Kü	Çi																							
135																																
136	X			X						X			X			X	X			X							X					
137			X							X							X			X							X					
138													X															X				
139																																
140																																
141	X																	X				X										
142	X																	X														
143																																
144	X							X										X				X										
145																																
146									X									X	X										X	X		
147																																
148															X			X					X									
149	X												X					X		X												
150																																
151																																
152																																
153																																
154																																
155																																
156																																
157																																
158																																
159																																
160																																
161																																
162																																
163																																

22 1 7 4 2 3 4 1 1 14 8 7 4 1 12 2 8 23 1 15 5 10 1 2 2 4 6 1

TABLO 3: YÜZYILLAR									
Sıra No	Cinsiyet	Hicri	Miladi	17. YY.	18. YY.		19. YY.		20. YY
				...- 1699	1700-1749	1750-1799	1800-1849	1850-1899	1900- ...
64	ERKEK	1071	1660-61	x					
69	ERKEK	1117	1705-1706		x				
114	ERKEK	1125	1713-14		x				
115	ERKEK	1134	1721-22		x				
119	ERKEK	1134	1721-22		x				
13	KADIN	1140	1727-28		x				
62	ERKEK	1140	1727-28		x				
60	ERKEK	1141	1728-29		x				
63	ERKEK	1144	1731-32		x				
113	ERKEK	1148	1735-36		x				
116	ERKEK	1148	1735-36		x				
117	ERKEK	1148	1735-36		x				
66	ERKEK	1151	1738-39		x				
93	ERKEK	1154	1741-42		x				
59	ERKEK	1155	1742-43		x				
112	ERKEK	1155	1742-43		x				
118	ERKEK	1155	1742-43		x				
68	ERKEK	1160	1747-48		x				
10	ERKEK	1162	1748-49		x				
110	ERKEK	1172	1758-59			x			
82	KADIN	1176	1762-63			x			
43	ERKEK	1179	1765-1766			x			
140	ERKEK	1179	1765-66			x			
9	ERKEK	1180	1766-67			x			
162	ERKEK	1180	1766-67			x			
56	ERKEK	1184	1770-71			x			
57	KADIN	1184	1770-71			x			
97	ERKEK	1184	1770-71			x			
102	ERKEK	1184	1770-71			x			
135	ERKEK	1184	1770-71			x			
67	ERKEK	1185	1771-72			x			
96	ERKEK	1188	1774-75			x			
109	ERKEK	1196	1781-82			x			
146	KADIN	1198	1783-84			x			
143	ERKEK	1200	1785-86			x			
11	ERKEK	1204	1789-90			x			
26	KADIN	1204	1789 -1790			x			
27	KADIN	1205	1790 -1791			x			
36	KADIN	1205	1790-91			x			
49	KADIN	1206	1791-92			x			
61	ERKEK	1206	1791-92			x			
87	KADIN	1206	1791-92			x			
98	KADIN	1206	1791-92			x			
137	ERKEK	1206	1791-92			x			
94	KADIN	1207	1792-93			x			
25	KADIN	1208	1793 -94			x			
139	ERKEK	1208	1793-94			x			
141	KADIN	1209	1794			x			
144	KADIN	1209	1794-95			x			
145	ERKEK	1209	1794-95			x			
37	ERKEK	1210	1795-96			x			
142	KADIN	1210	1795-96			x			
154	KADIN	1210	1795-96			x			
12	ERKEK	1211	1796-97			x			
58	ERKEK	1211	1796-97			x			
99	KADIN	1211	1796-1797			x			
34	KADIN	1214	1799-1800			x			
55	ERKEK	1216	1801-02				x		
136	KADIN	1216	1801-02				x		
147	ERKEK	1216	1801-02				x		

Sıra No	Cinsiyet	Hicri	Miladi	17. YY.	18. YY.		19. YY.		20. YY
				...- 1699	1700-1749	1750-1799	1800-1849	1850-1899	1900- ...
29	ERKEK	1217	1802 -03				X		
95	KADIN	1217	1802-03				X		
30	KADIN	1218	1803-1804				X		
46	ERKEK	1218	1803-04				X		
50	KADIN	1219	1804-1805				X		
157	KADIN	1223	1808-09				X		
120	KADIN	1224	1809-10				X		
86	KADIN	1226	1811				X		
104	ERKEK	1226	1811				X		
107	ERKEK	1226	1811-12				X		
121	ERKEK	1227	1812-13				X		
127	ERKEK	1227	1812-13				X		
129	KADIN	1227	1812-13				X		
130	ERKEK	1227	1812-13				X		
131	KADIN	1227	1812-13				X		
132	ERKEK	1227	1812-13				X		
134	KADIN	1227	1812-13				X		
133	ERKEK	1230	1814-15				X		
152	ERKEK	1230	1814-15				X		
138	KADIN	1231	1816				X		
24	ERKEK	1236	1820 -21				X		
153	KADIN	1236	1820-21				X		
128	ERKEK	1237	1821-22				X		
105	ERKEK	1238	1823				X		
1	ERKEK	1240	1825				X		
2	ERKEK	1243	1827 -28				X		
23	KADIN	1244	1828 -29				X		
155	KADIN	1245	1829-1830				X		
22	ERKEK	1246	1830 -31				X		
33	ERKEK	1246	1830-31				X		
74	ERKEK	1246	1830-31				X		
31	KADIN	1248	1832-33				X		
28	KADIN	1250	1834 -35				X		
35	ERKEK	1250	1834-35				X		
45	ERKEK	1250	1834-35				X		
85	ERKEK	1250	1840				X		
15	KADIN	1251	1835-36				X		
51	KADIN	1251	1835				X		
52	KADIN	1253	1837				X		
81	KADIN	1253	1837-38				X		
16	ERKEK	1255	1839-40				X		
92	ERKEK	1255	1839				X		
108	ERKEK	1255	1839				X		
84	KADIN	1256	1840				X		
44	ERKEK	1257	1841				X		
21	ERKEK	1258	1842				X		
79	KADIN	1258	1842-43				X		
17	KADIN	1263	1846-47				X		
8	KADIN	1268	1852					X	
38	KADIN	1269	1852-52					X	
20	KADIN	1270	1854					X	
125	KADIN	1272	1856					X	
71	ERKEK	1274	1857-58					X	
70	ERKEK	1277	1860-61					X	
32	KADIN	1285	1868-69					X	
126	ERKEK	1286	1869					X	
159	ERKEK	1287	1870-71					X	
101	ERKEK	1291	1876					X	
123	ERKEK	1291	1874					X	
122	ERKEK	1292	1875					X	
80	ERKEK	1297	1880					X	

Sıra No	Cinsiyet	Hicri	Miladi	17. YY.	18. YY.		19. YY.		20. YY
				...- 1699	1700-1749	1750-1799	1800-1849	1850-1899	1900- ...
14	KADIN	1300	1883					X	
53	KADIN	1300	1883					X	
90	ERKEK	1300	1882					X	
6	KADIN	1301	1883-84					X	
48	KADIN	1302	1885					X	
78	KADIN	1302	1885					X	
77	ERKEK	1303	1885					X	
7	KADIN	1304	1886-87					X	
149	ERKEK	1307	1891					X	
39	ERKEK	1308	1890					X	
40	ERKEK	1308	1890-91					X	
75	ERKEK	1309	1891-92					X	
65	KADIN	1310	1892-93					X	
18	ERKEK	1314	1898					X	
19	ERKEK	1315	1898					X	
42	ERKEK	1315	1898					X	
83	ERKEK	1316	1898-99					X	
76	ERKEK	1319	1903-04						X
158	ERKEK	1320	1902-03						X
148	ERKEK	1321	1903						X
124	ERKEK	1327	1911						X
41	ERKEK	1334	1915-1916						X
160	ERKEK	1335	1916-17						X
161	ERKEK	1341	1922-23						X
163	ERKEK	1363	1943-44						X
111	KADIN	11..							
3									
4									
5									
47	ERKEK								
54	KADIN								
72	ERKEK								
73	ERKEK								
88	ERKEK								
89	ERKEK								
91	KADIN								
100	KADIN								
103	KADIN								
106	KADIN								
150	ERKEK								
151	KADIN								
156	KADIN								

Toplam

1

18

38

51

30

8

